

รูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์

สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

A MODEL OF PROPERTY MANAGEMENT ACCORDING TO THE FOURFOLD
DIVISION OF MONEY AT THE SAVINGS COOPERATIVE CHIANG MAI
HEALTHCARE CO., LTD.

นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์
สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

นางนัทธน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Model of Property Management According to the Fourfold
Division of Money at the Savings Cooperative Chiang Mai
Healthcare Co., Ltd.

Mrs.Natnaphatkorn Rattanapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร, รศ.ดร.)

กรรมการ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

พระครูศรีรัตนกร .

กรรมการ

(พระครูศรีรัตนกร, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระวิสิทธิ์ จิตวิสิทธิ์, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูศรีรัตนกร, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พระวิสิทธิ์ จิตวิสิทธิ์, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์
สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ผู้วิจัย : นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูศรีรัตนกร, ผศ.ดร., ป.ธ.๖, พธ.บ. (อังกฤษ),

M.A. (Indian Philosophy), M.A. (English Literature),

Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

: พระวิสิทธิ์ จิตวิสิฐโร, ดร., พธ.บ. (จริยศึกษา), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),

Ph.D. (Philosophy)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ๒) เพื่อศึกษาหลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา ๓) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด ผลการวิจัยพบว่า

๑) การบริหารจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้นตามหลักสหกรณ์สากลโดยใช้มติที่ประชุมของสมัชชาองค์กรสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ โดยมี การจัดตั้งกองทุนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสมาชิก มีการบริหารทรัพย์สิน ส่งเสริมผลประโยชน์ให้สมาชิกช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ ๒) หลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา พบว่า ได้แบ่งทรัพย์สินออกเป็น ๔ ส่วน ๑) ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และเพื่อประโยชน์คนอื่น ๒) ลงทุนประกอบการทำงานเพื่อให้ทรัพย์สินงอกเงย ๓) เก็บรักษาทรัพย์สินไว้ใช้ในยามฉุกเฉินยามจำเป็น และ ๔) รูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนาของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ พบมีรูปแบบ ดังนี้ ๑) สหกรณ์บริหารเงิน เป็นเงินปันผลและดอกเบี้ย ส่งเสริมให้ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ใช้จ่ายทรัพย์สิน เลี้ยงตนเอง ครอบครัว มารดาบิดา และบำรุงเลี้ยงมิตรสหาย ๒) สหกรณ์บริหารทรัพย์สิน ให้สมาชิก กู้ยืม เพื่อนำไปลงทุนกิจการ เป็นการลงทุนในหุ้นรัฐวิสาหกิจ พันธบัตร เป็นการใช้จ่ายตามหลักตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักโยนิโสมนสิการ โดยมีการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ วางแผน มีเหตุมีผล ส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่คณะ นำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ต่อการ

ดำเนินชีวิต และ ๓) สหกรณ์บริหารทรัพย์ มีผลตอบแทนเป็นเงินปันผล เงินเกษียณอายุของสมาชิก กองทุนสงเคราะห์ฌาปนกิจ ช่วยเหลือสมาชิกใช้จ่ายในยามจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา เป็นการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน บนรากฐานความรักความปรารถนาดี นำไปสู่การดำเนินชีวิตตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

Thesis Title : A Model of Property Management According to the Fourfold Division of Money at the Savings Cooperative Chiang Mai Healthcare Co., Ltd.

Researcher : Mrs. Natnaphatkorn Rattanapan

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakrusrirattanakorn, Asst. Prof. Dr., Pali VI, B.A. (English), M.A. (Indian Philosophy), M.A. (English Literature), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

: Phra Wisit Thitavisiddho, Dr., B.A. (Ethical Studies), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation : March 3, 2019

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study background and property management of the Savings Cooperative Chiang Mai Healthcare Co., Ltd., 2) to study the fourfold division of money in Buddhism, and 3) to study the form of property management according to the fourfold division of money in Buddhism at the Savings Cooperative Chiang Mai Healthcare Co., Ltd.

The result showed that

1) The Savings Cooperative Chiang Mai Healthcare Co., Ltd. was founded by universal principles of the savings cooperative under the meeting resolution of the International Co-operative Alliance (ICA). There are several funds for helping members and there is property management. 2) The fourfold division of money in Buddhism is as follows: (1) with one part he should live and do his duties towards others; (2-3) with two parts he should expand his business; and (4) he should save the fourth for a rainy day. 3) The form of property management according to the Buddhist fourfold division of money in the Savings Cooperative Chiang Mai Healthcare Co., Ltd. was founded that : (1) the financial management is operated by

giving dividend and interest, supporting members to help themselves and others- spending money for themselves, family, parents, and friends; (2) it is operated by giving members loan for expanding his/her business- investing in state enterprise stocks or government bond, spending money in a right way which is in accordance with the analytical thinking (Yonisomanasikara) that they should analyze, classify, and plan to spend money for their daily life and others in a right way; and (3) it is operated by many types of financing compensation to its members, such as the dividend and interest, pension after retirement, cremation fund, and supporting members in the rainy days according to the Four Bases of Social Solidarity (Sangahavatthu). They are : charity (Dana), kindly speech (Piyavaca), useful conduct (Atthacariya), even and equal treatment (Samanattata). That is the way of helping each other based on loving kindness that can bring them actually to the Buddhist way of life.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาจาก พระครูศรีรัตนกร, ผศ.ดร. ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระวิสิทธิ์ จิตวิสิทฺโธ, ดร. พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, ดร. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ ดร.พิสิฐ โคตรสุโพธิ์ ดร.วิโรจน์ วิชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพประวิณ จันทรแรง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ปันธิยะ

ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ นอกจากนั้นขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่กรุณาแนะนำเพิ่มเติมข้อมูลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ ผู้ศึกษามีความซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์และกราบขอบพระคุณเจ้าของตำราทุกเล่มที่ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ทุกท่านที่คอยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจ กำลังใจ กำลังสติปัญญา ให้ความรัก ความเมตตา และความหวังใยตลอดมา เป็นผลทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์

๓ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข	
เชียงใหม่ จำกัด	๑๓
๒.๑ ประวัติของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด	๑๓
๒.๒ แนวคิดจัดการทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด	๑๖
๒.๒.๑ สมาชิก	๑๖
๒.๒.๒ ที่ประชุมใหญ่	๑๙
๒.๒.๓ คณะกรรมการดำเนินการ	๑๙
๒.๓ วิธีการจัดการทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด	๒๑
๒.๓.๑ การออกหุ้น	๒๑
๒.๓.๒ การรับเงินฝากจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น	๒๒

๒.๔ การบูรณาการหลักโศกวิภาคในการบริหารทรัพย์สิน	
ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด	๒๓
๒.๔.๑ เงินกู้ฉุกเฉิน	๒๔
๒.๔.๒ เงินกู้สามัญ	๒๔
๒.๔.๓ เงินกู้สามัญทั่วไป	๒๔
๒.๔.๔ เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ	๒๕
๒.๔.๕ เงินกู้พิเศษ	๒๖
๒.๔.๖ เงินกู้พิเศษทั่วไป	๒๖
๒.๔.๗ เงินกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากค้ำประกัน	๒๗
๒.๕ สรุป	๒๙

บทที่ ๓ หลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา	๓๐
๓.๑ ความหมายโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา	๓๐
๓.๒ ความสำคัญของโศกวิภาค	๓๑
๓.๒.๑ ประโยชน์ในปัจจุบัน	๓๒
๓.๒.๒ ประโยชน์ในอนาคตหรือในภายภาคหน้า	๓๓
๓.๓ ประเภทโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา	๓๓
๓.๔ แนวคิดการบริหารทรัพย์สินตามหลักพระพุทธศาสนา	๓๔
๓.๕ ลักษณะการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา	๓๗
๓.๕.๑ เอเกน โภเค ภุญเชยฺย	๓๘
๓.๕.๒ ทวีติ กมมํ ปิโยชเย	๔๖
๓.๕.๓ จตุตถญจ นิชาเปยฺย	๕๕
๓.๖ จุดมุ่งหมายของการบริหารทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาค	๕๘
๓.๗ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับโศกวิภาค	๕๘
๓.๗.๑ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์	๕๙
๓.๗.๒ กุลจักริฎฐัตติธรรม ๔	๕๙
๓.๗.๓ อบายมุข ๖	๖๐
๓.๗.๔ ทิศ ๖	๖๓
๓.๗.๕ อิทธิบาท ๔	๖๗
๓.๗.๖ โภคอาทียะ หรือ โภคาทียะ	๖๗
๓.๗.๗ ฆราวาสธรรม ๔	๖๙

๓.๗.๘ จักร ๔	๖๙
๓.๗.๙ วุฑฒิ ๔	๗๒
๓.๗.๑๐ กามโกคีสุข ๔	๗๓
๓.๗.๑๑ ปาปณิกธรรม ๓	๗๔
๓.๗.๑๒ อปริหานิยธรรม ๗	๗๕
๓.๗.๑๓ สังคหวัตถุ ๔	๗๖
๓.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักโศควิภาค ๔	๗๗
๓.๘.๑ ประโยชน์จาก เอเกน โภเคน ภุญเชย	๗๗
๓.๘.๒ ประโยชน์ต่อจิตใจ	๗๘
๓.๘.๓ ประโยชน์จากหลักโศควิภาค ๔	๘๐
๓.๙ สรุป	๘๕

บทที่ ๔ รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโศควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด

๔.๑ รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักโศควิภาค	๘๗
๔.๑.๑ รูปแบบของการใช้ทรัพยากรตามหลักโศควิภาคส่วนที่ ๑	๘๗
๔.๑.๒ รูปแบบของการใช้ทรัพยากรตามหลักโศควิภาคส่วนที่ ๒, ๓	๘๘
๔.๑.๓ รูปแบบของการใช้ทรัพยากรตามหลักโศควิภาคส่วนที่ ๔	๘๙
๔.๒ ผลจากการบริหารทรัพยากรตามหลักโศควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่จำกัด	๙๐
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการใช้หลักโศควิภาคในการจัดการ ทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด	๙๑
๔.๓.๑ การวางแผนการเงิน	๙๑
๔.๓.๒ การออม	๙๔
๔.๓.๓ การลงทุน	๙๕
๔.๓.๔ การบริหารหนี้สิน	๙๖
๔.๓.๕ ด้านการบริหารและการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์	๙๗
๔.๓.๖ ด้านสวัสดิการและการแก้ปัญหาด้านการเงินของสมาชิก	๙๗
๔.๓.๗ ด้านอัตราดอกเบี้ย และผลตอบแทน	๙๗
๔.๓.๘ ด้านการมีส่วนร่วม	๙๘
๔.๔ ประโยชน์จากการประยุกต์ใช้โศควิภาค ๔	๙๘

๔.๔.๑ ประโยชน์จากการประยุกต์ใช้หลักโภควิภาคส่วนที่ ๑	
ด้านการเลี้ยงตนเองและทิศ ๖	๙๘
๔.๔.๒ ประโยชน์จากการประยุกต์ใช้โภควิภาคด้านการลงทุน	๑๐๑
๔.๔.๓ ใช้โภควิภาคด้านการอดออม	๑๐๔
๔.๕ สรุป	๑๐๕
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๐๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๗
๕.๑.๑ ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพย์สินของ	
สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด	๑๐๗
๕.๑.๒ หลักโภควิภาคในพระพุทธศาสนา	๑๐๘
๕.๑.๓ รูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคที่ปรากฏใน	
พระพุทธศาสนาของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด	๑๑๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๑๒
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	๑๑๒
บรรณานุกรม	๑๑๓
ภาคผนวก	๑๑๘
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	๑๑๘
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๑๒๑
ภาคผนวก ค. ข้อมูลสัมภาษณ์	๑๒๒
ภาคผนวก ง. หนังสือขอตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๓๐
ภาคผนวก จ. หนังสือประเมินความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๓๒
ภาคผนวก ฉ. ประมวลรูปภาพการสัมภาษณ์	๑๓๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาภาษาบาลี และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเรียงตามคัมภีร์ดังนี้

พระวินัย

วิ.ม.	(บาลี)	=	วินยปิฎก มหาคคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีสักขัณวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ทก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ข.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. สดตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สดตกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. ปกิณณก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปกิณณกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)

การใช้หมายเลขย่อ

การอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาบาลี จะระบุชื่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ปา. (บาลี) ๑๑/
๔๐/๓๖๒. หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรคปาลี เล่ม ๑๑ /ข้อ/ ๔๐ หน้าที่ ๓๖๒

การอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทย จะระบุชื่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/
๕๐/๖๐.หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๕๐ หน้าที่ ๖๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินชีวิตในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นไปตามกระแสของทั่วโลก เนื่องจากมีความเจริญทางด้านวัตถุและกระแสนิยมจากการคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้รวดเร็วทันเหตุการณ์และทันความต้องการตามวัตถุประสงค์ของมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันนี้ในประเทศไทยเรียกว่าเป็นยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้วิจัยขอทำความเข้าใจก่อนว่าเป็นยุคของเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า ประเทศไทยได้ผ่านการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยปัจจุบัน “ประเทศไทย ๑.๐” การดำรงอยู่และพัฒนาประเทศเน้นการเกษตรเป็นหลัก เช่น ผลิตและขาย พืชไร่ พืชสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น “ประเทศไทย ๒.๐” นอกจากเกษตรกรรมแล้วก็เน้นไปทางอุตสาหกรรมแต่เป็นอุตสาหกรรมเบา เช่น การผลิตและขายรองเท้า เครื่องหนัง เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องเขียน กระเป๋า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น “ประเทศไทย ๓.๐” ซึ่งเป็นยุคปัจจุบัน เน้นหนักไปทางอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น การผลิตและขาย ส่งออก เหล็กกล้า รถยนต์ กลั่นน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยในยุค ๑.๐, ๒.๐ และ ๓.๐ รายได้ประเทศยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประเทศจะอยู่อย่างนี้ไม่ได้ ต้องรีบพัฒนา เศรษฐกิจ สร้างประเทศ เพราะ ประเทศไทย ๓.๐ ที่เราเป็นกันมาตลอดจนถึงทุกวันนี้ มันทำให้รายได้ประเทศอยู่ในระดับ ปานกลางเท่านั้น เราไม่สามารถขยับหนีไปจากจุดนี้ได้สักที เมื่อ ๕๐ ปีก่อน ช่วง พ.ศ.๒๕๐๐ - ๒๕๓๖ เศรษฐกิจของไทยเรามีการเติบโตอย่างมากถึงระดับ ๗-๘ เปอร์เซ็นต์ ต่อปี แต่หลังจาก พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจไทยเติบโตขึ้นเพียง ๓-๔ เปอร์เซ็นต์ต่อปีเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีเรื่องของ ความเหลื่อมล้ำด้านความร่ำรวย อีกต่างหาก และสุดท้ายก็เรื่องของ ความไม่สมดุลในการพัฒนา ซึ่งเรื่องพวกนี้แหละที่ทำให้รัฐบาลต้องหันมา ใส่ใจ เร่งพัฒนาปฏิรูป โครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้เราก้าวข้ามจากประเทศไทย ๓.๐ ไปสู่ ประเทศไทย ๔.๐ ให้ได้ใน ๓ - ๕ ปีข้างหน้าต่อไป^๑

^๑ สมขพ่าย อานันนทกุล, การบริโภคนิยม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๒.

จึงเป็นเหตุให้นำไปสู่ยุคที่สี่ เรียกว่า “ประเทศไทย ๔.๐” กำหนดแนวทางพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) และประชากรมีรายได้สูงโดยวางเป้าหมายให้เกิดผลการพัฒนาภายใน ๕ - ๖ ปีข้างหน้านี้ คล้าย ๆ กับการวางภาพอนาคตทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของประเทศที่พัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา “A Nation of Makers” อังกฤษ “Design of Innovation” อินเดีย “Made in India” หรือประเทศเกาหลีใต้ ที่วางโมเดลเศรษฐกิจในชื่อ “Creative Economy” ซึ่งนโยบายของรัฐบาลต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้นนับเป็นโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคนี้ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมไปด้วยกัน ช่วยกันผลักดันไปพร้อม ๆ กัน สิ่งสำคัญที่สุดในการทำให้โมเดลนี้ประสบความสำเร็จก็คือ ต้องคิดให้มาก คิดให้จบ อ่านให้ขาด ต้องกล้าเปลี่ยนแปลงอย่ามัวแต่โทษกันเมื่อมีอะไรผิดพลาด เพราะทุกอย่างเปรียบเสมือนการเรียนรู้ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงก็เหมือนกับเราย่ำอยู่กับที่ ซึ่งด้วยกับโมเดล ประเทศไทย ๔.๐ นี้บวกกับพลังของคนในชาติการเปลี่ยนแปลงจากประเทศกำลังพัฒนา ไปสู่ ประเทศพัฒนา ซึ่งการที่เกิดความเจริญอย่างรวดเร็วนั้นอาจทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียและความเจริญทางวัตถุนั้นอาจทำให้เกิดเป็นปัญหาได้เพราะทำให้เกิดกิเลสมีความอยากได้อากมีของผู้คนอาจทำให้คนมีการทำผิดศีลธรรมผิดทางกฎหมายมีการขโมยจี้ปล้นและการฆาตกรรมทำให้เกิดปัญหารุนแรงขึ้นในสังคมประเทศชาติโดยเกิดจากความไม่รู้จักความพอเพียงและจากความไม่รู้ไม่ได้ศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรที่ได้มาไม่มีรากฐานของหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

ในส่วนทรัพยากรนั้นมีทั้งทรัพยากรภายใน และทรัพยากรภายนอก และได้อธิบายถึงทรัพยากรภายนอกหมายถึง วัตถุดิบ ทรัพย์สิน เงินทอง หรือทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อใช้สนองตอบความต้องการของตนเองมากยิ่งขึ้นและก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าประชาชนกำลังมีค่านิยมในการให้ความสำคัญมากในเรื่องของการหาทรัพยากรเช่นเงินซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมของประเทศมากกว่าในอดีตที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเงินสามารถซื้อสิ่งที่ต้องการได้เกือบทุกสิ่งทุกอย่างได้สังเกตได้จากการสรรหาได้จากสื่อหลายช่องทางเช่นบนอินเทอร์เน็ต ทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆและสื่ออื่นๆ ล้วนมีการแทรกเนื้อหาชักชวนด้วยวิธีการต่างๆให้เกิดความอยากได้และจึงจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้เป็นยุคที่ประชาชนหันมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากร เกี่ยวกับการออม การลงทุน การใช้จ่ายสดแทรกอยู่ แม้ในหน่วยงานองค์กรเอกชนและหน่วยงานราชการต่างๆ ก็มีโครงการที่สอดแทรกให้บุคลากรในองค์กรรู้จักเก็บออม รู้จักใช้จ่ายเงินและมีการวางแผนการเงินซึ่งคนเราทำงานหาเงินมาได้ต้องรู้จักการบริหารทรัพยากรจัดสรรเงินออกเป็นส่วนๆ ตามแผนการเงินเพื่อดูแลทรัพยากรไว้ ดังประโยคที่ว่าหาทรัพยากร

ภายนอกเรื่องเงินเป็นสิ่งสำคัญ แต่การรู้จักการใช้ทรัพย์สินการเงินจึงมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่า แม้การแสวงหาทรัพย์สินเป็นสิ่งสำคัญ แต่การรู้จักเก็บรักษาและรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินตามความเหมาะสมตามความจำเป็นควรจัดลำดับแผนการเงินไว้ให้ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต จากการศึกษาหลักคำสอนพระพุทธศาสนา พบว่ามีทางจริยธรรมและศีลธรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ยัง แนะนำวิธีการจัดสรรสินทรัพย์หรือวัตถุประสงค์เพื่อการดำรงอยู่อย่างเหมาะสมและมีความสุขเอาไว้ด้วย^๒ คำสอนในทางพระพุทธศาสนา จึงมีทั้งที่เป็น โลกียธรรม หมายถึง ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก และเป็นโลกุตตรธรรม อันหมายถึง ธรรมอันมิใช่วิชัยของโลก ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

การบริหารทรัพย์สินถือได้ว่าเป็นหลักธรรมในระดับโลกียธรรม เป็นหลักคำสอนที่มีจุดหมายในการครองชีพโดยใช้หลักธรรมที่ว่าด้วยการบริหารทรัพย์สินเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมที่ดีที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทัศนคติที่มีกตละ คือประโยชน์บัดนี้ ประโยชน์ชีวิตนี้หรือประโยชน์ปัจจุบัน เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงความอดทนขยันหมั่นเพียรการรู้จักใช้ปัญญาดำเนินกิจการงาน การรู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินให้รอดพ้นภัยอันตราย การรู้จักคบหาคนดีที่สามารถเกื้อกูลในอาชีพการงานให้มีความก้าวหน้าและการรู้จักเลี้ยงชีวิตแต่พอดีให้มีความสุขได้โดยไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายสามารถเก็บรักษาไว้ให้เพิ่มพูนขึ้นได้^๓ จะเห็นได้การบริหารทรัพย์สิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิต

ในพระพุทธศาสนายังมีหลักคำสอนที่ว่าด้วยการบริหารทรัพย์สินได้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของทรัพย์สิน โดยเฉพาะวิธีการดำเนินชีวิตในการครองเรือนทรัพย์สินมีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่สามารถปฏิเสธได้เลย เพราะถือว่าเป็นความสุขแห่งวิสัยโลกของบุคคลทั่วไป พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ในคำสอนนี้ พระพุทธองค์ทรงย้ำให้เห็นถึงสุขอันเกิดจากการมีทรัพย์สิน^๔ เป็นต้น เมื่อทรัพย์สินเกิดขึ้นแล้ว ตามคติในพระพุทธศาสนา สอนให้เรา รู้จักการจัดการทรัพย์สินที่หามาได้ ซึ่งพบในหลักคำสอนเรื่อง โภควิภาค อันหมายถึง หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สิน โดยให้เราจัดแบ่งทรัพย์สินที่หามาได้ออกเป็นส่วน ๆ แล้วต้องรู้จักการบริหารทรัพย์สินอย่างถูกต้องเป็นเรื่องของการบริหารจัดการทรัพย์สิน ที่แสวงหาเพื่อใช้ในชีวิต ในความจริงแล้ว แม้เราสามารถหาทรัพย์สินได้มากเพียงใด แต่หากไม่รู้จักการจัดการทรัพย์สินอย่างถูกต้อง ทรัพย์สินนั้นก็อาจก่อให้เกิดประโยชน์ได้จึงจำเป็นต้องใช้หลักโภควิภาคนำมาบริหารทรัพย์สิน

หลักโภควิภาค เป็นการแบ่งโภคะเป็น ๔ ส่วน, หลักการแบ่งทรัพย์สินโดยจัดสรรเป็น ๔ ส่วน

^๒ กุลลณี มุทธากลิน, “การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา”, **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๔๐.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕๕๕.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๘๖.

(fourfold division of money) ๑ ส่วน ใช้เพื่อตัวเองและบุคคลที่เกี่ยวข้อง (เอเกน โภเค ภูณเชย) ๑ ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ (On one part he should live and do his duties towards others) ๒ ส่วน เก็บไว้ลงทุนการงาน (ทวิหิ กมมํ ปโยชเย) ๒ ส่วน ใช้ลงทุนประกอบการงาน (With two parts he should expand his business) ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ยามตามคติคำสอนในทางพระพุทธศาสนาการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตคนในสังคมจนลืมเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตจนทำให้ขาดศีลธรรมและจรรยาบรรณไม่ว่าด้านการเงินในระบบเศรษฐกิจด้านการศึกษาด้านศีลธรรมด้านสังคมซึ่งเป็นต้นตอให้เกิดปัญหาในสังคมในปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยต้องการศึกษาการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และนำมาบริหารทรัพยากรได้อย่างถูกต้องในการดำเนินชีวิตโดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน และไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำผิดกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรมอันดีงามของคนไทย ซึ่งได้ปฏิบัติกันมาตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต เพื่อการพัฒนาที่สมดุลสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ได้เป็นอย่างดีและถูกต้องโภคทรัพย์ที่หามาได้ควรมีความสมดุลกับการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาค และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมประเทศชาติได้เป็นอย่างดีถูกต้องและยั่งยืนตลอดไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพยากร ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักโภควิภาคในพระพุทธศาสนา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากร อย่างไรบ้าง ?

๑.๓.๒ หลักของโภควิภาคในพระพุทธศาสนาประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ?

๑.๓.๓ รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีรูปแบบ แนวทาง การบริหารที่สอดคล้องกับหรือไหมอย่างไร ?

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเป็นการวิจัยคุณภาพค้นคว้าเชิงเอกสาร โดยการศึกษาการบริหารทรัพยากรตามหลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา มีการใช้หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้นำหลักธรรมมาบริหารทรัพยากรเป็นอย่างไร เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้ดีหรือไม่อย่างไรและการบริหารที่เกิดขึ้นโดยใช้หลักของโศกวิภาคมาบริหารทรัพยากรนั้นให้รู้ประโยชน์อย่างไร การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาให้รู้และเข้าใจในหลักโศกวิภาคและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

เป็นการศึกษาหาข้อมูลหลักโศกวิภาคในพุทธศาสนา แนวทาง หลักธรรม และรูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักหลักโศกวิภาค มารวบรวมวิเคราะห์ และข้อมูลที่น่ามาจากองค์กรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด มาอธิบายรายละเอียดในบทวิจัยต่อไป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเอกสารที่จะศึกษา ดังนี้

ชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) พระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ อรรถกถา บทสัมภาษณ์และแบบสอบถามเชิงข้อมูล

ชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) หนังสือ ตำราเอกสารวิชาการ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และข้อมูลทางการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่างที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ รูปแบบการบริหารทรัพยากร หมายถึง รูปแบบที่กำหนดขึ้นเป็นหลักการหรือเป็นแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นแบบโมเดลเพื่อกำหนดเป็นแบบหลักการและแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากร

๑.๕.๒ โศกวิภาค หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักการทางพระพุทธศาสนา มีการจำแนกหรือการแบ่งทรัพยากรออกเป็นส่วนๆ เพื่อใช้จ่ายเลี้ยงตน และทำประโยชน์ เก็บไว้ลงทุน การงาน และใช้ในยามคราวจำเป็น

๑.๕.๓ การบริหารทรัพยากร หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้หามาเป็นทรัพยากรที่นำมาบริโภคใช้สอยเพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต หรืออาจจะเป็นการบริหารทรัพยากรในทางโลกียะที่เป็นวัตถุภายนอก

๑.๕.๔ อริยทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ภายใน หรือทรัพย์ที่เป็นโลกุตตระ ไม่สามารถมองเห็น แต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก จะแบ่งปันหรือแจกจ่ายไม่ได้ และไม่มีใครแย่งชิงได้ แต่สามารถแนะนำให้คนอื่นแสวงหาได้จากความสุขภายในจิตใจ

๑.๕.๕ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด หมายถึง องค์กรหรือคณะบุคคล ร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้าน เศรษฐกิจ ถือเป็นสถาบันการเงินที่ส่งเสริม ให้บุคคลที่เป็นสมาชิกรู้จักการประหยัด รู้จักการออมทรัพย์ และ สามารถบริการเงินกู้ให้แก่สมาชิก เพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อเกิดความจำเป็นได้ โดยยึดหลักการช่วยตนเองและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเท่าที่ได้ค้นพบและสามารถ นำมาเป็นฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ หนังสือ

๑) อภิวัฒน์ โพธิ์सान ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พุทธศาสนแนวปฏิบัติเพื่อชีวิต” ว่าพุทธ ศาสนาให้ความสำคัญกับการลงทุนประกอบการทำงานเป็นอย่างยิ่งถึง ๒ ส่วนที่เดียวจาก ๔ ส่วน คือ ครึ่งหนึ่งของเงินทุนที่ได้มา โดยให้น้ำหนักกับการใช้และการเก็บเท่ากันคืออย่างละส่วนเท่ากัน ดังนั้น การที่คนบางคนพูดว่าพุทธศาสนาไม่ให้ความสำคัญกับชีวิตทางโลกเลยนั้นจึงเป็นการพูดที่ไม่ถูกต้อง นัก ชีวิตคฤหัสถ์นั้นเป็นชีวิตที่ต้องเกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน เงินทอง เมื่อมี ทรัพย์ก็จะเป็นหลักได้ว่าจะได้ความสุขอย่างโลกๆ ทั่วไป ดังนั้น เงินลงทุนที่จะใช้ประกอบ การงาน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก แต่ทุนในทัศนะของพุทธศาสนาก็ควรเกิดจากการสะสมเก็บออมให้เพิ่มพูนขึ้น คือจากทุนเล็กน้อยไปหามากจนมั่นคงได้ในที่สุด^๕

๒) เสรี พงศ์พิศ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ปรัชญาชีวิต” ว่าชีวิตต้องการมีการจัดการไม่ใช่ ปล่อยไปตามบุญตามกรรมจัดการ เวลา คน เงิน ทรัพยากร ด้วยความเข้าใจในความรู้ ความเร็ว ขนาด เพราะจัดการเวลาเท่ากับจัดการชีวิต คนจัดการเวลาเป็นคือคนจัดการชีวิตเป็นเพราะทุกคน มี ๒๔ ชั่วโมง ต่อวัน ต่อ ๑ สัปดาห์ เงินเป็นเพียงตัวเลขถ้าไม่เรียนรู้ก็จัดการไม่เป็น ถ้าไม่มีความรู้สึก นึกคิดสำนึก จริยธรรม ศีลธรรม ไม่ง่ายที่จะบริหารจัดการเงินที่สุดก็กลายเป็นหนี้สิน รายจ่ายมากกว่า รายรับ วินัยจึงจำเป็นอย่างยิ่ง บัญชีรายจ่ายครัวเรือนเป็นเครื่องมือสร้างวินัยชีวิตรู้จักจัดการเงิน จัดการชีวิตอย่างมีแบบแผน^๖

^๕ อภิวัฒน์ โพธิ์सान, พุทธศาสนแนวปฏิบัติเพื่อชีวิต, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑).

^๖ เสรี พงศ์พิศ, ปรัชญาชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘).

๓) **เดียน คำดี** กล่าวไว้ในหนังสือ “ศาสนศาสตร์” ว่าศาสนากับระบบเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะศาสนาคือวิถีทางชีวิตในการก้าวไปสู่จุดหมายสูงสุดของชีวิต ต้องอาศัยปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตสนับสนุนอย่างสอดคล้องกัน ชีวิตจึงจะไม่สับสน ดังนั้น จุดหมายชีวิตในสังคมใดที่ระบบเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกับอุดมคติและวิถีทางของสังคมแล้วการดำเนินชีวิตจะเกิดความขัดแย้งสับสน ในที่สุดสังคมนั้นจะถูกบีบคั้นและเป็นทุกข์ตามมา^๗

๔) **ดร.ธนานิษ เลือวรรณศรี** หนังสือพรรณมนำชีวิต พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙ พระราชดำรัสพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ดำรัสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ หนังสือ พรรณมนำชีวิต ดร.ธนานิษ เลือวรรณศรี พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙ “คนเราเหมือนมีความรู้ความสามารถที่ดีเป็นทุนรอนอยู่จะไม่มีวันอัปจน ย่อมหาทางสร้างตัวสร้างฐานะให้ก้าวหน้าได้เสมอ” ข้อสำคัญในการสร้างตัวสร้างฐานะนั้น จะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไปด้วยความรอบครอบ ระมัดระวังและความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลังหรือทำด้วยความเร่งรีบ เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนารองรับพร้อมแล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นตามต่อกันไปเป็นลำดับ ผลที่เกิดขึ้นจะแน่นอนมีหลักเกณฑ์ เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน

๕) **รัชนิกร วงศ์จันทร์** หนังสือ "การบริหารการเงินส่วนบุคคล" เล่มนี้ เปรียบเสมือน "คัมภีร์ชีวิต" ที่ได้ให้หลักการ แนวทางปฏิบัติทางการเงิน รวมทั้งการปลูกฝังทักษะสำคัญทางการเงิน คือ การรู้จักหาเงิน (How to Earn) การรู้จักออมเงิน (How to Save) การรู้จักใช้เงิน (How to Spend) และการรู้จักทำให้เงินงอกเงย (How to Invest) เพื่อให้ผู้อ่านสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินและเป้าหมายชีวิตได้เป็นอย่างดี

๖) **โรเบิร์ต ที. คิโยซากิ และ ชารอน แอล. แลชเตอร์** ได้นำเสนอการสร้างควมร่ำรวยอย่างรวดเร็วในหนังสือ “พ่อรวยสอนลูก” (๔) หรือ “Rich Dad Poor Dad” โดยนำเสนอเป็นคำสอนระหว่างแนวคิดระหว่าง “พ่อจน” หรือ “Poor Dad” กับ “พ่อรวย” หรือ “Rich Dad” ซึ่งแนวความคิดและคำสอนของพ่อรวยจะทำให้สร้างควมร่ำรวยได้มากและรวดเร็วกว่าพ่อจน อีกทั้งยังได้สั่งสอนอีกว่า “เงินสดด้าน” หรือ “Cash flow Quadrant” คือ ด้านที่ ๑ การเป็น “ลูกจ้าง” หรือ “พนักงาน” หรือ “Employee” หรือ E ด้านที่ ๒ คือ การเป็น “คนทำธุรกิจส่วนตัว” หรือ “Self-Employed” หรือ S ด้านที่ ๓ คือ การเป็น “เจ้าของกิจการ” หรือ “Business Owner” หรือ B และด้านที่ ๔ คือ การเป็น “นักลงทุน” หรือ “Investor” หรือ I กล่าวโดยสรุปก็คือการที่จะร่ำรวยอย่างรวดเร็วและ “เป็นอิสระทางการเงิน” จะต้องเปลี่ยนจากด้านที่ ๑ คือ การเป็นลูกจ้าง (E) และ ๒ คือ การเป็นคนทำธุรกิจส่วนตัว (S) ไปอยู่ในด้านที่ ๓ คือ การเป็นเจ้าของกิจการ (B) และ ๔ คือ การเป็น

^๗ เดียน คำดี, ศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑).

นักลงทุน (I) จึงจะสามารถสร้างความร่ำรวยได้อย่างรวดเร็วและสามารถเป็นอิสระทางการเงินได้มากกว่า แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ยืนยันว่าจะร่ำรวยอย่างยั่งยืนและมีความสุขอย่างแท้จริง

สำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง สตีเฟน โควีย์^๘ บอกหลักการบ่งบอวิธีควบคุมชีวิตและทะยานไปสู่บุคคลผู้ประสบความสำเร็จดังที่คาดหวังไว้ดังหัวข้อหลักดังนี้ ๑ กรอบความคิดและหลักการจากภายในสู่ภายนอก ชัยชนะส่วนตนแบบโปรเอกทิฟ ๒ เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ ๓ ทำสิ่งที่สำคัญก่อน ๔ ชัยชนะในสังคมคิดแบบชนะชนะ ๕ เข้าใจผู้อื่นก่อนแล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา ๖ ผนึกพลังผสานความต่างหลักการแห่งความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ ๗ การเติมพลังด้วยการลับเรื้อยให้คมอยู่เสมอจากภายในสู่ภายนอก^๙

๗) **นวพร เรื่องสกุล** หนังสือ ออมก่อนรวยก่อน ออมไว้ไม่ขัดสนใช้เงินทำงานบ่งงานให้เงินโดยการลงทุนลงเริ่มต้นออมอย่างมีวิธีการที่นำไปปฏิบัติได้ง่ายและเข้าใจด้วยว่าหากเราออมก่อนพลังมหัศจรรย์ของเวลาและดอกเบี้ยจะทำให้เรารวยได้อย่างไร^{๑๐}

๘) **ภานุศร เครือปัญญาดี** หนังสือ คัมภีร์อ่านคนให้ออกชนะใจคนให้เป็นบุญแจ่มใสใจคนนั้น เป็นบุญแจ่มใสสำคัญที่จะพาทุกคนไปสู่ความสำเร็จในชีวิตเป็นศาสตร์เสริมความมั่นใจที่ไม่ยากเลยหากรู้จักการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างถูกต้อง^{๑๑}

๙) **โรเจอร์ ธนเกียรติสกุล** หนังสือ คมความคิด กลยุทธ์การสร้างความสำเร็จระดับผู้นำ ถ้อยคำเพียงไม่กี่คำ สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของใครหลายคนไปในทางที่ดีและยิ่งใหญ่ได้ จึงมีการเรียนรู้และนำวาทะของผู้คนที่นับว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จมาใช้และเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรงบางวลีเป็นเพียงคำที่เขาเหล่านั้นตกผลึกความคิดแล้วได้นำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงจึงเชื่อว่าการกลั่นกรองความคิดมาเป็นคำพูดและได้เดินตามรอยความสำเร็จก็อาจไม่ลำบากนักหากลงมือทำ^{๑๒}

๑๐) **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)**, พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จึงมีทั้งที่เป็น โลภียธรรม และเป็นโลกุตตรธรรม ในเรื่องการจัดการสินทรัพย์ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมในระดับโลกียธรรม เป็นหลักคำสอนที่เป็นไปเพื่อประโยชน์หรือจุดหมายในความ เป็นอยู่แห่งการครองชีพ เป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยการจัดการสินทรัพย์เพื่อให้เกิดความอยู่ดีทาง

^๘ Stephen R. Covey, ๗ อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง, แปล : นภดล แวสวัสดิ์, ดนัย จันทรเจ้าฉาย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี, ๒๕๔๑).

^๙ นวพร เรื่องสกุล, ออมก่อนรวยก่อน, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖).

^{๑๐} ภานุศร เครือปัญญาดี, คัมภีร์อ่านคนให้ออกชนะใจคนชีวิตมีแต่รุ่งเรืองตลอดกาล, (กรุงเทพมหานคร: ไพริน, ๒๕๕๓).

^{๑๑} โรเจอร์ ธนเกียรติสกุล, คมความคิด กลยุทธ์การสร้างความสำเร็จระดับผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ไพริน, ๒๕๕๙).

เศรษฐกิจหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทัศนคติที่มีต่อชีวิต คือประโยชน์บัดนี้ ประโยชน์ชีวิตนี้หรือประโยชน์ปัจจุบัน เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงความอดทนขยันหมั่นเพียรการรู้จักใช้ ปัญญาดำเนินกิจการงาน การรู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินให้รอดพ้นภัยอันตราย การรู้จักคบหาคนที่สามารถเกื้อกูลในอาชีพการงานให้มีความก้าวหน้าและการรู้จักเลี้ยงชีวิตแต่พอดีให้มีความสุขได้โดยไม่ฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่ายสามารถเก็บรักษาไว้ให้เพิ่มพูนขึ้นได้^{๑๒}

๑๑) พระพรหมวชิรญาณ หนังสือ พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทยองค์ พระมหากษัตริย์ไทย ทรงศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ไม่คลอนแคลน ทั้งยังทรงอาศัย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างชาติครองแผ่นดินพร้อมกับทรงปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เองตลอดมาทรงเป็นแบบอย่างและสอนด้วยความรักและ ห่วงใยประชาชนให้ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมในการดำรงชีวิตตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา^{๑๓}พุทธ ทาสสิกขุ^{๑๔} กล่าวว่าทรัพย์สมบัติเมื่อพูดตามตัวหนังสือตามธรรมดาในภาษา คน ก็ถือเอาความหมาย อันแรกสุดว่า สิ่งเป็นเครื่องปลื้มใจ ใครมีทรัพย์คนนั้นก็ปลื้มใจ หรือว่า ทรัพย์นั้นเป็นเครื่องทำความ ปลื้มใจให้แก่บุคคลนั้น พูดง่ายๆ ก็คือคำว่า “ความปลื้มใจ” นั้นเอง เป็นชื่อของสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์ตาม ทักษะของพุทธบริษัทจะมองถึงว่าทรัพย์สมบัตินั้นมันเพื่อ ประโยชน์แห่งความเป็นมนุษย์จะเป็นได้ คือ ว่าเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีชีวิตก็ต้องอาศัยเหตุปัจจัย หลายอย่างหลายประการ เพื่อชีวิตตั้งอยู่ได้ รอดอยู่ได้ แล้วไม่เพียงแต่รอดอยู่ได้อย่างเดียว มัน ต้องก้าวหน้าไปตามหนทางถูกต้อง จนกว่าจะไปถึงจุดหมาย

ปลายทางเป็นเป้าหมายของชีวิต มนุษย์แล้วทรัพย์สมบัติมันก็เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้ชีวิตนี้ ตั้งอยู่ได้ให้สะดวกแก่การที่จะ เจริญก้าวหน้าทางจิต ทางวิญญาณ ให้ชีวิตเป็นวิวัฒนาการที่น่าพอใจ จนกว่าจะถึงจุดหมาย ปลายทาง เกี่ยวกับเรื่องทรัพย์นี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์จะหา ทรัพย์อย่างไรจะ ทำอย่างไร ก็มีสูตรอยู่หลายสูตรที่แสดงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้แต่เรื่องเกี่ยวกับทรัพย์ พระองค์ ได้ทรงระบุไว้ว่า “จะต้องมีทรัพย์ เพื่อใช้สำหรับตนเอง จะต้องมีทรัพย์สำหรับจะใช้เพื่อ พระ ธรรมปิฎก ได้แสดงทักษะเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ว่าพุทธ ศาสตร์เป็นจริยธรรมที่มี ความสัมพันธ์และความสำคัญต่อเศรษฐกิจเพราะเป็นคุณค่าทางจิตใจ คุณธรรมที่จะดำเนินกิจกรรม ทางการผลิตให้เรามีความขยันซื้อสัต์ย์รักงานตรงต่อเวลาเพื่อให้มี คุณภาพในการผลิตและดำรงชีวิต อย่างผาสุก

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๑๓} พระพรหมวชิรญาณ, **พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์โดยบริษัท สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด, ๒๕๔๘).

^{๑๔} พุทธทาสสิกขุ, **สารนิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการฝ่ายพุทธทาสศึกษา, ๒๕๕๐).

๑.๖.๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลลีนี มุทธากลิน ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา จากการศึกษาหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเบื้องต้น พบว่า หลักการของพระพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นคำสอนที่เข้าถึงสัจธรรม โดยมีนัยทางจริยธรรมและศีลธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งแล้ว ยังเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตจากการศึกษาหลักคำสอนพระพุทธศาสนา พบว่าหลักการของพระพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นคำสอนที่เข้าถึงสัจธรรม โดยมีนัยทางจริยธรรมและศีลธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งแล้วยังเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แนะวิธีการจัดสรรสินทรัพย์หรือวัตรธรรมเพื่อการดำรงอยู่อย่างเหมาะสมและมีความสุขเอาไว้ด้วย^{๑๕}

พระธานี เขมธมโม (จำปา) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก โดยสรุปว่า หลักการของสัมมาอาชีวะเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเพราะได้ยึดถือหลักกุศลกรรมบถของพระพุทธศาสนาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการดำเนินชีวิตสุจริตทางกายทางวาจาและทางใจตามหลักโภควิภาคได้แก่แบ่ง ๑ ส่วนสำหรับใช้จ่ายเลี้ยงตนเลี้ยงครอบครัวเลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยงและทำประโยชน์แบ่ง ๒ ส่วนสำหรับใช้เป็นทุนประกอบกิจการงานลงทุนประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพที่จัดไว้๒ส่วนนั้นเพราะให้ความสำคัญว่าการลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจกิจการงานจัดว่าเป็นการพัฒนาอาชีพให้ก้าวสู่ระดับที่สูงขึ้นแบ่งส่วนที่สำหรับเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นเร่งด่วนคือการจัดสรรทรัพย์ไว้เพื่อใช้ในคราวฉุกเฉินหรือเหตุการณ์ที่ไม่ได้คิดหรือวางแผนไว้ล่วงหน้าเช่นการเจ็บไข้ได้ป่วยหรืออุบัติเหตุเป็นต้นจากหลักโภควิภาคดังกล่าวข้างต้นเปรียบได้กับ

การออมทรัพย์ในปัจจุบันแต่เป็นการออมอย่างมีแผนที่ชัดเจนกล่าวคือการออมโดยมีเป้าหมายและมีระเบียบแบบแผนเช่นเพื่อต่อยอดทางธุรกิจหรือขยายธุรกิจออมไว้เพื่อการลงทุนในธุรกิจแขนงใหม่รวมไปถึงออมไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิต^{๑๖}งานวิจัยนี้ยังได้กล่าวถึงสัมมาอาชีวะในแง่ของการแสวงหา สัมมาอาชีวะในแง่ของการครอบครองรักษาและสัมมาอาชีวะในแง่ของการบริโภคใช้จ่ายซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วผู้วิจัยเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับหลักการของโภควิภาค ๔ เพราะถ้าไม่มีการแสวงหา การครอบครองและการใช้จ่ายแล้วการจัดสรรทรัพย์หรือการวางแผนทางการเงินก็ไม่มีสัมมาอาชีวะจึงเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับหลักโภควิภาค ๔

^{๑๕} กุลลีนี มุทธากลิน, “การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๖} พระธานี เขมธมโม (จำปา), “ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

พระมหาสมโภช จิตินาโณ (ศรีพันธ์) ได้กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์ตามแนวพระไตรปิฎก” ว่าที่มาของเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธคือความเรียบง่ายและหลักอหิงสา ในพระไตรปิฎกได้เน้นหนักในรูปของการพัฒนาชีวิตและสังคม โดยอาศัยปัจจัยหนึ่งที่เข้าไปช่วยบำบัดความต้องการของมนุษย์เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมดังกล่าวเช่นที่ อยู่อาศัยที่เหมาะสมเรียบง่ายอาวาสสัปปายะอาหารที่เหมาะสมเรียกว่าอาหารสัปปายะธรรมเป็นที่ สบายเรียกว่าธรรมสัปปายะบุคคลเป็นที่สบายเรียกว่าบุคคลสัปปายะในพระไตรปิฎกมุ่งให้มีคุณภาพซึ่ง มนุษย์จะต้องใช้จิตใจเป็นตัวนำพฤติกรรม จิตใจไปสัมพันธ์กับวัตถุ และวัตถุไปสัมพันธ์กับชีวิต เรียกว่า มนุษย์มีการใช้ชีวิตโดยอาศัยเครื่องอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่ในเชิงพุทธมุ่งหมายให้ ใช้ปัจจัยเหล่านี้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและสังคมคือมุ่งสอนหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมี คุณธรรมหรือในพระสูตรสังยุตตนิกายสฬายตนวรรคกล่าวถึงการแสวงหาทรัพย์การใช้จ่ายทรัพย์และ การแบ่งปันเศรษฐทรัพย์^{๑๗}

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “มัชฌิมาปฏิปทา ในพระไตรปิฎกกับทางสาย กลางในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”^{๑๘} พบว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่หลากหลายนั้นหากจะให้มีความที่แท้จริงและแก้ปัญหาของมนุษย์ได้ก็จะต้องให้มีกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการผลิตการบริโภคการแจกจ่ายการสร้างงาน ฯลฯ จะต้อง เป็นสัมมาเศรษฐกิจกรรม คือ เป็นเศรษฐศาสตร์เชิงจริยธรรมและมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพ ชีวิตมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจรวมตลอดไปถึงสังคมชุมชนระบบนิเวศและโลกเป็นส่วนรวมด้วย

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยมุ่ง ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็น แนวคิดทฤษฎีและหลักการบริหารทางด้านการเงินและหลักโภควิภาคที่เกี่ยวข้องตามหลักการทาง พระพุทธศาสนา โดยมีวิธีและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย (Research Process) ดังต่อไปนี้

ก) ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเอกสาร

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าหลักโภควิภาคเกี่ยวกับความหมาย แนวทาง และประเภท มีประเด็น ที่ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษา ส่วนการศึกษาที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้นซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้า

^{๑๗} พระมหาสมโภช จิตินาโณ (ศรีพันธ์), “ศึกษาวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์ตามแนวพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕).

^{๑๘} มนูญ มุกข์ประดิษฐ์, “มัชฌิมาปฏิปทา ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจ, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

สืบค้นได้นำข้อมูลมาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา นอกจากนั้นผู้วิจัยยังทำการศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือและตำรา เอกสาร งานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารของ องค์การสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด เพื่อนำมาเป็นฐานในการศึกษาวิจัยต่อไป

๑.๗.๒ ศึกษาความหมายและแนวทางและประเภทของโมคคิภาคที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการ บริหารทรัพย์ได้นำมาเขียน เรียบเรียง สืบค้นข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา

๑.๗.๓ ศึกษาการหลักการ แนวทาง รูปแบบการบริหารการจัดการทรัพย์ของสหกรณ์ ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนำมาเรียบเรียง สืบค้นจาก เอกสารคู่มือ หนังสือประชุมประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๑.๗.๔ ศึกษารูปแบบการจัดการทรัพย์ตามหลักโมคคิภาค ว่าเป็นอย่างไร มีกี่รูปแบบ เพื่อ ประโยชน์ในด้านใด และวิเคราะห์แยกตามหลักโมคคิภาค โดยรวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง จาก การสัมภาษณ์ สอบถามในหน่วยงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ข) ขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือ

๑) ออกแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ หลักจากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วจึงได้นำสัมภาษณ์

๒) นำแบบสัมภาษณ์ลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออม ทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด จำนวน ๑๒ ท่าน

๓) เก็บแบบสัมภาษณ์แล้วนำมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

๔) นำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

๑.๗.๕ สรุปผลงานวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และได้ให้ข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวทาง องค์ประกอบ วัตถุประสงค์ ประโยชน์และ การบริหารจัดการทรัพย์ ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๑.๘.๒ ทราบหลักธรรมการบริหารจัดการหลักโมคคิภาคตามหลักการทางพุทธศาสนา

๑.๘.๓ ทราบถึงรูปแบบ แนวทาง ความสอดคล้องการบริหารทรัพย์ตามหลักโมคคิภาคที่ ปรากฏในพระพุทธานุศาสนและของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๒.๑ ประวัติของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

คณะผู้ก่อตั้ง นำโดยนายแพทย์อุทัย สุประดิษฐ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ในขณะนั้นร่วมกับคณะกรรมการจำนวน ๕ คน ได้ร่างข้อบังคับและขอจดทะเบียนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๑ โดยมีสมาชิกครั้งแรกจำนวน ๕๑ คน มีทุนดำเนินการ ๘,๐๕๐ บาท สำนักงานแห่งแรกตั้งอยู่ที่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ เลขที่ ๑๐ ถนนสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๕ ได้ย้ายที่ทำการไปที่อาคารพาณิชย์ ๒ ชั้นครึ่ง เลขที่ ๑๓๓ ถนนมทิตล ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวมีความคับแคบ ไม่มีที่จอดรถคณะกรรมการจึงมีมติให้ย้ายที่ทำการมาใช้ศูนย์ช่างบำรุงที่ ๑๐ เชียงใหม่^๑ (หลังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่) ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ ต่อมาสมาชิกได้เพิ่มขึ้นมากจึงขยายพื้นที่ โดยได้ย้ายสถานที่ทำการที่ตั้งใหม่มาตั้งอยู่ที่เลขที่ ๔๔๖ หมู่ที่ ๔ ถนนสมโภชน์ ๗๐๐ ปี ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๕๓) ๑๑๕๐๑๕-๗ ในปัจจุบันนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด เป็นสหกรณ์การเงินที่ดำเนินกิจการเยี่ยงสถาบันการเงินและตั้งขึ้นเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีเงินเดือนหรือค่าจ้างที่มีอาชีพเดียวกันหรือทำงานในหน่วยงานเดียวกันหรือสถานประกอบการเดียวกันวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการออมและช่วยเหลือด้านการเงินให้กับสมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเพื่อทำการที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกและเพื่อความมั่นคงของสมาชิกและสหกรณ์เองดังนั้นสหกรณ์จึงกำหนดระเบียบบังคับไว้ให้สมาชิกทุกคนซื้อหุ้นสหกรณ์เป็นรายเดือนตามสัดส่วนเงินได้ของสมาชิกไว้จนกว่าจะสิ้นสุดการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังบริการรับฝากและถอนเงินได้ปกติเหมือนธนาคารทั่วไป และยังมีจัดหาแหล่งเงิน ทุนสำรองเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำประโยชน์หรือคราวจำเป็นที่ต้องใช้เงินสหกรณ์ตระหนักดีว่าการควบคุมค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันการเป็นหนี้สินของสมาชิกจึงเน้นให้สมาชิกทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นประจำและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นก็จะทำให้สมาชิกมีเงินออมเพราะเหตุนี้สหกรณ์ได้อำนวยความสะดวกและควบคุมอย่าง

^๑ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, คู่มือสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๗.

ใกล้ชิดให้มีการออมตามสมควรช่วยเหลือผู้เดือดร้อนให้พ้นจากหนี้สิน สหกรณ์ส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ และ สหกรณ์มีหลักการซึ่งเป็นหลักการสหกรณ์สากลในการจัดตั้งสหกรณ์นั้นใช้มิติที่ประชุมสมัชชาองค์กรสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (Cooperative Alliance : ICA) เป็นมิติที่กำหนดหลักการสากล มี ๗ หลักการ มีดังนี้

๑) การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ เปิดรับสมัครซึ่งสามารถใช้บริการสหกรณ์ และเต็มใจรับผิดชอบในฐานะเป็นสมาชิกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเพศและฐานะทางสังคม การเมือง เชื้อชาติและศาสนา

๒) การควบคุมโดยสมาชิกทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกเป็นผู้กำหนดนโยบายและการตัดสินใจและดำเนินการตามแนวประชาธิปไตย

๓) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ สมาชิกต้องมีส่วนให้ทุนกับสหกรณ์ตามเงื่อนไขเพื่อพัฒนาสหกรณ์หรือเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก

๔) การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ ควบคุมโดยสมาชิกถ้าสหกรณ์มีการทำข้อตกลงกับองค์กรอื่นรวมถึงรัฐบาลหรือแสวงหาทุนภายนอกสหกรณ์ข้อตกลงนั้นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามแนวทางประชาธิปไตยและดำรงไว้ซึ่งสภาพการปกครองตนเองของสหกรณ์

๕) การให้การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศแก่สมาชิกและบุคคลากรเพื่อช่วยพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพและให้ข่าวสารในรูปลักษณะที่เป็นประโยชน์ของสหกรณ์แก่ประชาชนทั่วไปโดยอย่างยิ่งเยาวชนและผู้นำด้านความคิด

๖) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดโดยทำงานร่วมกันภายใต้โครงสร้างที่ประกอบด้วยสหกรณ์ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับต่างประเทศ

๗) เอื้ออาทรต่อชุมชน ทำงานเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ตามนโยบายที่ได้รับความคิดเห็นชอบจากสมาชิก

ก) วิสัยทัศน์ (vision) ของสหกรณ์ คือ สหกรณ์มั่นคง บริหารโปร่งใส สมาชิกประทับใจ ใส่ใจสังคม คำนึงความพอเพียง

ข) พันธกิจ (Mission) ของสหกรณ์ คือ การมีสมาชิกเป็นศูนย์กลางการดำเนินงาน การส่งเสริมการออมของสมาชิก มีดังนี้ การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อยกระดับคุณภาพของสมาชิก การให้บริการด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และใส่ใจสมาชิกการจัดสวัสดิการให้สมาชิกอย่างทั่วถึง มีดังนี้

๑) การบริหารจัดการสหกรณ์มุ่งสู่มาตรฐานอย่างเพียงพอ

๒) การเอื้ออาทรสังคม

ค) ค่านิยม (Shared Value) ของสหกรณ์ มั่นคง ใส่ใจสมาชิก ยึดหลักธรรมาภิบาล บนพื้นฐานพอเพียงวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการออมและช่วยเหลือด้านการเงินให้กับสมาชิกที่มีความ

จำเป็นหรือเพื่อทำการที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกและเพื่อความมั่นคงของสมาชิกและสหกรณ์เอง ดังนั้น สหกรณ์จึงกำหนดระเบียบบังคับไว้ให้สมาชิกทุกคนซื้อหุ้นสหกรณ์เป็นรายเดือนตามสัดส่วนเงินได้ของสมาชิกไว้จนกว่าจะสิ้นสุดการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังบริการรับฝากและถอนเงินได้ปกติเหมือนธนาคารทั่วไป และยังมีจัดหาแหล่งเงิน ทุนสำรองเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำประโยชน์หรือคราวจำเป็นที่ต้องใช้เงินสหกรณ์ตระหนักดีว่าการควบคุมค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันการเป็นหนี้สินของสมาชิกจึงเน้นให้สมาชิกทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นประจำและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นก็จะทำให้สมาชิกมีเงินออมเพราะเหตุนี้สหกรณ์ได้อำนวยความสะดวกและควบคุมอย่างใกล้ชิดให้มีการออมตามสมควรช่วยเหลือผู้เดือดร้อนให้พ้นจากหนี้สิน สหกรณ์ส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์

ง) วัตถุประสงค์มีดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สามารถสงวนส่วนแห่ง รายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคงและได้รับประโยชน์ตามสมควร

๒) ส่งเสริมการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก

๓) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น

๔) จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

๕) ให้เงินกู้แก่สมาชิก

๖) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน

๗) ซื้อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทาง การเงินแก่สหกรณ์

๘) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

๙) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือ ส่งเสริมความเจริญ

แก่กิจการของสหกรณ์

๑๐) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

๑๑) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน

๑๒) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามกฎหมายหรือตามที่คณะกรรมการ พัฒนาสหกรณ์

แห่งชาติกำหนด

๑๓) ดำเนินการให้ยืมเพื่อการเคหะ

๑๔) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

๑๕) ร่วมมือกับทางราชการ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยชุมนุม สหกรณ์และสหกรณ์อื่นเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการสหกรณ์

๑๖) กระทำการต่างๆ ตามที่อนุญาตไว้ในกฎหมายสหกรณ์เพื่อให้เป็น ไปตาม

วัตถุประสงค์ที่กล่าวข้างต้นรวมถึงซื้อถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครบครอง กู้ยืม เช่า หรือให้เช่า

เช่าซื้อ โอนหรือรับโอน สิทธิการเช่าหรือสิทธิ การเช่าซื้อ ขายหรือจำหน่าย จำนองหรือรับจำนอง
จำนำหรือรับจำนำด้วยวิธี อื่นใดซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิก

๑๗) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก

๑๘) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการหน่วยงาน ของต่างประเทศ
หรือบุคคลอื่นใด

๑๙) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้ สำเร็จตาม
วัตถุประสงค์ของสหกรณ์

๒๐) ดำเนินธุรกิจการผลิตการค้าการบริการและอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก

๒.๒ แนวคิดจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

การบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ได้กำหนดหน้าที่การ
รับผิดชอบงานในแต่ละประเภทให้มีหน้าที่เฉพาะของแต่ละตำแหน่ง ประกอบด้วย สมาชิก ที่ประชุม
ใหญ่คณะกรรมการดำเนินการ คณะกรรมการอื่นๆ ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์
๒

๒.๒.๑ สมาชิก

สมาชิก มี ๒ ประเภทคือ ๑. สมาชิกสามัญ ๒. สมาชิกสมทบ

๑. สมาชิกสามัญ

คุณสมบัติของสมาชิกสามัญ มีดังนี้

๑) เป็นผู้เห็นชอบในวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

๒) เป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ

๓) เป็นข้าราชการ หรือ ลูกจ้างประจำสังกัดหน่วยงาน สาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่
หรือ เป็นเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์นี้ หรือ เป็นข้าราชการบำนาญสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ หรือ
ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำที่เกษียณอายุรับเงินบำเหน็จ หรือ เป็นข้าราชการ หรือ พนักงานของรัฐ
หรือ ลูกจ้างประจำที่ โอนย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสาธารณสุข และ ปฏิบัติงาน
อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ หรือ เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐหรือลูกจ้างประจำ สังกัด
หน่วยงานสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่ที่ย้ายหรือโอนออกจากราชการ จะคงเป็นสมาชิกอยู่^๓

^๒ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, แนวคิดจัดการทรัพย์สิน
ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

^๓ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, แนวคิดจัดการทรัพย์สิน
ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

๔) เป็นผู้มีความประพฤติและนิสัยดีงาม

๕) มิได้เป็นสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นที่มีวัตถุประสงค์ ในการให้กู้ยืมเงิน

ก) การสมัครเป็นสมาชิกสามัญ

ผู้สมัครสามารถยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกกับสหกรณ์ โดยมีสมาชิกที่มี อายุการเป็นสมาชิก ไม่น้อยกว่า ๕ ปีรับรอง ๑ คน และเสียค่าธรรมเนียม คนละ ๕๐ บาท (หากลาออกแล้วเป็นเวลา ๑ ปี และต้องการกลับมา เป็นสมาชิกใหม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ ๒๕๐ บาท) โดย ค่าธรรมเนียมนี้จะเรียกคืนไม่ได้ สิทธิการเป็นสมาชิกจะสมบูรณ์เมื่อคณะกรรมการมีมติรับเป็น สมาชิก และได้ชำระค่าหุ้นตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้วเท่านั้น

ข) สิทธิของสมาชิก

๑) สิทธิในการเข้าร่วมประชุมใหญ่เสนอญัตติความเห็นและออกเสียงลงคะแนนในวันประชุมใหญ่

๒) สิทธิในการได้รับเลือกเป็นผู้แทนสมาชิก

๓) สิทธิในการได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ

๔) สิทธิในการได้รับบริการจากสหกรณ์ตามวัตถุประสงค์

๕) สิทธิในการได้รับเงินปันผลตามหุ้น หรือ ได้รับเงินเฉลี่ยคืน

๖) สิทธิในการเข้าชื่อเสนอให้มีการเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ

๗) สิทธิที่จะลาออกจากสหกรณ์

ค) หน้าที่ของสมาชิก

๑) หน้าที่ในการถือหุ้น ชำระค่าหุ้นตามข้อบังคับ

๒) หน้าที่ที่ต้องร่วมธุรกิจกับสหกรณ์

๓) หน้าที่ควบคุมสหกรณ์โดยเข้าร่วมประชุม

๔) หน้าที่บำรุงรักษาสหกรณ์ของตนให้เจริญก้าวหน้า

ง) การขาดจากสมาชิกภาพสหกรณ์ฯ

๑) ตาย

๒) ลาออก

๓) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือ เสมือนไร้ความสามารถ

๔) ต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย

๕) ถูกออกจากราชการ หรือ งานประจำตามข้อบังคับ ข้อ ๓๑(๓)

๖) ถูกให้ออกจากสหกรณ์

๗) ขาดคุณสมบัติตามข้อบังคับที่ ๓๑

จ) การให้สมาชิกออกจากสหกรณ์ เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- ๑) ไม่ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- ๒) ขาดการชำระค่าหุ้นรายเดือน ๓ งวดติดต่อกัน โดยมีได้รับอนุมัติ
- ๓) นำเงินกู้ไปใช้ผิดความมุ่งหมาย
- ๔) ไม่จัดการแก้ไขหลักประกันเงินกู้ที่บกพร่อง
- ๕) ค้างส่งเงินงวดชำระหนี้ ไม่ว่าเงินต้นหรือดอกเบี้ย ติดต่อกันเป็นเวลา ๒ เดือน หรือ ผิดนัดการส่งเงินชำระหนี้
- ๖) ไม่ให้ข้อความจริงเกี่ยวกับหนี้สินของตนแก่สหกรณ์
- ๗) จงใจฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติ คำสั่งของสหกรณ์ หรือ ทำให้สหกรณ์ เสื่อมเสียไม่ว่าโดยประการ ใด

๒) สมาชิกสมทบ

ก) คุณสมบัติของสมาชิกสมทบ

- ๑) เป็นผู้เห็นชอบในวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- ๒) เป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ
- ๓) เป็นผู้มีความประพฤติดีงาม
- ๔) เป็นผู้ที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของสหกรณ์

ข) การสมัครเป็นสมาชิกสมทบ

ผู้สมัครสามารถยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกสมทบกับสหกรณ์ โดยมี สมาชิกสามัญรับรอง ๒ คน เมื่อคณะกรรมการดำเนินการได้ สอบสวน พิจารณาเห็นว่า ผู้สมัครมีคุณสมบัติถูกต้องตามที่ กำหนดให้รับเข้าเป็นสมาชิกสมทบได้ และเสียค่าธรรมเนียม คนละ ๓๐ บาท

ค) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสมทบ^๔

- ๑) ถือหุ้นในสหกรณ์ได้ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมดที่ สหกรณ์มี อยู่ขณะนั้นและมีความรับผิดชอบไม่เกิน จำนวนค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ
- ๒) มีสิทธิฝากเงินกับสหกรณ์ ตามระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยการ รับฝากเงิน
- ๓) มีสิทธิได้รับเงินกู้จากสหกรณ์ฯ ตามระเบียบของสหกรณ์ สมาชิกสมทบจะ ไม่ได้รับ สิทธิดังต่อไปนี้
- ๑) การนับชื่อเข้าเป็นองค์ประชุมใหญ่
- ๒) การมีสิทธิออกเสียงในเรื่องใดๆ

^๔ คณะกรรมการการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, แนวคิดจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

๓) เป็นคณะกรรมการดำเนินการหรือเป็นผู้แทนสหกรณ์

๒.๒.๒ ที่ประชุมใหญ่

การประชุมใหญ่ คือองค์กรสูงสุด มีอำนาจสูงสุดในการลงมติใด ๆ เกี่ยวกับนโยบาย แนวทาง การดำเนินงานของสหกรณ์ ในการประชุมใหญ่มี ๒ ประเภท คือ ๑) การประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี ๒) การประชุมใหญ่วิสามัญ

๑) การประชุมใหญ่สามัญประจำปี^๕

จัดขึ้นปีละ ๑ ครั้ง ภายใน ๑๕๐ วัน หลังสิ้นปีบัญชี ซึ่งจะมีการเรียก ประชุมโดย คณะกรรมการ องค์ประชุมต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน ในกรณีเป็นการประชุมใหญ่โดยผู้แทนสมาชิกต้องมีผู้แทนสมาชิกมา ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้แทนสมาชิกทั้งหมดหรือไม่น้อยกว่า หนึ่งร้อยคนจึงจะเป็นองค์ ประชุมและสมาชิกทั่วไปสามารถเข้าร่วม ประชุมใหญ่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง หรือแสดง ความคิดเห็น หรือได้รับเลือกตั้งใดๆ ทั้งสิ้น ในการประชุมใหญ่ สมาชิก หรือผู้แทนสมาชิก จะมอบอำนาจให้ผู้อื่น มาประชุมแทนตนไม่ได้

๒) การประชุมใหญ่วิสามัญ

คณะกรรมการดำเนินการจะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้ แต่ถ้านายทะเบียน สหกรณ์มีหนังสือแจ้งให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญ หรือใน กรณีที่สหกรณ์ขาดทุนเกินกึ่งหนึ่งของ จำนวนทุนเรือนหุ้นที่ชำระแล้วต้องเรียก ประชุมใหญ่วิสามัญโดยมิชักช้า แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่ วันที่สหกรณ์ทราบ สมาชิกซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือไม่น้อย กว่าหนึ่งร้อยคนหรือผู้แทนสมาชิกซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้แทนสมาชิกทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่าห้าสิบคนลงลายมือชื่อ ทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้เรียก ประชุมใหญ่ วิสามัญเมื่อใดก็ได้และให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เรียกประชุมใหญ่ วิสามัญ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ถ้าคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่เรียกประชุมใหญ่ วิสามัญภายใน กำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายผู้มีอำนาจ เรียกประชุม ใหญ่วิสามัญได้ภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร

๒.๒.๓ คณะกรรมการดำเนินการ

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประกอบด้วย ประธานกรรมการ หนึ่งคน และ คณะกรรมการดำเนินการอีกสิบสี่คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้ง จากสมาชิกให้กรรมการดำเนินการ

^๕ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, แนวคิดจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

เลือกตั้งในระหว่างกันเองขึ้นดำรงตำแหน่ง รองประธานกรรมการหนึ่งคนหรือหลายคน เลขานุการคนหนึ่ง และ/หรือ เภรัญญิกคนหนึ่ง นอกนั้นเป็นกรรมการ คณะกรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี นับตั้งแต่วัน เลือกลงตั้งคณะกรรมการเมื่อพ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับเลือกตั้งซ้ำอีกได้ แต่ต้อง ไม่เกินสองวาระติดต่อกันหน้าที่ของคณะกรรมการมีอำนาจบริหารหรือดำเนินกิจการสหกรณ์ร่วมกันในรูปของ คณะกรรมการ ต้องมีการประชุม ลงมติมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทน และมีหน้าที่ ควบคุมการบริหารงานทั่วไปของสหกรณ์ กำหนดนโยบาย ระเบียบ ในการปฏิบัติตามข้อบังคับหรือ ตามที่นายทะเบียนกำหนดคณะกรรมการอื่นๆ

๑) คณะกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการดำเนินการอาจตั้งคณะกรรมการอำนวยการจำนวน ไม่เกินเจ็ดคน โดยให้ ประธานกรรมการดำเนินการ รองประธานกรรมการ ให้คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ ประชุมกันคราวที่มีกิจธุระ แต่จะต้องมีการประชุมกันเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อยและให้ประธาน กรรมการศึกษา

และประชาสัมพันธ์หรือเลขานุการนัดเรียกประชุมได้ให้คณะกรรมการศึกษาและ ประชาสัมพันธ์รายงานผลการปฏิบัติงานให้ คณะกรรมการดำเนินการทราบในการประชุมคราวถัดไป

๒) คณะกรรมการสวัสดิการ

คณะกรรมการดำเนินการอาจตั้งคณะกรรมการสวัสดิการจำนวนไม่เกิน เจ็ดคนโดยให้มี ตำแหน่งประธานกรรมการคนหนึ่ง และเลขานุการคนหนึ่งนอก นั้นเป็นกรรมการ ให้คณะกรรมการ สวัสดิการประชุมกันคราวที่มีกิจธุระ แต่จะต้องมี การประชุมกันเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อยและให้ ประธานกรรมการสวัสดิการ หรือเลขานุการนัดเรียกประชุมได้ ให้คณะกรรมการสวัสดิการรายงานผล การปฏิบัติงานให้คณะกรรมการ ดำเนินการทราบในการประชุมคราวถัดไป

๓) คณะอนุกรรมการ

ในกรณีจำเป็นแก่การดำเนินการ คณะกรรมการดำเนินการอาจมีคำสั่ง แต่งตั้ง อนุกรรมการต่างๆ เพื่อมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจของสหกรณ์โดยมี อำนาจหน้าที่ตามคณะกรรมการ ดำเนินการกำหนด

๔) ผู้ตรวจสอบกิจการ

ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งสมาชิกหรือบุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถใน ด้านธุรกิจการเงิน การบัญชีการเศรษฐกิจหรือการ สหกรณ์เป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์เป็น การประจำปีจำนวนไม่เกินห้าคน ที่ประชุมใหญ่จะเลือกตั้งกรรมการดำเนินการหรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่ง หน้าที่ประจำในสหกรณ์เป็นผู้ตรวจสอบกิจการไม่ได้

๕) ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์

คณะกรรมการดำเนินการอาจพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความ ซื่อสัตย์สุจริตมีความรู้ ความสามารถและความเหมาะสมเพื่อแต่งตั้งหรือจ้าง เป็นผู้จัดการสหกรณ์โดยต้องไม่เป็นบุคคลที่มี ลักษณะต้องห้าม ผู้จัดการมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานสหกรณ์และลูกจ้าง ทั้งหมดเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำของสหกรณ์ โดยมีอำนาจหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของผู้จัดการตามข้อบังคับ ข้อ ๙๔

๒.๓ วิธีการจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัดมีหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของสมาชิกโดยการ จัดตั้งกองทุนสำรองต่างๆ รับฝาก-ถอนและให้กู้ยืมซึ่งทางสหกรณ์ได้บริการจัดการทุนเพื่อดำเนินงานตาม

มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) ออกหุ้น

๒) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น

๓) กู้ยืมเงินและรับเงินจากการออกตัวสัญญาใช้เงินและตราสาร การเงินอย่างอื่น

๔) สะสมทุนสำรองและทุนอื่นๆ

๕) รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้^๖

๒.๓.๑ การออกหุ้น

สหกรณ์ออกหุ้นได้โดยไม่จำกัดจำนวน มีมูลค่าหุ้นละสิบบาท โดย การถือหุ้น สมาชิกทุกคนต้องชำระค่าหุ้นเป็นรายเดือนตั้งแต่เดือนแรก ที่เข้าเป็นสมาชิกตามอัตราส่วนของจำนวนเงินได้รายเดือนของตน ตามที่ กำหนดไว้ใน ระเบียบของสหกรณ์ เงินรายได้รายเดือนตามวรรคแรก หมายถึง เงินเดือน หรือค่าจ้าง ประจำและเงินที่จ่ายควบกับเงินเดือนหรือค่าจ้างประจำซึ่งสมาชิกได้รับจากหน่วยงานเจ้าสังกัด และหมายถึงบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำนาญบำนาญ ซึ่งสมาชิกได้รับจากทางราชการด้วย หากสมาชิกต้องการจะถือหุ้นรายเดือนในอัตราที่สูงกว่าที่กำหนดไว้ใน ระเบียบของสหกรณ์หรือจะขอซื้อหุ้นเพิ่มขึ้นต้องยื่นความจำเป็นเป็นหนังสือ ต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา และสมาชิกจะโอนหรือถอนหุ้นใน ระหว่างที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ไม่ได้ ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกยังไม่สิ้นสุด สหกรณ์ไม่ต้อง ส่งเงินค่าหุ้นของสมาชิกเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่ของสมาชิคนั้น การ

^๖ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่วิธีการจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗.

ชำระค่าหุ้น ให้ชำระโดยหักจากเงินได้รายเดือนของสมาชิก ในวันจ่ายเงินได้รายเดือนประจำเดือนนั้นๆ ทุกเดือน หากสมาชิกต้องการงดชำระค่าหุ้นรายเดือน สมาชิกจะต้องมีการ ชำระค่าหุ้นมาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน หรือเป็นจำนวนเงิน ไม่น้อยกว่าเพดานสูงสุดของเงินกู้สามัญและไม่มีหนี้กับสหกรณ์ โดยต้อง แจ้งความจำนองเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกจะได้ผลตอบแทนจากการถือหุ้นสหกรณ์เป็นเงินปันผล ซึ่งจะจัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปี

๒.๓.๒ การรับเงินฝากจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น^๗

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ให้บริการรับเงินฝาก แก่สมาชิกหรือสหกรณ์อื่น แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

- ๑) ประเภทออมทรัพย์
- ๒) ประเภทฝากประจำ

จุดเด่นของการฝากเงินกับสหกรณ์ คือ ๑) ผลตอบแทน (ดอกเบี้ย) สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ ๒) เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก โดยการนำ เงินฝากไปให้สมาชิกที่เดือดร้อนกู้ยืม ๓) ฝึกนิสัยการออม เพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่อนาคต ๔) สามารถนำไปเป็นหลักประกันสำหรับเงินกู้ได้โดยไม่ต้องมี สมาชิกค้ำประกัน

๑) ประเภทออมทรัพย์

๑.๑) เงินฝากออมทรัพย์

เปิดบัญชีขั้นต่ำ ๑๐๐ บาท สามารถฝากหรือถอนเมื่อใดก็ได้ โดย จำนวนเงินคงเหลือในบัญชีจะต้องไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ บาท คำนวณดอกเบี้ยเป็นรายวันตามยอดเงินคงเหลือ จ่ายดอกเบี้ยเข้าบัญชีให้ในวันสิ้นเดือนของเดือนมิถุนายน และธันวาคม ของทุกปี

๑.๒) เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ

เปิดบัญชีขั้นต่ำ ๑,๐๐๐ บาท สามารถเปิดบัญชีได้เพียงคนละหนึ่ง บัญชี ฝากแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท สามารถถอนเงินฝากได้ เดือนละ ๑ ครั้ง หากถอนเกิน ๑ ครั้งสหกรณ์จะคิดค่าธรรมเนียมการถอน อัตราร้อยละหนึ่งของจำนวนเงินที่ถอนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ บาท โดยจำนวนเงินคงเหลือในบัญชีจะต้องไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท คำนวณดอกเบี้ยเป็นรายวันตามยอดเงินคงเหลือ โดยจ่ายดอกเบี้ย เข้าบัญชีให้ในวันสิ้นเดือนของเดือนมีนาคม มิถุนายน, กันยายน และธันวาคม ของทุกปี

๑.๓) เงินฝากออมทรัพย์สินทวี เปิดบัญชีขั้นต่ำ ๕๐๐ บาทไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท

๒) ประเภทฝากประจำ

สหกรณ์ได้แบ่งการฝากเป็น ๔ ประเภทประกอบด้วย

^๗ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่วิธีการจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร : เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗.

- ๑) ฝากประจำ ๓ เดือน
- ๒) ฝากประจำ ๖ เดือน
- ๓) ฝากประจำ ๑๒ เดือน
- ๔) ฝากประจำ ๒๔ เดือน

๒.๑) เปิดบัญชีขั้นต่ำ ๑,๐๐๐ บาทสามารถฝากเพิ่มเมื่อใดก็ได้ โดยฝากแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาท จำนวนดอกเบี้ยเป็นรายเดือน โดยจ่ายดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดตามระยะเวลาการฝากแต่ละประเภทของเงินฝากและตามเงื่อนไขของสหกรณ์ตั้งไว้แล้ว

๒.๒) กรณีสมาชิกผู้ฝากเงินเสียชีวิต หรือ สาบสูญ ตามคำสั่งศาล สหกรณ์จะจ่ายเงินฝากที่คงเหลือทั้งหมดในบัญชีแก่ผู้รับประโยชน์ที่ตั้งไว้ หรือหากมิได้ตั้งไว้จะคืนเงินแก่ทายาทที่แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการ

๒.๓) สมาชิกที่ใช้เงินฝากค้ำประกันเงินกู้จะถอนเงินฝากของตนเองได้แต่ ยอดเงินคงเหลือในบัญชีต้องไม่น้อยกว่าจำนวนเงินกู้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง

๒.๔) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์หากสมาชิกขาดการติดต่อกับสหกรณ์เป็น เวลาเกินกว่า ๒ ปี สหกรณ์จะเรียกเก็บเงินค่ารักษาบัญชี เป็นจำนวนเงิน ๑๐๐ บาทต่อปี โดยหักเงินในบัญชีเงินฝาก หากไม่มีเงินฝากคงเหลือในบัญชี สหกรณ์จะดำเนินการปิดบัญชีเงินฝากนั้น

๒.๔ การบูรณาการหลักโภควิภาคในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด^๔

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีการบริหารจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ โดยมีการแบ่งทรัพย์สินที่ใช้ให้สมาชิกออกเป็นหลายส่วนซึ่งตรงกับหลักโภควิภาคทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น สหกรณ์ได้แบ่งเงินสำหรับการกัวยืมแก่สมาชิกออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- ๑) เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน
- ๒) เงินกู้สามัญ
- ๓) เงินกู้พิเศษ

ก) จุดมุ่งหมายของการให้เงินกู้แก่สมาชิก มีดังนี้

๑) เพื่อการอันจำเป็น หรือ เพื่อลดความเดือดร้อนให้แก่สมาชิก๒) เพื่อการลงทุน เพื่อการประกอบการ เพื่อให้เกิดความงอกเงย ทางเศรษฐกิจ

^๔ คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่, การบูรณาการหลักโภควิภาคในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด, (กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่ มีเดียคอม, ๒๕๕๓), หน้า ๙๗.

ข) แนวทางปฏิบัติในการขอกู้

- ๑) สมาชิกผู้ต้องการกู้เงินต้องยื่นคำขอและสัญญากู้เงินพร้อมทั้ง เอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการกู้เงินตามรายละเอียดของแต่ละประเภทของการกู้ ซึ่งเป็นไปตามที่สหกรณ์กำหนด
- ๒) การให้เงินกู้แต่ละประเภทต้องผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการ

๒.๔.๑ เงินกู้ฉุกเฉิน

สมาชิกคนหนึ่งสามารถกู้ฉุกเฉินเพื่อเหตุจำเป็น โดยจะกู้ได้ตาม ความสามารถในการชำระหนี้โดยนำเงินได้รายเดือนก่อนหักสหกรณ์มา คำนวณสิทธิในการกู้ ผ่อนชำระคืนไม่เกิน ๑๒ งวด เงินเดือนคงเหลือหลัง หักสหกรณ์แล้วต้องไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ บาท สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงิน ได้ทุกวันและเวลาทำการของสหกรณ์ หลักฐานประกอบการขอกู้ฉุกเฉิน คำขอและสัญญากู้เงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน โดยมีคาร์รับรองของเจ้าหน้าที่ การเงิน และความเห็นของผู้บังคับบัญชา

หมายเหตุ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกู้สามัญทั่วไปอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามระเบียบหรือประกาศสหกรณ์

๒.๔.๒ เงินกู้สามัญ เป็นเงินกู้ที่สหกรณ์ให้สมาชิกกู้โดยใช้บุคคลค้ำประกัน แบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

- ก) เงินกู้สามัญทั่วไป
- ข) เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ

๒.๔.๓ เงินกู้สามัญทั่วไป หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

- ก) เป็นสมาชิกสหกรณ์ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๙ เดือน
- ข) วางเงินกู้ยืม
 - ๑) จำนวนเงินกู้ไม่เกิน ๘๐ เท่าของเงินเดือน สูงสุด ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท
 - ๒) สำหรับสมาชิกที่เป็นข้าราชการบำนาญ จำนวนเงินกู้ไม่เกิน ๖๐ เท่า ว่า ของเงินบำนาญ สูงสุด ๖๐๐,๐๐๐ บาท
- ค) ระยะเวลาการผ่อนชำระ ไม่เกิน ๑๘๐ งวด โดยมีเงื่อนไข
 - ๑) สมาชิกที่เป็นลูกจ้างประจำ ให้ผ่อนชำระได้ไม่เกินอายุ ๖๕ ปี
 - ๒) สมาชิกที่เป็นข้าราชการ หรือข้าราชการบำนาญ ให้ผ่อนชำระได้ไม่เกินอายุ ๗๐ ปี
- ง) ต้องมีรายได้รายเดือนคงเหลือจากการหักชำระหนี้รายเดือนไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ บาท
- จ) การขอกู้ใหม่กรณีส่งคืนเงินกู้ไม่เสร็จสิ้น ต้องชำระหนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๒ งวด ยกเว้นสมาชิกที่กู้ไปแล้วไม่ถึงร้อยละ ๘๐ ของวงเงินกู้ตามสิทธิสามารถยื่นกู้ใหม่ได้
- ฉ) การค้ำประกันเงินกู้สามัญทั่วไป เงินกู้สามัญทั่วไป ต้องมีสมาชิกเป็นผู้ค้ำประกัน ดังนี้

- ๑) เงินกู้ยืมไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท ต้องมีผู้ค้ำประกัน ๒ คน
- ๒) เงินกู้ยืม ๖๐๐,๐๐๑ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องมีผู้ค้ำประกัน ๓ คน
- ๓) การชำระคืนเงินกู้สามัญทั่วไปสมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้เป็นรายงวด โดยชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย จำนวนเท่ากันทุกงวด และสมาชิกต้องทำหนังสือยินยอมให้ส่วนราชการ หักเงินชำระหนี้สหกรณ์

ข) หลักฐานประกอบการขอกู้สามัญทั่วไป

- ๑) คำขอและสัญญากู้เงินสามัญ ที่ผู้กู้กรอรายละเอียดครบถ้วน
- ๒) สัญญาค้ำประกันเงินกู้สามัญ ที่ผู้ค้ำประกันกรอรายละเอียดครบถ้วน
- ๓) หนังสือยินยอมให้ส่วนราชการหักเงินชำระหนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์
- ๔) สำเนาสลิปเงินเดือนล่าสุด หรือต้นฉบับหนังสือรับรองเงินเดือนของผู้กู้และผู้ค้ำประกัน
- ๕) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ ของผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน และคู่สมรส
- ๖) สำเนาทะเบียนบ้านของ ผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน และคู่สมรส
- ๗) สำเนาทะเบียนสมรส หรือใบสำคัญการหย่า หรือใบแจ้งความกรณีเลิกร้างกับคู่สมรส ไม่จดทะเบียน หรือใบมรณบัตรของคู่สมรส
- ๘) สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ หรือนามสกุล หรือการเปลี่ยนคำนำหน้านาม (ถ้ามี)
- ๙) ใบคำขอเอาประกันภัย
- ๑๐) สำเนาบัญชีธนาคาร (กรณีโอนผ่านธนาคาร)เงื่อนไขอื่น ๆ
- ๑๑) สมาชิกสหกรณ์ที่กู้สามัญทั่วไปต้องสมัครเป็นสมาชิกสมาคมพาณิชย์สงเคราะห์ของสหกรณ์

๑๒) การเขียนคำขอกู้ให้เขียนด้วยลายมือ ด้วยหมึกสีน้ำเงิน หรือสีดำ ห้ามใช้น้ำยาลบคำผิดหากมีการแก้ไขให้ขีดฆ่าพร้อมลงลายมือชื่อ กำกับการแก้ไขให้เหมือนกับการลงลายมือชื่อในสัญญา

๑๓) กรณีผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน ประสงค์จะโอนย้าย หรือ ลาออก จาก ราชการต้อง แจ้งให้สหกรณ์ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และ ชำระหนี้ก่อน และแต่ละ ดอกมณาว หมายถึง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการกู้สามัญทั่วไปอาจเปลี่ยนแปลง ได้ตามระเบียบหรือประกาศของสหกรณ์ฯ

๒.๔.๔ เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ

เป็นเงินกู้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิก โดยสามารถให้กู้เป็น การครั้งคราวเท่านั้น ปัจจุบันสหกรณ์มีเงินกู้โครงการพิเศษให้แก่สมาชิกอยู่ ๒ แบบ ได้แก่

- ๑) เงินกู้สามัญโครงการพิเศษเพื่อสวัสดิการ หลักการและเงื่อนไข
 - ก) เป็นสมาชิกสหกรณ์ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๙ เดือน

ข) วงเงินกู้ตามราคาสินค้าระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินวงเงินกู้สามัญทั่วไปตาม กรรไกร เอกสิทธิที่ได้รับ

ค) ต้องมีรายได้รายเดือนคงเหลือจากการหักชำระหนี้รายเดือนไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ บาท

ง) กู้เพื่อซื้อสินค้า ดังนี้ เครื่องใช้ไฟฟ้า, ยานพาหนะ, คอมพิวเตอร์ เปลี่ยนระบบเชื้อเพลิงรถยนต์ และอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน

จ) ระยะเวลาการผ่อนชำระไม่เกิน ๖๐ งวด งาน

ฉ) ต้องมีผู้ค้ำประกัน

ช) สหกรณ์จ่ายเช็คให้กับผู้จำหน่ายโดยตรง

๒) เงินกู้สามัญโครงการพิเศษเพื่อการศึกษาสำหรับ หลักการและเงื่อนไข

ก) เป็นสมาชิกสหกรณ์ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๙ เดือน

ข) วงเงินกู้ไม่เกินค่าศึกษาตลอดหลักสูตร แต่รวมแล้วต้องไม่เกินวงเงินกู้สามัญทั่วไปตามสิทธิที่ได้รับ

ค) ต้องมีรายได้รายเดือนคงเหลือจากการหักชำระหนี้ รายเดือนไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ บาท

จ) ระยะเวลาการผ่อนชำระไม่เกินสองเท่าของหลักสูตร ทั้งนี้ไม่เกิน ๖๐ งวด

ฉ) ต้องมีผู้ค้ำประกัน ๑ คน

ช) สหกรณ์แบ่งจ่ายเงินกู้เป็นรายภาคการศึกษา หมายเหตุ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกู้สามัญโครงการพิเศษอาจ เปลี่ยนแปลงได้ตามระเบียบหรือประกาศของสหกรณ์ฯ

๒.๔.๕ เงินกู้พิเศษ

เป็นเงินกู้ที่สหกรณ์ให้สมาชิกกู้โดยใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน แบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

ก) เงินกู้พิเศษทั่วไป

ข) เงินกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากค้ำประกัน

๒.๔.๖ เงินกู้พิเศษทั่วไป หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ก) เป็นสมาชิกสหกรณ์ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และมีทุนเรือนหุ้นไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท

ข) วงเงินกู้ยืม มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑) อสังหาริมทรัพย์ ให้วงเงินกู้ ร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมิน (ใช้เกณฑ์ ของกรมที่ดิน และสมาคมผู้ประเมินทรัพย์สินแห่งประเทศไทย อ้างอิง) โดยหลักทรัพย์ดังกล่าวจะต้องปลอดภาระจำนอง

๒) พันธบัตรรัฐบาล ให้วงเงินกู้ ร้อยละ ๗๐ ของมูลค่า โดยหลักทรัพย์ ดังกล่าวจะต้องทำการจดทะเบียนสลักหลังจำนำได้

ง) หากหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันบกพร่องจะต้องจัดการแก้ไขให้คืน ดีภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ฉ) การชำระคืนเงินกู้พิเศษทั่วไปสมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้เป็นรายงวด โดยชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย จำนวนเท่ากันทุกงวด และสมาชิกต้องทำหนังสือยินยอมให้ส่วนราชการ หักเงินชำระหนี้สหกรณ์ เป็นการ หลักฐานประกอบการขอกู้พิเศษทั่วไป

๑) คำขอกู้เงินพิเศษ และหนังสือสัญญากู้ยืมเงินสำหรับ เงินกู้พิเศษ ที่ผู้กู้กรอกรายละเอียดครบถ้วน

๒) หนังสือยินยอมให้ส่วนราชการหักเงินชำระหนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์

๓) สำเนาสลิปเงินเดือนล่าสุด หรือต้นฉบับหนังสือรับรองเงินเดือน โดยมีเจ้าหน้าที่การเงินรับรอง

๔) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ ของผู้กู้ และคู่สมรส

๕) สำเนาทะเบียนบ้านของ ผู้กู้ และคู่สมรส

๖) สำเนาทะเบียนสมรส หรือใบสำคัญการหย่า หรือใบแจ้งความกรณีเลิกร้างกับคู่สมรสไม่จดทะเบียน หรือใบมรณะบัตรของคู่สมรส

๗) สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ หรือนามสกุล หรือการเปลี่ยนคำนำหน้า นาม (ถ้ามี)

๘) สำเนาบัญชีธนาคาร (กรณีโอนผ่านธนาคาร)

๙) สำเนาโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินของสำนักงานที่ดิน

๑๐) แบบแปลนสิ่งปลูกสร้าง (กรณีใช้สิ่งปลูกสร้างเพื่อค้ำประกัน)

๑๑) แผนที่ที่ตั้งหลักประกัน และรูปถ่ายหลักทรัพย์ค้ำประกัน

เงื่อนไขอื่น ๆ สมาชิกสหกรณ์ที่กู้พิเศษทั่วไปต้องสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ของสหกรณ์ การเขียนคำขอกู้ให้เขียนด้วยลายมือ ด้วยหมึกสีน้ำเงิน หรือสีดำ ห้ามใช้น้ำยาลบคำผิด หากมีการแก้ไขให้ขีดฆ่าพร้อมลงลายมือชื่อ กำกับกับการแก้ไขให้เหมือนกับการลงลายมือชื่อในสัญญา กรณีผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน ประสงค์จะโอนย้าย หรือ ลาออก จาก ราชการต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และ ชำระหนี้ก่อน

๒.๔.๗ เงินกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากค้ำประกัน

ก) หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

๑) วงเงินกู้ยืม ไม่เกินร้อยละร้อยของทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากสหกรณ์

๒) ระยะเวลาการผ่อนชำระ ไม่เกิน ๓๐๐ งวด

๓) กรณีใช้เงินฝากค้ำประกัน ผู้กู้สามารถถอนเงินฝากได้ แต่ต้อง คมสัน มีเงินเหลือในบัญชีมากกว่าเงินกู้ที่เหลืออยู่การชำระคืนเงินกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากค้ำประกันสมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้เป็นรายงวด โดยชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย จำนวนเท่ากันทุกงวด และสมาชิกต้องทำหนังสือยินยอมให้ส่วนราชการ หักเงินชำระหนี้สหกรณ์

ข) หลักฐานประกอบการขอกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากค้ำประกัน

๑) คำขอและสัญญากู้เงินพิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝาก ที่ผู้กู้กรอรายละเอียดครบถ้วน

๒) หนังสือยินยอมให้ส่วนราชการหักเงินชำระหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์

๓) สำเนาสลิปเงินเดือนล่าสุด หรือต้นฉบับหนังสือรับรองเงินเดือน โดยมีเจ้าหน้าที่การเงินรับรอง

๔) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ ของผู้กู้ และคู่สมรส

๕) สำเนาทะเบียนบ้านของ ผู้กู้ และคู่สมรส

๖) สำเนาทะเบียนสมรส หรือใบสำคัญการหย่า หรือใบแจ้งความ กรณีเลิกร้างกับคู่สมรสไม่จดทะเบียน หรือใบมรณะบัตรของคู่สมรส

๘) สำเนาบัญชีธนาคาร (กรณีโอนผ่านธนาคาร)

ค) เงื่อนไขอื่น ๆ

๑) การเขียนคำขอกู้ให้เขียนด้วยลายมือ ด้วยหมึกสีน้ำเงิน หรือสีดำ ห้ามใช้น้ำยาลบคำผิด หากมีการแก้ไขให้ขีดฆ่าพร้อมลงลายมือชื่อกำกับกับการแก้ไขให้เหมือนกับการลงลายมือชื่อในสัญญา

๒) กรณีผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน ประสงค์จะโอนย้าย หรือ ลาออก จากราชการต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และ ชำระหนี้ก่อน

๓) หมายเหตุ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกู้เงินกู้พิเศษ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามระเบียบหรือประกาศของสหกรณ์ฯ

ง) การพิจารณาเงินกู้

๑) เงินกู้ฉุกเฉิน และเงินกู้พิเศษทุนเรือนหุ้นและหรือเงินฝากเมื่อเจ้าหน้าที่รับคำขอกู้ และตรวจสอบหลักฐานถูกต้อง สามารถรับเงินกู้ได้ทันที

๒) เงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษทั่วไป คณะกรรมการเงินกู้พิจารณา เดือนละ ๒ ครั้ง (ตามตารางกำหนดของแต่ละปี) การรับเงินกู้สมาชิกสามารถขอรับเงินกู้ตามช่องทางดังนี้

๓) รับเช็คเงินสด ที่สำนักงานสหกรณ์ฯ

๔) รับเป็นเงินโอน ผ่านบัญชีของธนาคารกรุงไทย หรือธนาคารกสิกรไทย หรือธนาคารกรุงเทพ หรือธนาคารออมสิน หรือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

๒.๕ สรุป

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ได้จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ด้วยตนเองที่มีเงินเดือนหรือมีค่าจ้างซึ่งทำงานอยู่ในสหกรณ์เดียวกันหรือสถาบันเดียวกันโดยไม่มีการบังคับให้สมาชิกสมัครแต่จะให้สมาชิกสมัครเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจเมื่อเป็นสมาชิกแล้วก็ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสหกรณ์และสหกรณ์ มีการจัดตั้งประธานกรรมการและผู้จัดการฝ่ายการเงิน ผู้จัดการฝ่ายสินเชื่อ ผู้จัดการฝ่ายฝ่ายอำนวยการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกสหกรณ์ เพื่อบริหารดำเนินงานกิจการสหกรณ์ดำเนินงานเหมือนธนาคารทั่วไป มีการรับฝากถอนเงินจากสมาชิกสหกรณ์และสหกรณ์อื่น ให้สมาชิกและสหกรณ์อื่นกู้ยืม ซื้อหุ้นของธนาคารอื่น ซื้อหุ้นสหกรณ์อื่น ซื้อหุ้นชุมชน และจัดหาทุนเพื่อพัฒนาให้เกิดผลประโยชน์สร้างความมั่นคงของกิจการ และช่วยเหลือด้านวิชาการความรู้ต่างให้สมาชิกให้บุคลากรของสหกรณ์ สหกรณ์บริหารโดยหลักสากล ใช้หลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล ซื่อตรงโปร่งใสมีคุณธรรม และ อยู่บนฐานความพอเพียง สหกรณ์จะถือเอามติในที่ประชุมของสมาชิกสหกรณ์ เป็นหลัก เป็นแนวทางปฏิบัติ สหกรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมและช่วยเหลือด้านการเงินให้กับสมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเพื่อทำการที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกและเพื่อความมั่นคงของสมาชิกและสหกรณ์เป็นการพัฒนาช่วยเศรษฐกิจและสังคม

บทที่ ๓

หลักโภควิภาคในพระพุทธศาสนา

การดำรงชีวิตของมนุษย์ล้วนแต่ต้องอาศัยปัจจัยที่มากกว่าแค่ ปัจจัย ๔ จึงมีความวิริยะอุตสาหะแสวงหาสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์สินเงินทองเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการซึ่งมีมาตั้งแต่อดีต บุคคลใดมีทรัพย์มากย่อมสมปรารถนาในสิ่งนั้นๆ นั้นหมายความว่าบุคคลเหล่านั้นมีความรู้หรือทักษะการบริหารจัดการทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือพูดในภาษาปัจจุบันว่าการบริหารเงินจึงมีความสำคัญ เพราะความสามารถในการบริหารเงินจะทำให้มีเงินใช้อย่างไม่ฝืดเคืองไม่ตกเป็นทาสของเงินในการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการดำเนินชีวิตเพื่อให้ชีวิตมีความสุขไม่ประสบกับปัญหาทางการเงิน

๓.๑ ความหมายโภควิภาคในพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธองค์ทรงตรัสหลักโภควิภาค ๔ เป็นหลักที่กล่าวถึงการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบริโภค การเก็บออมทรัพย์หรือเงินเพื่อใช้จ่ายในคราวจำเป็น และการนำเงินที่หามาได้ด้วยความสุจริตไปลงทุนหลักการที่กล่าวถึงเป็นหลักที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ถ้าสามารถปฏิบัติได้ตามหลักที่กล่าวถึงย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งด้านการจัดการทรัพย์สินทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ เช่นการรู้จักใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภค การเก็บออมไว้ในคราวจำเป็น การนำทรัพย์ไปลงทุน เหล่านี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ต้องปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้วอย่างที่เป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาลสูตร น่าสนใจซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปคือพระพุทธเจ้าทรงตรัสสังคาลสูตรแก่สังคาลกคหบดีบุตรผู้กำลังไหว้ทิศทั้ง๖อยู่ตามคำสั่งของบิดาที่ได้สั่งไว้ก่อนที่จะเสียชีวิต^๑

ในสังคาลสูตรนี้ถือได้ว่าเป็นพระสูตรที่เป็นกล่าวถึงโครงสร้างหลักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดีเช่นความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรอาจารย์กับลูกศิษย์นายจ้างกับลูกจ้างเพื่อนกับเพื่อน ซึ่งแต่ละคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสมถือเป็นพระสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีพระพุทธเจ้าได้สอนให้สังคาลกมานพไหว้พระอย่างในอริยวินัยไหว้คือการเว้นจากบาปกรรม ๑๔ ประการ คือกรรมกิเลส ๔ เหตุ ๔ ประการที่ให้ทำบาปกรรมและอบายมุข ๖ ประการ ชื่อว่า เป็นผู้ปิดป้องทิศ ๖ ปฏิบัติเพื่อครองโลกทั้งสองทำให้เกิด

^๑ ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๑/๒๖.

ความยินดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้าหลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในสวรรค์ในสังคาลสูตร^๒นี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแจกแจงบาปกรรมประการดังกล่าวมาอย่างละเอียดหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าคิปปิปฏิบัติคือข้อปฏิบัติสำหรับคฤหัสถ์เป็นหลักธรรมที่ผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์เมื่อนำไปใช้แล้วย่อมประสบแต่ความสุขความเจริญไม่มีความเสื่อมเช่นการเว้นขาดจากอบายมุขประการซึ่งเป็นปากทางแห่งความเสื่อมทั้งเสื่อมโภคทรัพย์เสียชื่อเสียงยากจนเพราะเกียจคร้านเหล่านี้ เป็นต้นสังคาลสูตรนี้จึงเป็นพระสูตรที่คฤหัสถ์ผู้ครองเรือนควรศึกษาทำความเข้าใจเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตกล่าวโดยสรุปโภควิภาคคือการจำแนกหรือการเงินออกเป็นส่วนเพื่อสะดวกในการบริหารจัดการหรือเพื่อสะดวกในการใช้สอยจากที่กล่าวมาเมื่อพูดถึงโภคย่อมหมายถึงเงินด้วยบางครั้งเรียกโภคทรัพย์หรือโภคสมบัติโภควิภาคปัจจุบันหมายถึงการบริหารการคลังหรือการบริหารการเงินเพื่อก้าวไปสู่สภาพทางการเงินซึ่งการรู้จักวิธีจัดการทางการเงินหรือการบริหารทรัพย์สมบัติที่หามาได้อย่างยากลำบากด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถทำให้ชีวิตตนเองไม่ประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิตและสังคมต่อไปในอนาคต

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ) ได้ให้ความหมายของคำว่า “โภค” ว่า โภค ป. การใช้สอย, เครื่องใช้, สมบัติ, โภค และคำว่าวิภาค ว่า วิภาค ป. การจำแนก การแบ่ง^๓

พระธรรมกิตติวงศ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า โภคหมายถึง สมบัติ ทรัพย์สินโดยมีรูปวิเคราะห์ว่า ภุณฺชียเต ภุณฺชิตพฺโพติ วา โภค สิ่งอันคนใช้สอย หรือสิ่งที่ต้องใช้สอย เรียกว่า โภค^๔

เมื่อนำทั้งสองศัพท์รวมกันเป็นโภควิภาคก็คือการแบ่งทรัพย์หรือการใช้สอยทรัพย์ปัจจุบันเรียกว่าการบริหารจัดการทรัพย์จะเห็นได้ว่าคำว่าโภคหรือทรัพย์ในพระพุทธศาสนามีความหมายกว้างเพราะหมายถึงทั้งส่วนที่เป็นของใช้สอยและส่วนที่เป็นของกินในชีวิตประจำวัน

๓.๒ ความสำคัญของโภควิภาค

ทรัพย์สิน หรือเงิน ใครบอกว่าเงินเป็นเพียงตัวเลข ถ้าไม่เรียนรู้ก็จัดการไม่เป็น ถ้าไม่มีความรู้สักนิดคิด ลำบาก จริยธรรม ศีลธรรม ฯลฯ ก็ไม่ยากที่จะบริหารจัดการเงิน ที่สุดก็กลายเป็นหนี้สิน รายจ่ายมากกว่ารายรับ ชุมชนที่เข้มแข็งดูได้ไม่ยาก ถ้ามีกลุ่มออกทรัพย์เข้มแข็ง ทายได้เลยว่า ชุมชนนี้ไม่ใช่ชุมชนอ่อนแอ อาจไม่ร่ำรวย แต่น่าจะจัดการชีวิตของตนเองได้ดี อย่างน้อยมีผู้นำซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกง เพราะกลุ่มออมทรัพย์ที่ล้มเหลวส่วนใหญ่ผู้นำโกงเอง คำว่า “วินัย” จึงสำคัญ บัญชีรายจ่าย

^๒ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๖๖/๑๘๘.

^๓ พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ), **พจนานุกรมบาลี-ไทยสำหรับนักศึกษาระดับปรับปรุง**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสารจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๓๘๖.

^๔ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๕๐), หน้า ๔๔๔.

ครัวเรือนเป็นเครื่องมือสร้างวินัยชีวิต รู้จักจัดการเงิน จัดการชีวิตอย่างมีแบบแผนการใช้จ่ายทรัพย์สิน นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้เกิดความมั่นคงแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักการเพื่อใช้เป็นปทัสถานในการจ่ายทรัพย์สินอย่างถูกต้องและถูกวิธี หลักการใช้ทรัพย์สินที่ได้ทั้งคุณค่าและสิ่งที่ต้องการมิใช่แค่ดื่ม กินอย่างเดียว มนุษย์ยังต้องการการใช้ทรัพย์สินเงินทอง เพื่อกิจอื่นๆ อีกมากมาย เพราะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ คือ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเมื่อมองด้านชีวิตของตัวเอง ต้องเพื่อตัวเอง มีกินมีใช้ก่อนเป็นอันดับแรก และยังต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ นอกตัวเองออกไปอีก คือ สามเณร ภรรยา บุตร ธิดา ญาติ กัลยาณมิตร เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ฐานะการมีทรัพย์สินเงินทองแล้ว ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์กับบุคคลเหล่านี้ด้วย^๕ ซึ่งในทางหลักทางพระพุทธศาสนาให้คำสอน เกี่ยวกับหลักโภควิภาค ๔ ประการสำหรับไว้บริหารจัดการ เพื่อการใช้ทรัพย์สินให้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ต่อบุคคลเหล่านั้น เมื่อคนที่เกี่ยวข้องมีความสุข จากการใช้ทรัพย์สินแล้ว ถือว่ามีความมั่งคั่งยั่งยืนของทรัพย์สินเงินทองจะยังมีประโยชน์อันเป็นต้นแบบเพื่อสังคม ๓ ระดับ คือ ๑. ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม ๒. ความเข้มแข็งทางจิตใจ ๓. ความเข้มแข็งทางปัญญา^๕ ทำให้เห็นถึงควมมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนทั้งหลายที่เราเกี่ยวข้องด้วย ทำให้เป็นประโยชน์ว่าการบรรลุความสำเร็จเกิดขึ้นขมยินดี เป็นสิ่งที่ทุกคน แสวงหากันทำให้คนอื่นๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องสุขด้วย ยินดีด้วย เป็นผลที่ตามมา เรียกว่า เห็นผลทันตา และยังมีจุดอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์อีกมากมาย เมื่อบุคคลมาถึงการมีทรัพย์สินที่พร้อมแล้ว สิ่งที่ควรเสริมหรือพัฒนาเพิ่มเติมเป็นคุณค่าและถูกต้องดีงาม นอกจากนั้นหลักโภควิภาค ๔ ยังให้ประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์ในอนาคตหรือในกาลภาคหน้า ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ประโยชน์ในปัจจุบัน

ผู้ปฏิบัติตามโภควิภาค ๔ ย่อมเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้ประพฤติปฏิบัติ รวมถึงครอบครัว สังคม ไม่ประสบปัญหาด้านการเงิน การดำเนินชีวิต สำหรับผู้ที่พร้อมด้านการดำรงชีวิตแล้ว ก็มีเวลาไว้สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองด้านอื่นๆ เช่น เห็นโทษภัยของการมีชีวิตที่ต้องมัวเมา ลุ่มหลงเพลินกับสิ่งเสพบริโภค มัวแต่สุข สนุกสนาน ลืมนึกถึงชีวิตที่สนองความต้องการของกิเลสตัณหา เช่น กินเพื่อพุ่มเฟือย โก้เก๋ และบันเทิงตนสุขภาพตัวเอง เรียกว่า หาความสุขที่ยากๆ ไม่มีความสุขที่เกิดง่าย เริ่มหาความสุขด้วยการเบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนสัตว์อื่นๆ สิ่งเหล่านี้ มีแต่แฉ่งเสียหายทำร้ายตนเอง และสังคมให้พินาศไปด้วยบริโภคที่ผิด แต่สำหรับคนพุทธนั้นเน้นศึกษา ฝึกฝนพัฒนาในคุณธรรม สิ่งดีงาม เพราะมีความสุขสดชื่นอยู่กับสัมมาชีพ มรรควิถีแบบพุทธ พร้อมด้วยสุขภาพ

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๓๐.

ร่างกายที่แข็งแรง และยังแสวงหาปัญญา ความรู้ ความเข้าใจด้านภายใน ชีวิตด้านภายใน คือ คุณความดี มีศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อความเป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของการบริโภค ยึดหลักจริยธรรมในการใช้ชีวิตเป็นผลต่อยอดให้ฐานชีวิตมีจิตใจที่เป็นอิสระ มีความสุข ซึ่งถือได้ว่ามีความสุขในปัจจุบัน

๓.๒.๒ ประโยชน์ในอนาคตหรือในภายภาคหน้า

เมื่อปัจจุบันไม่ประสบปัญหาด้านการเงิน การดำเนินชีวิตในอนาคตย่อมมีหลักประกันว่าจะไม่ประสบกับปัญหาที่ไม่คาดคิดหรือเมื่อประสบกับปัญหาที่ไม่คาดคิดย่อมมีวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างมีสติ

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว “ความสำคัญของโศกวิภาค” ประกอบด้วย ๒ หลักใหญ่ด้วยกัน กล่าวคือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ชีวิตปัจจุบันแบบอยู่ดีมีสุข สามารถสะสมเงินทอง เก็บรวมทรัพย์สมบัติไว้ ตั้งตัวเป็นหลักเป็นฐานมั่นคง มีกิจการที่เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน รู้จักการป้องกันทรัพย์สินมิให้วับตไปเพราะภัยพิบัติ และรู้จักใช้ทรัพย์เพื่อเลี้ยงชีวิตอย่างสมเหตุสมผล และประโยชน์ในอนาคต ซึ่งได้แก่ การมีหลักประกันความอุ่นใจว่าได้ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินไว้พร้อมแล้ว สามารถหวังความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตได้ และสามารถสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้กับชีวิตได้

๓.๓ ประเภทโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา

โศกทรัพย์ในพระพุทธศาสนามีปรากฏในพระไตรปิฎก ดังเช่น ในนิกายขุทตสูตร ว่าด้วยการฝังขุมทรัพย์ พระพุทธเจ้าตรัสพระคาถานี้แก่ภุมมพิณหนึ่งในกรุงสาวัตถี ดังนี้ว่า^๖ “คนเราฝังขุมทรัพย์ไว้ในโลก ก็เพื่อจุดประสงค์นี้ คือ เพื่อให้พ้นจากภราษภัยที่คอยคุกคามเพื่อให้พ้นจากโจรภัยที่คอยเบียดเบียน เพื่อเก็บไว้ใช้หนี้ก็มี เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเกิดทุกข์ภัยหรือเพื่อใช้ในเวลามีภัยอันตรายต่างๆ”^๗จากพุทธพจน์ดังกล่าว นิธิ หมายถึง ขุมทรัพย์ คือ โศกทรัพย์หรือทรัพย์สมบัติที่พึงเก็บไว้รักษาไว้ หรือฝังไว้ เพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น หรือเพื่อนำมาใช้จ่ายในคราวจำเป็น ซึ่งขุมทรัพย์ดังกล่าวมี ๔ ประเภท คือ

- ๑) ถาวรนิธิ คือ ขุมทรัพย์ถาวร เช่น ที่ดิน ที่นา ที่สวน เงินและทอง
- ๒) ชงคมนิธิ คือ ขุมทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น ทาสชาย ทาสหญิง ช้าง ม้า โค กระบือ แกะ ไก่ สุนัข เป็นต้น
- ๓) อังคสมนิธิ คือ ขุมทรัพย์ติดตัว เช่น วิชาความรู้ศิลปวิทยา เป็นต้น

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐.

^๗ พุ. ส. ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

๔) อนุคามิกนิธิ คือ ขุมทรัพย์ตามตัวทางคุณธรรม ได้แก่ บุญกุศล ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา เป็นต้น ในที่นี้หมายถึงขุมทรัพย์ถาวร

จากที่กล่าวถึงขุมทรัพย์ทั้ง ๔ ประเภทข้างต้นนั้น ลำดับที่ ๑ และ ๒ เป็นทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาณครอง และมีวิญญาณครอง ส่วนในลำดับที่ ๓ และ ๔ นั้น จัดเป็นประเภทของทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่าง และไม่อาจประเมินตีราคาได้ เพราะเป็นทรัพย์ที่มีค่าเหนือกว่าวัตถุใดๆ สามารถทำให้มนุษย์ได้รับความสมปรารถนาในทุกด้าน มีชีวิตที่สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติหรือโภคทรัพย์ในโลกปัจจุบัน และ เป็นต้นทุนชีวิตที่จะคอยส่งผลไปยังโลกหน้าได้อีกด้วย นอกจากนี้ ทรัพย์ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์วิงค์นับรมเข้าได้ ๒ ประเภท ซึ่งพอสรุปเป็นประเภท ของโภคทรัพย์ได้ดังนี้

๑) สวิญญานกะ หรือสังหาริมทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์เคลื่อนที่ได้ หรือเป็นทรัพย์ที่มีวิญญาณครอง มีชีวิต ได้แก่ สัตว์ต่างชนิดเป็นต้นว่าปศุสัตว์ เช่น แพะ แกะ สุกร และสัตว์พาหนะ เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ เป็นต้น

๒) อวิญญานกะ หรืออสังหาริมทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์เคลื่อนที่ไม่ได้ หรือเป็นทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาณครอง เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เป็นของตั้งอยู่ลอยๆ ไม่ติดอยู่กับที่ เช่น เงินทอง ฝ้านุ่งห่ม เครื่องใช้ สอย เป็นต้น ที่เป็นทรัพย์ไม่เคลื่อนที่ เช่น บ้าน ที่ดิน ต้นไม้ รวมทั้งที่เป็นทรัพย์สาธารณะโดยทั่วไป เพื่อประโยชน์แก่หมู่ชน เช่น ของสงฆ์ มีเจดีย์ เป็นต้น

จากที่กล่าวแล้วข้างต้น โภคทรัพย์เป็นทรัพย์ภายนอก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญทรัพย์ คือ ทรัพย์สามัญทั่วไปแยกได้ ๒ ประเภท คือ เป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้เองเพราะมีวิญญาณครอง เป็น สิ่งมีชีวิตทั่วไป และเป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่เองไม่ได้เพราะเป็นวัตถุไม่มีวิญญาณครอง อาจมีรูปร่าง หรือไม่มี รูปร่าง เป็นทรัพย์สมบัติที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ไม่มีแก่นสาร ไม่ยั่งยืนถาวร อาจหมดสิ้นไป ไม่สามารถนำติดตัวไปสู่ปรโลก เป็นต้น

๓.๔ แนวคิดการบริหารทรัพย์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา

พฤติกรรมการบริโภคในการหาความบันเทิงการพักผ่อนหย่อนใจใช้เวลาว่างและการแต่งตัวล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตรูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็นอุปนิสัยเป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่างๆรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปแล้วจะบ่งบอกถึงทัศนคติ ค่านิยมและมุมมองของแต่ละบุคคลดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิตจึงมีความหมายในเชิงของอัตราหรือตัวตนและใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ประกอบกับอัตลักษณ์ของบุคคลเส้นแบ่งระหว่างอัตลักษณ์ของบุคคลกับการทำกิจกรรมต่างๆในแต่ละวันนั้นเลื่อนกลาง ลงในสังคมยุคใหม่ในอดีตพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงตระกูลที่รวบรวมทรัพย์ไว้แล้วรู้จักการแบ่งปันในการใช้จ่ายทรัพย์โดยใช้หลักโภควิภาคและวิธีของโภควิภาคดังนี้ว่า “บัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมสว่างช่วงโชติดังดวง

ไฟเมื่อบุคคลสะสมโภคทรัพย์อยู่ดังตัวผึ้งสร้างรัง โภคทรัพย์ของเขาก็ย่อมเพิ่มพูนขึ้นดุจจอมปลวกที่ตัวปลวกก่อขึ้นฉะนั้นคฤหัสถ์ในตระกูลผู้มีความสามารถครั้งรวบรวมโภคทรัพย์ได้ดังนี้ แล้วพึงแบ่งโภคทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วนคือส่วนหนึ่งใช้สอย ๒ ส่วนใช้ประกอบการงานส่วนที่๔เก็บไว้ด้วยหมายใจว่าจะใช้ในยามมีอันตรายจึงผูกมิตรไว้ได้”^๘ ในพระดำรัสนี้พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงการดำเนินชีวิตของคฤหัสถ์ผู้ยังต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวการที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้นั้นการรู้จักแสวงหาทรัพย์ด้วยความขยันหมั่นเพียรรู้จักเก็บออมทรัพย์เพื่อไว้ในคราวจำเป็นและการนำทรัพย์ไปลงทุนเพื่อให้ทรัพย์งอกเงยเพิ่มพูนขึ้น

พระอรรถกถาจารย์^๙ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าผู้มีโภคะย่อมสามารถประสานมิตรไว้ได้คนนอกนั้นไม่สามารถพึงบริโภคะโดยส่วนเดียวความว่าพึงบริโภคะด้วยหนึ่งส่วนพึงประกอบการงานด้วยสองส่วนความว่าพึงประกอบการงานมีกรรมและพาณิชย์กรรมเป็นต้นและพึงเก็บส่วนที่สี่เอาไว้เพื่อใช้ในยามมีอันตรายเพราะการงานนั้นย่อมไม่เป็นไปเช่นกับวันหนึ่งตลอดกาลของตระกูลทั้งหลายบางครั้งแม้อันตรายก็ย่อมเกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจราชภัยเป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๐} ได้กล่าวไว้ถึงหลักโภควิภาคไว้ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมว่า โภควิภาค ๔ การแบ่งโภควิภาคเป็น ๔ ส่วน หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดเป็น ๔ ส่วนแบ่งเป็นสัดส่วนเปอร์เซ็นต์ดังภาพต่อไปนี้

๑) เอเกน โภเคน ภูณเขย ได้แก่ แบ่ง ๑ ส่วน สำหรับใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยงและทำประโยชน์การจัดแบ่งเงินส่วนนี้ไว้ก็เพื่อใช้จ่ายภายในบ้าน การเลี้ยงดูครอบครัว การเลี้ยงดูบุพพการี หรือบุคคลที่อยู่ในการดูแลของผู้ถือทรัพย์ เป็นส่วนสร้างเสริมคุณภาพชีวิตคือตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของร่างกาย

๒) ทวิทิกมมปิโยชเย ได้แก่ แบ่ง ๒ ส่วนสำหรับใช้เป็นทุนประกอบการงานลงทุนประกอบอาชีพที่สุจริตเป็นส่วนที่จัดแบ่งไว้เพื่อการทำธุรกิจการงานเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพที่

^๘ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๑.

^๙ ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑/๕๓.

^{๑๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๘.

จัดไว้ ๒ ส่วนนั้นเพราะให้ความสำคัญว่าการลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจการงานจัดว่าเป็นการพัฒนาอาชีพให้ก้าวสู่ระดับที่สูงขึ้นและเมื่อระดับหน้าที่การงานก้าวหน้ามากขึ้น ก็เป็นปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดสรรส่วนอื่นๆ พัฒนามากขึ้นด้วย การจัดสรรทรัพย์สินส่วนนี้เองที่จะเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาในระดับฐานะให้ก้าวขึ้นสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ เพราะหากมีอาชีพการงานหรือทุนในการประกอบอาชีพที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพย์สินเพื่อใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ย่อมตัดขาดชัดเจนไปด้วย

๓) **จตุตถกถาปิฎก** ได้แก่ แบ่งส่วนที่ ๔ สำหรับเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นเร่งด่วนคือ การจัดสรรทรัพย์สินไว้เพื่อใช้ในคราวฉุกเฉิน หรือเหตุการณ์ที่ไม่ได้คิดหรือวางแผนไว้ล่วงหน้าเช่นการเจ็บไข้ได้ป่วย หรืออุบัติเหตุ เป็นต้น ทั้งนี้ การบริหารทรัพย์สินในส่วนนี้ไว้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อเหตุการณ์เร่งด่วนนั้นเกิดการดำเนินการช่วยเหลือจะเป็นไปได้โดยสะดวกรวดเร็วขึ้นซึ่งหากขาดการจัดสรรส่วนนี้ แม้จะสามารถดำเนินการได้ แต่ก็อาจเป็นอุปสรรคจนอาจไม่ทันเวลาก็เป็นได้

๔) **พุทธทาสภิกขุ**^{๑๑} ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ทรัพย์ ไว้ว่า หมายถึง เครื่องปลื้มใจใคร่มีทรัพย์คนนั้นก็ปลื้มใจ หรือว่าทรัพย์เป็นเครื่องทำความปลื้มใจให้แก่บุคคล พุดง่าย ๆ ก็คือ ความปลื้มใจเป็นชื่อของสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์ทรัพย์ในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ รูปียทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์สินเงินทองที่เป็นวัตถุสิ่งของจับต้องได้ สัมผัสได้ จัดเป็นทรัพย์ภายนอก และอรูปียทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ภายใน ทรัพย์ที่ประเสริฐ คือคุณธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจ ในนิกายหินยาน ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ได้กล่าวถึงทรัพย์ว่ามี ๔ ชนิด^{๑๒} คือ

- ๑) **ถาวร** คือทรัพย์ถาวร เช่น ที่ดิน ที่นา ที่สวนและทอง
- ๒) **สังคมา** คือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้เช่น ทาสชาย ทาสหญิง ช้าง ม้า โค กระบือ ไก่และสุกร เป็นต้น
- ๓) **อสังคมา** คือทรัพย์ที่ติดตัว เช่น วิชาความรู้ ศิลปวิทยา เป็นต้น
- ๔) **อนุคามิกะ** คือทรัพย์ตามตัวทางคุณธรรมได้แก่ บุญกุศล ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา เป็นต้น

ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาทรัพย์ที่เป็นรูปียะทรัพย์ก็คือเงินโดยเน้นไปที่การบริหารจัดการทรัพย์สิน เงินมีค่าในการแลกเปลี่ยนเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตลอดจนวิธีการจัดการทรัพย์สินเพื่อให้เพิ่มพูนมีมูลค่ามากยิ่งขึ้นและการลงทุนในตลาดตามหลักเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้การวิเคราะห์จากหลักกรรมโกศวิภาค ๔ กับการบริหารจัดการทรัพย์ เมื่อกล่าวถึง เงินนั้นสามารถจำแนกความหมายและหน้าที่ตาม

^{๑๑} พุทธทาสภิกขุ, **สรณิพนธ์พุทธทาสว่าด้วย วิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔๔.

^{๑๒} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๕/๕๒๕.

๑) เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) คือต้องเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของคนในสังคมให้เป็นไปอย่างคล่องตัว

๒) เงินทำหน้าที่เป็นหน่วยวัดมูลค่า (Measure of Value or Unit of Value) คนส่วนใหญ่ในสังคมที่จะทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่อกัน ต้องมีการวัดมูลค่าของสินค้าและบริการต่างๆ โดยการเปรียบเทียบค่าของสินค้าและบริการออกมาในรูปของหน่วยเงินตราเพื่อความสะดวกในการแลกเปลี่ยน

๓) เงินทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการรักษามูลค่า (Store of Value) เนื่องจากในระบบเศรษฐกิจมีทรัพย์สินหลายชนิดให้เลือกเก็บเพื่อให้ผู้เก็บได้รับประโยชน์มากที่สุด การเปลี่ยนเป็นเงินก่อนก็จะทำให้มูลค่าที่เก็บรักษาไว้มีความมั่นคง

๔) เงินทำหน้าที่เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ภายหลัง (Standard of Deferred Payment) การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมีทั้งที่ชำระเป็นเงินสดและชำระในรูปแบบการให้เครดิตหรือการกู้ยืม ซึ่งทั้ง ๒ สิ่งนี้ ถือเป็นการชำระในอนาคต ซึ่งปัจจัยที่นิยมกำหนดให้ใช้จ่ายหรือชำระหนี้คืนในอนาคตก็คือเงิน

๓.๕ ลักษณะการบริหารทรัพย์ตามหลักโภควิภาคในพระพุทธศาสนา

มนุษย์เราเมื่อแสวงหาและสะสมทรัพย์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภคซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญของมนุษย์ ยุคสมัยนี้ที่เรียกว่ายุคทุนนิยมมนุษย์ต่างแสวงหาทรัพย์มาเพื่อบริโภคอันเป็นการสนองต่อความต้องการหรือความอยากของตนเองการบริโภคนั้นมีทั้งบริโภคตามความจำเป็นในการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นไปตามหลักปัจจัยสี่ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ และการบริโภคที่เกินความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตแต่เป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองความอยาก การใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบริโภคนั้นถ้าไม่มีการวางแผนในการใช้จ่ายให้ดีแล้วย่อมประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตเพราะจะทำให้ทรัพย์ที่มีอยู่ไม่พอต่อการใช้จ่าย การรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายหรือที่เรียกว่าการรู้จักวางแผนทางการเงินจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพอะไรจะเป็นเกษตรกร ข้าราชการ หรือพ่อค้าถ้ารู้จักวางแผนในการใช้จ่ายย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ในหลักของโภควิภาค ๔ นั้น พระพุทธเจ้าตรัสให้แบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วนเพื่อให้สามารถนำหลักโภควิภาคไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการศึกษาวิธีการของโภควิภาคดังนี้

๑๓

๓.๕.๑ เอเกน โกะเค ฤณเชย

(๑ ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ การใช้ทรัพย์ส่วนที่ ๑)

พระพุทธเจ้าให้แบ่งทรัพย์ส่วนที่ ๑ เพื่อการใช้จ่ายสำหรับตนเองและครอบครัวเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นข้อแรกในหลักของโกควิภาค เนื่องจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นเรื่องชีวิตว่าชีวิตและครอบครัวจะเจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลวก็อยู่ที่การรู้จักใช้รู้จักจ่าย เรียกว่ารู้จักการวางแผนในการใช้จ่ายคือให้มีสติไม่ให้หลงไปกับการโฆษณาเพื่อกระตุ้นให้เราใช้จ่ายเพื่อบริโภคอย่างเกินพอดี หรือเกินความจำเป็น เพราะสิ่ง ของบางอย่างไม่จำเป็นต่อเราในการที่จะหามาบริโภค หรือสิ่งของบางอย่างเรามีอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปหาใหม่อีก ให้รายจ่ายสมดุลกับรายรับไม่ให้ร้นแค้นหรือฝืดเคืองเกินไป และก็ไม่ได้ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยจนประสบปัญหาทางการเงิน เพราะเมื่อประสบปัญหาทางการเงินหรือที่เรียกว่าเงินไม่พอใช้แล้ว ย่อมมีปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย เช่นปัญหาการทุจริต คอร์รัปชั่นอาชญากรรมเป็นต้น การรู้จักวางแผนหรือการจัดสรรทรัพย์เพื่อการใช้จ่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ดังคำพูดที่ว่า “การหาเงินเป็นเรื่องสำคัญ แต่การรู้จักใช้เงินเป็นเรื่องสำคัญกว่า” ทรัพย์หรือเงินจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลไกต่างๆ ในสังคม เช่นทำให้สถานะทางสังคมของคนใดคนหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากคนที่ไม่มีเงิน เป็นคนมีเงิน มีผู้คนให้ความเคารพยกย่อง เงินอาจเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนเช่นคนจนกินข้าวราดแกง กินกล้วยเตี้ยริมฟุตบาท คนรวยกินहुณลามอาหารตามห้างหรือร้านที่โด่งดัง เงินยังเป็นตัวกำหนดการศึกษาที่เน้นการผลิตคนเพื่อสนองตอบระบบเศรษฐกิจหรือการจ้างงาน หลักสูตรใดจะเปิดได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าตลาดแรงงานมีความต้องการมากน้อยเพียงใด หรือเปิดแล้วจะทำให้มีรายได้เข้าสถาบันหรือไม่มีเงินพอที่จะจ้างอาจารย์พิเศษที่มีชื่อเสียงมาบรรยายหรือไม่หลักสูตรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสติปัญญาของมนุษย์แต่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หลักสูตรนั้นจะถูกมองข้ามหลักสูตรที่ส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมจึงถูกเมินเฉยจากสถาบันการศึกษา เพราะหลักสูตรเหล่านี้ไม่สามารถทำเงินให้สถาบันได้^{๑๔}

๑) วิธีการใช้จ่ายทรัพย์ตามหลักโยนิโสมนสิการ

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า ภิกษุทั้งหลายเมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อนเป็นบุพนิมิตฉันใด ความถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการก็เป็นตัวนำเป็นบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของอริยอัษฎางคิการ แก่ภิกษุฉันนั้นภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการพึงหวังนี้ได้คือ จักเจริญ จักทำให้มากซึ่งอริยอัษฎางคิการ๑๗ จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าให้ความสำคัญต่อโยนิโสมนสิการเป็นอย่างมาก เพราะถ้าภิกษุเจริญโยนิโสมนสิการหรือมีโยนิโสมนสิการในการปฏิบัติธรรม ย่อมทำให้อริยมรรคมืองค์แปดเจริญเมื่ออริยมรรคมืองค์แปดเจริญ ก็ย่อมเข้าถึง

^{๑๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๖๖/๑๘๘.

พระนิพพาน โยนิโสมนสิการนี้ แปลว่า การทำในใจโดยอุบายอันแนบคาย หรือการคิดอย่างมีหลัก มีวิธีในการคิด เช่นคิดในทางที่ถูกที่ชอบ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ มีเหตุผล เช่นเมื่อเราจะจับจ่ายซื้อของอะไรสักอย่างหนึ่งก่อนอื่นเราต้องคิดก่อนว่าสิ่งของที่เราจะซื้อจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเรามากน้อยเพียงใด ราคาแพงเกินไปหรือไม่ มีความคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นเราหนีไม่พ้นในการใช้ความคิดในการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบริโภคปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง การคิดโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการจึงสามารถช่วยให้เราไม่หลงไปกับคำโฆษณาเพื่อขายสินค้าหรือบริการในปัจจุบัน พระพุทธเจ้าได้วางหลักในการใช้โยนิโสมนสิการในการใช้จ่ายเพื่อบริโภคปัจจัยสี่ซึ่งเป็นการบริโภคขั้นพื้นฐานของมนุษย์

พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวไว้ว่าต้องรู้จักใช้จ่ายอย่างพอประมาณไม่ให้มากจนเกินไปไม่ให้น้อยจนฝืดเคืองให้รู้จักประมาณการในการใช้จ่ายเพราะการใช้จ่ายมีความสัมพันธ์กับการผลิตการบริโภคและการแสวงหาการรู้จักพอประมาณคือรู้จักพอดีเช่นรู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภครู้จักประมาณในการพูดรู้จักพอประมาณในการพักผ่อนในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ให้สุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่งคือสนุกสนานรื่นเริงจนเสียคนหรือเคร่งเครียดจนเสียงานการรู้จักพอประมาณหรือพอดีในการจ่ายทรัพย์จึงเป็นการสอนให้ดำเนินชีวิตด้วยการใช้สติปัญญาพิจารณาถึงการดำเนินชีวิตในแต่ละวันไม่ใช้จ่ายตามแฟชั่นค่านิยมเห็นเขามีรถคันใหม่ก็อยากได้ตามเขาทั้งที่เราไม่มีรายได้หรือเงินน้อยกว่าเขาเห็นเขาสร้างบ้านหลังใหญ่โตก็อยากสร้างอย่างเขาทั้งที่เราไม่มีความจำเป็นในการสร้างบ้านหลังใหญ่โตอย่างนั้นพระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงการรู้จักพอประมาณหรือการใช้จ่ายอย่างพอดีในการใช้ปัจจัยสี่ในการดำเนินชีวิตไว้ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวรบิณฑบาตเสนาสนะและคิลานะปัจจัยเภสัชชะบริหารหากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวรบิณฑบาตเสนาสนะและคิลานะปัจจัยเภสัชชะบริหารเราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณใน

พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการรับ การใช้ ปัจจัยสี่ซึ่งเป็นเครื่องดำเนินชีวิตอย่างมากพระองค์สอนให้ตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของปัจจัยสี่ว่าเป็นเพียงเครื่องช่วยให้ชีวิตดำเนินไปได้ การได้มาซึ่งปัจจัยสี่ไม่ใช่จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตคือความหลุดพ้น การอุปโภคหรือบริโภคปัจจัยสี่เพียงเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปได้ เพื่อทำประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน อีกอย่างหนึ่งพระองค์ทรงเห็นถึงการมีอยู่อย่างจำกัดของปัจจัยสี่พระองค์จึงสอนให้ใช้ปัจจัยสี่อย่างคุ้มค่าที่สุด ในการใช้ปัจจัยสี่อย่างคุ้มค่า ในหลักโยนิโสมนสิการกำหนดไว้ดังนี้

ด้านเครื่องนุ่งห่ม พระพุทธเจ้าสอนให้ใช้เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันเหลือบยุงลิ้นไรเพื่อป้องกันหนาวร้อนให้ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างรู้คุณค่า ในเรื่องนี้พระอานนท์เถระซึ่งเป็นพุทธอุปัฏฐากเป็นตัวอย่างที่ดี ในการรู้จักใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างรู้คุณค่า การใช้เครื่องนุ่งห่มพระพุทธเจ้าตรัสไว้ ก็เพื่อไม่ให้ภิกษุฟุ่มเฟือย ใช้แต่พอตามความจำเป็น การใช้เครื่องนุ่งห่มในพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าทรง

สอนให้พระภิกษุสงฆ์ กำหนดพิจารณา ก่อนจะใช้เครื่องนุ่งห่มว่า “เราพิจารณาโดยแยบคายแล้ว ใช้สอยเครื่องนุ่งห่ม เพียงเพื่อบำบัดความหนาว ความร้อน บำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบุง ลมแดด และสัตว์เลื้อยคลาน เพียงเพื่อกปิดอวัยวะที่ให้เกิดความละอาย”^{๑๕} กล่าวคือ ภิกษุควรแสวงหาปัจจัย ด้วยการเพ่งเล็งที่ความต้องการของตน แต่ให้แสวงหาปัจจัยด้วยการใช้ปัญญาเป็นเครื่องนำทาง (โยนิโสมนสิการ) ความรู้ จักพอประมาณเมื่อกกล่าวในภาพรวมแล้ว สามารถสรุปได้ ๒ อย่าง คือ ความรู้จักพอประมาณตนและประมาณคน

๑) ความรู้จักประมาณตน คือให้ รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีวิตโดยทางชอบธรรม กล่าวคือการดำรงชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ ประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีลซึ่งเป็นหลักขั้นพื้นฐานที่จะประคับประคองกายวาจาให้เรียบร้อยและทำงานที่สุจริตคือถูกต้องเป็นไปตามเหตุผลซึ่งแต่ละอาชีพมีวัตถุประสงค์อยู่ในตัวของมันเอง และเป็นการไม่เบียดเบียนหรือก่อความวุ่นวายเดือดร้อนให้กับใคร ยังเป็นการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคม ความรู้จักพอประมาณตนนี้ถ้าพูดในรายย่อยแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องของการทำงาน ทำหน้าที่การบริโภค การใช้จ่ายทรัพย์ การพูดตลอดจนการพักผ่อน หลับนอนและการสนุกสนานรื่นเริงต่างๆ เช่น การบริโภคที่ดีต้องบริโภคโดยใช้ปัญญาพิจารณา ก่อนบริโภค ซึ่งตรงกันข้ามกับการบริโภคเพื่อสนองตัณหา มักจะก่อให้เกิดโทษต่อร่างกาย เช่น โรคอ้วน หรือเรื่องของชู้ชกซึ่งเป็นตัวอย่างในเรื่องเวสสันดรชาดกที่บริโภคแบบไม่รู้จักพอประมาณ คือ บริโภคแบบไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา บริโภคแบบสนองความต้องการอย่างเดียว ผลสุดท้ายท้องก็ต้องแตก

๒) ความรู้จักประมาณในคน คือ รู้จักเสวนาคบหา หรือ รวมหมู่กับกลุ่มบุคคลผู้รู้ผู้ทรงคุณและผู้ที่จะเกื้อกูลแก่การแสวงหาธรรม ความรู้ ความก้าวหน้า และความเจริญโดยธรรมการรู้จักประมาณในคนนี้นับเป็นประโยชน์ในกิจนั้นๆ ตามฐานะเป็นกิจที่บุคคลจะพึงเลือกหาบุคคลที่สมควรคบเพราะคนเรามีทั้งดีและชั่วถ้าเลือกแล้วด้วยคนไม่ดี (ปาปมิตร) ก็มักจะพาให้ตนชั่วลงไปด้วยแต่ถ้าคบคนดี(กัลยาณมิตร) มักจะพาไปหาผล คือประโยชน์ตนและประโยชน์ชุมชนการคบคนที่ดีก็สามารถให้คำปรึกษาได้และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ การเลือกคบคนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างเช่นบาลีว่า “ ยเวเสวติ ตาปิโส คบคนเช่นใด ก็ย่อมเป็นเช่นกับคนนั้น ”^{๑๖}

ก) ด้านอาหาร ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะคนเราต้องบริโภคอาหารสามมื้อ ในหนึ่งวันหรือบางคนอาจจะมากกว่าวันละสามมื้อหรือน้อยกว่า แต่โดยทั่วไปแล้วเราบริโภคอาหารกันวันละสามมื้อในการบริโภคอาหารแต่ละมือนั้นพระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาโดยโยนิโสมนสิการ (โดยแยบคาย) ถึงจุดประสงค์ของการบริโภคอาหารว่าเราบริโภคอาหารนั้นเพื่อให้

^{๑๕} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓/๒๒-๒๓.

^{๑๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พระนิพนธ์ พุทธศาสนสุภาษิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๗๙.

ร่างกายแข็งแรงปราศจากโรค เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปได้ด้วยดีเพื่อทำหน้าที่การทำงานได้ ไม่ใช่บริโภคเพื่อบำรุงบำเรอตนเอง หรือบริโภคตามใจอยากเพื่ออวดความร่ำรวย ถ้าเราพิจารณาก่อนบริโภคอาหารจะทำให้เรามีสติในการใช้จ่ายเพื่อหาอาหารมาบริโภค ทำให้ไม่สิ้นเปลืองเงินทองเกินความจำเป็น โดยถือคติกินเพื่ออยู่ไม่ใช่อยู่เพื่อกิน พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนเรื่องการบริโภคอาหารด้วยวิธีการพิจารณาความรู้จักพอประมาณในการรับประทานอาหาร อาหารนั้นอาจจะส่งผลให้เป็นคุณและโทษแก่ชีวิตได้เหมือนกัน การบริโภคอาหารจึงต้องอาศัยหลักพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของคุณค่าของอาหารให้ถ่องแท้มาก่อนที่จะบริโภค คำสอนจึงมุ่งให้พิจารณาด้วยปัญญาก่อนบริโภคและหลังบริโภค การไม่พิจารณาก่อนบริโภคถือว่าการบริโภคเช่นนั้นเป็นการบริโภคของคนเป็นหนี้แทนที่จะได้ประโยชน์ จากการบริโภค ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนแก่พระภิกษุในการพิจารณาก่อนบริโภคว่า “เราพิจารณาโดยแยบคายแล้วจึงบริโภคอาหาร มิใช่เป็นการบริโภคเพื่อเล่น เพื่อมัวเมา เพื่อประดับตกแต่ง แต่บริโภคเพื่อให้ร่างกายนี้ดำรงอยู่ได้เพื่อระวังความลำบาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ความดีด้วยความหวังว่า เราจักบำบัดทุกข์เกื้อป้องกันทุกข์ใหม่ให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยการบริโภคนี้ความไม่มีโทษ และความเป็นอยู่อย่างผาสุกจักเกิดขึ้น” จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายที่แยบคายของการบริโภคก็เพื่อป้องกันอสังขอันจะบังเกิดขึ้นในตนรวมทั้งผู้อื่นด้วย เมื่อตรัสสอนในเชิงให้ละและป้องกันกิเลสแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงสอนถึงวัตถุประสงค์ ที่ถูกต้องในการบริโภค กล่าวคือ ให้ พิจารณาว่าพระภิกษุบริโภคอาหารก็เพื่อยังชีวิตให้ดำรงอยู่ได้ ต่อไป และเพื่อระงับความหิว แล้วอาศัยกำลังกายอันเกิดจากการบริโภคนั้นศึกษาไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ประพฤติพรหมจรรย์ได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์

ข) ด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการดำเนินชีวิต เพราะการมีที่อยู่อาศัยเช่นบ้านเรือนนั้นสร้างความอบอุ่นให้แก่ครอบครัว การมีบ้านอยู่เป็นของตนเองเป็นหลักแหล่งเป็นยอดปรารถนาของทุกชีวิต ในการที่จะสร้างบ้านหรือซื้อบ้านอยู่เป็นของตนเองนั้น พระพุทธเจ้าสอนให้เราพิจารณาถึงประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริงของบ้านว่าบ้านนั้นเรามีเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันลม ฝน แดด เพื่อสร้างความอบอุ่นให้แก่คนในครอบครัว ไม่ใช่ให้มีบ้านเพื่ออวดความร่ำรวย ถ้าเราทำได้อย่างที่พระพุทธเจ้าสอนเราจะไม่มีปัญหาเรื่องบ้านและจะมีความสุขที่มีบ้าน ปัจจุบันนี้บางคนมีบ้านแล้วอาจไม่มีความสุขเพราะสร้างบ้านใหญ่โตเกินฐานะหรือซื้อบ้านใหญ่โตเกินฐานะของตนเองทำให้ต้องเป็นหนี้เพราะการมีบ้าน

พระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก กรณีผู้บวชใหม่ก็จะมีพระอุปัชฌาย์บอกให้ทราบหลังจากผ่านพิธีอุปสมบทแล้วเพื่อให้รู้จักใช้ปัจจัยเหล่านั้นตามควรแก่ฐานะ จะได้ ไม่เดือดร้อนเพราะปัจจัย ๔ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ ที่พึงประสงค์ จากการใช้เสนาสนะ จะต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนที่ทรงให้พิจารณาด้วยอุบายวิธีแยบคายและต้องการให้ มีการพิจารณาอยู่บ่อยๆ เพื่อค่อยๆ ปรับ จิตใจให้ยอมรับความจริง

เรื่องการบริโภคใช้สอยที่อยู่ อาศัยโดยให้พิจารณาตามนัยว่า “ เรา พิจารณาโดยแยกคายแล้ว จึงได้ใช้สอยที่อยู่อาศัยว่าเพียงพอเพื่อบำบัดความหนาว ร้อน บำบัด สัมผัสจากเหลือบุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน เพื่อบรรเทาอันตรายอันเกิดจากฤดูกาลและ เพื่อแสวงหาความสงบ”^{๑๗}

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ ในการใช้ที่อยู่อาศัยแล้วย่อมเห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงมุ่งเน้นการใช้ที่อยู่ อาศัยเพื่อเป็นที่นอนและที่นั่งอย่างแท้จริง คือ เพื่อบำบัดความหนาวร้อนและเพื่อยู่ตามลำพังอย่างสงบนอกจากนี้ก็เพื่อบรรเทาอันตราย ๒ อย่างคืออันตรายอันเนื่องจากการเบียดเบียนของเหล่าสัตว์ร้ายต่างๆ และอันตรายอันจะเกิดขึ้นเนื่องจากการเห็นรูป แล้วทำให้เกิดกิเลสกำเริบพุ่งขึ้นด้วยเหตุนี้พระภิกษุสงฆ์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาโดยแยกคายในการใช้สอยเสนาสนะอันเป็นที่อยู่อาศัย การใช้สอยเสนาสนะตามลักษณะนี้ช่วยให้เกิดการประหยัดในการสร้างโดยไม่ จำเป็นต้องใหญ่โตจนเกินไป เพียงให้สำเร็จประโยชน์ ตามความต้องการและเพื่อยุติการใช้ที่อยู่อาศัยในการดำรงอยู่ได้ ก็เป็นอันใช้ได้ หลักคำสอนในการใช้สอยบำรุงรักษาที่อยู่อาศัยพระพุทธองค์ ก็ตรัสเอาไว้มากเหมือนกัน เช่น การสร้างกุฏิของภิกษุจะต้องให้ ถูกต้องตามหลักวินัย ถ้าสร้างนอกเหนือจากนั้นก็ถือว่าบาป ถึงแม้จะเป็นหลักที่ทรงเน้นให้ภิกษุสงฆ์ ปฏิบัติตาม แต่โดยเนื้อหาแล้ว ย่อมอำนวยประโยชน์ให้แม่แก่ชาวบ้านทั่วไปที่จะนำมาปรับใช้ ให้เหมาะสมแก่โอกาสฐานะของตน

ค) ด้านการรักษาโรค การใช้ยารักษาโรคนั้นพระพุทธเจ้าสอนให้ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็นเมื่อเจ็บไข้ไม่สบาย สอนให้รู้จักป้องกันรักษาสุขภาพของตนเองอยู่เสมอเช่นถ้าเป็นพระก็ทำกิจวัตรของตนเองเช่นเดินบิณฑบาตในยามเช้า เดินจงกรม กวาดลานวัดเป็นการออกกำลังกาย ไปในตัวเมื่อร่างกายแข็งแรงโรคภัยไข้เจ็บก็ไม่เบียดเบียนพระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงประเภทคนไข้ไว้ ดังนี้

ประเภทที่ ๑ คนไข้บางคน จะได้ยา อาหาร คนพยาบาลเป็นที่สบายหรือไม่ก็ตามไม่อาจหายจากการอาพาธได้

ประเภทที่ ๒ คนไข้บางคน จะได้ยา อาหาร คนพยาบาลอันเป็นที่สบายหรือไม่ก็ตามก็หายจากโรคได้

ประเภทที่ ๓ คนไข้บางคน จะต้องได้ยา อาหาร คนพยาบาลอันเป็นที่สบายเท่านั้นจึงจะหายจากโรคได้^{๑๘}

พระพุทธเจ้าทรงอาศัยคนประเภทหลังเป็นหลักจึงทรงประทานพุทธานุญาตคนพยาบาลอาหารเป็นพิเศษสำหรับคนป่วย ทำให้มีส่วนช่วยคนไข้ ๒ ประเภทแรกด้วย คนป่วย จะต้องรับประทานยา ในยามป่วยไข้เท่านั้น เหตุนี้จึงทรงสอนให้ภิกษุพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ หรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ยาตามนัยว่า “เราพิจารณาโดยแยกคายแล้ว รับประทานยา เพียงเพื่อ

^{๑๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓/๒๒.

^{๑๘} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๒๒/๑๖๙-๑.

บำบัดเวทนา มีอาพาธต่างๆ เป็นมูลอันเกิดขึ้นแล้ว เพื่อเป็นผู้หาความลำบากมิได้เป็นอย่างยิ่ง”^{๑๙} ซึ่งได้ตรัสหลัก สปัปฺปริสฺสธรรม ๗ ดังนี้

(๑) หลักสปัปฺปริสฺสธรรม ๗ คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตว์บุรุษ หรือ เป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นคนเก่ง มี ๗ ประการ ด้วยกัน คือ

๑) **ธัมมัญญตา** ความรู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์มีโทษอย่างไร ให้คุณในด้านไหนบ้าง

๒) **อัตถัญญตา** ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการใช้จ่ายนั้น

๓) **อิตถัญญตา** ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไรแล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔) **มัตถัญญตา** ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี ไม่ใช้จ่ายจนเกินควร หากมีทรัพย์อันเกิดจากอาชีพ ก็รู้จักใช้จ่ายแต่พอเพียง เสียสละ แบ่งปันให้พอดี

๕) **กาลัญญตา** ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้จ่าย เช่น รู้เวลาจ่าย ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

๖) **ปริสฺสัญญตา** ความรู้จักบริษัท คือรู้ว่า ชุมชนหรือบุคคลควรสงเคราะห์อย่างไร เป็นต้น

๗) **บุคคลัญญตา** ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอรรถาศัยความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไรและรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้ จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น^{๒๐} กล่าวได้ว่าการใช้จ่ายตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ การพิจารณาโดยละเอียดเข้าใจถ่องแท้ ทำให้เรามีสติในการใช้สอยมากยิ่งขึ้น ไม่หลงมัวเมาในการใช้สอยสิ่งเหล่านั้น การใช้สอยปัจจัยสี่ นั้นพระพุทธเจ้าให้พิจารณาถึงคุณค่า ประโยชน์และความจำเป็นของปัจจัยสี่นั้นก่อนใช้สอยเพื่อให้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริง พระพุทธเจ้าสอนให้เราพิจารณาถึงความสำเร็จในการใช้สอยปัจจัยสี่ และมีสติรู้เท่าทันในการใช้จ่าย

๒๑

(๒) วิธีการใช้จ่ายทรัพย์ตามหลักโภคอาทิยะ

เมื่อทำงานและเก็บสะสมทรัพย์ได้พอสมควรแล้วต้องนำทรัพย์มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยการเลี้ยงดูตนเองครอบครัวช่วยเหลือสังคมให้ได้รับประโยชน์จากการมีทรัพย์ของตนเองการมีทรัพย์แล้วไม่ใช่

^{๑๙} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓/๒๒.

^{๒๐} อ.จ.ส.ต.ต.ก. (ไทย) ๒๓ /๖๕/๑๑๔.

^{๒๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๖๖/๑๘๘.

ให้เกิดประโยชน์เป็นสิ่ง ไม่ถูกต้องและผิดหลักการเกี่ยวกับทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนาวิธีการใช้จ่ายเมื่อได้ทรัพย์มาแล้วพระพุทธเจ้าตรัสไว้ในโภคอาทิยสูตรคือเมื่อหาทรัพย์มาได้ด้วยนำพักนำแรงด้วยการประกอบการทำงานอันสุจริตแล้วควรใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเลี้ยงตนเองครอบครัวตามหลักโภคอาทิยะคือหลักของการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดคือ

๑) ใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตัวเองเลี้ยงบิดามารดาบุตรภรรยาและคนในปกครองทั้งหลายให้มีความสุข

๒) ใช้จ่ายเพื่อบำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้มีความสุข

๓) ใช้จ่ายเพื่อปกป้องรักษาสวัสดิภาพทำตนให้มั่นคงปลอดภัย

๔) ทำพลีคือใช้จ่ายเพื่อบำรุงและบูชา๕อย่าง

๕) อุปลัมภบำรุงพระสงฆ์และเหล่าบรรพชิตผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทหมั่นเมา

วิธีการใช้จ่ายทรัพย์ตามแนวโภคอาทิยะถือว่าเป็นการใช้จ่ายทรัพย์ที่เป็นวิถิพุทธอีกวิธีหนึ่งเมื่อทำได้ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่อมทำให้คนในสังคมมีความสุข เพราะการใช้จ่ายทรัพย์ตามวิธีของโภคอาทิยะนี้ เป็นการใช้จ่ายที่ไม่เห็นแก่ตัวคือไม่ได้เป็นการใช้จ่ายที่มุ่งเพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเดียวแต่เป็นการใช้จ่ายเพื่อสังคมและส่วนร่วมด้วย การใช้จ่ายทั้งห้าข้อนี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้ให้แบ่งทรัพย์เพื่อจ่ายเท่าๆกันในทุกข้อแต่พระองค์บอกบอกว่าเมื่อได้ทรัพย์มาแล้วควรนำไปใช้จ่ายอะไรบ้าง ซึ่ง วิธีการใช้จ่ายที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นี้ พระองค์ไม่ได้มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวเท่านั้นแต่มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติและศาสนาด้วย ซึ่งแตกต่างจากการใช้จ่ายทรัพย์ของคนทั่วไปที่มุ่งแต่เพื่อการบริโภคสำหรับตนเองหรือครอบครัวเท่านั้น

พุทธทาสภิกขุ^{๒๒}กล่าวไว้ในเรื่องของการใช้จ่ายทรัพย์ไว้ว่าเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์นี้พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์จะหาทรัพย์อย่างไรจะทำอย่างไรพระองค์ทรงระบุว่า “จะต้องมีทรัพย์เพื่อใช้สำหรับตนเองจะต้องมีทรัพย์สำหรับจะใช้เพื่อครอบครัวจะต้องมีทรัพย์เพื่อใช้เป็นราชพลีจะต้องมีทรัพย์เพื่อใช้เป็นอดีตพลีจะต้องมีทรัพย์เพื่อใช้เป็นบุพพเพตพลีจะต้องมีทรัพย์และรู้จักใช้ให้ตัวเองไม่เดือดร้อนเพียงไม่เดือดร้อนยังไม่พอมองให้เกิดความก้าวหน้าราชพลีก็ต้องมีทรัพย์พอที่จะบริหารครอบครัวให้เป็นไปด้วยดีต้องมีทรัพย์สมบัติพอที่จะบริหารครอบครัวให้เป็นไปได้คืออยู่กันอย่างผาสุกทั้งครอบครัวที่นี้ทรัพย์เพื่อราชพลีนี้เป็นภาษาโบราณถ้าเป็นอย่างสมัยไทยปัจจุบันนี้เราก็เรียกว่าเพื่อเสียภาษีเมื่อก่อนนี้ อะไรๆก็สำเร็จอยู่ที่พระราชาเดี๋ยวนี้ระบบการปกครองเปลี่ยนแปลงไปจนถึงกระทั่งมีรัฐบาลในนามของพระราชาทูคนต้องมีทรัพย์สมบัติเพื่อบริจาคเป็นราชพลีเช่นการ

^{๒๒} พุทธทาสภิกขุ, “ทรัพย์สมบัติคืออะไร”, ในสารนิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง, รวบรวมโดย กวีวงศ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท ตฤตาพับลิเคชันจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๔๐๐-๔๐๑.

เสียภาษีทั้งหลายแต่เราก็ไม่ค่อยอยากเสียภาษียังจะหลบภาษียังจะโกงภาษียังจะอะไรกันต่างๆอีกมากมายนี้เรียกว่าไม่ตั้งใจจะประพฤติให้ตรงตามคำสอนแล้วยังมีคำว่าจะมีทรัพย์เพื่ออธิติพลีค่านึงฟังดูก็แปลกคำว่า“อธิติพลี”เพื่อแขกที่มาบ้านเราคำว่า“ดีถิ”นั่นแปลว่าวันหรือเวลาที่กำหนดไว้“อธิถิ”แปลว่าไม่กำหนดวันก็คือแขกนั่นเองแขกมาบ้านเราเมื่อไรเรารู้ไม่ได้มันไม่มีกำหนดวันพระพุทธเจ้าให้จัดทรัพย์ไว้เพื่อต้อนรับแขกเรื่องแขกไปมานี้คนที่คิดหยาบๆก็คงจะคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยพระพุทธเจ้าไม่ทรงมองอย่างนั้นพระองค์เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญแขกนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเป็นตัวละครแห่งความวินาศหรือเป็นตัวละครแห่งความเจริญได้เหมือนกันถ้าเราต้อนรับแขกดี แขกก็จะเอาสิริมงคลมาให้ ถ้าเราต้อนรับแขกไม่ดี แขกก็จะขนเอาสิริมงคลในบ้านเรือนไปจนหมดสิ้นแล้วก็มีคำว่า เพื่อบุพพเปตพลี คือทรัพย์นี้จะต้องจ่ายเพื่อประโยชน์แก่บุคคลบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วด้วย การทำอย่างนี้จะต้องเป็นไปเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสกุลวงศ์อย่างมั่นคง นี่แหละเมื่อถามว่าทรัพย์สมบัติเพื่ออะไร มันก็ไม่ใช่เพียงแต่จะเพื่อปลื้มอกปลื้มใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของ มันมีอยู่เพื่อความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องในทางวิวัฒนาการยิ่งๆขึ้นไป แล้วยังจะต้องใช้ป้องกันสิ่งที่ควรป้องกัน คือความผิดพลาดหรืออันตรายเราจะใช้เพื่อมีขึ้นหรือรักษาไว้ซึ่งสิ่งที่เราเรียกกันว่าสวัสดิมงคลในชีวิตเพื่อเลี้ยงครอบครัว เพื่อราชพลีเพื่ออธิติพลีเพื่อบุพพเปตพลี เป็นต้น นี่แหละทรัพย์มันเป็นอย่างนี้

ถือได้ว่าการใช้จ่ายตามหลักโศคาติยะนี้ เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างดีและเป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ก็คือพระพุทธเจ้าให้ความสำคัญกับการเสียภาษีหรือที่เรียกว่าราชพลีตามที่ท่านพุทธทาสอธิบายไว้ก็คือว่าสมัยก่อนสิทธิขาดในทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของพระราชา ประชาชนเป็นเพียงผู้อาศัยทำมาหากิน เมื่อทำมาหากินได้แล้วควรจ่ายเงินเป็นราชพลีก็คือการเสียภาษีนั่นเอง แม้อธิติพลี การต้อนรับแขกพระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้เพราะเห็นถึงความสำคัญต่อแขกหรือมิตรที่มาเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือเมื่อมีกิจธุระที่ต้องดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกัน แขกคือบุคคลสำคัญสามารถทำให้กิจการของเราเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมถอยได้ พระพุทธเจ้ายังได้ตรัสถึงบุพพเปตพลีการทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษที่วายชนม์ไปแล้ว สุดท้ายการอุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของการใช้จ่ายทรัพย์แบบโศคาติยะ ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าเราสามารถนำหลักของโศคาติยะไปประยุกต์หรือปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว นอกจากตัวเองจะได้ประโยชน์จากการมีทรัพย์ สังคมส่วนร่วมทั้งที่เป็นชาติและศาสนาก็ย่อมได้รับประโยชน์ด้วย

(๓) วิธีการใช้จ่ายตามหลักสมชีวิตา

การใช้จ่ายตามหลักสมชีวิตาคือการเลี้ยงชีวิตแต่พอดีไม่ให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยเกินไปให้รายได้อยู่เหนือรายจ่าย ความสำคัญของสมชีวิตาก็คือการดำรงชีวิตอยู่อย่าง พอดี พอมี พอกิน โดย

พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักของสมชีวิตาไว้ว่า^{๒๓} “..กัลบุตรในกรณีนี้รู้จักความได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอไม่ฟุ้งเฟ้อมากนัก ไม่ฝืดเคืองนัก” โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้เปรียบเหมือนคนถือดาซังหรือลูกมือของเขายกตาซังขึ้นแล้ว ก็รู้ว่า “ยังขาดอยู่เท่านี้หรือเกินไปแล้วเท่านี้ดังนั้นฉันใด กัลบุตรนี้ก็ฉันนั้นเขารู้จักความได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์ แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอไม่ฟุ้งเฟ้อมากนักไม่ฝืดเคืองนักโดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับด้วยอาการอย่างนี้ถ้ากัลบุตรนี้เป็นผู้มีรายได้น้อยแต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างฟุ้งเฟ้อแล้วไซร้ก็จะมีผู้กล่าวว่ากัลบุตรนี้ ใช้จ่ายโภคทรัพย์ (อย่างสุรุ่ยสุร่าย) เหมือนคนกินผลมะเดื่อฉันใดก็ฉันนั้นแต่ถ้ากัลบุตรเป็นผู้มีรายได้มหาศาลแต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างเร้นแค้นแล้วไซร้ก็จะมีผู้กล่าวว่ากัลบุตรนี้ จักตายอดตายอยากอย่างคนอนาถาเมื่อใดกัลบุตรนี้รู้จักความได้มาแห่งโภคทรัพย์รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอไม่ฟุ้งเฟ้อมากนักไม่ฝืดเคืองนักโดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับด้วยอาการอย่างนี้เรียกว่าสมชีวิตา

ในปัจจุบันเราควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเงินของตนเองอย่างรอบด้าน เพราะปัจจุบันมีหลักสูตรและองค์ความรู้มากมายที่สอนเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน หรือสอนเกี่ยวกับการใช้จ่ายทรัพย์ การไม่รู้จักบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของตนเองให้เหมาะสมกับเงินที่หามาได้ การใช้เงินโดยไม่มีเป้าหมายทางการเงินอย่างเหมาะสม การไม่รู้จักทางเลือกในการรักษาและเพิ่มมูลค่าของเงิน รวมทั้งความไม่มีวินัยทางการเงิน อาจทำให้เราต้องทำงานหนักไปตลอดทั้งชีวิตเพื่อให้มีเงินใช้จ่ายเฉพาะหน้าการมีความรู้เรื่องการวางแผนทางการเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งถ้าเราทำได้ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ในวิธีการใช้จ่ายตามหลักการที่กล่าวมาคือการใช้จ่ายอย่างมีสติพิจารณาถึงความจำเป็น คุณค่า ประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ของสิ่งที่เราต้องการย่อมสามารถทำให้เราหลุดพ้นจากปัญหาทางการเงินได้ นอกจากนี้ หลักของโภคอาทิยะคือประโยชน์ที่พึงถือเอาหรือที่พึงใช้จ่ายเมื่อมีโภคะหรือมีทรัพย์ย่อมเป็นหลักที่ช่วยให้ตนเองครบครัน สังคมอยู่อย่างมีความสุขได้ เพราะหลังการใช้จ่ายแบบโภคอาทิยะไม่ได้เน้นเฉพาะการใช้จ่ายเพื่อตนเองหรือครอบครัวเท่านั้นแต่หลักนี้ยังครอบคลุมถึงการใช้จ่ายแก่สังคมวัฒนธรรมหรือศาสนาอีกด้วย

๓.๕.๒ ทวีติ กมัม ปโยชเย

(๒ ส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน) ทรัพย์ส่วนที่ ๒, ๓)

^{๒๓} อ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๙๓/๙๑.

ในหลักโศกวิภาคพระพุทธเจ้าให้จัดสรรทรัพย์สำหรับการลงทุนไว้ ๒ ส่วน ซึ่งถือเป็นครึ่งหนึ่งของทรัพย์ที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการนำทรัพย์ไปลงทุนเป็นอย่างมากเพราะการลงทุนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทรัพย์เพิ่มพูนขึ้นถ้าเรารู้แต่วิธีกาใช้จ่ายทรัพย์วิธีการรักษาทรัพย์แต่ไม่รู้วิธีการแสวงหาทรัพย์หรือการนำทรัพย์ไปลงทุนก็อาจไม่สามารถทำให้ทรัพย์งอกเงยหรือพอกพูนขึ้นมาได้การลงทุนหรือการแสวงหาทรัพย์คือการที่เราใช้จ่ายเงินสดรูปแบบหนึ่งในปัจจุบันโดยมุ่งหวังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้นั้นในอนาคตซึ่งผู้ลงทุนเชื่อว่าเงินสดหรือผลตอบแทนส่วนเพิ่มที่จะได้รับคิ่้นนั้นจะสามารถชดเชยระยะเวลาอัตราเงินเฟ้อและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างคุ้มค่าหรืออาจกล่าวได้ว่าการลงทุนหมายถึงการออมเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้นซึ่งเราจะต้องยอมรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นเช่นกันการตัดสินใจนำเงินออมมาลงทุนเราจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้และเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการลงทุน^{๒๔}

๑) คุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ตามหลักทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ หรือธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน โดยผู้ที่เริ่มต้นเป็นเจ้าของกิจการโดยมุ่งหวังที่จะทำให้ธุรกิจอยู่รอดและเจริญเติบโต ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ธรรม ๔ ประการ คือ อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตา และสมชีวิตากุลบุตรในโลกนี้มีภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรมได้มาโดยธรรม คนขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ไม่ประมาท รักษาทรัพย์ที่หามาได้...เป็นเหตุนำสุขมาให้ในโลกทั้ง ๒ คือ ประโยชน์เกื้อกูลในภพนี้และภพหน้า^{๒๕}ผู้ประกอบการธุรกิจจึงควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

๑) **อุฏฐานสัมปทา** คือ การถึงพร้อมด้วยความหมั่น เป็นการประกอบอาชีพด้วยการขยันทำงาน ขยันขันแข็งในการหาทรัพย์โดยทางสุจริต คนเกียจคร้านทำงาน หาได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์แบบไม่ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่า กุลบุตรในโลกนี้เลี้ยงชีพด้วยการงานใดจะเป็นกสิกรรมพาณิชยกรรม โครักขกรรม เป็นช่างศร รับราช หรือศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น ประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาอันเป็นอุปายในการทำงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น สามารถทำได้ สามารถจัดได้ นี้เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา^{๒๖}

^{๒๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๖๖/๑๘๘.

^{๒๕} อัง.อุฎก. (ไทย) ๒๓ /๕๕/ ๓๔๔-๓๔๘.

^{๒๖} อัง.อุฎก. (ไทย) ๒๓ /๕๕/๓๔๑.

พระพุทธเจ้าไม่เคยประณามความร้ายของการประกอบอาชีพต่างๆ จึงควรมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริต ผักผ่อนให้ตนเองมีความชำนาญการและรู้จริงในการงานที่เราทำนั้น พร้อมทั้งตรวจตราหาวิธีการที่เหมาะสมที่จัดการ และดำเนินการให้ได้ผลดี อุฏฐานสัมปทาจึง จัดเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งว่าด้วยการถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่ การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ผักผ่อนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจหาวิธีการที่เหมาะสมที่จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี การทำงานทุกอย่างจึงต้องอาศัยความขยัน ความบากบั่น และสิ่งที่สำคัญคือความอดทนต่อการงาน เพราะความอดทนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเผชิญหน้าและต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ด้วยจิตใจไม่ย่อท้อ ท้อถอย หรือยอมแพ้

๒) อารักขสัมปทา คือ การถึงพร้อมด้วยการรักษา เป็นการรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรมด้วยกำลังแรงงานของตนมิให้เป็นอันตรายสูญเสียโดยมิใช่เหตุ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่ากุลบุตรในโลกนี้มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์นั้นด้วยคิดว่า ทำอย่างไร โภคทรัพย์เหล่านี้ของเรา จึงไม่ถูกพระราชาริบ โจรไม่ลัก ไฟไม่ไหม้ น้ำไม่พัดไป ทายาทผู้ไม่เป็นที่รักไม่ลักไป นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา

๒๗

หลักดังกล่าวนี้เป็นการรู้จักรักษาทรัพย์ที่ได้มาแล้วให้คงอยู่ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ในคราวจำเป็น เพราะคนบางคนหาทรัพย์ได้ แต่ไม่รู้จักรักษาได้มาเท่าไรใช้หมดไป ก็ไม่มีวันจะตั้งหลักปักฐานได้ การประกอบอาชีพนอกจากมีหลักฉันทะคือความขยันหมั่นเพียรในการจัดการดูแลกิจการของตนแล้ว ยังต้องรู้จักรักษาทรัพย์ที่ได้มาไม่ให้พินิจไปด้วยภัยต่างๆ เช่น โจรภัย เป็นต้น ในยุคนี้นอกจากจะต้องคิดถึงเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินที่หามาได้ เราอาจจะต้องคิดถึงวิธีการที่ทำให้ทรัพย์ของเราออกเงยขึ้น ซึ่งพระองค์เน้นสอนให้เราใช้ปัญญาเป็นหลักในการคิด พิจารณา และคำนวณเสมอ หากกล่าวในเชิงปฏิบัติแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า อย่างแรกให้รู้จักใช้ทรัพย์ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง อย่างที่สองเป็นการเก็บออมรักษาทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์ในกาลข้างหน้า และอย่างที่สามคือการรู้จักประหยัดอย่างกระหมัดกระหม่อม การเก็บเล็กผสมน้อยเพื่อเป็นทุนก้อนใหญ่ หากได้ทรัพย์มาหมดสิ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนั้นก็ไม่ควรที่จะเอาทรัพย์หมดสิ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ ^{๒๘}

^{๒๗} อ.อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓ / ๕๕ / ๓๔๑.

^{๒๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑ / ๑๖๖ / ๑๘๘.

๓) กัลยาณมิตตา เป็นการรู้จักคบเพื่อนฝูงที่ดีงามเพราะเพื่อนมีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างหรือทำลายฐานะ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่า กุลบุตรในโลกนี้วางตัวเหมาะสม เจรจาสนทนากับคนในหมู่บ้านหรือในนิคมที่ตนอาศัยอยู่ จะเป็นคหบดี บุตรคหบดี คนหนุ่มผู้เคร่งศีล หรือคนแก่ผู้เคร่งศีลก็ตาม ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยจาคะ และถึงพร้อมด้วยปัญญา คอยศึกษาสัทธาสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาตามสมควร คอยศึกษาศีลสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยศีลตามสมควร คอยศึกษาจาคสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะตามสมควร และคอยศึกษาปัญญาสัมปทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาตามสมควร นี้เรียกว่า กัลยาณมิตตา

๒๙

กัลยาณมิตตาก็คือคนที่มีลักษณะในการทำงานเป็นไปเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าจะทำอะไรเพื่อตัวเองเพียงอย่างเดียว คนประเภทนี้มักจะชอบช่วยเหลือผู้อื่น ในขณะทำงานของตนก็ใส่ใจดูแลเต็มความสามารถและมักไม่มีปัญหากับเพื่อนร่วมงาน เจ้านาย หรือลูกน้อง ใครมาร่วมงานทำงานด้วย งานนั้นก็มักสำเร็จและไม่มีปัญหามากนัก หากจะมีปัญหา ก็จะรีบพากันแก้ไข คนแบบนี้เป็นคนที่เราต้องคบหาและให้ความจริงในการทำงานด้วยให้มากที่สุด ส่วนเพื่อนร่วมงานอีกประเภทที่ควรมีไว้บ้างก็คือ เพื่อนร่วมงานแบบพันธมิตร คนประเภทนี้ถ้ามีผลประโยชน์ในงานนั้นก็จะมาร่วมด้วย แต่ถ้าตนเองไม่มีผลประโยชน์ก็จะไม่เข้ามายุ่ง รวมถึงแสดงน้ำใจว่าจะช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามเพื่อนร่วมงานประเภทนี้ก็ต้องคบหาไว้บ้าง เพราะอาจเป็นประโยชน์กับเราเองในบางกรณีที่ต้องร่วมงานกัน เช่น อาจต้องอาศัยรถราไปทำงานด้วย หรือมีการแปลเปลี่ยนหน้าที่ที่ต่างคนต่างก็ได้รับประโยชน์ แต่ก็ไม่ควรจริงจังมากนักในเรื่องส่วนตัว เพื่อนร่วมงานประเภทสุดท้ายที่ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเลย ก็คือ “ปาปมิตร” คนประเภทนี้โดยพื้นฐานแล้วมักขี้เกียจทำงาน ชอบที่จะมาสายและกลับก่อน ไม่ค่อยรับผิดชอบงาน ทำงานแล้วมักมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เรื่อยไปในเนื้องาน และไม่ค่อยชอบที่จะลงมือแก้ไข เอาแต่โทษคนอื่น นอกจากนั้นความประพฤติส่วนตัวก็มักจะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ชอบผิดศีลธรรมบ่อยๆ เช่น เมื่อเลิกงานก็ชอบชวนไปดื่มเหล้า เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน รักการสังสรรค์ รักงานเลี้ยงเป็นที่สุด เพื่อนประเภทนี้ไม่ควรร่วมงานด้วย และควรยุ่งเกี่ยวเท่าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น

๔) สมชีวิตา คือ มีการรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายแต่ละอย่างไม่ให้รายจ่ายมากกว่ารายรับ เป็นอยู่อย่างพอดีและเพียงพอไม่ให้ฝืดเคืองเกินไปและไม่ฟุ่มเฟือย ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่า “กุลบุตรในโลกนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ เปรียบเหมือนคนชั่งของ หรือลูกมือของคนชั่งของ ยกตราชั่งขึ้นดูก็รู้

ได้ว่า ต้องลดลงเท่านี้ หรือเพิ่มขึ้นเท่านี้ ฉันทใด กุลบุตรก็ฉันทนั้นเหมือนกัน รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์ และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ ถ้ากุลบุตรผู้นี้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เหมือนคนกินผลมะเดื่อ”^{๓๐} ถ้ากุลบุตรนี้มีรายรับมาก แต่เลี้ยงชีพอย่างฝืดเคือง ก็จะมีผู้กล่าวหาเขาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้จักตายอย่างไม่สมฐานะ แต่เพราะกุลบุตรนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ นี้เรียกว่า สมชีวิตา^{๓๑}

การจะทำได้เช่นนี้ต้องมีการวางแผนทางการเงินที่ดี คือต้องรู้ว่าตัวเองมีทรัพย์อยู่เท่าไร ต้องมีการใช้จ่ายอะไรบ้างในแต่ละวันและจะสามารถหากเงินมาได้อีกเท่าไร ก็คือการรู้จักทำบัญชีรายจ่ายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในระยะบั้นต้นของรายรับและรายจ่าย นอกจากนี้เรายังต้องประเมินสินทรัพย์ที่มีอยู่ด้วยไม่ว่าจะเป็นสินทรัพย์ที่มีอยู่ในรูปของเงินสด รถ บ้าน หรือที่ดิน ฯลฯ รวมถึงภาระหนี้สิน ทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อนำไปประมาณการและวางแผนทางการเงินในขั้นต่อไป เป็น การรู้จักครองชีพตามสมควรแก่ฐานะไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายเกินไป และไม่ฝืดเคืองจนเกินไป จนต้องกินอยู่แร้นแค้น ปล่อยร่างกายให้ได้รับทุกข์ เจ็บป่วย หรือไม่บำรุงรักษาบิดามารดา ปล่อยให้ได้รับความทุกข์ อย่างนี้ถือว่าเป็นคนไม่ดีอย่างยิ่ง

นอกจากคุณสมบัติที่นักประกอบการควรจะมีไว้ ดังที่ผู้วิจัยกล่าวข้างต้นมาแล้วนั้น สิ่งที่จะต้องตระหนักถึงคือการไม่ขัดกับทางแห่งความเสื่อมหรือหลักอบายมุข อันเป็นการป้องกันโภคทรัพย์ที่เราได้มานั้นเกิดความเสื่อมไป กล่าวคือ^{๓๒}

ผู้ประกอบการจะต้องละเว้นจากการอบายมุข คือ ช่องทางแห่งความเสื่อมทางที่จะนำไปสู่ความพินาศหรือทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ เมื่อแสวงหาโภคทรัพย์มาได้แล้วต้องรู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้แต่สิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ ถ้าไม่ละเว้นจากอบายมุข คือ นำโภคทรัพย์ที่ได้ไปใช้ในทางอบายมุข ทรัพย์สินที่หามาได้จะสิ้นเปลืองมาก และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและครอบครัว รวมถึงเครือญาติทำให้หมดเนื้อหมดตัว ไม่มีใครเชื่อถืออีกต่อไป พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้ผู้ครองเรือนละเว้นจากอบายมุข ซึ่งเป็นเหตุให้โภคทรัพย์ที่หามาได้ประสบกับความหายนะ พร้อม

^{๓๐} อก.อฏฺฐก.อ. (บาลี) ๓/๕๔/๒๖๖.

^{๓๑} อก.อฏฺฐก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๑-๓๔๒.

^{๓๒} อก.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๒๕/๔๐๙.

ทั้งโทษภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับการเกี่ยวข้องกับอบายมุขเหล่านั้น ซึ่งหลักในการประพาสโดยการเว้นจากอบายมุขมี ๖ ประการ ได้แก่

๑) ตม้น้ำเมา ย่อมก่อให้เกิดการเสียทรัพย์ ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำให้เกิดโรค ทำให้เสียชื่อเสียงต้องถูกติเตียน ทำให้เป็นคนไม่รู้จักอาย และเป็นการบั่นทอนกำลังปัญญาเพราะฉะนั้นของมีนเมามิใช่โทษต่อร่างกายการตม้น้ำเมาเนื่องๆ จึงเป็นทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ และทำลายระบบต่างๆ ของร่างกาย

๒) เทียวกกลางคืน หมายถึง การชอกซอนไปเที่ยวตามตรอกซอยต่างๆ ในเวลากลางคืนเสมอ ๆ นอกจากสูญเสียทรัพย์เพราะความสนุกแล้ว ยังมีภัยจากโจรผู้ร้าย หรือสัตว์มีพิษได้อีก โทษของการเทียวกกลางคืนเนื่องๆ คือ ย่อมได้ชื่อว่าไม่รักษาตัว ได้ชื่อว่าไม่รักลูกเมีย ได้ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นที่ระแวงของคนทั้งหลาย มักถูกใส่ความ และได้รับความลำบากจากเรื่องเดือดร้อนต่างๆ

๓) เทียวดูการละเล่น หมายถึง การเอาแต่สนใจแต่ในเรื่องการละเล่นต่างๆ คอยติดตามข่าวคราวว่ามีอะไรที่ไหน แล้วคอยแต่ติดตามไปดูมหรสพที่ชอบเป็นประจำ การทุ่มเทเอาใจใส่แต่เรื่องการเทียวดูมหรสพอยู่เสมอๆ ทำให้เสียทรัพย์ เสียงาน เสียสุขภาพ เป็นต้น

๔) เล่นการพนัน การเล่นเกมพนันต้องใช้ทรัพย์สินพนัน ถ้าแพ้ก็สูญเสียทรัพย์สิน แม้ชนะได้ทรัพย์สินมาง่าย ๆ ก็นำไปใช้จ่ายโดยง่ายเหมือนกัน หรือไม่ก็เป็นตัวกระตุ้นให้เล่น การพนันมากยิ่งขึ้นทำให้เสียทรัพย์และหมดตัวได้ ถ้ามัวแต่ติดเล่นการพนันก็ทำให้อาชีพเสียหายได้ ดังนั้นการเล่นการพนันจึงเป็นทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์และมีโทษคือ เมื่อชนะย่อมก่อเวร เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไป ทำให้ทรัพย์สูญสิ้นไปโดยเร็ว ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย และเป็นที่ถูกดูหมิ่นของเพื่อนฝูงญาติพี่น้อง

๕) คบคนชั่วเป็นมิตร คนชั่วหรือคนพาล คือคนที่มักคิดในทางที่ชั่วหรือประพฤติดุจริต การคบหาสมาคมกับคนชั่ว คนชั่วย่อมชักนำไปในทางที่ชั่วในลักษณะต่างๆ ทำให้เรากลายเป็นคนชั่วไปได้ โทษของการคบคนชั่วเป็นมิตร คือ นำให้เป็นนักเลงการพนัน นำให้เป็นนักเลงหญิงเจ้าชู้ นำให้เป็นนักเลงเหล้า และนำไปเป็นคนโกง หลอกลวงเขาซึ่งหน้า เป็นต้น การคบคนชั่วย่อมไม่เจริญ มีแต่ทางเสื่อมฝ่ายเดียว รวมทั้งการเสียทรัพย์ได้ด้วย

๖) เกียจคร้านการทำงาน การเกียจคร้านประกอบการทำงานทำให้การทำงานเสียหาย ทำให้ขาดแคลนโภคทรัพย์จนถึงกับเป็นหนี้สินได้จึงทำให้ชีวิตขาดความสุข ที่พึงจะมีได้สำหรับผู้ครองเรือน ผู้เกียจคร้านเวลาทำงานมักอ้านโน้นอ้านนี้ เช่น อ้าว่า หนาวนัก ร้อนนัก หิวนัก หรือยังเข้าอยู่ เป็นต้น ผู้เกียจคร้านมักผัดเพี้ยนการทำงานอยู่เสมอทำให้เสียประโยชน์จากการละทิ้งการทำงาน ส่วนผู้ที่เอาใจใส่ต่อการทำงานจะไม่สนใจว่าอากาศร้อนหรือหนาวไม่ผัดเพี้ยนการทำงาน ผู้นั้นย่อมไม่เสื่อมจากประโยชน์และความสุข ส่วนผู้ที่เกียจคร้านการทำงานมีโทษ ๖ คือ มักอ้าว่าหนาวนัก ร้อนนัก เวลานั้นเย็นแล้ว

เวลานี้ยังเข้าอยู่ หิวนัก และกระหายนัก เป็นต้น แล้วไม่ทำงาน ดังนั้น ผู้หวังความเจริญด้วยโภคทรัพย์ พึงเว้นเหตุเครื่องฉิบหาย ๖ ประการนี้เสีย เพราะเป็นเครื่องปิดความเจริญของตนในภายหน้า มีลาภ และยศ เป็นต้น^{๓๓}

ดังนั้น คุณสมบัติการประกอบการหรือการทำงานจะต้องประกอบไปด้วยหลักทฤษฎีธรรม มีกัตถประโยชน์ หรือ อุ อา กะ สะ หลักธรรมทั้ง ๔ ประการ คือ ๑) อุภูฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร ๒) อารักขสัมปทาถึงพร้อมด้วยการรักษา ๓) กัลยาณมิตรตา การคบเพื่อนที่ดีมีคุณธรรม และ ๔) สมชีวิตา การดำรงชีพของตนพอเหมาะตามสมควรแก่ชีวิต หลักการทั้ง ๔ ประการนี้ เรียกสั้นๆ ได้ว่า “ขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร ใช้ชีวิตแบบพอเพียง” และจะหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้ง ๖ ได้แก่ ๑) เว้นจากการดื่มน้ำเมา ๒) เว้นจากการเที่ยวกลางคืน ๓) เว้นจากการเที่ยวดูการละเล่น ๔) เว้นจากการเล่นการพนัน ๕) เว้นจากการคบคนชั่วเป็นมิตร และ ๖) เว้นจากการเกียจคร้าน

๒) หลักการสร้างโอกาสในประกอบธุรกิจ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับผู้ที่ต้องการแสวงหาการลงทุนเพื่อเป็นนักลงทุนที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เลือกประกอบกิจการในการเป็นพ่อค้า แม่ค้า ต้องยึดหลักธรรม ๓ ประการ คือ

- ๑) ดุสินค้าเป็น สามารถคำนวณราคา กระตุ้นทุน และเก็งกำไรได้แม่นยำ
- ๒) จัดเจนธุรกิจ หมายถึง ฉลาดรู้แหล่งซื้อขายสินค้า รวมถึงรู้ความเคลื่อนไหว ความต้องการของตลาด สามารถวิเคราะห์ในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า
- ๓) พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจกรรมการได้ง่าย

ดังนั้น การประกอบอาชีพต่างๆ โดยเฉพาะอย่างนักธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีหลักการทั้ง ๓ ประการ ดังกล่าวข้างต้น คือ ๑) การรู้จักดูสินค้า ว่าสินค้าประเภทหรือชนิดใด แปรนด์ใดมีคุณภาพเหมาะสำหรับความต้องการของลูกค้า ๒) การจัดเจนในธุรกิจ คือ มีความฉลาดในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดราคาสินค้า ราคาต้นทุน ราคาของวัตถุดิบ เป็นต้น และ ๓) มีความพร้อมทางด้านแหล่งทุน คือ หาเงินทุนให้เพียงพอ และอื่น ๆ เป็นต้น

๓) หลักการประกอบสัมมาชีพ

ในทางพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงศีลธรรมในการประกอบอาชีพ คือสิ่งที่มีพิษ มีโรค อันเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคนั้นเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ให้ประกอบอาชีพโดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เป็นสัมมาชีพซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงสอนการประกอบอาชีพ โดยให้เว้นจากการค้าขายที่ผิดหรือไม่ชอบธรรม ที่เรียกว่า ธุรกิจมิฉฉาวณิชา หรืออภริณิฉฉาวณิชา มี ๕ ประการ คือ

^{๓๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๘-๑๘๕/๘๐-๘๓.

๑) การค้าขายศัสตราวุธ หมายถึง การสร้างหรือใช้ให้สร้างอาวุธ แล้วขายอาวุธนั้น เช่น หอก ดาบ ปืน และเครื่องประหัตถ์ประหารทั้งปลายทั้งปวง เป็นต้น

๒) การค้าขายสัตว์ หมายถึง การค้าขายมนุษย์ทำให้หมดอิสรภาพ

๓) การค้าขายเนื้อ หมายถึง การค้าขายสัตว์ที่ยังมีชีวิต สำหรับฆ่าเพื่อเป็น อาหาร โดยการคร่าชีวิตผู้อื่นเพื่อบำรุงบำเรอชีวิตตน

๔) การค้าขายของมีนเมา การค้าขายน้ำเมา รวมถึงยาเสพติด สารเสพติดให้ 3 โทษ ประเภทต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้ผู้อื่น หรือผู้เสพอยู่ในสภาพที่ขาดสติสัมปชัญญะ เกิดความประมาท เลินเล่อ

๕) การค้าขายยาพิษ หมายถึง การประกอบค้าขายยาพิษ ต่างๆ ดังนั้นสังคมจะมีผลกระทบ

มหาศาลหากมีการค้าขายสิ่งที่มีขอบด้ข้างต้น ถือว่าเป็นการทำลายเศรษฐกิจ ทำให้ทรัพย์สินสูญสิ้น เป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์และทรัพยากรธรรมชาติ อีกประการหนึ่งยังเป็นบ่อนทำลายศีลธรรม ก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังในอดีต เช่น สงคราม การทำลายล้างกัน ปัญหาโสเภณีเด็ก และปัญหายาเสพติดซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ของสังคม

๔) หลักการจัดการธุรกิจ

การลงทุนทำธุรกิจหรือลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพย์ย่อมมีผลอยู่ ๓ ประการ คือ ได้กำไร ขาดทุน และเท่าทุน ซึ่งในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงสมุฏฐานที่ทำให้บุคคลผู้ประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าขาย ขาดทุนหรือได้กำไรอย่างน่าสนใจ ว่า

“นักค้าขาย ๔ ประเภทที่เขาไปบอกนักบวชว่าจะอุปถัมภ์บำรุงพวกที่หนึ่ง พุดแล้วไม่ทำตามทีพุด พวกที่สองพุดแล้วทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ไม่เอาใจใส่ พวกที่สาม พุดแล้วตามที่พุด พวกที่สี่ พุดแล้วทำดีกว่าที่พุด ย่อมมีผลต่างๆ กัน คือ พ่อค้าที่พุดอย่างใด ไม่ทำอย่างที่พุด เป็นเหตุให้ขาดทุน พ่อค้าที่พุดว่าจะให้สิ่งใด แต่ให้สิ่งที่ต่างจากที่พุดไว้ เป็นเหตุให้ไม่ได้กำไร พ่อค้าที่พุดอย่างใด ทำอย่างนั้น เป็นเหตุให้ได้กำไรตามที่หวังไว้ ส่วนพ่อค้าที่พุดอย่างใดทำยิ่งกว่าที่พุดไว้เป็นเหตุให้ได้กำไร ยิ่งกว่าหวังไว้”^{๓๔} การหวังผลกำไรถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้การลงทุนหรือผู้ที่หวังจะเป็นนักประกอบการที่หวังผลกำไรต้องมีหลักการจัดการธุรกิจ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

๑) เวลาเช้า ตั้งใจจัดแจงการงานดี กล่าวคือ ไม่เป็นคนนอนตื่นสาย ไม่เห็นแก่การนอนมากเกินไปจนเหตุให้อาชีพการงานเสียหาย

๒) เวลาเที่ยง ตั้งใจจัดแจงการงานดี กล่าวคือ ต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่กิจการงานของตน ไม่ทิ้งธุระหน้าที่ตนรับผิดชอบอยู่

^{๓๔} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑ /๗๙/๑๒๔.

๓ เวลาเย็น ตั้งใจจัดแจงการงานดี กล่าวคือ เมื่อเสร็จสิ้นการกิจในแต่ละวัน แล้วต้องคอยตรวจตราดูแลความเรียบร้อย เพื่อให้รู้ว่าสิ่งใดควรปรับแก้ไข ถูกต้องมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้จัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป^{๓๕}

ดังนั้น หลักการจัดการธุรกิจ ในทางพระพุทธศาสนา ตระหนักถึงความซื่อสัตย์เป็นสำคัญ กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า เพราะจะเป็นที่นำเชื่อถือของลูกค้าได้อย่างยาวนาน แม้จะได้กำไรเพียงแต่น้อยบ่่อยๆ เข้าย่อมใหญ่โตมากมายได้ ดังภาษิตไทยว่า “ซื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” และหากหวังในผลกำไร ในการประกอบอาชีพ ก็ควรมีความขยันหมั่นเพียร เมื่อถึงเวลางานในเวลาเช้า เทียง และเย็น ก็ควรมีความตั้งใจในการจัดแจงการงานของเราให้ดีที่สุด และสม่ำเสมอ พระพุทธเจ้าก็ให้ทำการค้าที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพราะการทำการค้าที่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นแม้ได้ทรัพย์มาจากการค้านั้นก็เป็นทรัพย์ที่ไม่บริสุทธิ์การนำทรัพย์ที่ไม่บริสุทธิ์ไปทำบุญผลบุญที่ได้ก็ย่อมไม่บริสุทธิ์ด้วยการลงทุนดังที่กล่าวมาเป็นการลงทุนเพื่อต้องการผลกำไรจะได้มีทรัพย์สมบัติจกเงยเพิ่มพูนมากกว่าเดิมถ้าการลงทุนนั้นไม่ขาดทุนแต่การลงทุนมีความเสี่ยงคือเสี่ยงที่จะขาดทุนหรือไม่ได้กำไรอาจทำให้ทรัพย์สมบัติที่นำไปลงทุนสูญสิ้นไปได้เพราะฉะนั้นเมื่อคิดจะลงทุนต้องคิดด้วยสติปัญญาที่รอบคอบก่อนนำเงินไปลงทุนและจากหลักธรรมที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาได้สอนวิธีการลงทุนเอาไว้อย่างมากมายและครอบคลุมโดยเน้นย้ำให้ผู้จะนำทรัพย์ไปลงทุนหรือผู้ที่ต้องการมีทรัพย์เพิ่มพูนขึ้นต้องมีสติปัญญาและความขยันหมั่นเพียรการมีสติปัญญาและความขยันหมั่นเพียรจึงเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดทรัพย์พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในราลยสูตร^{๓๖} ซึ่งเป็นพระสูตรที่กล่าวถึงคุณผู้ครองเรือนที่เรียกว่ากามโกคิบุคคลว่ามีอยู่ ๓ จำพวกคือ

๑) กามโกคิบุคคลบางคนในโลกนี้แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรมด้วยการงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว ไม่เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาและไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ กามโกคิบุคคลบางคนในโลกนี้แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรมด้วยการงานที่ผิดครั้นแสวงหาได้แล้ว เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาสำราญ แต่ไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ กามโกคิบุคคลบางพวก แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรมเลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาสำราญและแจกจ่ายทำบุญ

๒) กามโกคิบุคคลบางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรมและไม่ชอบธรรมด้วยการงานที่ผิดบ้างไม่ผิดบ้าง ครั้นแสวงหาได้แล้ว ไม่เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาสำราญ ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ กามโกคิบางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรมด้วยการงานผิดบ้างถูกบ้างเลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาสำราญ แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ กามโกคิบางคน แสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรมและไม่ชอบธรรมเลี้ยงตนเองให้อิ่มหนาสำราญ แจกจ่ายและทำบุญ

^{๓๕} อด.ดิก. (ไทย) ๒๐ / ๑๙ / ๑๖๒.

^{๓๖} ส.สพ. (ไทย) ๑๘ / ๓๖๔ / ๔๒๑-๔๒๒.

๓) กามโมคีบางคนแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรมด้วยการทำงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว ไม่เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนำสำราญ ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ กามโมคีบางคนแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรม เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนำสำราญแต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ กามโมคีบางคนแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรม เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนำสำราญ แจกจ่าย ทำบุญแต่เป็นผู้มัวเมา หมกมุ่นจดจ่อ ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเครื่องสลัดออกใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น กามโมคีบางคนแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรมเลี้ยงตนเองให้อิ่มหนำสำราญ แจกจ่าย ทำบุญ ทั้งเป็นผู้ไม่มัวเมาไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญกามโมคีที่แสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรม เลี้ยงตนเองให้อิ่มหนำ แจกจ่ายและทำบุญแสดงให้เห็นหลักในการแสวงหาทรัพย์ สะสมทรัพย์ในทัศนะของพระพุทธศาสนาว่าต้องหามาด้วยอาชีพที่สุจริต เมื่อได้มาแล้วให้ใช้จ่ายเลี้ยงตนเอง ครอบครัว มิตรสหายบริจาคทำบุญแจกจ่ายสงเคราะห์คนในสังคมและให้ทำด้วยสติปัญญาไม่หลงมัวเมาในการทำดี ทำบุญ คือไม่ให้ติดยึดในความดีและบุญด้วย

๓.๕.๓ จตุตถถณจ นิธาเปยย

(อีก ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น) ทรัพย์ส่วนที่ ๓

ในหลักโมคควิภาค ๔ พระพุทธเจ้าให้จัดสรรทรัพย์อีกส่วนหนึ่งหรือประมาณ ๒๕% สำหรับเก็บหรือออมไว้ใช้ในยามจำเป็น ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรอบคอบ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต การเก็บออมก็คือการรู้จักประมาณตน ลดความฟุ้งเฟ้อ^{๓๗}

รู้จักเก็บเงินที่หามาได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นซึ่งอาจจะ เป็นความเจ็บป่วย การได้รับอุบัติเหตุอย่างไม่คาดคิดสิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถทราบล่วงหน้าว่าจะเกิด แก่เราหรือคนในครอบครัวเราเมื่อไร การมีเงินเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการ เตรียมความพร้อมและเป็นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท การที่จะมีเงินเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นได้นั้นต้อง มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดเพราะการใช้จ่ายอย่างประหยัดทำให้มีเงินเหลือเก็บทำให้สามารถเก็บออม เงินไว้ใช้ได้ให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาชีวิตของเรา^{๓๘} ไม่ว่าจะเป็นการออมเงินและ ออมทรัพยากรอื่น หากจะแยกให้เห็นเป็นเรื่องๆ ก็แยกได้ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ แปลว่า กิจที่ประเสริฐ คือ เป็นกิจที่ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่และเปิดโอกาสให้คนได้ พัฒนาชีวิตคนให้เจริญ ให้สูงขึ้นได้ การประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชผัก เพื่อบริโภค เพื่อแจกจ่าย แก่เพื่อนบ้าน หรือเพื่อจำหน่ายให้ได้เงินมา เพื่อนำไปแลกกับปัจจัยด้านอื่น เช่น ยารักษาโรค ที่อยู่

^{๓๗} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๔/๔๒๑-๔๒๒.

^{๓๘} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๔/๔๒๑-๔๒๒.

อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เป็นต้น เรียกกันว่าเป็นเรื่องกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ คือ เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เงินเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายปัจจัยทั้งหลาย จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพสูงมากโดยเฉพาะปัจจุบัน การจะมีเงินได้ก็เป็นเรื่องยาก ดังนั้นเมื่อได้มาก็ต้องรู้จักประหยัดรู้จักออมเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของปัจจัยในการดำรงชีพต่อไป

๒) ด้านสังคม

ในกระบวนการออม ถ้ารวมกลุ่มการออมเงิน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนหมู่บ้าน ตำบล ถึงจังหวัด ที่ปฏิบัติกันอยู่ขณะนี้เห็นได้ชัดว่า มีผลดีด้านสังคม คือ เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ให้คนคิดถึงกัน เอื้ออาทรต่อกัน หรือรักกันมากขึ้นอย่างกรณีการออมสัจจะลดรายจ่ายวันละ ๑ บาท เป็นเครื่องมือให้คนที่เป็นสมาชิกคิด เอื้ออาทรต่อเพื่อนสมาชิกต่อผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ช่วยตัวเองไม่ได้ และได้มีส่วนช่วยเพื่อนตั้งแต่วันล้มตามาตุโลกจนถึงวันตาย ถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชนได้ทางหนึ่ง

๓) ด้านวัฒนธรรม

กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย มีสาระทั้งที่เป็นความรู้ ความคิด การปฏิบัติที่มีแบบแผนแน่นอน และทำอย่างต่อเนื่อง และให้ผลเป็นความดีแก่ผู้ปฏิบัติ เราจัดว่าเป็นวัฒนธรรม พฤติกรรมการออม กิจกรรมการออม ผลการออมมีลักษณะเช่นว่านี้จึงจัดว่าเป็นวัฒนธรรมสำคัญของชุมชนได้อย่างหนึ่ง ถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังตลอดไป เพราะเนื่องในของการออม นั้นมีองค์ประกอบของความเป็นวัฒนธรรมครบถ้วนคือ มีทั้งองค์ความรู้ วิธีปฏิบัติ และผลการปฏิบัติที่ชัดเจน ให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติได้ทั้ง๔ด้าน คือ ด้านกายด้านสังคมด้านใจและด้านจิตวิญญาณ

๔) ด้านการศึกษา

ภาพรวมทางกระบวนการการออมเป็นเรื่องของการเรียนรู้ การฝึกตนเอง ผู้ทำการออมหรือเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อออมเพราะต้องรู้หลักคิด หลักการและหลักปฏิบัติ ตลอดถึงผลลัพธ์ที่พึงได้พึงมี การที่ทุกคนเดินเข้าสู่กระบวนการนี้ได้ชื่อว่า เดินเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้อย่างตั้งใจจะเรียนรู้ก็จะได้ประโยชน์ส่วนนี้อย่างครบถ้วน โดยไม่รู้ตัว และจะพบว่าตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านการรู้การคิดการพูดและการทำ

๕) ด้านทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม

ดิน น้ำ ป่า เขา สัตว์ พืชที่เราได้เห็น อยู่รอบๆ ตัวเรา บ้านเรา ชุมชนเรา คือ ชีวิตเรา เพราะว่า เราต้องอาศัยดิน น้ำ ป่า เขา พืช สัตว์เหล่านั้นจึงมีชีวิตอยู่ได้ ดินหด น้ำแห้ง ฝนแล้ง ป่าถูกเผา ภูเขาพัง สัตว์ล้มตายด้วยโรคบางชนิด ภาวะเช่นนี้คือ สัญญาณเตือนภัยอันใหญ่หลวง ได้เกิดขึ้นแก่มนุษย์แล้ว เพราะเราเป็น อยู่ได้ พัฒนาได้ ก็โดยอาศัยสิ่งเหล่านี้การพูดถึงการออมทรัพย์สินหรือทรัพยากรธรรมชาติ จึงเป็นเรื่องใหญ่ยิ่งเท่ากับออมชีวิต เงินทองจะมีความหมายก็เมื่อมีสิ่งนี้เมื่อไม่มี

สิ่งเงินทองก็หมดความหมาย กลายเป็นเศษกระดาษ เศษโลหะที่กินไม่ได้ ช่วยชีวิตมนุษย์ไม่ได้เลย การ
ใช้เงินเพื่อจัดการทรัพยากรให้คงอยู่ในภาวะปกติจึงเป็นเรื่องต้องคิดต้องทำ

๖) ด้านการพัฒนาชีวิต

การออมเป็นเรื่องการรู้ การคิด การทำ การออมที่เริ่มด้วยการเรียนรู้เรื่องสัจจะ คือความ
จริงที่รู้ที่คิดที่พูด ที่ทำ ของตนเอง ว่าจะต้องพูดจริง ทำจริงคิดจริง และรู้จริงนั้นนับเป็นการเรียนรู้เพื่อ
รู้จักตนเอง รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผู้คนในครอบครัว ในชุมชน เป็นต้น โดยเฉพาะคนใน
ครอบครัว มีภรรยา หรือสามี และลูกๆ รวมปู่ย่าตายาย ถ้าคนในครอบครัวรู้จักสัจจะ คือ ความ
ซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริงใจ จริงวาจา จริงการทำความดี รู้จักข่มใจในบางโอกาสบางกรณี รู้จักอดทนอด
กลั้น รู้จักสละสิ่งของให้แก่กัน และรู้จักสละอารมณ์มัวหมอง เป็นต้น ก็มีคุณค่าต่อชีวิตของคนใน
ครอบครัว อย่างมากมายแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นถ้าได้ศึกษาให้ลึกลงไปในสัจจะของชีวิตทั้งที่ตนเอง ผู้อื่น
สิ่งอื่น รอบๆ ตัวอีกด้วยแล้ว ก็ยังเพิ่มคุณประโยชน์ให้อีกมากมาย จนถึงขั้นเข้าใจสัจธรรม ทั้งที่
ตนเองผู้อื่น และสิ่งอื่น ก็ถือว่า ถึงขั้นสุดยอดของการพัฒนาชีวิตแล้ว

ธนาพล ภราดร^{๓๙} ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออมว่า เงินออมเป็นปัจจัยที่จะทำให้
เป้าหมาย ซึ่งบุคคลกำหนดไว้ในอนาคตบรรลุจุดประสงค์ เช่น กำหนดเป้าหมายไว้ว่า จะต้องมีการบ้าน
เป็นของตนเอง ในอนาคตให้ได้ เงินออมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดให้เป้าหมายที่วางไว้เป็นจริงขึ้นมา
ได้ นอกจากนี้เงินออมยังใช้สำหรับแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง
ของบุคคลได้ด้วย ดังนั้น บุคคลจึงควรมีการออมอย่างสม่ำเสมอในชีวิต

พุทธทาสภิกขุ^{๔๐} ได้แสดงทัศนะต่อเรื่องนี้ไว้ว่า “มนุษย์ปัจจุบันมุ่งแสวงหาแต่สิ่งที่
ตอบสนองผัสสะที่เป็นสุข สนุกสนาน เอร็ดอรร้อย สิ่งเหล่านี้มักเป็นส่วนเกินยิ่งกว่าส่วนเกิน เป็นการ
แสวงหาที่ไม่มีวันจบสิ้นและลงเอยด้วยความทุกข์” ข้อวิจารณ์ของพุทธทาสภิกขุ ดังกล่าวได้ช่วยให้เรา
เห็นความจริงในเรื่องนี้ว่า คนส่วนใหญ่ในโลกวัตถุนิยมมักแสวงหาสิ่งมาตอบสนองความต้องการทาง
ผัสสะที่พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า เป็นเรื่องการแสวงหาเพื่อสนองตัณหาทำให้มนุษย์เหล่านั้นพลาด
เป้าหมายของความจริงในเรื่องการบริโภค เพราะฉะนั้น เราจึงต้องมีวิธีในการออมเพื่อเป็นหลัก
สำหรับปฏิบัติ ดังนี้

วิธีการในการออมเงิน

๑) ควรจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อจะได้รู้ว่าเงินเหลือที่จะเก็บออมจำนวนเท่าไร

^{๓๙} ธนาพล ภราดร, *ทำอย่างไรให้เงินทองออกเลย*, (กรุงเทพมหานคร: วิงมีเดีย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐.

^{๔๐} พุทธทาสภิกขุ, *ตัวกู - ของกู*, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๓๓), หน้า ๑๐๐ - ๑๐๑.

- ๒) เงินออมที่เราตั้งใจที่ออมควรนำไปฝากธนาคารหรือลงทุนให้ได้รับผลตอบแทนทันที
- ๓) รายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินออม เช่น ดอกเบี้ยที่ได้รับ ควรนำไปลงทุนต่อ
- ๔) การเก็บรักษาเงินออมให้ปลอดภัยโดยการฝากสถาบันการเงินบางแห่งไว้ เช่น ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน พันธบัตรออมทรัพย์ต่างๆ ตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนที่มั่นคง การซื้อหน่วยลงทุน เป็นต้น

๓.๖ จุดมุ่งหมายของการบริหารทรัพย์ตามหลักโภควิภาค

เป้าหมายของโภควิภาคคือการสอนให้รู้จักดำเนินชีวิตด้วยการใช้จ่ายทรัพย์และสะสมทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความยากลำบากให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม โดยเป้าหมายหลักก็คือ การรู้จักหา รู้จักใช้และรู้จักเก็บ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอีกขั้นของชีวิตก็คือการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต มีทรัพย์สมบัติไว้จับจ่ายใช้สอยอย่างไม่ฝืดเคือง สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้เป้าหมายของโภควิภาค ๔ ปัจจุบันนี้ อาจเรียกว่าการมีอิสรภาพทางการเงินเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตอย่างมีความสุขทั้งตนเอง ครอบครัว คนรอบข้างและสังคม^{๔๑}

๑) เป้าหมายระดับองค์กรหรือสังคม

องค์กรหรือสังคมที่ปฏิบัติตามหลักโภควิภาค ๔ คือมีการเก็บออมเงินไว้อย่างเป็นระบบ การใช้จ่ายอย่างเป็นระบบและการนำเงินไปลงทุนอย่างเป็นระบบย่อมทำให้องค์กรนั้นหรือสังคมเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

๒) เป้าหมายระดับประเทศชาติ

การออมหรือการเก็บเงิน การนำเงินไปลงทุน เพื่อให้เงินงอกเงยขึ้นมาเป็นภาระสำคัญของรัฐเพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปโดยราบรื่น การใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละประเภทต้องเป็นไปอย่างคุ้มค่า การเก็บออมไว้ในคลังหลวงต้องเตรียมให้พร้อมสำหรับเหตุไม่คาดฝันอยู่เสมอ และการนำเงินไปลงทุนต่างๆ การใช้หลักโภควิภาค ๔ ในระดับประเทศชาติจะทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านเพราะเมื่อประเทศมีความมั่งคั่ง มั่นคง ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็คือประชาชนในประเทศนั้นๆ นั่นเอง

๓.๗ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับโภควิภาค

^{๔๑} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๔/๔๒๑-๔๒๒.

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือหลักโภควิภาคในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอยู่ในพระไตรปิฎกและตำราวิชาการต่างๆ ตลอดจนการออมทรัพย์และการแสวงหาทรัพย์ ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำ หลักธรรมมาประกอบการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

๓.๗.๑ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์

หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงเป็นแนวทางสำหรับคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนมีความเป็นมาปรากฏในทิวชาณสูตร ว่าสมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ นิคมของชาวโกฬิยะชื่อว่ากักรปุตตะ เขตกรุงโกฬิยะ ครั้นนั้น โกฬิยะบุตรชื่อว่าทิวชาณได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ พวกข้าพระองค์ เป็นคฤหัสถ์ เป็นกามโมคิยอยู่ครองเรือนนอนเบียดบุตร ใช้จันทร์ของชาวากาสีทัดทรงดอกไม้ ของหอมและเครื่องลูบไล้ ยินดีทองและเงิน ขอพระผู้มีพระภาคโปรด แสดงธรรมที่จะพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลในภพนี้เพื่อสุขในภพนี้และเพื่อเกื้อกูลในภพหน้าแก่ข้าพระองค์ทั้งหลายเถิด”^{๔๒}

พระผู้มีพระภาคได้ทรงอธิบายถึงทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ว่าย่อมนั้นไปเพื่อเกื้อกูลในภพนี้

๑) **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียรหมั่นประกอบการทำงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้นประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบายในการงานนั้นให้สามารถทำได้สำเร็จ

๒) **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ (ที่หามาได้ด้วย ความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม) เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

๓) **กัลยาณมิตตตา** คบคนดี ไม่คบคบชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

๔) **สมชีวิตา** อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนื่อรายจ่าย และรายจ่าย

๓.๗.๒ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔

^{๔๒} อัง.อุฏฐก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐.

หลักกฏจิริฎฐิติธรรม ๔ ประการคือหลักธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืน เป็นหลักธรรมที่สอนเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์ การรักษาทรัพย์ การรู้จักซ่อมแซมของเก่าที่ชำรุดทรุดโทรม ให้กลับคืนสภาพใช้ได้ดังเดิม เป็นเหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งอยู่ได้นาน ดังเนื้อความที่พระพุทธเจ้าตรัส แก่อนาถปิณฑิกเศรษฐี ว่า “อริยสาวกย่อมป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟ น้ำ พระราชา โจร คนที่ไม่ชอบกัน หรือจากทายาท ทำตนให้ปลอดภัยนี้เป็นประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์” ประกอบด้วย

- ๑) อนุรักษ์เวสนา ของหายของหมด รู้จักหามาได้
- ๒) ซินณปฏิสังขรณา ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
- ๓) ปริมิตปานโภชนา รู้จักประมาณในการกินการใช้
- ๔) อธิปัจจสาลีวันตสถาปนา ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน^{๔๓}

เมื่อได้ทรัพย์ มาแล้วก็ต้องใช้ทรัพย์ ที่ได้มานั้นให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ด้วยจึงจะจัดเป็นการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์ สิ้นเงินทองที่ถูกต้องสมบูรณ์ ดังเนื้อความที่ พระรัฐपालะกล่าวไว้ ปรากฏในรัฐपालสูตร ว่า “อาตมาเห็นผู้คนที่มียศในโลกรู้จักทรัพย์เครื่องปลื้มใจ แล้วไม่ยอมให้ใคร เพราะความหลงได้ทรัพย์แล้วเก็บสะสมไว้ และปรารถนากามคุณยิ่งๆ ขึ้นไป ฯลฯ ทายาททั้งหลายก็ชนทรัพย์สมบัติของเขาไป ส่วนสัตว์ที่ตายไปก็ย่อมไปตามกรรม เมื่อตายไป ทรัพย์ ใดๆ คือ บุตร ภรรยา ทรัพย์ ข้าวของ เงินทอง และแวนแคว้นก็ติดตามไปไม่ได้ทรัพย์ ช่วยคนให้มีอายุยืนไม่ได้ ทั้งช่วยคนให้ละความแค้นก็ได้ ฯลฯ เพราะเหตุนี้แล ปัญญาเท่านั้นเป็นเหตุบรรลุนิพพาน ซึ่งเป็นที่สุดแห่งภพในโลกนี้ จึงประเสริฐกว่าทรัพย์^{๔๔}

๓.๗.๓ อบายมุข ๖

อริยสาวกไม่ข้องแวะอบายมุข ๖ ประการ แห่งโภคะทั้งหลาย คือ

- ๑) การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทเป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย
- ๒) การหมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอย ในเวลากลางคืน เป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย
- ๓) การเที่ยวดูมหรสพ เป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย
- ๔) การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย
- ๕) การหมกมุ่น ในการคบคนชั่ว เป็นมิตร เป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย

^{๔๓} ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๖๖/๘๓; ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๔๕๓/๓๒๘.

^{๔๔} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๐๗/๓๖๔-๓๗๑.

๖) การหมกมุ่น ในความเกียจคร้าน เป็นอบายมุขแห่งโกะคะทั้งหลาย

(๑) คหบดีบุตรการหมกมุ่นในการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทมีโทษ ๖ ประการนี้คือ

- ๑) เสียทรัพย์ทันตาเห็น
- ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
- ๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
- ๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง
- ๕) เป็นเหตุให้ไม่รู้จักอาย
- ๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

คหบดีบุตร การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทมีโทษ ๖ ประการนี้แล

(๒) คหบดีบุตรการหมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืนมีโทษ ๖ ประการนี้

- ๑) ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาดน
- ๒) ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาบุตรภรรยา
- ๓) ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาทรัพย์สมบัติ
- ๔) เป็นที่สงสัยของคนอื่นด้วยเหตุต่าง ๆ
- ๕) มักถูกใส่ร้ายด้วยเรื่องไม่เป็นจริง

๖) ทำให้เกิดความลำบากมากหลายอย่าง คหบดีบุตร การหมกมุ่น ในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอย ในเวลากลางคืนมีโทษ ๖ ประการนี้แล

(๓) โทษแห่งการเที่ยวดูมหรสพ ๖ ประการคหบดีบุตรการเที่ยวดูมหรสพมีโทษ ๖ ประการ คือ

- ๑) มีการรำที่ไหน (ไปที่นั่น)
- ๒) มีการขับร้องที่ไหน (ไปที่นั่น)
- ๓) มีการประโคมที่ไหน (ไปที่นั่น)
- ๔) มีเสภาที่ไหน (ไปที่นั่น)
- ๕) มีการบรรเลงที่ไหน (ไปที่นั่น)

๖) มีเถิดเทิงที่ไหน (ไปที่นั่น) คหบดีบุตร การเที่ยวดูมหรสพมีโทษ ๖ ประการนี้แล

(๔) คหบดีบุตร การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาทมีโทษ ๖ ประการนี้ คือ

- ๑) ผู้ชนะยอมก่อเวร

- ๒) ผู้แพ้ย่อมเสียทายทรัพย์ที่เสียไป
- ๓) เสียทรัพย์ทันตาเห็น
- ๔) ถ้อยคำที่เป็นพยานในศาล ก็เชื่อถือไม่ได้
- ๕) ถูกมิตรอำมาตย์ ๑ ดุหมิ่น
- ๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย เพราะเห็นว่าชายผู้นี้เป็นนักเลงการพนันไม่สามารถจะเลี้ยงดูภรรยาได้^{๔๕}

คหบดีบุตร การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาทมิโทษ ๖ ประการนี้แล

- (๕) คหบดีบุตร การหมกมุ่น ในการคบคนชั่ว เป็นมิตรมิโทษ ๖ ประการนี้ คือ
- ๑) เขามีนักเลงการพนันเป็นมิตรสหาย
 - ๒) เขามีนักเลงเจ้าชู้เป็นมิตรสหาย
 - ๓) เขามีนักเลงเหล้าเป็นมิตรสหาย
 - ๔) เขามีคนหลอกลวงเป็นมิตรสหาย
 - ๕) เขามีคนโกงเป็นมิตรสหาย
 - ๖) เขามีโจรเป็นมิตรสหาย คหบดีบุตรการหมกมุ่น ในการคบคนชั่ว เป็นมิตรมิโทษ ๖ ประการนี้แล

- (๖) คหบดีบุตร การหมกมุ่น ในความเกียจคร้านมิโทษ ๖ ประการนี้ คือ
- ๑) มักอ้างว่า ‘หนาวเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน
 - ๒) มักอ้างว่า ‘ร้อนเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน
 - ๓) มักอ้างว่า ‘เวลาเย็นเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน
 - ๔) มักอ้างว่า ‘เวลายังเช้าเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน
 - ๕) มักอ้างว่า ‘หิวเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน
 - ๖) มักอ้างว่า ‘กระหายเกินไป’ แล้วไม่ทำงาน^{๔๖}

เมื่อเขามากไปด้วยการอ้างเลศ ผลัดเพี้ยนการงานอยู่อย่างนี้ โภคะที่ยังไม่เกิดก็ไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ถึงความเสื่อมสิ้น ไปคหบดีบุตรการหมกมุ่นในความเกียจคร้านมิโทษ ๖ ประการนี้แล”

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาให้มนุษย์เป็นคนดีอาศัยหลักธรรมเป็นเข็มทิศในการดำเนินชีวิต ให้เป็นไปด้วยความสงบสุขโดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม เป็นผู้มีความประพฤติดีทั้งกายและวาจา มีวินัยต่อตัวเอง รู้จักกาลเทศะ ประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีความเมตตา

^{๔๕} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๔/๔๒๑-๔๒๒.

^{๔๖} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๔/๔๒๑-๔๒๒.

กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาในขั้นนี้ มนุษย์ก็จะหลุดจาก กิเลส ตัณหา ตั้งอยู่ในความมีเหตุผล คำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ เตรียมพร้อมที่จะรับสภาพสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต เนื่องจากสามารถพึ่งพาตัวเองได้อยู่บนขาของตนเองได้ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มนุษย์ก็จะอยู่กับสรรพสิ่ง ในโลกด้วยความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนทำลายล้างทุกสิ่ง ในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๗.๔ ทิศ ๖

คหบดีบุตร เธอพึงทราบ ทิศ ๖^{๔๗} นี้ คือ พึงทราบว่า มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้า พึงทราบว่า อาจารย์เป็นทิศเบื้องขวา พึงทราบว่า บุตรและภรรยาเป็นทิศเบื้องหลัง พึงทราบว่า มิตรสหายเป็นทิศเบื้องซ้าย พึงทราบว่า ทาสและกรรมกรเป็นทิศเบื้องล่าง พึงทราบว่า สมณพราหมณ์เป็นทิศเบื้องบน

(๑) **คนบตีบุตร** บุตรพึงบำรุงมารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้าโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) ท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ
- ๒) จักทำกิจของท่าน
- ๓) จักดำรงวงศ์ตระกูล
- ๔) จักประพฤติตนให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท
- ๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน มารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์บุตรโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
- ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- ๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา
- ๔) หาภรรยา(สามี) ที่สมควรให้
- ๕) มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

คหบดีบุตร มารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทิศเบื้องหน้านั้นเป็นอันชื่อว่ากุลบุตรได้ปิดป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้ว ด้วยประการฉะนี้^{๔๘}

(๒) **คหบดีบุตร** ศิษย์พึงบำรุงอาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา โดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

^{๔๗} ที.ปา.อ. (ไทย) ๒๗๓/๑๕๐.

^{๔๘} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๕๙/๙๐; พุ. อิติ. ๒๕/๒๐๐/๒๔๐.

๑) ลุกขึ้นยืนรับ

๒) เข้าไปคอยรับใช้

๓) เชื้อฟ่ง

๔) ดูแลปรนนิบัติ

๕) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพอาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา ศิษย์บำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

๑) แนะนำให้เป็นคนดี

๒) ให้เรียนดี

๓) บอกความรู้ในศิลปวิทยาทุกอย่างด้วยดี

๔) ยกย่องให้ปรากฏในมิตรสหาย

๕) ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย

คหบดีบุตร อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา ศิษย์บำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แลย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทิศเบื้องขวานั้นเป็นอันชื่อว่าศิษย์ได้ปิดป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้ว ด้วยประการฉะนี้

(๓) คหบดีบุตร สามิพึงบำรุงภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

๑) ให้เกียรติยกย่อง

๒) ไม่ดูหมิ่น

๓) ไม่ประพฤตินอกใจ

๔) มอบความเป็นใหญ่ให้

๕) ให้เครื่องแต่งตัวภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลัง สามิบำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

๑) จัดการงานดี

๒) สงเคราะห์คนข้างเคียงดี

๓) ไม่ประพฤตินอกใจ

๔) รักษาทรัพย์ที่สามิหามาได้

๕) ขยันไม่เกียจคร้านในกิจทั้งปวง

คหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลัง สามิบำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แลย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทิศเบื้องหลังนั้นเป็นอันชื่อว่าสามิได้ปิดป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้วด้วยประการฉะนี้^{๔๙}

^{๔๙} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๑๘/๒๑๗.

๔) คหบดีบุตร กุลบุตรพึงบำรุงมิตรสหายผู้เป็นทิศเบื้องซ้ายโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) การให้ (การแบ่งปันสิ่งของให้)
- ๒) กล่าววาจาเป็นที่รัก
- ๓) ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์
- ๔) วางตนสม่ำเสมอ
- ๕) ไม่พูดจาหลอกลวงกัน

มิตรสหายผู้เป็นทิศเบื้องซ้าย กุลบุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์
กุลบุตรด้วยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) ป้องกันมิตรผู้ประมาทแล้ว
- ๒) ป้องกันทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว
- ๓) เมื่อมีภัยก็เป็นที่พึ่งพำนักได้
- ๔) ไม่ละทิ้งในยามอันตราย
- ๕) นับถือตลอดถึงวงศ์ตระกูลของมิตร

คหบดีบุตร มิตรผู้เป็นทิศเบื้องซ้าย กุลบุตรบำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แลย่อม
อนุเคราะห์กุลบุตรด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทิศเบื้องซ้ายนั้นเป็นอันชื่อว่ากุลบุตรได้ปิดป้อง ทำให้เกษม
ปลอดภัยแล้ว ด้วยประการฉะนี้

(๕) คหบดีบุตร นายพึงบำรุงทาสกรรมกร ผู้เป็นทิศเบื้องต่ำโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) จัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง
- ๒) ให้อาหารและค่าจ้าง
- ๓) ดูแลรักษายามเจ็บป่วย
- ๔) ให้อาหารมีรสแปลก
- ๕) ให้อยู่ตามโอกาส

ทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องต่ำ นายบำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์นาย
ด้วยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) ตื่นขึ้นทำงานก่อนนาย
- ๒) เลิกงานเข้านอนทีหลังนาย
- ๓) ถือน้ำแต่ของที่นายให้
- ๔) ทำงานให้ดีขึ้น
- ๕) นำคุณของนายไปสรรเสริญ

คหบดีบุตร ทาสกรรมกรผู้เป็นทศเบื่องต่ำ นายบำรุงด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์นายโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทศเบื่องต่ำนั้นเป็นอันชื่อนายได้ปิดป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้ว ด้วยประการฉะนี้

(๖) คหบดีบุตร^{๕๐}

กุลบุตรพึงบำรุงสมณพราหมณ์ผู้เป็นทศเบื่องบน โดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ

- ๑) จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา
- ๒) จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา
- ๓) จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา
- ๔) เปิดประตูต้อนรับ
- ๕) ถวายปัจจัยเครื่องยังชีพ

สมณพราหมณ์ผู้เป็นทศเบื่องบน กุลบุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แลย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยหน้าที่ ๖ ประการ คือ

- ๑) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
- ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- ๓) อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม
- ๔) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
- ๕) อธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- ๖) บอกทางสวรรค์ให้

คหบดีบุตร สมณพราหมณ์ผู้เป็นทศเบื่องบน กุลบุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรโดยหน้าที่ ๖ ประการนี้ ทศเบื่องบนนั้นเป็นอันชื่อนายได้ปิดป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้ว ด้วยประการฉะนี้”

พระผู้มีพระภาคผู้ครันตรัสเวยากรณภาษิตนี้ แล้วจึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า “มารดาบิดาเป็นทศเบื่องหน้า อาจารย์เป็นทศเบื่องขวา บุตรภรรยาเป็นทศเบื่องหลัง มิตรสหายเป็นทศเบื่องซ้าย ทาสกรรมกรเป็นทศเบื่องล่าง สมณพราหมณ์เป็นทศเบื่องบน คฤหัสถ์ในตระกูลผู้มีความสามารถ

- ๑) พึงไหว้ทศเหล่านี้บัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีล เป็นคนละเอียดและมีไหวพริบ
- ๒) มีความประพฤติเจียมตน ไม่แข็งกระด้าง เช่นนั้น ย่อมได้ยศ คนขยัน ไม่เกียจคร้าน ย่อมไม่หวั่นไหวในอันตรายทั้งหลาย คนมีความประพฤติไม่ขาดตอน

^{๕๐} อง.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๒๕/๔๐๙.

๓) มีปัญญาเช่นนั้น ย่อมได้ยศคนชอบสงเคราะห์ชอบสร้างไมตรี รู้เรื่องที่เขابอก

๔) ปราศจากความตระหนี่ เป็นผู้ชอบแนะนำชี้แจงแสดงเหตุผล เช่นนั้น ย่อมได้ยศทาน (การให้) เปยยวัชชะ (วาทะเป็นที่รัก) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ในโลกนี้และสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ในธรรมนั้น ๆ ตามสมควรสังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกเหมือนลีมสลัก เพลาคุมรถที่แล่นไปได้ฉะนั้นถ้าไม่มีสังคหธรรมเหล่านี้มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านี้จึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้นำสรเสรีญ”เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว สิงคาลกคหบดีบุตร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระภาชิตของพระผู้มีพระภาคชัดเจนไพเราะยิ่งนัก ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระภาชิตของพระผู้มีพระภาคชัดเจนไพเราะยิ่งนัก พระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้งโดยประการต่าง ๆ เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง หรือตามประทีปในที่มืดด้วยตั้งใจว่า ‘คนมีตาดีจักเห็นรูปได้’ ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาคพร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต”

๓.๗.๕ อิทธิบาท ๔

หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑) ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้น และ ทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จ อย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

๒) วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำให้สิ่งนั้น ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้ง ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓) จิตตะ เอาจิตฝึกฝน คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้น ด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจ ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้น บ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้น อย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔) วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ วิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้น ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

๓.๗.๖ โภคอาทิยะ หรือ โภคาทิยะ ๕^{๕๑}

^{๕๑} อภ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๑/๔๘.

โภคาทียะ หรือ โภคาทียะ ๕ (ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ หรือ เหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือ ในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์ อริยสาวกแสวงหาโภคทรัพย์มาได้ ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยทางสุจริตชอบธรรมแล้ว

๑) เลี้ยงตัว มารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข

โภคาทียะ ข้อที่ ๑ หมายถึงว่า เมื่อแสวงหาโภคทรัพย์มาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตนโดยทางสุจริตชอบธรรมแล้ว ก็ควรใช้จ่ายใน ครอบครัวยเป็นเบื้องต้น คือ เลี้ยงตัวเอง และบุตรภรรยาให้เป็น สุข ตามสมควรแก่กำลังทรัพย์บำรุงมารดาบิดาให้เป็นสุขตาม ฐานะ และอนุเคราะห์บ่าวไพร่ให้อยู่สุขสบาย

๒) บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข โภคาทียะ ข้อที่ ๒ หมายถึงว่า เมื่อใช้โภคทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ตามข้อ ๑ แล้ว ก็ควรบำรุง มิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข ซึ่งเป็นการเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน

๓) ใช้ป้องกันภัยอันตราย โภคาทียะ ข้อที่ ๓ หมายถึงว่า เมื่อใช้โภคทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ตามข้อ ๑ และข้อ ๒ แล้ว ก็ควรใช้จ่ายเพื่อป้องกันภัยอันตรายอันอาจเกิดจากภัยต่างๆ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย โจรภัย หรือราชภัย หรือเกิดจากโรคภัยไข้ เจ็บ หรือถูกกล่าวหาด้วยคดีความต่างๆ

๔) ทำพลี ๕ อย่าง

ก) ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ

ข) อติถิพลี ต้อนรับแขก

ค) ปุพฺพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ

ง) ราชพลี บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากรเป็นต้น

จ) เทวตาสพลี ถวายเทวดา คือ สักการะบำรุงหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชา ตามความเชื่อถือ

โภคาทียะ ข้อที่ ๔ หมายถึงว่า เมื่อให้โภคทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ใน ๓ ข้อดังกล่าว ก็ควรทำพลี คือสิ่งของสำหรับให้แก่ผู้อื่นโดยไม่คิดมูลค่า ๕ อย่าง คือ (๑) สงเคราะห์ญาติ (๒) ต้อนรับแขก (๓) ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย (๔) ถวายเป็นของหลวง หรือบำรุงราชการด้วยการเสียภาษี อากร เป็นต้น (๕) ทำบุญอุทิศให้เทวดา คือ สักการะบำรุงหรือ ทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชา ตามความเชื่อ ถือสืบจากบรรพบุรุษของตน

๕) อุปลัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ

โภคาทียะ ข้อที่ ๕ หมายถึงว่า เมื่อใช้โภคทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ใน ๔ ข้อดังกล่าวแล้ว ก็ควรบริจาคปัจจัย ๔ แด่พระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนาให้มี ความเจริญมั่นคงสืบไป เมื่อใช้โภคทรัพย์ทำประโยชน์อย่างนี้แล้ว ถึงโภคจะ

หมดสิ้นไป ก็สบายใจได้ว่า ได้ใช้โอกาสนั้นให้เป็นประโยชน์ถูกต้องตามเหตุผลแล้ว ถ้าโอกาสนั้นเพิ่มขึ้นก็สบายใจเช่นเดียวกัน เป็นอันไม่ต้องเดือดร้อนใจในทั้งสองกรณี พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า

นรชนเมื่อคำนึงถึงเหตุนี้ว่า เราได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เลี้ยงตน แล้ว ได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เลี้ยงคนที่ควรเลี้ยงแล้ว ได้ผ่านพ้นภัยที่เกิดขึ้นแล้ว ได้ให้ทักษิณทานอันมีผลสูงเลิศแล้ว ได้ทำพลี ๕ ประการแล้ว และได้บำรุงท่านผู้มีศีล สำรวมอินทรีย์ประพฤติพรหมจรรย์แล้ว บัณฑิตผู้อยู่ครองเรือน พึงปรารภนา โภคทรัพย์ เพื่อประโยชน์ใด ประโยชน์นั้น เราก็ได้บรรลุแล้ว เราได้ทำสิ่งที่ไม่ต้องเดือดร้อนแล้ว ดังนี้เชื่อว่าเป็นผู้ดำรงอยู่ในธรรมของพระอริยะ บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้ เมื่อเขาละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิงใจในสวรรค์ ฯ

๓.๗.๗ ขรवासธรรม ๔

ธรรมของผู้ครองเรือน (ขรवासธรรม ๔) "ขรवासธรรม" คือ หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนที่จำเป็นต้องมีอยู่ประจำ เพื่อเสริมให้มีความสุขยิ่งขึ้น พระพุทธองค์ได้ตรัสกะยักข์ ชื่อ อาฬวกสูตร^{๕๒} (๑๕/๒๙) มี ๔ ประการ คือ

๑) **สัจจะ** คือ ความจริง ดำรงมั่นอยู่ในสัจจะ ชื่อตรง ชื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง เป็นเหตุนำมาซึ่งความเชื่อถือ หรือไว้วางใจได้

๒) **ทมะ** คือ ฝึกตน ปรับปรุงตน บังคับควบคุมตนเองได้รู้จัก ปรับตัว และแก้ไขปรับปรุงตน ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ รวมทั้งการ ยอมรับและแก้ไขสิ่งบกพร่องของตนด้วย

๓) **ขันติ** คือ อดทน อดทนต่อความหนาว ร้อน หิว กระหาย ทน ทรากตรา ทนต่อความเจ็บใจ ทนข่มอารมณ์ของตนได้ ทนต่อความ ยั่ววนต่าง ๆ อดทนต่ออำนาจฝ่ายต่าง อดทนต่อการทำการงาน

๔) **จาคะ** คือ เสียสละ เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ช่วยเหลือบาเพ็ญประโยชน์ สละความโกรธ ความเห็นแก่ตัว มีใจกว้างร่วมงานกับคนอื่นได้ สละ อารมณ์ขุ่นมัวภายในจิตใจได้ ดังความที่พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า^{๕๓}

บุคคลเชื่อธรรมของพระอรหันต์ เพื่อบรรลุนิพพาน พึงอยู่ด้วยดีย่อมได้ปัญญา เป็นผู้ไม่ประมาท มีวิจาร์ คนทำเหมาะเจาะ ไม่ทอดธุระ เป็นผู้หมั่น ย่อมหาทรัพย์ได้ คนย่อมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ บุคคลใด ผู้อยู่ครองเรือนประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม ๔ ประการนี้ คือ สัจจะ ธรรมะ อดทน จาคะ บุคคลนั้นแล ละโลกนี้ไปแล้วย่อมไม่เศร้าโศก เชิญท่านถามสมณพราหมณ์เป็นอันมากเหล่าอื่นดูซิว่าในโลกนี้มีอะไรยิ่งไปกว่าสัจจะ ทมะ จาคะและขันติ ฯ

^{๕๒} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๕๓} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

๓.๗.๘ จักร ๔ ^{๕๔}

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย จักร ๔ ประการนี้เป็นเหตุให้เทวดาและมนุษย์ผู้ประกอบแล้วเป็นไปได้ และถึงความเป็นใหญ่ ความไพบูลย์ในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก

๑) ปฏีรูปเทสวาสะ

แปลว่า การอยู่ในประเทศอันสมควร หมายถึงการอยู่ในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ต้องกระทำ เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ การปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญสมณธรรม เป็นต้น ผู้ต้องการศึกษาวิชาการสาขาใด ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีความพร้อมทุกๆ ด้าน เช่น ครู อาจารย์ ตำรา เรียน การคมนาคมสะดวก และสิ่งอื่นๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้การเรียนมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องการประกอบอาชีพเพาะปลูก ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีพื้นดินดี มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชนั้นๆ ผู้ต้องการประกอบอาชีพค้าขาย ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีประชากรหนาแน่น มีสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมสะดวก ผู้ต้องการปฏิบัติธรรม ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีพระสงฆ์ผู้รู้ธรรมและเคร่งครัดในพระวินัย มีผู้สนใจปฏิบัติธรรมกันมาก ส่วนภิกษุผู้ต้องการบำเพ็ญสมณธรรม คือเจริญภาวนา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ไปในที่อันเหมาะสม คือ ป่า โคนไม้ กระท่อมร้าง เป็นต้น ที่กล่าวข้างต้น หมายถึง ท้องถิ่นที่เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ แต่ความหมายโดยตรงของจักรข้อที่ ๑ ได้แก่ การอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมได้ดี คือ ท้องถิ่นที่มีคนดีผู้รู้ธรรม

๒) สัปปริสุตังเสวะ

(การเข้าไปคบหาคนดี) แปลว่า การคบสัตบุรุษ สัตบุรุษ เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า คนดี คนสงบ ตรงกับภาษาบาลีว่า สัปปริสสะ ผู้ที่เป็นสัตบุรุษหรือสัปปริสสะ ย่อมมีสัปปริสสรธรรม ๗ ประการประจำตน อันได้แก่ดังต่อไปนี้

- ๑) รู้เหตุ
- ๒) รู้ผล
- ๓) รู้ตน
- ๔) รู้ประมาณ
- ๕) รู้กาล
- ๖) รู้ชุมชน
- ๗) รู้บุคคล

^{๕๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๔๐๐/๒๙๓.

การเข้าไปคบหา ได้แก่ การเข้าไปสนทนาใต้ถุนมอบตัวเป็นศิษย์ รับโอวาทของสัตบุรุษ เมื่ออยู่ในท้องถิ่นที่มีสัตบุรุษ คือ คนดีตามจักรข้อ ๑ แล้ว ก็เข้าไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษนั้น เป็น จักกรข้อที่ ๒ สัตบุรุษย่อมแนะนำสิ่งสมควรแนะนำ ให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ให้ รู้จักเว้นชั่วประพฤติดี ละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเดียว ๓ อุตตสัมมา ปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบ) แปลว่า การตั้งตนไว้ชอบ ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจ การตั้งตนไว้ชอบ จึงหมายถึง การตั้งอยู่ในสุจริต ๓ คือ

- ๑) กายสุจริต ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดิในกาม
- ๒) วาจาสุจริต ได้แก่ การไม่พูดเท็จ การไม่พูดส่อเสียด การไม่พูดคำหยาบ การไม่พูดเพ้อเจ้อ
- ๓) มโนสุจริต ได้แก่ การไม่ยักได้ของผู้อื่น การไม่คิดพยาบาทผู้อื่น การเห็นชอบตาม

คลองธรรม

๔) การตั้งอยู่ในประโยชน์ปัจจุบัน ได้แก่ การหมั่นหาทรัพย์ การรักษาทรัพย์ไว้ การมี เพื่อนดี การเลี้ยงชีวิตพอเหมาะพอดี

๕) การตั้งอยู่ในประโยชน์ในอนาคต ได้แก่ ความสมบูรณ์ด้วยศรัทธา ความสมบูรณ์ด้วย ศีล ความสมบูรณ์ด้วยจาคะ ความสมบูรณ์ด้วยปัญญา เมื่อเข้าไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษ และสัตบุรุษ แนะนำสิ่งสมควรแนะนำตามจักรข้อที่ ๒ แล้ว ผู้เข้าไปคบหาสัตบุรุษนั้น ปฏิบัติตนตามคำแนะนำของ สัตบุรุษ ย่อมเป็นผู้ตั้งตนไว้ชอบ

๖) ปุพเพกตบุญญา (ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้ก่อน) แปลว่า ความเป็นผู้มีบุญได้ กระทำไว้ก่อน หมายความว่า ได้ทำบุญไว้ในอดีต บุญนั้น

๑) กล่าวโดยเหตุ ได้แก่ กุศลกรรมหรือความดี

๒) กล่าวโดยผล ได้แก่ ความสุข มีความหมายว่า คนทำความดีในอดีตย่อมได้รับ ความสุขในปัจจุบัน ทำความดีในปัจจุบันย่อมได้รับความสุขในอนาคต และผู้ที่ทำบุญหรือทำความ ดีนั้นยังได้รับความสุข ได้รับผลดีตอบแทนในขณะที่ทำนั้นด้วยความปิติยินดี ความสุขใจสบายใจที่ได้ กระทำความดี การได้รับคำยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม การได้รับการปฏิบัติตอบที่ดี ความ เป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้ก่อน อุปมาด้วยการเรียนหนังสือจนสำเร็จ ได้ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร อันเป็นเครื่องแสดงคุณวุฒิให้เข้าทำงานได้ เมื่อทำงานเจริญก้าวหน้า มีตำแหน่งสูงขึ้น มีหลักฐาน มั่นคง ก็ได้รับความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ ความสุขนั้นเป็นผลของความดี คือการเรียนหนังสือที่ได้ กระทำไว้ในอดีต สำหรับความสุขที่ได้รับตามจักรข้อ ๔ นี้ เกิดจากการตั้งตนไว้ชอบตามจักรข้อ ๓ จักกร ๔ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ข้อแรกๆ เป็นเหตุให้เกิดข้อหลังๆ กล่าวคือ การอยู่ในประเทศอัน สมควร ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีสัตบุรุษเป็นให้คบกับท่าน การคบกับสัตบุรุษเป็นเหตุให้ได้ฟัง ได้ศึกษา รู้จัก บาปบุญ และละบาปบำเพ็ญบุญเป็นการตั้งตนไว้ชอบ ซึ่งจะได้รับความสุขอันเป็นผลของบุญในกาล

ต่อมา ได้ชื่อว่าเป็นผู้ได้ทำบุญไว้แล้วในกาลก่อน ดุริยภิกษุทั้งหลาย จักร ๔ ประการนี้^{๕๕} เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่ (และ) ความไพบลูย์ในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนักจักร ๔ ประการเป็นไฉน คือ ปฏิรูปเทสวาสะ การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม ๑ สัปปริสุปปัสสยะ การคบสัตบุรุษ ๑ อุตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ ๑ และปุปเพกตปุณญตา ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้แล้วในปางก่อน ๑ ดุริยภิกษุทั้งหลายจักร ๔ ประการนี้แล เป็นเครื่องเป็นไปแก่เทวดาและมนุษย์ผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่ (และ) ความไพบลูย์ในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก ฯ นรชนพึงอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม พึงกระทำอริยชนให้เป็นมิตร ถึงพร้อมด้วยความตั้งตนไว้ชอบ มีบุญได้กระทำไว้แล้วในปางก่อน ธัญชาติ ทรัพย์ ยศ ชื่อเสียง และความสุขย่อมหลังไหลมาสู่รชนนั้น ฯ

๓.๗.๙ วุฑฒิ ๔ ^{๕๖}

วุฑฒิ ๔ คือ เหตุแห่งความเจริญ มี ๔ อย่าง ได้แก่

- ๑) สัปปริสังเสวะ คบสัตบุรุษ
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ ฟังคำสั่งสอนของท่าน
- ๓) โยนิโสมนสิการ ไตร่ตรองโดยอุบายที่ชอบ
- ๔) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม

วุฑฒิธรรม แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องเจริญหรือธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามเป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาให้เจริญขึ้น วุฑฒิธรรมประกอบด้วยธรรม ๔ ประการคือ

๑) สัปปริสังเสวะ (คบสัตบุรุษ) หมายถึง "หาครูดีให้พบ" การคบหากับสัตบุรุษ (คนดีมีคุณธรรม) คือ การแสวงหาครูดี เมื่อพบแล้วก็เข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์ หมั่นไปมาหาสู่สนทนาไตร่ถามด้วยความมีใจใฝ่รู้จริง ๆ การเลือกครูดีนั้น ต้องพิจารณา ๒ เรื่องใหญ่เป็นสำคัญคือ ต้องพิจารณาจากการมีความรู้จริง และการมีนิสัยดีจริง เราจึงจะแน่ใจได้ว่าท่านจะสามารถสอนได้จริงทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะครูคือต้นแบบ และต้นแบบเป็นสิ่งสำคัญ

๒) สัทธัมมัสสวนะ (ฟังธรรม) หมายถึง "ฟังคำครูให้ชัด" เมื่อเราได้พบครูดีแล้วสิ่งสำคัญอันดับที่ ๑ ก็คือ ต้องฟังคำครูให้เข้าใจ อย่าให้ผิดพลาดคลาดเคลื่อนเพี้ยนความหมายฟังแล้วต้องได้ "คำจำกัดความ" ของเรื่องนั้น ๆ ออกมาอย่างชัดเจน การให้คำจำกัดความ คือการกำหนดความหมาย

^{๕๕} อจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๑/๔๑.

^{๕๖} อจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๔๘/๓๓๒.

ที่ถูกต้องและชัดเจน ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพื่อให้ครูและนักเรียน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน
วิธีการหาคำจำ

๓) โยนิโสมนสิการ (ไตรตรองธรรม) หมายถึง "ตรองคำครูให้ลึก" เมื่อเราได้พบครูดีแล้ว ได้ฟังคำครูชัดเจนแล้ว แต่จะเข้าใจความรู้ของครูได้ลึกซึ่งมากน้อยแค่ไหน ก็อยู่ที่การนำความรู้กลับมา ไตร่ตรองให้ลึกซึ้ง การตรองคำครูให้ลึก คือ การไตร่ตรองให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องถึงวัตถุประสงค์ของธรรมะในเรื่องนั้นๆ วิธีการหาวัตถุประสงค์ก็ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการตั้งคำถามว่า "ทำไม"

๔) ธัมมานุวัตรปฏิบัติ

(ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม) หมายถึง "ทำตามครูให้ครบ" เป็นการปฏิบัติตามธรรมที่สมควรแก่ธรรมที่เราสามารถนำมาปฏิบัติได้ เพราะเมื่อเราได้พบครูดีได้ฟังคำสอน นำมาไตร่ตรองจนสุดท้ายสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และเห็นผลได้จริง คนที่ได้ครูดีแล้วเอาดีไม่ได้ก็เป็นเพราะ "ทำตามคำครูไม่ครบ" เพราะถ้าทำครบ ผลงานก็ต้องออกมาดีเหมือนที่ครูทำ วิธีการที่จะทำตามคำครูได้ครบนั้น มีทางเดียวก็คือ ต้องรับเอานิสัยที่ดีของครูมาเป็นนิสัยของตนให้ได้ ยิ่งถ้าเป็นเรื่องการเรียนธรรมะด้วยแล้ว ต้องเอานิสัยทุ่มชีวิตเป็นเดิมพันในการทำมาตามอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ดังความที่ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ สปัปฺริสสังสเวระ การคบสัปบุรุษ ๑ สัทธรรมสวนะ ฟังคำสั่งสอนของท่านโยนิโสมนสิการ ทำไว้ในใจโดยแยบคาย ๑ ธรรมานุวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ ธรรม^{๕๗}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการนี้แล ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา ฯ

๓.๗.๑๐ กามโกคีสฺย ๔

กามโกคีสฺย ๔ (สุขของชาวบ้าน, สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ, สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี)

๑) อัตถิสฺย (สุขเกิดจากความมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนมีทรัพย์ที่ได้มา ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม)

๒) โภคสฺย (สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์)

๓) อนณสฺย (สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร)

๔) อนวัชชสฺย (สุขเกิดจากความประพฤติน่ามีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครๆ ดิเตือนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ)

^{๕๗} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๔๘/๓๓๒.

บรรดาสุข ๔ อย่างนี้ อนวัชชสุข มีค่ามากที่สุด ดังความที่ว่า ครั้นนั้นแล ท่านอนาถบิณฑิกคฤหบดีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรคฤหบดี สุข ๔ ประการนี้ อันคฤหบดีผู้บริโศกคามพึงได้รับตามกาลตามสมัย สุข ๔ ประการเป็นไฉน คือ สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ๑ สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโศก ๑ สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ ๑ สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ๑ ดูกรคฤหบดี ก็สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์เป็นไฉน โศกทรัพย์ของกุลบุตรในโลกนี้ เป็นของที่เขาหามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรสั่งสมขึ้นด้วยกำลังแขน มีเหงื่อไทรมตัว ประกอบในธรรม ได้มาโดยธรรมเขาย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่า โศกทรัพย์ที่เขาหาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรสั่งสมขึ้นด้วยกำลังแขน มีเหงื่อไทรมตัว ประกอบในธรรม ได้มาโดยธรรมของเรามีอยู่ นี้เรียกว่า สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ดูกรคฤหบดี ก็สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโศกเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ ย่อมใช้สอยโศกทรัพย์ และย่อมกระทำบุญทั้งหลาย ด้วยโศกทรัพย์ที่ตนหาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร สั่งสมขึ้นด้วยกำลังแขน มีเหงื่อไทรมตัว ประกอบในธรรม ได้มาโดยธรรม เขาย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่า เราย่อมใช้สอยโศกทรัพย์ และย่อมกระทำบุญทั้งหลายด้วยโศกทรัพย์ ฯลฯ นี้เรียกว่า สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโศก ดูกรคฤหบดีก็สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้เป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ ย่อมไม่เป็นหนี้อะไรๆ ของใครๆ น้อยก็ตาม มากก็ตาม เขาย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่า เราไม่เป็นหนี้อะไรๆ ของใครๆ น้อยก็ตาม มากก็ตาม นี้เรียกว่า สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ ดูกรคฤหบดี ก็สุขเกิดแต่การประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษเป็นไฉน อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้ เขาย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่า เราประกอบด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้ นี้เรียกว่า สุขเกิดแต่การประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ดูกรคฤหบดี สุข ๔ ประการนี้แล อันคฤหบดีผู้บริโศกคามพึงได้รับตามกาลตามสมัย นรชนผู้มีอันจะตายเป็นสภาพ รู้ความไม่เป็นหนี้ว่าเป็นสุขแล้วพึงระลึกถึงสุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ เมื่อใช้สอยโศกจะเป็นสุขอยู่ ย่อมเห็นแจ้งด้วยปัญญา ผู้มีเมธาติ เมื่อเห็นแจ้ง ย่อมรู้ส่วนทั้ง ๒ ว่า สุขแม้ทั้ง ๓ อย่างนี้ ไม่ถึงเสียที่ ๑๖ จำแนกแล้ว ๑๖ ครั้ง ของสุขเกิดแต่การประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ

๓.๗.๑๑ ปาปนิกรรม ๓

ปาปนิกรรม ๓^{๕๘} ปาปนิกังคะ หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า

๑) จักขุมา ตาดี รู้จักสินค้า ดูของเป็น สามารถคำนวณราคา กะทุนเก่งกำไร แม่นยำ พ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจต้องรู้ว่าซื้อสินค้าที่ไหนได้ราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจึงได้ราคาแพง ใน

^{๕๘} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๔๕๙/๑๔๖.

สมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก ถ้าเป็นนักบริหารทั่วไป ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือความชำนาญในการใช้ความคิด

๒) วิรุโ จัดเจนธุรกิจ รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า พ่อค้าเพชรต้องดูออกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิค

๓) นิสัยสัมพันธ์ พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย นิสัยสัมพันธ์ หมายถึง ฟังพาอาศัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีเพื่อนพ่อค้าในเมืองนั้น ๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงิน เพราะมีเครดิตดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก "นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อน ขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้" ข้อนี้ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ ประการ ย่อมถึงความมีโภคทรัพย์มากมายเหลือเฟือไม่นานเลย องค์ ๓ ประการเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าในโลกนี้ เป็นคนที่มีตาดี ๑ มีฐานะดี ๑ ถึงพร้อมด้วยบุคคลที่จะเป็นที่พึ่งได้ ๑ ฯ คุณลักษณะทั้งสามประการ มีความสำคัญมากน้อยต่างกัน นั้นขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหาร ถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก หลักแห่งการใช้คนให้เหมาะกับงาน

๓.๗.๑๒ อปริหานิยธรรม ๗

อปริหานิยธรรม ๗ ^{๕๙} (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง)

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามหลักการที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำครวญใจ

^{๕๙} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

๖) **เคารพหลักการบูชาเจดีย์** ปุชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรมานไป

๗) **จัดให้ความอารักขา** คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสูกอปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคธรรมา (republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะการใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหย่ให้แตกสามัคคี

๓.๗.๑๓ สังคหัตถ์ ๔

สังคหัตถ์ ๔^{๖๐} หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรีเอื้อเพื่อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

๑) **ทาน** คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่ เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่ สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

๒) **ปิยวาจา** คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียดเว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๓) **อถกจริยา** คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพடுத்தในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔) **สมานัตตา** คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถ์ ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉน คือ ทาน การให้ ๑ เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก ๑ อถกจริยา ความประพฤติประโยชน์ ๑ สมานัตตา ความเป็นผู้มีดีตนเสมอ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลายสังคหัตถ์ ๔ ประการนี้แล ฯ

^{๖๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๐๖.

กล่าวโดยสรุปว่า หลักธรรมาภิบาลบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลมีกัตถสังวัตตนิกรมม ๔ คือ มีความซื่อสัตย์ รู้รอบ คบคนดีเป็นมิตร และใช้จ่ายเหมาะสม ก่อให้เกิดการสร้างฐานะที่มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เมื่อมีฐานะมั่นคง รู้จักการใช้จ่ายแล้วก็จะนำมาซึ่งชื่อเสียงกิตติศัพท์ ถึงพร้อมด้วยลาภ ยศ เกียรติ มีอายุยืน และเป็นที่ยอมรับในสังคม โภควิภาคเป็นการจัดสรรบริหารทรัพย์สินที่มีโดยแบ่งเป็น ๔ ส่วน เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน โดยส่วนที่ ๑ ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ตามหลักโภคาภิบาล ๕ อีกส่วนที่ ๒ และ ๓ เป็นการแบ่งทรัพย์สินเพื่อนำไปลงทุนให้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น และส่วนที่ ๔ เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นหรือในคราวฉุกเฉินการที่จะบรรลุการแบ่งทรัพย์สินในส่วนนี้จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักอภินิหาร ๔ และหลักกฤตจักริทธิธรรม และนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนในสังคม ให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๓.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักโภควิภาค ๔ ^{๖๑}

๓.๘.๑ ประโยชน์จาก เอเกน โภเคน ภุณฺเษย

หลักโภควิภาค ๔ ที่ว่า “เอเกน โภเคน ภุณฺเษย” ได้แก่ แบ่ง ๑ ส่วน สำหรับใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยง หลักการนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของคนในครอบครัว กล่าวคือ

๑) **เลี้ยงบิดามารดา** เพราะมารดาบิดาเป็นผู้มีอุปการคุณต่อเรามากล้น ทานทั้งสองคอยให้ข้าวน้ำเรามาตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ ต้องเหน็ดเหนื่อย เสียสละ ซึ่งการนำทรัพย์สินมาเลี้ยงดูปรนนิบัติท่าน เป็นบุญอันประเสริฐอีกด้วย เมื่อวิญญูชนพบเห็นการกระทำดังกล่าวนี้ย่อมสรรเสริญและเป็นที่ยกย่องนิยมนับถือของสังคมอีกด้วย

๒) **เลี้ยงบุตรและภรรยา** บุตรนั้นเป็นผู้สืบสกุลและเป็นความของพ่อแม่ ถ้าหากว่าบุตรที่เราเลี้ยงดูเป็นคนดีและมีความสามารถ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ และเราเองก็ได้ชื่อว่ามีส่วนผลิตและสร้างสรรค์บุตรที่มีค่าต่อสังคม และสังคมก็จะยกย่องให้เกียรติมารดาและบิดาของบุตรด้วยเช่นกัน

๓) **เลี้ยงญาติใกล้ชิด** เราเกิดมาต่างก็มีญาติพี่น้อง การเลี้ยงดูญาติจึงเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่งเพราะการเลี้ยงดูญาติย่อมเป็นวิถีทางนาชีวิตของหมู่ญาติให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง กล่าวคือ ก่อให้เกิดนิยมนับถือกันอย่างแน่นอน เกิดความสามัคคี สนับสนุนกลมเกลียวกันในหมู่ญาติ ก่อให้เกิดการอนุเคราะห์เกื้อกูลกันในกิจการงานทั้งปวงด้วยเมตตากรุณา ทำให้กิจการงานดำเนินไปอย่างสะดวกปราศจากอุปสรรค ทำให้เป็นคนกว้างขวางในสังคม มีคนยินดีต้อนรับด้วย

^{๖๑} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๔๘/๓๓๒, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๕/๕๒๕.

อัยยาศัยไมตรี ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน และมีผลถึงสัมปรายภพมีการเข้าถึงสுகติ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า การสงเคราะห์ญาติเป็นอุดมมงคล เพราะเป็นเหตุบรรลุคุณพิเศษทั้งหลาย อันเป็นไปในทิฐธรรมมีความสรรเสริญ เป็นต้น และเป็นไปในสัมปรายภพ มีการเข้าถึงสுகติ เป็นต้น ดังภาษิตคาถาในเรื่อง นกมัยหกะ ในมังคลัตถทีปนี ว่า “ส่วนนักปราชญ์ได้โภคะทั้งหลายแล้วย่อมสงเคราะห์พวกญาติ เพราะการสงเคราะห์นั้นเขาย่อมได้รับเกียรติยศชื่อเสียงเขาจากโลกนี้ไปแล้วก็บันเทิงในสวรรค์”^{๖๒}

๔) เลี้ยงคนรับใช้ และพนักงาน เราควรมีเมตตากรุณาต่อบุคคลเหล่านี้ มีใจเอื้อเพื่อปฏิบัติต่อเขาอย่างอ่อนโยน มองเขาเหมือนลูกหลาน หรือญาติพี่น้อง ไม่ดูหมิ่นถีนีแคลนเขา คนเหล่านี้ก็จะจงรักภักดีทำงานให้ด้วยความเต็มใจ เคารพรักเราเสมือนญาติผู้ใหญ่ของเขา และช่วยป้องกันอันตรายต่างๆ ได้

การรู้จักบริหารจัดการสรรพทรัพย์เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่น เกียรติศัพท์และชื่อเสียงที่ตนเองกระหายย่อมได้รับการยกย่องและเป็นที่เคารพนับถือ ดังที่พระองค์ทรงตรัสรับรองว่า “สัตบุรุษครอบครองโภคทรัพย์ เป็นผู้เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เทวดาย่อมรักษาเขาผู้มีธรรมคุ้มครองแล้ว เป็นพหูสูต สมบูรณ์ด้วยศีลและวัตร เกียรติย่อมไม่ละเขาผู้ตั้งอยู่ในธรรม”^{๖๓} บุคคลเมื่อรู้จักวิธีในการจัดการบริหารทรัพย์อย่างถูกวิธี ก็ย่อมจะหาไม่ขาดแคลนทรัพย์ เป็นอุปการะในการหาตนให้เป็นสุข และเจือจุนช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคม ย่อมเป็นที่ยกย่องนับถือ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสย้ำว่า “ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป ย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ หลังจากตายแล้วย่อมบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์”

กล่าวโดยสรุป กิตติศัพท์ชื่อเสียงเกิดจากการไม่ประกอบธุรกิจที่ก่อให้เกิดโทษภัยอันตราย หรือสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับสังคมเป็นการขัดขวางความเจริญรุ่งเรืองในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ ซึ่งหลักโภควิภาค ๔ เป็นผลให้นาทรัพย์ที่เราจัดสรรไว้ส่วนหนึ่งนำมาเลี้ยงดูมารดาบิดา บุตร ภรรยา ญาติใกล้ชิด คนรับใช้ พนักงาน เป็นต้น ซึ่งการบำรุงบุคคลเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ควรได้นำการยกย่องและน่านับถือ อีกประการหนึ่งการรู้จักบริหารจัดการทรัพย์สิน ทำให้ตนเองมีฐานะมั่นคง ย่อมได้รับความน่ายกย่องจากสังคม เพราะได้นำทรัพย์มาเจือจุนผู้มีพระคุณและผู้ที่เกี่ยวข้องทำประโยชน์แก่สังคมนานัปการ

^{๖๒} พระสิริมังคลเถระ, มังคลัตถทีปนี ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

^{๖๓} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๕/๕๒๕.

๓.๘.๒ ประโยชน์ต่อจิตใจ

การนำหลักโภควิภาค ๔ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ย่อมเป็นผลดีต่อสภาพทางจิตใจ (State of mind) ดังนี้ คือ

๑) การมีสุขภาพจิตดี

เมื่อมีความมั่นคง เพียบพร้อมทางด้านกายภาพแล้ว ย่อมที่จะส่งผลให้จิตใจดีตามไปด้วย มีสภาพจิตที่เป็นสุข ซึ่งผู้ที่มีสุขภาพจิตดีนั้นมิใช่เพียงปราศจากโรคเท่านั้น แต่ยังรวมถึง ความสามารถของบุคคลที่จะทำให้การดำเนินชีวิตมีความมั่นคงอันเกิดจากการนำหลักโภควิภาค ๔ มาประยุกต์ใช้เป็นหลักในการใช้จ่ายทรัพย์ การมีสุขภาพจิตดี จัดเป็นความสุขทางใจ ได้มาจากประพจน์ตามหลักโภควิภาค ๔ ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรเป็นส่วนของทรัพย์ที่ได้มานั้นมาเลี้ยงตน และครอบครัว ก็จะทำให้เกิดความสุขทางใจ และตัวคุณธรรมคือ โภควิภาค ๔ นี้เองที่จะทำให้เกิดความรู้จักพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ มีความรักความอบอุ่นผูกพันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ ส่งผลให้เรารู้จักใช้ชีวิตอย่างสันโดษ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ความสันโดษย่อมมาความสุขมาให้”^{๖๔} ซึ่งหลักสันโดษเป็นการหยุดหรือรั้งความคิดให้มนุษย์รู้จักพอ ไม่อยากหรือต้องการจนเกิดความเห็นแก่ตัวหรือความต้องการจนเกิดการเอาเปรียบผู้อื่น ความสันโดษคือความภูมิใจหรือความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่หรือเป็นอยู่ มี ๓ ประการ คือ

๑) **ยถาลาภสันโดษ** หมายถึง ความยินดี ความพึงพอใจในสิ่งที่เราได้มาตามควรแก่สถานภาพของตน

๒) **ยถาพลสันโดษ** หมายถึง ความยินดี พึงพอใจกับความสามารถของตนเอง เมื่อเราทำสุดความสามารถแล้วก็ยินดีในสิ่งที่ตนเองได้มา ไม่ใช่ได้มาด้วยความสามารถของคน

๓) **ยถาสารูปสันโดษ** หมายถึง ความยินดี พึงพอใจอันสมควรตามภาวะฐานะของตนเองเป็นผู้สันโดษ^{๖๕} ประเด็นนี้ชี้ให้เราเห็นว่าประโยชน์ที่เกิดจากการเลี้ยงตนเองและครอบครัว การรู้จักนาเงินไปลงทุน และการมีเงินเก็บไว้ในยามจำเป็นนั้น ตัวธรรมของโภควิภาค ๔ สามารถเชื่อมโยงและนำไปสู่ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง สันโดษ ทำให้มีสุขภาพจิตดีได้ มีความโปร่งใจ ไม่มีอะไรคับข้องอยู่ในใจ เพราะหลักโภควิภาค ๔ ทำให้เรามีระเบียบและรู้จักจัดสรรทรัพย์ ไม่ต้องเป็นทุกข์หรือกังวลเพราะจะต้องเป็นหนี้คนอื่น

๔) **ความมีความเครียดน้อย** เห็นความสำคัญของคุณค่าและความดี ไม่ลุ่มหลงมัวเมา ไม่ห่วงกังวลเป็นทุกข์ รู้จักบริโภครู้เท่าทันความจริง สามารถรักษาอิสรภาพของชีวิตไว้ได้ไม่ตกเป็นทาสของทรัพย์สมบัติ และทำให้ทรัพย์สมบัตินั้นเป็นปัจจัยหรือเป็นฐานให้เกิดความพร้อมในการที่จะ

^{๖๔} อด.ปญจก. (ไทย) ๒๒ / ๓๕/๕๖.

^{๖๕} ม.ม.อ. (บาลี) ๒/๒๕๒/๔๘-๕๐.

พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปหรือใช้เป็นเครื่องมือช่วยทำให้เกิดความพร้อมในการที่จะพัฒนา ศักยภาพของตนในการที่จะฝึกฝนอบรมจิตใจ พัฒนาจิตให้สูงยิ่งขึ้นไป ในทางกลับกันหากเราขาด หลักธรรมคือ โภควิภาค ๔ ไม่รู้จักจัดสรรทรัพย์ให้ถูกต้อง ก็จะทำให้ประสบกับภาวะความเครียดที่ ตามมา เกิดอาการวิตกกังวล และป่วยเป็นโรคซึมเศร้าตามมาได้^{๖๖}

ดังนั้น บุคคลเมื่อมีความมั่นคงในทรัพย์สิน ก็ไม่ต้องเป็นห่วงกังวลหรือทุกข์ ซึ่งบุคคลจะ เครียดมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของทรัพย์สิน ปัญหาความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ที่เกิด จากการไม่มีการจัดการบริหารทรัพย์สินอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความกังวล ความหดหู่ ความเบื่อหน่าย อุนเฉียว เฉื่อยชาไม่อยากจะทำไรอันเป็นปัจจัยนำไปสู่ผลเสียทางสุขภาพ เช่น โรคความดันโลหิตสูง ปวดศีรษะ และอาจนำไปสู่การเกิดโรคหัวใจได้

๓.๘.๓ ประโยชน์จากหลักโภควิภาค ๔

๑) ไม่เป็นภาระของสังคม

แม้ว่าหลักโภควิภาค ๔ มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพย์สินในระดับปัจเจกบุคคล แต่ก็ยังให้ ความสำคัญในระดับสังคม กล่าวคือ เมื่อตนเองและครอบครัวอยู่สุขสบายแล้วก็นำทรัพย์ไปช่วยเหลือ สังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งหลักโภควิภาค ๔ เป็นคู่มือและเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมด้าน การเงินเพื่อไว้ดำรงชีวิตในบั้นปลายหรือหลังเกษียณอายุได้ เพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นภาระของสังคม หรือ ภาระของรัฐ ด้วยเหตุดังนี้ การวางแผนทางการเงินถือว่าเป็นสาระสำคัญของหลักโภควิภาค ๔ อีก ประการหนึ่ง และจัดเป็นทักษะที่สำคัญของชีวิตที่ทุกคนจะต้องยึดถือและปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดความ มั่นคงทางการเงิน และความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ตลอดจนยังสามารถตอบสนองความต้องการและ เป้าหมายเฉพาะของแต่ละบุคคลได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน บุคคลส่วนมากต่างพากันละเลยหรือ เพิกเฉยต่อการให้ความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการไม่ ตระหนักหรือหาชุดวิธีของหลักโภควิภาค ๔ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้สังคมหรือภาครัฐ ต้องมีค่าใช้จ่ายมากในการจัดการระบบประกันสังคมเพื่อดูแลผู้ที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้เมื่อเงินไม่ พอใช้

๒) เป็นประโยชน์ต่อสังคม

พระพุทธเจ้าได้วางหลักการใช้จ่ายเพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคมเป็นหลักที่ตรัสไว้ ครอบคลุมทุกภาคส่วนซึ่งถ้าสามารถปฏิบัติได้อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ย่อมสามารถทำให้ประสบกับ ความสุข และความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้ นอกจากนี้สังคมส่วนรวมย่อมได้ประโยชน์จากการมี ทรัพย์ของเราด้วย ด้วยเหตุที่ว่า เมื่อบุคคลมีการนำหลักโภควิภาคมาประพฤติปฏิบัติ สนองตอบต่อ หลักของพระพุทธเจ้าในคุณธรรมดังกล่าว ก็จะเป็นอำนาจเป็นพลังในการสร้างสังคมร่วมกันให้น่าอยู่

^{๖๖} อภิวัฒน์ โพธิ์सान, พุทธศาสน์แนวปฏิบัติเพื่อชีวิต, หน้า ๑๐๙.

โดยเริ่มจากปัจเจกบุคคลให้เข้มแข็ง เมื่อบุคคลมีการจัดการบริหารทรัพยากรตามหลักการของพระพุทธเจ้าแล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นกว้างขวางออกไปในสังคม เชื่อว่าได้สร้างสรรค์พลังของสังคมโดยมีต้องสงสัย หากรัฐต้องการที่จะพัฒนาประเทศ ในด้านใดด้านหนึ่ง ถ้ามีการชักชวนบุคคลเหล่านี้ให้เข้ามาร่วมมือ บุคคลเหล่านี้ก็จะพลังอันสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะจูงใจประชาชนเพื่อให้ความร่วมมือกับรัฐในการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นที่นิยมของประชาชนอยู่แล้ว เมื่อขอความร่วมมือให้ปฏิบัติการใดๆ ก็ย่อมจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริปริยัติธำรง ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักโภควิภาคที่มีต่อสังคมว่า การปฏิบัติหลักโภควิภาค ๔ ทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาชีวิตในแนวทางที่เที่ยงแล้วสังคมก็เป็นสุข การดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักพุทธศาสนาที่ทาประโยชน์ตนและประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวมเป็นผู้มีชีวิตสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศีลธรรม พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญถือว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “วิญญูชน” กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยสติปัญญา มีความระลึกได้เสมอ ก่อนจะทำก่อนจะพูด และก่อนจะคิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นเสมอ^{๖๗}

กล่าวโดยสรุปประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินนี้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากมาย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น ๒ ประเด็นหลักใหญ่ กล่าวคือ ๑) ไม่เป็นภาระต่อสังคม คือ เมื่อบุคคลมีหลักการจัดการบริหารทรัพยากรที่มั่นคงและยั่งยืนต่อการนำมาบริหารในการดำเนินชีวิตแล้ว สังคมก็จะได้รับความสงบสุข และภาครัฐไม่ต้องจัดงบประมาณที่มหาศาลเพื่อมาดูแลบุคคลที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ๒) เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะเมื่อมีความพร้อมและความมั่นคงในชีวิตแล้ว ก็สามารถบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมอย่างเต็มที่ และให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ

๓) เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยเพราะเศรษฐกิจเป็นตัวแปรหลักของคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ทุกประเทศทั่วโลก จึงมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการเมือง ประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ จึงเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Country) เพราะฉะนั้น สถาบันเศรษฐกิจ เป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สถาบันหนึ่ง สังคมปัจจุบันจะให้ความสำคัญแก่สถาบันนี้มากกว่าสถาบันอื่นของสังคม โดยมีความเชื่อว่า หากสถาบันเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาอย่างมีความมั่นคงดีแล้ว สถาบันอื่นๆ ของสังคมจะปรับตัวอย่างมั่นคงตามด้วย แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจในสังคมจะมีการพัฒนาและ

^{๖๗} พระครูสิริปริยัติธำรง (พิสิฐ ชุตินธโร), “ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบโภควิภาค ๔ กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๖.

มีความเจริญรุ่งเรืองมากเพียงใด ในทางกลับกันสังคมต้องเผชิญกับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชันและปัญหาอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อความปกติสุขของผู้คนในสังคมอย่างกว้างขวาง จะเห็นได้ว่า สถาบันเศรษฐกิจ เป็นหนึ่งในสถาบันหลักทางสังคม ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญคือการอยู่ดีมีสุขของประชาชนของคนภายในชาติ ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิตโดยประพฤติตามหลักโภควิภาค ย่อมที่จะสามารถทำให้ปัญหาเศรษฐกิจทุเลาลง เช่น ลดปัญหาการว่างงาน ลดปัญหาอาชญากรรม และทำให้ผู้คนประสบกับฐานะมั่นคงมากขึ้น หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน เป็นต้น

การจัดสรรทรัพยากรหรือหลักโภควิภาค ๔ ในทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยในการดำรงชีวิตที่ดีงาม และคำนึงถึงความรับผิดชอบที่ตนจะพึงก่อแก่คนอื่น ซึ่งผู้วิจัยขออธิบายภายใต้กรอบ การผลิต การค้าขาย และการบริโภค โดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑) การผลิต หลักโภควิภาค ๔

เป็นสิ่งที่สนับสนุนระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ ตามหลักพระพุทธศาสนาจะต้องเน้นการมีศีลเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับการผลิตทุกระบวนการ ถึงแม้ว่าการผลิตจะสร้างฐานะ อำนวยให้เกิดความคั่งทางเศรษฐกิจแก่คนเหล่านั้นก็ตาม แต่พระพุทธศาสนาไม่ได้มองเพียงขึ้นเดียว แต่กลับมองไปที่เจตนาของวัตถุประสงค์ในการทำงานนั้นๆ ว่ามีความบกพร่อง หรือถูกต้องหลักธรรมหรือไม่ หากมีความบกพร่องทางหลักธรรมแล้ว แม้จะเป็นงานที่ชาวโลกยอมรับนับถือกันก็ตาม แต่ในทางพระพุทธศาสนาตำหนิการกระทำแบบนั้น ซึ่งภายใต้หลักการของโภควิภาค ๔ เน้นการได้มาของทรัพย์ว่าจะต้องมีความชอบธรรม ถูกต้อง ไม่คดโกงทุจริตต่อคุณภาพของการผลิต การไม่ผลิตสิ่งของที่ผิดกฎหมาย ไม่เบียดเบียน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตตนเองและผู้อื่น หรือทำให้ชีวิต จิตใจ และสังคมเสื่อมทรามตกต่ำ^{๖๘} รักษาสัจจวาจา ไม่โกหก เป็นสิ่งที่สนับสนุนต่อลูกค้า ไม่คิดคดโกง ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ตรงไปตรงมากับลูกค้าเสมอ เมื่อทำการผลิต สินค้าต้องมีคุณภาพ ไม่มีการยัดไส้เอาของไม่ดีไปให้ลูกค้า หรือเอาของปลอมมาหลอกขายว่าเป็นของจริง ผู้ไม่รู้เมื่อนำไปใช้ก็เกิดอันตรายได้ เช่น สินค้าประเภทเครื่องสำอาง ยา ที่ไม่ได้ผ่านการรองรับ เป็นต้น^{๖๙} การผลิตสินค้าควรเป็นการผลิตที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเป็นการสร้างสรรค์สินค้าที่ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบเพื่อเป็นการแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดด้วยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นการไม่เอาเปรียบลูกค้าด้วยการลดต้นทุนและคุณภาพของสินค้า ซึ่งเป็นการไม่ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า มีความจริงใจต่อลูกค้า

^{๖๘} อ.ทก. (ไทย) ๒๐/๗๑/๒๘๖.

^{๖๙} อ.ทก. (ไทย) ๒๐/๗๑ /๒๘๖ – ๒๘๗.

ดังนั้น หลักโภควิภาค ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการผลิตสินค้า เพราะถ้ามีการจัดการบริหารทรัพยากรมั่นคงแล้ว ระบบการผลิตก็จะไม่ชะงักหรือชะงักตัว เพราะสภาพความคล่องเรื่องทรัพยากรที่มีต่อการจัดหาต้นทุนเพื่อนำมาผลิต ด้วยเหตุนี้ โภควิภาคจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงต่อเศรษฐกิจจึงจะทำให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว และสังคมประเทศชาติมีความสุขและได้รับประโยชน์ในหลักชุดวิธีนี้

๒) การค้าขาย

เป็นระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยเงินหรือการตอบแทนด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งถ้าหากพ่อค้าแม่ค้าขาดศีลธรรมโดยการขายในราคาที่แพงมากๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรเหมือนอย่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เอาเงินหรือวัตถุเป็นตัวตั้ง ส่งผลให้เกิดปัญหาอย่างที่เราพบได้ในปัจจุบัน ดังที่ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า “เศรษฐกิจที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง จะขาดความเชื่อมโยงกับชีวิต จิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพจึงทำให้เกิดวิกฤติ”^{๗๐} จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่า ภาพรวมของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อไปยั้งมวลรวมของระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมด ซึ่งเป็นเพราะว่ามนุษย์ไม่มีศีลธรรม หรือเพิกเฉยต่อศีลธรรมอย่างแท้จริง

โดยนัยข้างต้น การค้าขายก็เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการทรัพยากร ถ้าบุคคลรู้จักการแบ่งทรัพยากรและปฏิบัติตามหลักโภควิภาค ๔ แล้วย่อมทำให้เกิดความมั่นคงในการประกอบกิจการของตนให้ประสบความสำเร็จตามประสงค์ได้

๓) การบริโภคร

การบริโภครเป็นปัจจัยสำคัญ สำคัญในแง่ของการดำรงชีวิตมนุษย์และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจทั้งในระดับปัจเจกชนหรือระดับชาติ แต่ถ้าหากว่าการบริโภครเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ถูกวิธีก็จะกลายเป็นผลเสียได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่บริโภครไปตามกระแส

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักโภควิภาคด้านการจัดการลงทุน ซึ่งถือว่าเป็นครั้งหนึ่งของทรัพยากรที่มี ดังข้างต้นก็จะนำมาซึ่งปัจจัย ๔ ให้กับตนเองด้วย ไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ตลอดถึงญาติมิตรสหายที่ร่วมประกอบการลงทุนด้วยนั้น จะเป็นไปในทางที่ดีราบรื่น ไม่เกิดเป็นปัญหาหรือภาระของสังคม และยังเอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจในสังคมนั้นดีขึ้น แต่คุณธรรมดังกล่าวจะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม และความเป็นอยู่ดีทางเศรษฐกิจในสังคมนั้น เป็นปัจจัยเสริมเกื้อกูลแก่การพัฒนาศักยภาพของบุคคล ให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไป

๔) ทำให้มีความมั่นคงของชีวิตในอนาคต

^{๗๐} ประเวศ วะสี, วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สอนเงินมีมา, ๒๕๕๕), หน้า ๖๕.

การแบ่งทรัพย์สินส่วนหนึ่งจากที่หามาได้เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นหรือเพื่อสร้างอนาคตให้มีฐานะที่มั่นคง รู้จักการป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน เช่น ระวังมิให้โจรผู้ร้ายมาลักขโมยแย่งชิงไป รู้จักการเก็บของมีค่าไว้ในบ้านต้องเก็บให้ปลอดภัยมิดชิด ไม่ควรแต่งกายด้วยของมีค่าเพราะนอกจากจะไม่ปลอดภัยทรัพย์สินแล้ว ยังอาจจะเป็นอันตรายแก่ตนเองอีกด้วย รู้จักการถนอมทรัพย์สิน คือ รู้จักใช้ รู้จักถนอมสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ให้ใช้การได้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้^{๗๑} เมื่อซารุดพอที่จะซ่อมไว้ใช้ได้ก็ต้องซ่อม นอกจากนี้ก็ต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินในประเทศหรือเงินไทยไม่ให้รั่วไหลออกไปต่างประเทศ หรือซื้อของต่างประเทศที่เป็นของฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นแก่การครองชีพ และรู้จักการป้องกันทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ คือ ต้องมีสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินบัตินั้นโดยชอบธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย เช่น บ้านต้องมีทะเบียนบ้าน ที่ดินต้องมีหนังสือสำคัญแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น หลักโกศวิภาค ๔ นี้ล้วนเป็นหลักที่ปัจเจกชนสามารถนำมาจัดการบริหารเรื่องทรัพย์สิน ที่สำคัญ หลักที่ว่า จตุตถถุญ นิธายเปยย ได้แก่ แบ่งส่วนที่สี่ สำหรับเก็บไว้ในคราวจำเป็นเร่งด่วน” หลักการนี้ทำให้เราสามารถนำทรัพย์สินในส่วนนี้มาบำบัดอันตรายอันจะเกิดจากเหตุต่างๆ ได้ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย ราชภัย โจรภัย^{๗๒} หรือภัยที่มาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่มักจะถูกปิดบังซ่อนเร้นอยู่ประจายกายของแต่ละบุคคล คือ ชาติภัย ชราภัย พยาธิภัย และมรณภัย บุคคลหาทรัพย์สินมาได้ด้วยความยากลำบาก ควรนำทรัพย์สินมาบำบัดอันตรายที่เกิดขึ้น

ในทางกลับกันหากเราไม่มีการออมทรัพย์สินหรือเก็บทรัพย์สินไว้ในคราวจำเป็น ก็จะทำให้เกิดผลเสียและได้รับความเสียหาย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่มีการเตรียมทรัพย์สินรองรับเหตุการณ์หรือภัยพิบัติ ก็ยากต่อการรับมือ จากสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบและรุนแรงขึ้น หรือแม้แต่เก็บทรัพย์สินไว้ในคราเมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น ขับรถไปชนคนต้องเสียค่าทนายเป็นเงินก้อนใหญ่ หากไม่มีการเก็บทรัพย์สินนี้ไว้แล้วชีวิตก็จะเต็มประดาไปด้วยความทุกข์ยาก หาความสำเร็จในชีวิตไม่ได้

๕) เศรษฐกิจมีความมั่นคง

โดยผู้ที่รู้จักเก็บเงินไว้เก็บออมนอกจากจะทำให้เรามีความมั่นคงในอนาคตแล้ว ส่งผลให้เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโต ซึ่งเศรษฐกิจแปลว่า กิจที่ประเสริฐ คือ เป็นกิจที่ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่และเปิดโอกาสให้คนได้พัฒนาชีวิตคนให้เจริญ ให้สูงขึ้นได้^{๗๓} การประกอบอาชีพ เช่น การปลูกผัก เพื่อบริโภค เพื่อแจกจ่ายแก่เพื่อนบ้าน หรือเพื่อจำหน่ายให้ได้เงินมา เพื่อนำไปแลกกับปัจจัยด้านอื่น เช่น ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เป็นต้น เรียกกันว่าเป็นเรื่องกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ คือ เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เงินเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน หรือซื้อขาย

^{๗๑} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๖/๕๒๗.

^{๗๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๖๖/๑๘๘, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๘/๑๗๔.

ปัจจัยทั้งหลาย จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพสูงมาก โดยเฉพาะปัจจุบันการจะมีเงินได้ก็เป็นเรื่องยาก ดังนั้น เมื่อได้มากก็ต้องรู้จักประหยัดรู้จักออมเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของปัจจัยในการดำรงชีพต่อไป

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติตามหลักโศกวิภาค ๔ ทำให้ชีวิตมีฐานะมั่นคงในอนาคตและเศรษฐกิจมีความมั่นคง โดยที่การใช้จ่ายทรัพย์และการสะสมทรัพย์อย่างถูกต้องเพื่อเอาไว้อใช้ในเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน เช่น การเจ็บป่วยหรือในวัยชรา เป็นต้น จะนำมาซึ่งความสุขให้เจ้าของทรัพย์สามารถที่จะส่งเสริมบำเพ็ญประโยชน์และเอื้ออำนวยแก่เศรษฐกิจของสังคมได้อย่างเต็มที่

๓.๙ สรุป

มนุษย์เราเมื่อแสวงหาและสะสมทรัพย์ได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภคซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญของมนุษย์ทั้งบริโภคตามความจำเป็นตามปัจจัยสี่เป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ และการบริโภคที่เกินความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในหลักของโศกวิภาค ๔ นั้น พระพุทธเจ้าตรัสให้แบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วนเพื่อให้สามารถนำหลักโศกวิภาคไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ คือ ส่วนที่ ๑ เพื่อการใช้จ่ายสำหรับตนเองและครอบครัวเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ซึ่งมีวิธีการใช้จ่ายทรัพย์ตามหลักโศกอาทิยะใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตัวเองเลี้ยงบิดามารดาบุตรภรรยาและคนในปกครองทั้งหลายให้มีความสุข ใช้จ่ายเพื่อบำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้มีความสุข ใช้จ่ายเพื่อปกป้องรักษาสวัสดิภาพของตนให้มั่นคงปลอดภัย ทำพลี อุปลัมภบำรุงพระสงฆ์และเหล่าบรรพชิตผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และวิธีการใช้จ่ายตามหลักสมชีวิตา พอดี พอมี พอกิน ส่วนที่ ๒ เก็บทรัพย์ไว้อใช้ในยามจำเป็น แสดงออกถึงความรอบคอบ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต และ ทรัพย์ส่วนที่ ๓, ๔ นำทรัพย์ไปลงทุน พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการนำทรัพย์ไปลงทุนเป็นอย่างมากเพราะการลงทุนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทรัพย์เพิ่มพูนขึ้น การรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบริภคณั้้นถ้าไม่มีการวางแผนในการใช้จ่ายให้ดีแล้วย่อมประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ เงินจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพอะไรจะเป็นเกษตรกร ข้าราชการ หรือพ่อค้า การบริหารจัดการทรัพย์ตามหลักโศกวิภาค ดังข้างต้นก็จะนำมาซึ่งปัจจัย ๔ ให้กับตนเองด้วย ไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ตลอดถึงญาติมิตรสหายที่ร่วมประกอบการลงทุนด้วยนั้น จะเป็นไปในทางที่ดีราบรื่น ไม่เกิดเป็นปัญหาหรือภาระของสังคม และยังเอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจในสังคมนั้นดีขึ้น แต่คุณธรรมดังกล่าวจะจัดสรรทรัพย์สินที่มีอยู่ในสังคม

และความเป็นอยู่ดีทางเศรษฐกิจในสังคมนั้น เป็นปัจจัยเสริมเกื้อกูลแก่การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไป

ดังนั้น ในการกำหนดสัดส่วนของการแบ่งโภคะ ออกเป็น ๔ ส่วน ก็ไม่จำเป็นว่า จะต้องแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน เท่า ๆ กัน โดยทั่วไปการพิจารณากำหนดอัตราส่วนที่จะใช้ในการแบ่งทรัพย์ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน ๔ ด้านคือ ๑)สถานภาพของบุคคลหรือองค์กร ว่ามีความรับผิดชอบและจำนวนผู้ที่จะต้องดูแลมากน้อยเพียงใด ต้นทุนคือ ทรัพย์สินเงินทองมีเท่าใด ศักยภาพในการแสวงหาเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล และแต่ละองค์กร ๒)ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบว่า บทบาทหน้าที่มีอย่างไรมากน้อยเพียงใด ถ้าเป็นผู้บริหารสูงสุดก็就会有ความรับผิดชอบมากที่สุด เป็นต้น ในประเด็นนี้จึงนับว่า เป็นตัวแปรผกผันที่มีผลต่อการกำหนดอัตราส่วนของการแบ่งส่วน ๓)สถานภาพทางการเงิน หรือสถานภาพของการประกอบอาชีพว่ามีความมั่นคง หรือมีจำนวนมากเพียงพอในการดำรงชีวิตและประกอบกิจการงานได้มากน้อยอย่างไร ๔)รูปแบบของการดำรงสถานะในสังคมของบุคคลหรือองค์กร ซึ่งหมายความว่า เป็นบุคคลหรือองค์กรสังกัดอะไรในสังคม สามารถมีทรัพย์เพียงพอในการกำหนดอัตราส่วน หรือจะต้องวางแผนในการจัดหาเพิ่มเพื่อชดเชยหรือเติมเต็ม ส่วนที่ ๔ อาจจะน้อยกว่าส่วนที่ ๒ และ ๓ และ ๑ ถ้าบุคคลอยู่ในวัยทำงาน ส่วนที่แบ่งก็จะแตกต่างออกไป ตามความจำเป็นและภาระหน้าที่ เป็นต้นจากหลักธรรม โภควิภาค ๔ ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้โดยเฉพาะคุณุหัตถ์ หรือผู้ครองเรือน ให้มีหลักยึดในการปฏิบัติ เพื่อความสุขสงบของตนเอง และผู้อื่น จะเห็นได้ว่า หากผู้ใดหรือหน่วยงานใดได้นำไปปฏิบัติ จะเป็นผลให้เกิดกุศลในชีวิต คือทำให้วางแผนชีวิตและวางแผนการขับเคลื่อนองค์กร ให้เป็นและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส ชัดเจน และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท ครองสติได้ดี จะทำการสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการวางแผนและการปฏิบัติที่เหมาะสมและถูกต้อง

บทที่ ๔

รูปแบบการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

การศึกษารูปแบบการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด มุ่งศึกษาการบริหารจัดการทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีแนวคิดในการบริหารทรัพย์เพื่อ ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ในการบริหารจัดการทรัพย์ เช่น การออมรายได้ของตน การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก รับฝากเงิน จัดหาทุน ให้เงินกู้ ชื้อหุ้น ชื้อหลักทรัพย์ ออกตัวสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน ฝากหรือลงทุนอย่างอื่น ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว และการดำเนินธุรกิจการผลิตการค้าการบริการอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก

๔.๑ รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์ตามหลักโศกวิภาค

๔.๑.๑ รูปแบบของการใช้ทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคส่วนที่ ๑

สหกรณ์ได้ส่งเสริมแนะนำให้สมาชิกมีการวางแผนการออมจากเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับมานั้นให้นำไปฝากกับสหกรณ์ในรูปแบบของเงินฝากถอนได้เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที เมื่อต้องการใช้ ซึ่งสหกรณ์ก็ได้เตรียมเงิน เพื่อเป็นเงินปันผล และ ดอกเบี้ยให้กับสมาชิกไว้ใช้เลี้ยงตนและครอบครัวของสมาชิกในปัจจุบัน โดยสหกรณ์ได้รับฝากเงินถอนเป็นราย เดือน ๖ เดือน รายปี และ ๒ ปี โดย มีผลตอบแทนให้กับสมาชิกได้รับผลประโยชน์ในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตนและครอบครัวของสมาชิกสหกรณ์ในปัจจุบัน ได้จัดทำสวัสดิการให้ทุนการศึกษาให้กับลูกหลานของสมาชิกเพื่อเป็นช่วยเหลือส่งเสริมของครอบครัวสมาชิกและสหกรณ์^๑ เพื่อความไม่ประมาทไม่ใช้จ่ายเกินพอดีไม่ฟุ่มเฟือยเพื่อเป็นรากฐานความมั่นคงในชีวิต สหกรณ์จึงมีหลักเกณฑ์การสนับสนุนด้านความรู้ด้านการออมให้กับสมาชิกและได้เตรียมเงินไว้เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ๑ ใน ๔ และสหกรณ์บริหารทรัพย์ไม่ให้เกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์เพื่อ

^๑ กาญจนา เจริญสี, รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์ตามหลักโศกวิภาค, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: ๒๕๕๗), หน้า ๕๔.

ความมั่นคงของสมาชิกและความมั่นคงของของสหกรณ์ และยังได้ส่งเสริมด้านความรู้ที่เป็นประโยชน์หลายให้กับสมาชิก เช่น การวางแผนการเงินให้สมาชิกส่งเสริมให้ทำบัญชีในครัวเรือนเพื่อให้รู้สถานะรายรับรายจ่ายของตน เมื่อรู้การใช้จ่ายแล้วก็จะควบคุม ไม่ใช้จ่ายเกินตัวจนทำให้เกิดหนี้สินล้นพ้นตัว การใช้จ่ายอย่างพอเพียงบนพื้นฐานความพอดี ไม่ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายเงินเกินรายได้ เป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินสอดคล้องตามหลักโภควิภาค สหกรณ์ จะใช้จ่าย ๑ ใน ๔ ส่วนเท่านั้นใช้สำหรับผลประโยชน์ของสมาชิกและกลุ่มสหกรณ์ด้วยกันทั้งหมดเพื่อเป็นประโยชน์และให้มีความมั่นคง

ดังนั้นรูปแบบการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ก็จะสอดคล้องกับส่วนที่ ๑ ของหลักโภควิภาค คือ เอเกน โภเค ญญะเขย (๑ ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ การใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๑) และสอดคล้องกับหลักธรรมโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในความสำคัญของวิธีคิด การทำในใจโดยอุบายอันแยบคาย หรือการคิดอย่างมีหลัก มีวิธีในการคิด เช่นคิดในทางที่ถูกที่ชอบ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ มีเหตุมีผล ความรู้จักประมาณตน รู้จักประมาณในคน วิธีการใช้จ่ายทรัพย์สินตามหลักโภคาทิยะประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ หรือ เหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือ พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวไว้ว่าต้องรู้จักใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตัวเองเลี้ยงบิดามารดาบุตรภรรยาและคนในปกครองทั้งหลาย ให้มีความสุข ใช้จ่ายเพื่อบำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้มีความสุข ใช้จ่ายเพื่อปกป้องรักษาสวัสดิภาพทำตนให้ มั่นคงปลอดภัย ทำพลีคือใช้จ่ายเพื่อบำรุงและบูชา ๕ อย่าง และอุภัมภำรุง พระสงฆ์และเหล่าบรรพชิตผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมาฆะมา, วิธีการใช้จ่ายตามหลักสมชีวิตาคือการดำรงชีวิตอยู่อย่าง พอดี พอมี พอกิน

๔.๑.๒ รูปแบบของการใช้ทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคส่วนที่ ๒, ๓

การนำทรัพย์สินไปลงทุน สหกรณ์ได้เตรียมเงินเพื่อนำไปลงทุนสหกรณ์จะใช้ ๒ ใน ๔ ส่วนของสหกรณ์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่มีอยู่ลงทุนตามกฎหมายหรือตามที่คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติได้กำหนด สหกรณ์นำเงินไปลงทุนซื้อหุ้นของสหกรณ์อื่น ซื้อหุ้นวิสาหกิจชุมชน ซื้อพันธบัตรรัฐบาล รวมถึงลงทุนอื่นๆและให้สมาชิกกู้เพื่อนำไปลงทุนกับกิจการของสมาชิกสหกรณ์ และใช้ด้านการพัฒนาส่งเสริมด้านความรู้ต่างๆ ช่วยเหลือสังคมตามความเหมาะสมเพื่อมั่นคงของสหกรณ์ จำเป็นต้องบริหารทรัพย์สินทางการเงินหลายรูปแบบตามข้างต้นที่อธิบายมาแล้วนั้นก็เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงให้สหกรณ์มีฐานะทางการเงินดีขึ้นตามลำดับเพื่อรองรับสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญคือการบริหารการรักษาสถานะภาพทางการเงินความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคตของสหกรณ์ เพื่อดูแลทางด้านผลประโยชน์และความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกและองค์กรสหกรณ์ โดยยึดหลักความถูกต้องและพอเพียงไม่หาผลประโยชน์กำไรมากเกินไปแต่จะเน้นความพอดีบนความถูกต้องมีคุณธรรมและศีลธรรมอันดีงาม สหกรณ์ตั้งมั่นในคุณธรรมมีหลักศีล ๕ มีหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ คือ หลักของ

เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ยึดหลักบริหารด้วยหลักธรรมภิบาลอยู่ในกฎระเบียบนโยบายอย่างเคร่งครัด แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ได้บริหารทรัพย์สินทางการเงินนี้เป็นส่วนๆ^๒ ตามหลักโศกวิภาค พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการนำทรัพย์สินไปลงทุนเป็นอย่างมากเพราะการลงทุนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นถ้าเรารู้แต่วิธีการใช้จ่ายทรัพย์สินวิธีการรักษาทรัพย์สินแต่ไม่รู้วิธีการแสวงหาทรัพย์สินหรือการนำทรัพย์สินไปลงทุนก็อาจไม่สามารถทำให้ทรัพย์สินงอกเงยหรือพอกพูนขึ้นมาได้และใช้หลักพุทธธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ว่าย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลในภพนี้ใช้สัมมาชีพ พระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงศีลธรรมในการประกอบอาชีพ คือสิ่งที่มีพิษ มีโรค อันเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคอันเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ให้ประกอบอาชีพโดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เป็นสัมมาชีพซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงสอนการประกอบอาชีพ โดยให้เว้นจากการค้าขายที่ผิด หรือไม่ชอบธรรม หลักสมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์สินและทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์และหลักกุลจิรัฎฐิติธรรม ๔ ประการคือหลักธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืนเป็นหลักธรรมที่สอนเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สิน เพื่อการลงทุน และการรักษาทรัพย์สิน

สหกรณ์มีรูปแบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักโศกวิภาค ๔ ในส่วนที่ ๒ คือ ทวิทิกมมัม ปโยชเย (๒ ส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการ) ทรัพย์สินส่วนที่ ๒, ๓) ในหลักโศกวิภาคพระพุทธเจ้าให้จัดสรรทรัพย์สินสำหรับการลงทุนไว้ ๒ ส่วน ให้ความสำคัญกับการนำทรัพย์สินไปลงทุนเป็นอย่างมากเพราะการลงทุนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทรัพย์สินงอกเงยเพิ่มขึ้น

๔.๑.๓ รูปแบบของการใช้ทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาคส่วนที่ ๔

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด และเงินกู้ยืมฉุกเฉินยามเจ็บไข้ได้ป่วยใช้ในปัจจุบัน สหกรณ์ให้สมาชิกซื้อหุ้นของสหกรณ์ตลอดจนกว่าจะพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ซึ่งส่วนนี้สหกรณ์ก็จะจ่ายเงินปันผลให้ทุกเดือนเพื่อให้สมาชิกได้นำไปใช้จ่ายต่างๆเช่นไปทำบุญ ให้กุเพื่อเป็นสร้างที่อยู่อาศัย และกู้อื่นๆ สหกรณ์ให้เงินทุนบำเหน็จหลังจากการเกษียณอายุ สหกรณ์จัดตั้งกองทุนฌาปนกิจศพเพื่อช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกเมื่อสมาชิกถึงแก่กรรม สหกรณ์ได้เตรียมเงินในส่วนนี้เตรียมไว้ให้กับสมาชิก ในส่วนนี้สหกรณ์ใช้ทรัพย์สิน ๑ ใน ๔ ส่วนของสหกรณ์ ซึ่งเป็นการวางแผนการเงินอย่างรอบคอบของสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมสมาชิกสร้างมีความสุขมีความมั่นคงทางครอบครัวและเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์จะสอดคล้องกับหลักโศกวิภาคส่วนที่ ๓ คือ ๓.๕.๓ จตุตถญจ นิธาเปยฺย (อีก ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น) ทรัพย์สินส่วนที่ ๓ ในคราวจำเป็นเร่งด่วนคือการจัดสรรทรัพย์สินไว้เพื่อใช้ในคราวฉุกเฉิน และเพื่อที่อยู่อาศัยก็มีความสำคัญ ซึ่งเป็น

^๒ สัมภาษณ์ นาย คณิต เล้าตระกูล, กรรมการสหกรณ์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ทรัพย์สินที่มีในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็นทรัพย์สินภายนอกเช่น ที่ดิน ที่นา ที่สวนและทอง และทรัพย์สินภายใน ทรัพย์สินที่ประเสริฐ คือคุณธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจ สร้างความดีใจและปลื้มใจ

๔.๒ ผลการบริหารทรัพย์สินตามหลักโกศวิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ผลจากการบริหารทรัพย์สินของมีค่าของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด โดยการวิเคราะห์จากหลักโกศวิภาค ๔ ซึ่งทางสหกรณ์ได้มีการบริหารงานที่เป็นพันธกิจหลักหรือจุดประสงค์ขององค์กร คือ จัดตั้งกองทุนสำรองต่างๆ รับฝาก-ถอน และให้กู้ยืม ซึ่งทางสหกรณ์ได้บริหารจัดการทุนเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ดังนี้ ออกหุ้น รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น การกู้ยืมเงินและรับเงินจากการออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน สะสมทุนสำรองและทุนอื่นๆ และรับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้ ในหลักของโกศวิภาคหรือหลักการบริหารทรัพย์สินที่พระพุทธเจ้าทรงได้แสดงไว้ คือ ใช้ทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงปากท้อง ใช้ทรัพย์สินเมื่อยามเจ็บป่วยและใช้ทรัพย์สินเพื่อลงทุนกิจการงานของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าสหกรณ์ได้บริหารจัดการดังนี้

ผลของการใช้ทรัพย์สินตามรูปแบบหลักโกศวิภาคส่วนที่ ๑

๑) การใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๑ การใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง ไม่มากเกินไปจนรายได้ ซึ่งสหกรณ์ได้จัดทำสวัสดิการเพื่อครอบครัวของสมาชิกและส่งเสริมการใช้จ่ายอย่างมั่นคงคือไม่ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายเงินเกินรายได้ ส่งเสริมการวางแผนการเงินที่จะใช้เมื่อยามเกษียณอายุ

ผลของการใช้ทรัพย์สินตามรูปแบบหลักโกศวิภาคส่วนที่ ๒

๒) การใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๒ การเก็บทรัพย์สินไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น คือเวลาเจ็บป่วย ใช้เพื่อต้องการจริงๆ ไม่ควรนำเงินส่วนนี้ไปใช้จ่ายอย่างอื่น โดยขาดการพิจารณาเสียก่อน ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด ได้จัดตั้งทุนสำรองและทุนอื่นๆ เช่น ทุนที่ให้กู้ยืมเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ทุนหลังจากการเกษียณอายุ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกให้ได้ใช้เมื่อคราวจำเป็น หรือขัดสนการใช้เงินสามารถทำการกู้ยืมจากสหกรณ์ได้ โดยได้ดอกเบี้ยที่ต่ำมากๆ ส่งเสริมความเสมอภาคกัน โดยทุกคนมีสิทธิทัดเทียมกันในการออกเสียง การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับกิจการของสหกรณ์

ผลของการใช้ทรัพย์สินตามรูปแบบหลักโกศวิภาคส่วนที่ ๓

๓) การใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๓, ๔ การนำทรัพย์สินที่หามาได้ไปลงทุนในกิจการของตนเองหรือดำเนินธุรกิจอันจะก่อให้เกิดการเพิ่มพูนของทรัพย์สิน พระพุทธเจ้าทรงให้เรื่องนี้เป็นสำคัญในการแสวงหาทรัพย์สินเพิ่ม ซึ่งต้องมีความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ซึ่งทางสหกรณ์

ออมทรัพย์ได้จัดส่วนหนึ่งของทรัพย์ในสหกรณ์มารับฝากไว้ ไปลงทุนในการออกหุ้น ชื้อหุ้นของสหกรณ์และหุ้นของรัฐบาล ปล่อยให้ดอกเบี้ยยต่ำแก่สมาชิก^๓ เพื่อนำผลประโยชน์ที่ได้มาให้กับองค์กร เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่ง จะมีการแบ่งผลประโยชน์หรือปันผลแก่สมาชิกทุกคน จะได้รับเงินปันผลที่หามาได้จากการลงทุนต่างๆ โดยเท่าๆ กันตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ และยังเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก ดังนี้ คือ

- ๑) สมาชิกปัจจุบันทุกคนจะได้รับทุนการศึกษาแก่บุตรทุกๆ คนที่กำลังศึกษาอยู่
- ๒) ทุนสาธารณประโยชน์
- ๓) เงินสงเคราะห์เพื่อในการจัดการศพแก่ญาติสายตรงของสมาชิก
- ๔) ทุนสวัสดิการเยี่ยมไข้ กรณีเจ็บป่วย
- ๕) เงินเกษียณอายุ
- ๖) เงินกรณีเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการใช้รูปแบบหลักโภควิภาคในการจัดการทรัพย์ของสหกรณ์ ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

สหกรณ์ได้ใช้องค์ความรู้จากหลักโภควิภาคในการบริหารการจัดแบ่งเงินของสหกรณ์ออกเป็นสัดส่วนและตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาและได้บริหาร ดังนี้

๔.๓.๑ การวางแผนการเงิน

การวางแผนการเงินสำหรับไว้ใช้ตลอดชีวิต ยิ่งเริ่มเร็วเท่าไรยิ่งได้เปรียบเท่านั้น เงินเดือนที่เราได้รับในแต่ละเดือน ไม่ได้ทำให้เราสามารถมีเงินใช้ไปตลอดชีวิต ถ้าเงินเก็บไม่ได้ทำผลประโยชน์ให้กับเรา การที่มีเงินมากกับการมีเงินใช้ตลอดชีวิตแตกต่างกันคือการมีเงินมากหมายถึงมีเงินเดือนมาก มีบ้านหลังใหญ่ มีรถราคาแพงขับ แต่ไม่มีสิ่งที่ประกันได้ว่าจะมีเงินใช้ไปตลอดชีวิต ซึ่งเงินตลอดชีวิตก็คือ การใช้เงินอย่างคุ้มค่า ใช้เงินให้ถูกทาง พอเพียงและมีดอกผลจากการนำเงินไปลงทุน^๔ การวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อบ่มเพาะวินัยทางการเงินไว้อ่อน เมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็จำเป็นต้องรู้วิธีการวางแผนการบริหารรายได้ให้เพียงพอกับ

^๓ สัมภาษณ์ พนิดา คณาพันธ์, กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ ทรงราช ไชยวุฒิ, กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การออมเงินตามเป้าหมายและรายจ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เมื่อมีครอบครัวก็จำเป็นต้องดูแลทั้งตนเองและ คนในครอบครัว ทำให้ความรับผิดชอบและภาระทางการเงินยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้การวางแผนทางการเงิน มีความสำคัญมากขึ้น แม้กระทั่งเมื่อเกษียณอายุก็ยังคงต้องวางแผนทางการเงิน เพราะเป็นวัยที่มีรายได้ลดลง แต่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ หรืออาจสูงขึ้นในบางหมวด เช่น การรักษาพยาบาล ซึ่งหากไม่มีการวางแผน ที่ดีก็อาจเกิดปัญหาได้

ก) ความหมายของการวางแผนการเงิน การวางแผนทางการเงิน “เป็นการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต (Life Goals) ของบุคคล โดยผ่านการบริหารและวางแผนทางการเงิน ที่ถูกออกแบบมาเพื่อแต่ละคนซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่ การรวบรวมข้อมูลทางการเงินการกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ การตรวจสอบฐานะการเงินในปัจจุบัน รวมถึง การกำหนดกลยุทธ์และแผนทางการเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวในอนาคต” ปัจจุบันคนไทยมีอายุเฉลี่ย ๗๑ ปี แต่ถ้าเราเก็บสถิติเฉพาะคนไทยที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จะพบว่าท่านเหล่านั้นจะอยู่ได้อีกประมาณ ๒๐ ปี (ข้อมูลจากสถาบันประชากรและสังคม ม.มหิดล) ดังนั้น จึงเป็น เรื่องน่าคิดว่าช่วงเวลาหลังเกษียณที่ต้องอยู่อีกตั้ง ๒๐ ปี เราจะอยู่กันอย่างไรถ้าไม่มีการวางแผนการเงิน ที่ดีพอ เดิมคนไทยอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ปัจจุบันแยกย้ายกันอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การคาดหวังให้ลูกหลานเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่หวังได้น้อยลงเราจึงต้องเตรียมตัวไว้แต่เนิ่น ๆ ข้าวของในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นทุกวันอีก ๒๐ -๓๐ ปีข้างหน้าในวันที่เราเกษียณ สินค้า ที่จำเป็นอาจแพงขึ้นอีก ๑ - ๒ เท่าตัว โดยเฉพาะค่ารักษาพยาบาลที่มักมีอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่าย มากกว่าเงินเฟ้อเสมอ ดังนั้นงบประมาณที่เราเตรียมไว้อาจไม่เพียงพอถ้าไม่ได้คำนวณเผื่อค่าเงินเฟ้อไว้ด้วย ในอีก ๑๕ ปีข้างหน้าสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปจะเพิ่มเป็น ๒๐ เปอร์เซ็นต์ นั้นหมายความว่า ๑ ใน ๕ ของคนไทยจะเป็นคนสูงอายุขณะที่สัดส่วนของคนวัยทำงานต่อคนสูงอายุจะลดลงจาก ๖ : ๑ ในปัจจุบันเป็น ๓ : ๑ ในปี ๒๐๒๑ ทำให้ภาษีที่รัฐเก็บได้จะไม่เพียงพอต่อการจัดหาสวัสดิการให้คนสูงอายุหรือหากทำได้ก็เป็นแบบพิน ๆ เท่านั้น สมัยก่อนการฝากเงินในธนาคารให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจและมีความมั่นคงสูง ตอนนี้ออกเบี้ย เงินฝากลดน้อยลงมากขณะที่ช่องทางการลงทุนใหม่ ๆ มีให้เลือกหลากหลายมากขึ้นแต่ก็มีรูปแบบและ ความเสี่ยงแตกต่างกันออกไปการทำความเข้าใจและรู้จักวางแผนการลงทุนให้ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละ บุคคล จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น หากมีการวางแผนที่ดีและเริ่มต้นเร็วย่อมบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าไม่ว่าจะเป็นเงินออม ที่เก็บได้มากขึ้นดอกเบี้ยทบต้นที่สูงขึ้นหรือการสามารถหาประโยชน์จากโอกาสดี ๆ ที่บังเอิญผ่านเข้ามา เพราะเรามีเงินออมเงินก้อนที่เก็บเอาไว้ ชีวิตที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนเราอาจโชคร้ายเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุหนัก ๆ ขึ้นได้ แต่ถ้าเรามีการวางแผนการประกันภัยไว้ย่อมสามารถบรรเทาภาระต่าง ๆ ลงได้หรือเราเกิดตกงาน กะทันหัน มีคนในครอบครัวป่วย การมีเงินเก็บ

สารองไว้อย่อมหลีกเลี่ยงความยุ่งยากจากการต้องไปกู้หนี้ยืมสิน เงินกู้ยืมกระบบลงได้ จริง ๆ แล้วไม่ว่าจะวัยไหน ๆ หรือฐานะการเงินเป็นอย่างไร ทุกคนก็ควรวางแผนการเงินกันทั้งนั้น วัยเด็ก เป็นวัยที่เหมาะสมแก่การบ่มเพาะนิสัยในการใช้จ่ายเงินอย่างสมเหตุสมผลให้ได้รู้จักค่าของเงิน สอนให้เก็บออม รู้จักวางแผนใช้จ่ายเงิน สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ดีให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ใช้เงินเป็น วัยทำงาน เป็นวัยกำลังสร้างเนื้อสร้างตัวมีรายได้เป็นของตัวเองและมีอิสระในการใช้จ่าย ซึ่งหากไม่มีการวางแผนการเงินที่ดีแล้ว โอกาสที่เงินจะรั่วไหลไปตามกระแสสังคม กิน เที่ยว ย่อมเกิดขึ้นได้มาก และโอกาสที่จะสร้างเนื้อสร้างตัว เช่น ซื้อรถซื้อบ้าน แต่งงาน สร้างครอบครัว ก็ย่อมถอยห่างออกไปเช่นกัน วัยสร้างครอบครัว การสร้างครอบครัวเป็นเรื่องใหญ่ เพราะไม่ได้รับผิดชอบเฉพาะตัวเอง หากยังมีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแล จึงจำเป็นต้องวางแผนการเงินให้รัดกุม เพราะนอกจากจะต้องจัดสรร รายได้ให้เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละเดือน เช่น ค่ากินอยู่ของทุกคนในครอบครัว ค่าผ่อนบ้าน ผ่อนรถ แล้วยังมีค่าเทอมลูก และรายจ่ายจร เช่น ค่าซ่อมรถ ซ่อมบ้าน ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ฯลฯ วัยเกษียณ แม้ว่าภาระการเงินต่าง ๆ จะน้อยลง แต่ก็ยังจำเป็นต้องวางแผนการเงินเช่นกัน ทั้งในช่วง ก่อนและหลังเกษียณ เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้และไม่เป็นภาระของลูกหลาน เนื่องจากคนวัยนี้ ส่วนใหญ่รายรับจะน้อยลง ในขณะที่รายจ่ายด้านการดูแลสุขภาพมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ข) ขั้นตอนการวางแผนการเงิน

๑) ประเมินฐานะการเงิน นำสินทรัพย์ทั้งหมดมาเป็นตัวตั้งแล้วลบด้วยหนี้สินทั้งหมดส่วนที่เหลือจึงเป็นส่วนของคุณ หรือที่เรียกว่า “ความมั่งคั่งสุทธิ” ซึ่งเป็นตัวสะท้อนฐานะการเงินที่แท้จริงของคุณเครื่องมือที่จะช่วยให้ คุณสามารถประเมิน “ความมั่งคั่งสุทธิ” คือ (สินทรัพย์ – หนี้สิน = ความมั่งคั่งสุทธิ)

๒) ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน ในชีวิตจริงคนเรามีเป้าหมายทางการเงินหลายอย่าง เช่น อยากมีบ้าน มีรถ มีครอบครัว มีลูก มีชีวิตที่ดีหลังวัยเกษียณ แต่หากคุณมีข้อจำกัดทางการเงินคุณต้องตั้งเป้าหมายอย่างเป็นระบบชัดเจน โดยอาจแบ่งเป้าหมายออกเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถทางการเงินของคุณ เช่น เป้าหมาย ในระยะสั้น (ไม่เกิน ๑ ปี) จะเก็บเงินและใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็นเป้าหมายระยะกลาง (๑ - ๓ ปี) จะเดินทาง ท่องเที่ยวเป็นกาไรชีวิต และระยะยาว (๓ ปีขึ้นไป) จะซื้อบ้านและสร้างครอบครัว ที่สำคัญต้องไม่ลืมลำดับ ความสำคัญของแต่ละเป้าหมายที่คุณวางไว้ด้วย หากเป้าหมายใดยังไม่สำคัญมากและรอได้ก็ควรเลื่อน ออกไปก่อน

^๕ สัมภาษณ์ นักรัฐศาสตร์ สุทาศัย, หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ, สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๓) จัดทำแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เมื่อตั้งเป้าหมายแล้ว คราวนี้ก็มาถึงการจัดทำแผนหรือเส้นทางเดินเพื่อไปถึงเป้าหมาย ที่เราปักธงไว้สิ่งสำคัญคือระยะเวลากับความสามารถในการเก็บเงินของคุณต้องสัมพันธ์กันด้วยเพื่อให้ เป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นจริงมากที่สุด โดยไม่กดดันตัวเองมากเกินไป เช่น หากคุณมีแผนที่จะปรับปรุงห้องครัว ในอีก ๑ ปีข้างหน้า โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาท คุณต้องเก็บเงินเดือนละ ๕,๐๐๐ บาท แต่หากจะ ปรับปรุงห้องครัวในอีก ๖ เดือนข้างหน้า คุณต้องเก็บเงินถึงเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ในการทำแผนสำหรับเป้าหมายระยะยาวจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเผื่อเงินเพื่อหรือภาวะ ที่สินค้าและบริการมีราคาสูงขึ้นในแต่ละปีด้วยอย่างไรก็ดีการทำงานของอัตราดอกเบี้ยทบต้นและ ผลตอบแทนจากการลงทุน จะเป็นตัวช่วยที่ทำให้เงินของคุณเพิ่มค่า

๔) ปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าแผนที่วางไว้จะดีเพียงใดก็绝不会เกิดประโยชน์เลย หากขาดการปฏิบัติที่จริงจังและต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นอย่าเผลอใจไปกับสิ่งที่ไม่อยู่ในแผนจะดีที่สุด

๕) ตรวจสอบและปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ในระหว่างที่เราปฏิบัติตามแผนอยู่นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคอยตรวจสอบอยู่เสมอว่า การออมเงินเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนต้องหาสาเหตุให้ได้ว่าเกิดจากปัจจัย ภายในคือตัวเราหรือปัจจัย ภายนอกเช่นราคาสินค้าเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยเพิ่ม รายรับลดลง ฯลฯ แล้วหาทาง ปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การวางแผนที่ดีจะช่วยให้เราเดินไปสู่จุดหมายได้ถูกทิศทาง แต่จะถึงเร็วหรือช้า หรือไม่ถึง นั่นก็ ขึ้นอยู่กับว่าคุณมีความตั้งใจแน่วแน่และมีวินัยในการเก็บออมมากน้อยแค่ไหนด้วย

๔.๓.๒ การออม

การออม เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคตเพื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝาก ออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์สัดส่วนที่เหมาะสมในการออมโดยทั่วไปควรออมเงินประมาณ ๑ ใน ๔ ของรายได้แต่ละเดือน อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้สามารถเปลี่ยนตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบันและแผนทางการเงินที่วางไว้ เช่น หากเรามีแผนที่จะใช้เงินก้อนใหญ่ในระยะเวลาอันใกล้ อาจจำเป็นต้องออมเงินมากกว่า ๑ ใน ๔ เพื่อให้เราถึงเป้าหมายทางการเงินเร็วขึ้น แต่ถ้าเรามีรายได้น้อยและหนี้สินเยอะ ก็อาจลดการออมลงเพื่อนำเงินจำนวนนี้ไปทยอยผ่อนชำระหนี้สินที่มีให้หมดก่อนแล้วค่อยออมเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๔.๓.๓ การลงทุน

การลงทุน คือ การใช้สอยทรัพยากรในลักษณะต่าง ๆ โดยหวังจะได้รับผลตอบแทนกลับมามากกว่าที่ลงไป ในอัตราที่พอใจภายใต้ความเสี่ยงที่เหมาะสม

๑) รู้จักการออม ถ้าต้องการลงทุน ขอแนะนำให้เริ่มต้นที่การออมก่อน ซึ่งเป็นการสร้างวินัยทางการเงิน ให้แก่ตนเองในการทยอยเก็บเงินที่เล็กน้อยให้มีจำนวนพอกพูนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปในรูปแบบที่มี ความปลอดภัยมีความเสี่ยงต่ำเพื่อรักษาเงินต้นไว้ โดยผลตอบแทนจากเงินออมอาจไม่ได้สูงมากนัก จนกระทั่งสามารถเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งจึงค่อยเริ่มลงทุน ซึ่งหมายถึงการแบ่งเงินก้อนที่ได้จากการเก็บหอมรอมริบส่วนหนึ่งไปลงทุนในผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุน เช่น หุ้น ตราสารหนี้ กองทุนรวม Exchange Traded Fund หรือ ETF สัญญาซื้อขายล่วงหน้า และทางเลือกในการลงทุนอื่น เพื่อสร้างผลตอบแทน ให้สูงขึ้นกว่าการออม

๒) รู้จักตนเอง เมื่อเตรียมเงินสำหรับการลงทุนไว้แล้ว ก่อนการตัดสินใจลงทุนใด ๆ ผู้ลงทุนต้องตอบ คำถามสำคัญ ให้ได้เสียก่อนเพื่อประเมินตนเอง และใช้เป็นแนวทางในการลงทุน รวมถึงเป็นข้อมูล ประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุน ที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง ว่า วัตถุประสงค์ในการลงทุนคืออะไร อัตราผลตอบแทนที่คาดหวังเป็นอย่างไร และสามารถยอมรับความเสี่ยงได้มากน้อยเพียงใด

๓) รู้จักสิ่งที่ลงทุน สิ่งสำคัญมากที่ผู้ลงทุนต้องทบทวนก่อนการตัดสินใจนำเงินของเราไปลงทุนใน ผลิตภัณฑ์เพื่อ การลงทุนใด คือ การใช้เวลาศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจกับสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพราะว่า การลงทุนมีความเสี่ยง ดังนั้น ถ้า ยังไม่เข้าใจ อย่าเพิ่งเสี่ยง

๔) รู้เท่าทันสถานการณ์แวดล้อม ผู้ลงทุนต้องสนใจและติดตามข่าวสารที่อาจมีผลกระทบ ต่อเงินลงทุนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถือ เป็นหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงินอีกหนึ่งข้อ ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนการลงทุน เช่น ๑) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจในประเทศ การผลิต การค้า การลงทุนอัตรา ดอกเบี้ยในตลาดเงิน อัตราแลกเปลี่ยน กระแสเงินทุนไหลเข้า ออก ภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศ ๒) ปัจจัยทางการเมือง ทั้งสถานการณ์ทางการเมือง รวมถึงนโยบายหรือมาตรการของ ภาครัฐ เช่น ภาษี การส่งเสริมการลงทุน ๓) พัฒนาการที่สำคัญ เช่น การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ การเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยี ๔) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตลาดการเงิน หรือผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนนั้น ๆ เอง

๕) รู้จักกระจายเงินลงทุน ไม่ควรนำเงินทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดไปลงทุนในผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนประเภทเดียวกัน หรือมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องประเภทเดียวกัน

๔.๓.๔ การบริหารหนี้สิน

การบริหารหนี้สิน การเป็นหนี้ไม่ใช่สิ่งที่เลวร้ายเสมอไป เพราะบางครั้งเราอาจต้องใช้เงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอนาคตแต่ยังมีเงินไม่พอในตอนนั้น เช่น บ้าน การทำกิจการส่วนตัว ซึ่งหลักการสำคัญในการตัดสินใจเป็นหนี้คือควรเลือกก่อหนี้ดี ซึ่งได้แก่หนี้ที่จะสร้างอนาคตหรือความมั่นคง ระยะยาวและหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่พึงระวังซึ่งได้แก่ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มหรือไม่ได้ช่วยเพิ่ม ความมั่นคงทางการเงิน เช่น หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นต้น เพราะเมื่อเป็นหนี้แล้วเรามีหน้าที่ต้องใช้ คืนเงินต้นรวมถึงดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จะตามมาทั้งหมด หนี้ดี (ก่อให้เกิดรายได้) หนี้สร้างอนาคต เช่น กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นหนี้ที่เพิ่มโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และ ช่วยให้เรามีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต หนี้เพื่อความมั่นคงระยะยาว เช่น เงินกู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย เพราะไม่ต้องเสียค่าเช่า เมื่อผ่อนหมด ก็จะกลายเป็นทรัพย์สินของเราที่สามารถขายต่อหรือให้เช่าเพื่อสร้างรายได้ หนี้เพื่อการประกอบอาชีพ เช่น กู้เงินซื้อรถหรือเครื่องจักรเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ ประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ หนี้ที่พึงระวัง หนี้ที่เกิดจากการกู้เงินเพื่อการบริโภค หรือเพื่อสร้างความสุขสบายอย่างขาดความมีเหตุมีผล เช่น เปลี่ยนโทรศัพท์มือถือบ่อย ๆ ตามแฟชั่น ทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดภาระทางการเงินเกินสมควร และก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการเงิน

สัดส่วนการผ่อนชำระหนี้ ทั้งหมดในแต่ละเดือนไม่ควรเกิน ๑ ใน ๓ ของรายได้ต่อเดือน นอกจากนี้ เมื่อคิดจะก่อหนี้ต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการเงินที่ได้มาให้ดี เพื่อให้สามารถ ชำระคืนหนี้ได้ตรงตามเวลาและบรรลุลวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจได้ โดยไม่สร้างภาระจนเกินตัว ซึ่งรวมถึง การหาข้อมูลจากสถาบันการเงินหลาย แห่ง เพื่อใช้เปรียบเทียบหาสินเชื่อที่เหมาะสมกับความต้องการและได้รับสิทธิประโยชน์มากที่สุดและอย่าลืมอ่านสัญญา รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องถ้วนก่อน ทำสัญญาสินเชื่อ

กล่าวโดยสรุป การวางแผนการเงิน การออม การลงทุน และการบริหารหนี้สิน เป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต โดยการที่รู้จักวางแผนบริหารจัดการทรัพย์สินของตนเอง การที่แบ่งทรัพย์สินออกเป็นส่วนๆ นั่นคือ การวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน การออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลนั้นจะทำให้ฐานะมั่นคง อีกทั้งยังสามารถนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อการลงทุนเพื่อผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นและเป็นการบริหารจัดการเพื่อเกิดประโยชน์ต่อธุรกิจของตนเองและยังสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม อีกประการหนึ่งการเป็นหนี้ที่ดีนั้นก็เป็นประโยชน์แก่เราเช่นการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยและการศึกษา เป็นต้น

๔.๓.๕ ด้านการบริหารและการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์

ด้านการบริหารและการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารงาน และการบริการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ อาทิเช่น ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ และความยุติธรรมของผู้บริหารที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน หากการบริหารงานมีความน่าเชื่อถือการดำเนินงานของสหกรณ์ก็จะมีคามยั่งยืน และทำให้บุคลากร เกิดความไว้วางใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ การดำเนินงานสหกรณ์ต้องยึดหลักการ ประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้ปัจจัยด้านการบริหาร และการให้บริการจึงเป็นปัจจัย หนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในทุกองค์กร

๔.๓.๖ ด้านสวัสดิการและการแก้ปัญหาด้านการเงินของสมาชิก

ด้านสวัสดิการและการแก้ปัญหาด้านการเงินของสมาชิก เป็นปัจจัยที่มุ่งเน้นเป้าหมายใน การดำเนินงานสหกรณ์อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือสหกรณ์ ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่ส่งเสริมให้บุคคลที่เป็นสมาชิกรู้จักการ ประหยัด รู้จักการออมทรัพย์ และสามารถบริการเงินกู้ ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อเกิดความจำเป็น โดยยึดหลักการช่วยเหลือ ตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมอีกทาง หนึ่งสอดคล้องกับ จุฬาทิพย์^๖ ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดสวัสดิการของสหกรณ์แก่สมาชิก คือ

- ๑) การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือครอบครัวสมาชิก
- ๒) การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์
- ๓) การจัดสวัสดิการเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายสมาชิก ซึ่งถือได้ว่าปัจจัยด้านสวัสดิการ

๔.๓.๗ ด้านอัตราดอกเบี้ย และผลตอบแทน

จากความเป็นมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาทางการเงินของบุคลากรที่มีความจำเป็นในการ กู้ยืมเงินจะประสบกับปัญหาอัตราดอกเบี้ยที่สูงหากบุคลากรไม่ได้เป็นสมาชิกในสถาบันการเงินนั้น เช่น การกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ การกู้เงินกู้นอกระบบ โดยก่อให้เกิดหนี้สินผูกพันตามมา ดังนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์การเพื่อให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์จะนำ เงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิกมาหมุนเวียนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนกู้ยืม โดยคิด ดอกเบี้ยต่ำกว่าเอกชน สอดคล้องกับ จารุวรรณ ชาวบ้านจีน^๗ เรื่องความต้องการและความคาดหวัง

^๖ จุฬาทิพย์ ภัทราวาท, *การจัดสหกรณ์ออมทรัพย์*, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๐).

^๗ จารุวรรณ ชาวบ้านจีน, *ความต้องการและความคาดหวังของบุคลากรในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗).

ของบุคลากรในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรต้องการให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในระดับมาก โดยมีความคาดหวังว่าจะสามารถกู้เงินได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ย และผลตอบแทน เป็นปัจจัยที่จูงใจให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ในอนาคต

๔.๓.๘ ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับสุพัตรา^๘ กล่าวว่า สหกรณ์ประเภทออมทรัพย์มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นในการดำเนินงานสหกรณ์จึงต้องดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ นอกจากนั้นเพื่อความคล่องตัวของสหกรณ์กฎหมายจึงกำหนดให้แต่ละสหกรณ์มีข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ไว้ และจะต้องกระทำภายในขอบวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่กำหนดในข้อบังคับ โดยที่เป็นองค์การธุรกิจของประชาชนริเริ่มจัดตั้งและดำเนินงานโดยประชาชนเองเพื่อประโยชน์ของประชาชนที่ช่วยกันจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น สหกรณ์ไม่ใช่เป็นคนเดียว ไม่ใช่ห้างหุ้นส่วน ไม่ใช่บริษัทจำกัด ไม่ใช่ธุรกิจ ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ไม่ใช่ส่วนราชการ แต่เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ฐานะเท่าเทียมกัน สมาชิกต่างมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการของสมาชิกทุกคน โดยยึดหลักการประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม และหลักการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เป็นสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานภายในสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นจะทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบาย กฎระเบียบได้ดี และมากไปกว่านั้นคือบุคลากรจะเห็นคุณค่า และออมเงินมากขึ้นส่งผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีความยั่งยืนและมั่นคง

๔.๔ ประโยชน์จากการประยุกต์ใช้หลักโภควิภาค

๔.๔.๑ โภควิภาคส่วนที่ ๑ ด้านการเลี้ยงตนเองและทิศ ๒

ก) สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัดได้นำหลักโภควิภาคส่วนนี้ ไปประยุกต์ใช้นั้น เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติโดยตรง ซึ่งเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าและตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน (sustainable) และสมดุล อันเกิดจากการตระหนักรู้ถึงวิธีการบริหารทรัพย์สินที่หา มาได้เป็นทรัพย์สินเพื่อดำรงชีวิต สามารถควบคุมชีวิต ตลอดจนกำหนดเส้นทางชีวิตของตน ซึ่งจะทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามหลักโภควิภาค ๔ รู้จักการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้มานั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณธรรมหรือชุดวิธีดังกล่าวก่อให้เกิดประสิทธิผลสำหรับผู้ปฏิบัติให้รู้จักการจัดการโภคทรัพย์ที่

^๘ สุพัตรา ภาคย์วิวัฒน์, การศึกษาการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ, (กรุงเทพมหานคร: กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ, ๒๕๔๐).

แสวงหามาได้อย่างถูกวิธีและสุจริต หมั่นเพียรประกอบอาชีพที่ตนประกอบอย่างสม่ำเสมอ แล้วให้รู้จักนำทรัพย์มาลงประกอบกิจการ และยังให้รู้จักเก็บออมอย่างมีระบบ อันเป็นหลักการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นการประพฤติตามหลักโภควิภาคจึงเป็นชุดวิธีหรือเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพย์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิต ต้องอาศัยปัจจัยป้อนเข้า คือ อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สิ่งของเครื่องใช้ที่มีคุณภาพ และความมั่งคั่ง ร่ำรวย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีขึ้นได้จะต้องอาศัยเครื่องมือและคู่มือในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ เครื่องมือหรือคู่มือที่ผู้วิจัยกล่าวถึงก็คือ หลักโภควิภาค เป็นปัจจัยให้เกิดการตั้งตัวเป็นหลักฐาน มีฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัวดีและมีความสุขตามสมควรแก่สภาพ มีวัตถุที่พรั่งพร้อมที่อำนวยความสะดวกต่อความต้องการของร่างกาย อันเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตตามหลักโภควิภาค ๔ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความสุข ความพึงพอใจ ซึ่งมีปัจจัย ๔ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานต่อความต้องการของชีวิต ได้แก่

อาหาร หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ นามาเลี้ยงร่างกายประจำวัน ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ข้าว น้ำ เนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ต่างๆ เป็นต้น แล้วแต่ผู้ใดจะนาสิ่งใดมาเลี้ยงร่างกาย ตามฐานะความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคล เพราะร่างกายของมนุษย์จะขาดอาหารไม่ได้ ถ้าขาดอาหารก็ต้องตายในที่สุดอาหารจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต

เครื่องนุ่งห่ม หมายถึง เสื้อผ้าสำหรับสวมใส่ เพื่อปกปิดร่างกายให้ดูสวยงาม เพราะร่างกายของมนุษย์สกปรกและน่าเกลียด นอกจากนั้นเสื้อผายังช่วยป้องกันการรบกวนของแมลงและสัตว์อื่นๆ ส่วนผ้าห่ม หมายถึง ผ้าที่ใช้ห่มกันหนาวในฤดูหนาว เพราะมนุษย์เกิดมาตัวเปล่า เมื่อเกิดมาแล้ว จึงมีความจำเป็นต้องมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับร่างกายภายนอกของมนุษย์^๙

ที่อยู่อาศัย หมายถึง บ้านเรือน ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยพักผ่อน หลับนอน หลบแดด หลบฝน และป้องกันอันตรายจากสัตว์ร้ายใหญ่ ที่จะมารบกวนหรือทาร้ายในเวลากลางวันและกลางคืน เพราะฉะนั้น ที่อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในความเป็นอยู่ของมนุษย์ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

ยารักษาโรค หมายถึง พืชที่เป็นสมุนไพร ต่างๆ แล้วนามาสกัดเป็นยารักษาโรคเพื่อนามารักษามนุษย์ ที่เจ็บไข้หรือป่วยเป็นโรคต่างๆ ให้หายจากความทุกข์ทรมาน ในการป่วยของโรคนั้นๆ เพราะฉะนั้นยารักษาโรค จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะยารักษาโรคจะทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้อีก ถ้าไม่มียาโรค มนุษย์อาจตายก่อนอายุขัย ด้วยโรคต่างๆ

^๙ พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๑.

การดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นต้องอาศัยปัจจัย ๔ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการดำรงชีวิต ซึ่งหลักโภชนาการ ๔ ด้าน “เอเจน โภเคน ภุญเชย” เป็นประโยชน์อย่างมากในการบริหารจัดการทรัพยากรที่หามาได้และการมีอาชีพ มีรายได้ มั่นคง การใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่น เพราะรู้จักการจัดสรรทรัพยากรให้กับการใช้ชีวิต ตลอดถึงการเข้าใจใน กลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรตามธรรมของพระพุทธเจ้าส่งผลให้การดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิต

ข) การได้รับชื่อเสียงเป็นที่นับถือของสังคม

เพราะเมื่อบุคคลมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างถูกต้องตามหลักชุดวิธีของโภชนาการ ๔ แล้วก็จะ ย่อมนำทรัพยากรนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ทั้งหลายเป็นเหตุให้ได้รับชื่อเสียงและน่ายกย่องแก่คนที่พบเห็น และวิญญูชนย่อมสรรเสริญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักโภชนาการ ๔ ที่ว่า “เอเจน โภเคน ภุญเชย” ได้แก่ แบ่ง ๑ ส่วน สำหรับใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยง หลักการนี้สะท้อน ให้เห็นถึงความสำคัญของคนในครอบครัว กล่าวคือ

๑) เลี้ยงบิดามารดา เพราะมารดาบิดาเป็นผู้มีอุปการคุณต่อเรามากนัก ท่านทั้งสองคอย ให้ข้าเรามาตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ ต้องเหน็ดเหนื่อย เสียสละ ซึ่งการนำทรัพยากรมาเลี้ยงดูปรนนิบัติ ท่าน เป็นบุญอันประเสริฐอีกด้วย เมื่อวิญญูชนพบเห็นการกระทำดังกล่าวนี้ย่อมสรรเสริญ และเป็น ที่ยกย่องนิยมนับถือของสังคมอีกด้วย

๒) เลี้ยงบุตรและภรรยา บุตรนั้นเป็นผู้สืบสกุลและเป็นความของพ่อแม่ ถ้าหากว่าบุตร เป็นคนดีและมีความสามารถ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ และเราเองก็ได้ชื่อว่ามีส่วนผลิตและ สรรสร้างบุตรที่มีค่าต่อสังคม และสังคมก็จะยกย่องให้เกียรติมารดาและบิดาของบุตรด้วย

๓) เลี้ยงญาติใกล้ชิด เราเกิดมาต่างก็มีญาติพี่น้อง การเลี้ยงดูญาติจึงเป็นสิ่งที่สมควรอย่าง ยิ่งเพราะการเลี้ยงดูญาติย่อมเป็นวิถีทางนำชีวิตของหมู่ญาติให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง กล่าวคือ ก่อให้เกิดนิยมนับถือเคารพนับถือกันอย่างแน่นอน เกิดความสามัคคี สนิทสนมกลมเกลียวกันในหมู่ญาติ ก่อให้เกิดการอนุเคราะห์เกื้อกูลกันในกิจการงานทั้งปวงด้วยเมตตากรุณา ทำให้กิจการงานดำเนินไป อย่างสะดวกปราศจากอุปสรรค ทำให้เป็นคนกว้างขวางในสังคม มีคนยินดีต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน และมีผลถึงสัมปรายภพมีการเข้าถึงสุคติ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า การสงเคราะห์ญาติเป็นอุดมมงคล เพราะเป็นเหตุบรรลุลุคณพิเศษ ทั้งหลาย อันเป็นไปในทิฐฐธรรมมีความสรรเสริญ เป็นต้น และเป็นไปในสัมปรายภพ มีการเข้าถึงสุคติ เป็นต้น ดังภาษิตคาถาในเรื่อง นกมัยหกะ ในมัจฉลัตถปิณี ว่า “ส่วนนักปราชญ์ได้โภคะทั้งหลายแล้ว

ยอมสละเคราะห์พวกญาติ เพราะการสละเคราะห์นั้นเขายอมได้รับเกียรติ ยศชื่อเสียง เขาจากโลกนี้ไปแล้ว ก็บันเทิงในสวรรค์”^{๑๐}

๔) เลี้ยงคนรับใช้ และพนักงาน เราควรมีเมตตากรุณาต่อบุคคลเหล่านี้ มีใจเอื้อเฟื้อปฏิบัติต่อเขาอย่างอ่อนโยน มองเขาเหมือนลูกหลาน หรือญาติพี่น้อง ไม่ดูหมิ่นถีนทอนเขาคนเหล่านี้ก็จงรักภักดีทำงานให้ด้วยความเต็มใจ เคารพรักเราเสมือนญาติผู้ใหญ่ของเขา และช่วยป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้การรู้จักบริหารจัดการสรรพทรัพย์เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่น เกียรติศัพย์และชื่อเสียงที่ตนเองกระหายอยากได้รับการยกย่องและเป็นที่เคารพนับถือ ดังที่พระองค์ทรงตรัสรับรองว่า “สัตบุรุษครอบครองโภคทรัพย์ เป็นผู้เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เทวดาย่อมรักษาเขาผู้มีธรรมค้ำครองแล้ว เป็นพหูสูต สมบูรณ์ด้วยศีลและวัตร เกียรติย่อมไม่ละเขาผู้ตั้งอยู่ในธรรม”^{๑๑} บุคคลเมื่อรู้จักวิธีในการจัดการบริหารทรัพย์อย่างถูกวิธี ก็ย่อมจะหาไม่ขาดแคลนทรัพย์ เป็นอุปการะในการหาตนให้เป็นสุข และเจือจุนช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคม ย่อมเป็นที่ยกย่องนับถือ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสย้ำว่า “ผู้ให้ทานยอมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน กิตติศัพย์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป ย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ หลังจากตายแล้วย่อมบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์”

กล่าวโดยสรุป หลักโภควิภาค ๔ เป็นประโยชน์ทางด้านจัดการทรัพย์ ทั้งด้านการไม่ประกอบกิจการธุรกิจที่ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น และด้านการจัดสรรทรัพย์ตามหลักโภควิภาค ในส่วนหนึ่งไว้สำหรับใช้เพื่อเลี้ยงดูตนเอง บิดามารดา บุตร ภรรยา ญาติมิตร ตลอดถึงคนรับใช้ ไกลชิด เป็นต้น ด้วยการบำรุงบุคคลเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่ายกย่องอย่างยิ่งและน่านับถือเป็นกิตติศัพย์ชื่อเสียงให้กับตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังสร้างฐานะมั่นคงให้กับตนเองแล้วยังสามารถนำทรัพย์เหล่านี้ไปสร้างประโยชน์ให้กับสังคมนานัปการ

๔.๔.๒ การประยุกต์ใช้โภควิภาคด้านการลงทุน

ก) ไม่เป็นภาระของสังคม แม้ว่าหลักโภควิภาค ๔ มุ่งเน้นการบริหารจัดทรัพย์สินในระดับปัจเจกบุคคล แต่ก็ยังให้ความสำคัญในระดับสังคม กล่าวคือ เมื่อตนเองและครอบครัวอยู่สุขสบายแล้วก็นำทรัพย์ไปช่วยเหลือสังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งหลักโภควิภาค ๔ เป็นคู่มือและเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อไว้ดำรงชีวิตในบ้านปลายหรือหลังเกษียณอายุได้ เพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นภาระของสังคม หรือภาระของรัฐ ด้วยเหตุดังนี้ การวางแผนทางการเงินถือว่าเป็นสาระสำคัญของ

^{๑๐} พระสิริมังคลเถระ, มงคลัตถปิณี ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

^{๑๑} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๑/๖๖.

หลักโภควิภาค ๔ อีกประการหนึ่ง และจัดเป็นทักษะที่สำคัญของชีวิตที่ทุกคนจะต้องยึดถือและปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดความมั่นคงทางการเงิน และความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ตลอดจนยังสามารถตอบสนองความต้องการและเป้าหมายเฉพาะของแต่ละบุคคลได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน บุคคลส่วนมากต่างพากันละเลยหรือเพิกเฉยต่อการให้ความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการไม่ตระหนักรู้หรือนำชุดวิธีของหลักโภควิภาค ๔ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้สังคมหรือภาครัฐต้องมีค่าใช้จ่ายมากในการจัดการระบบประกันสังคมเพื่อดูแลผู้ที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้เมื่อเงินไม่พอใช้

ข) เป็นประโยชน์ต่อสังคม พระพุทธเจ้าได้วางหลักการใช้จ่ายเพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคมเป็นหลักที่ตรัสไว้ครอบคลุมทุกภาคส่วนซึ่งถ้าสามารถปฏิบัติได้อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ย่อมสามารถทำให้ประสบกับความสุข และความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้ นอกจากนี้สังคมส่วนรวมย่อมได้ประโยชน์จากการมีทรัพย์ของเราด้วย ด้วยเหตุที่ว่า เมื่อบุคคลมีการนำหลักโภควิภาคมาประพฤติปฏิบัติ สอนตอบต่อหลักของพระพุทธเจ้าในคุณธรรมดังกล่าว ก็จะเป็นอำนาจเป็นพลังในการสร้างสังคมร่วมกันให้น่าอยู่ โดยเริ่มจากปัจเจกบุคคลให้เข้มแข็ง เมื่อบุคคลมีการจัดการบริหารทรัพย์ตามหลักการของพระพุทธเจ้าแล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นกว้างขวางออกไปในสังคม เชื่อว่าได้สร้างสรรค์พลังของสังคมโดยมีต้องสงสัย หากรัฐต้องการที่จะพัฒนาประเทศ ในด้านใดด้านหนึ่ง ถ้ามีการชักชวนบุคคลเหล่านี้ให้เข้ามามีส่วนร่วม บุคคลเหล่านี้ก็จะพลังอันสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะจูงใจประชาชน เพื่อให้ความร่วมมือกับรัฐในการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นที่นิยมของประชาชนอยู่แล้ว เมื่อขอความร่วมมือให้ปฏิบัติใดๆ ก็ย่อมจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริปริยัติธำรง ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักโภควิภาค ที่มีต่อสังคมว่า การปฏิบัติหลักโภควิภาค ๔ ทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาชีวิตในแนวทางที่ตรงแล้ว สังคมก็เป็นสุข การดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักพุทธศาสนาที่ทำประโยชน์ตนและประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวมเป็นผู้มีชีวิตสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศีลธรรม พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญถือว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “วิญญูชน” กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยสติปัญญา มีความระลึกได้เสมอ ก่อนจะทำ ก่อนจะพูด และก่อนจะคิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นเสมอ^{๑๒}

สรุปได้ว่าการลงทุนไม่เพียงเป็นประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากมาย กล่าวคือ ๑) ไม่เป็นภาระต่อสังคม หมายถึง การบริหารจัดการทรัพย์ของตนเองที่มั่นคงและ

^{๑๒} พระครูสิริปริยัติธำรง (พิสิฐ ชุตินธโร), “ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบโภควิภาค ๔ กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๖.

ยั่งยืนทำให้สามารถดำรงชีวิตของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณจากภาครัฐหรือส่วนงานอื่น จึงไม่เป็นภาระต่อสังคม และ ๒) เป็นประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง การที่ฐานะของตนเองมีความมั่นคงทางการใช้ทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว นอกเหนือจากนั้นก็ยังสามารถให้ความร่วมมือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างเต็มที่

ค) เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ เศรษฐกิจมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทย เพราะเศรษฐกิจเป็นตัวแปรหลักของคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ทุกประเทศทั่วโลก จึงมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการเมือง ประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจจึงเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Country) เพราะฉะนั้น สถาบันเศรษฐกิจ เป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสถาบันหนึ่ง สังคมปัจจุบันจะให้ความสำคัญแก่สถาบันนี้มากกว่าสถาบันอื่นของสังคม โดยมีความเชื่อว่า หากสถาบันเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาอย่างมีความมั่นคงดีแล้ว สถาบันอื่นๆ ของสังคมจะปรับตัวอย่างมั่นคงตามด้วย แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจในสังคมจะมีการพัฒนาและมีความเจริญรุ่งเรืองมากเพียงใด ในทางกลับกันสังคมต้องเผชิญกับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชันและปัญหาอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อความปกติสุขของผู้คนในสังคมอย่างกว้างขวาง การจัดสรรทรัพย์สินหรือหลักโภควิภาค ๔ ในทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยในการดำรงชีวิตที่ดีงาม และคำนึงถึงความรับผิดชอบที่ตนจะพึงก่อเกิดแก่คนอื่น ซึ่งผู้วิจัยขออธิบายภายใต้กรอบ การผลิต การค้าขาย และการบริโภค การค้าขายเป็นระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยเงินหรือการตอบแทนด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งถ้าหากพ่อค้าแม่ค้าขาดศีลธรรมโดยการขายในราคาที่แพงมากๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรเหมือนอย่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เอาเงินหรือวัตถุเป็นตัวตั้ง ส่งผลให้เกิดปัญหาอย่างที่พบได้ในปัจจุบัน ดังที่ ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า “เศรษฐกิจที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง จะขาดความเชื่อมโยงกับชีวิต จิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพจึงทำให้เกิดวิกฤติ” จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่า ภาพรวมของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมส่งผลกระทบไปยังมวลรวมของระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมด ซึ่งเป็นเพราะว่ามนุษย์ไม่มีศีลธรรม หรือเพิกเฉยต่อศีลธรรมอย่างแท้จริง จากนั้นดังกล่าวข้างต้น ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ การค้าขายก็เป็นปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการทรัพย์สิน ซึ่งหากว่าบุคคลมีหลักการปฏิบัติตามหลักโภควิภาค ๔ แล้วย่อมจะทำให้เกิดความคล่องตัวที่จะแบ่งปันทรัพย์สินสำหรับประกอบกิจการของตน เพื่อจะได้ดำเนินกิจการในการค้าขายได้ การบริโภค การบริโภคเป็นปัจจัยสำคัญในแง่ของการดำรงชีวิตมนุษย์ และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจทั้งในระดับปัจเจกชนหรือระดับชาติ แต่ถ้าหากว่าการบริโภคเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ภู่วิธีก็จะกลายเป็นผลเสียได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่บริโภคไปตามกระแส

สรุปได้ว่าแนวทางบริหารจัดการทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคด้านการจัดการลงทุน ดังข้างต้นเป็นข้อปฏิบัติส่งเสริมจัดสรรทรัพย์สินให้คนทั่วไปมีปัจจัย ๔ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้และมั่นคง ทั้งมีอาชีพ

ที่สุจริตสามารถจุนเจือตนเองและครอบครัวให้ดำเนินต่อไปได้และราบรื่น ไม่เป็นภาระต่อสังคมเป็นประโยชน์แก่คนในสังคมด้วย การที่ประกอบสัมมาอาชีพนั้นช่วยให้สังคมสงบสุขไม่เดือดร้อน คุณธรรมดังกล่าวจะจัดสรรทรัพย์สินที่มีอยู่ในสังคม และความเป็นอยู่ดีทางเศรษฐกิจในสังคมนั้น เป็นปัจจัยเสริมเกื้อกูลแก่การพัฒนาศักยภาพของบุคคล ให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญาเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นไป

๔.๔.๓ ใช้โศกวิภาคด้านการออม

ก) **ทำให้มีความมั่นคงของชีวิตในอนาคต** คือแบ่งทรัพย์สินส่วนหนึ่งจากที่หามาได้เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นหรือเพื่อสร้างอนาคตให้มีความมั่นคง รู้จักการป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน เช่น ระวังมิให้โจรผู้ร้ายมาลักขโมยแย่งชิงไป รู้จักการเก็บของมีค่าไว้ในบ้านต้องเก็บให้ปลอดภัยมิดชิด ไม่ควรแต่งกายด้วยของมีค่าเพราะนอกจากจะไม่ปลอดภัยทรัพย์สินแล้ว ยังอาจจะเป็นอันตรายแก่ตนเองอีกด้วย รู้จักการถนอมทรัพย์สิน คือ รู้จักใช้รู้จักถนอมสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ให้ใช้การได้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อซารุดพื่อที่จะซ่อมไว้ใช้ได้ก็ต้องซ่อม นอกจากนี้ก็ต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินในประเทศหรือเงินไทยไม่ให้รั่วไหลออกไปต่างประเทศ หรือซื้อของต่างประเทศที่เป็นของฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นแก่การครองชีพ และรู้จักการป้องกันทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ คือ ต้องมีสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินสมบัตินั้นโดยชอบธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย เช่น บ้านต้องมีทะเบียนบ้าน ที่ดินต้องมีหนังสือสำคัญแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น หลักโศกวิภาค ๔ นี้ล้วนเป็นหลักที่ปัจเจกชนสามารถมาจัดการบริหารเรื่องทรัพย์สิน ที่สำคัญ หลักที่ว่า จตุตถกัจจ นิราเปยย ได้แก่ แบ่งส่วนที่สี่ สำหรับเก็บไว้ในคราวจำเป็นเร่งด่วน” หลักการนี้ทำให้เราสามารถนำทรัพย์สินในส่วนนี้มาบำบัดอันตรายอันจะเกิดจากเหตุต่างๆ ได้ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย ราชภัย โจรภัย หรือภัยที่มาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่มักจะถูกปิดบังซ่อนเร้นอยู่ประจายกายของแต่ละบุคคล คือ ชาติภัย ชราภัย พยาธิภัย และมรณภัย๓๑ บุคคลหาทรัพย์สินมาได้ด้วยความยากลำบาก ควรนำทรัพย์สินมาบำบัดอันตรายที่เกิดขึ้น ในทางกลับกัน หากเราไม่มีการออมทรัพย์สินหรือเก็บทรัพย์สินไว้ในคราวจำเป็น ก็จะทำให้เกิดผลเสียและได้รับความเสียหาย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่มีการเตรียมทรัพย์สินรองรับเหตุการณ์หรือภัยพิบัติ ก็ยากต่อการรับมือ จากสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบและรุนแรงขึ้น หรือแม้แต่เก็บทรัพย์สินไว้ในคราเมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น ขับรถไปชนคนต้องเสียค่าทาทาขวัญเป็นเงินก้อนใหญ่ หากไม่มีการเก็บทรัพย์สินส่วนนี้ไว้แล้ว ชีวิตก็จะเต็มประดาไปด้วยความทุกข์ยาก หากความสำเร็จในชีวิตไม่ได้

ข) **เศรษฐกิจมีความมั่นคง** โดยผู้ที่รู้จักเก็บเงินไว้เก็บออมนอกจากจะทำให้เรามีความมั่นคงในอนาคตแล้ว ส่งผลให้เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโต ซึ่งเศรษฐกิจแปลว่า กิจที่ประเสริฐ คือ เป็นกิจที่ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่และเปิดโอกาสให้คนได้พัฒนาชีวิตคนให้เจริญ ให้สูงขึ้นได้ การประกอบ

อาชีพ เช่น การปลูกผัก เพื่อบริโภค เพื่อแจกจ่ายแก่เพื่อนบ้าน หรือเพื่อจำหน่ายให้ได้เงินมา เพื่อนำไปแลกกับปัจจัยด้านอื่น เช่น ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เป็นต้น เรียกกันว่า เป็นเรื่องกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ คือ เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เงินเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายปัจจัยทั้งหลาย จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพสูงมาก โดยเฉพาะปัจจุบัน การจะมีเงินได้ก็เป็น เรื่องยาก ฉะนั้นเมื่อได้มากก็ต้องรู้จักประหยัดรู้จักออมเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของปัจจัยในการดำรงชีพต่อไป

การออมทรัพย์สินของเพื่อใช้ประโยชน์ในยามฉุกเฉินและยาม มีอันตรายมาถึงตนเองตามหลักโภควิภาค ๔ นั้นทำให้ชีวิตมีความมั่นคงในอนาคตและเศรษฐกิจมีความมั่นคง โดยมีการสะสมทรัพย์สินอย่างถูกต้องเพื่อเอาไว้ใช้ในเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน เช่น การเจ็บป่วยหรือในวัยชรา เป็นต้น การป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สินจะมีจากโจรผู้ร้ายหรือมิฉฉาชีพ การถนอมทรัพย์สิน และการป้องกันทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตน

๔.๔ สรุป

ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความหมาย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ใช้ในการวางแผนพิจารณาการใช้จ่ายของตนเองให้รัดกุมและรอบคอบก่อนการนำเงินไปใช้สอย จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการเงิน การออม การลงทุน และการบริหารหนี้สิน ซึ่งเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต โดยการวางแผนบริหารทรัพย์สินของตนเอง การที่แบ่งทรัพย์สินออกเป็นส่วนๆ นั้นคือ การวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน การออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลนั้นจะทำให้ฐานะมั่นคง อีกทั้งยังสามารถนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อการลงทุนเพื่อผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นและเป็นการบริหารจัดการตามหลักโภควิภาค เป็นประโยชน์ทางด้านจัดการทรัพย์สิน ทั้งด้านการไม่ประกอบกิจการธุรกิจที่ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น และด้านการบริหารทรัพย์สินตามหลักโภควิภาค ในส่วนหนึ่งไว้สำหรับใช้เพื่อเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวและบุคคลควรบำรุง และยังสามารถนำทรัพย์สินที่หามาได้ไปสร้างประโยชน์ให้กับสังคมมากมาย แนวทางการบริหารทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคด้านการบริหารทรัพย์สิน ดังกล่าวนั้น เป็นข้อปฏิบัติส่งเสริมการบริหารทรัพย์สินให้คนทั่วไปมีปัจจัย ๔ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้และมั่นคง ทั้งมีอาชีพที่สุจริตสามารถเงินเจือตนเองและครอบครัวให้ดำเนินต่อไปได้และราบรื่น ไม่เป็นภาระต่อสังคมก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในสังคมด้วยการที่ประกอบสัมมาอาชีพนั้นช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุขไม่เดือดร้อน และความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจในสังคมนั้น เป็นปัจจัยส่งเสริมเกื้อกูลแก่การพัฒนาคุณภาพของคนทุกคนมีโอกาสพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญาเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไป การออมทรัพย์สินของเพื่อใช้ประโยชน์ในยามฉุกเฉินและยามมีอันตรายมาถึงตนเองตามหลักโภควิภาคนั้นทำให้ชีวิตมีความมั่นคงในอนาคตและเศรษฐกิจมีความมั่นคง โดยมีการสะสมทรัพย์สิน อย่างถูกต้องเพื่อเอาไว้ใช้ในเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน เช่น การ

เจ็บป่วยหรือในวัยชรา เป็นต้น การป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สินมีค่า การถนอมทรัพย์ และการป้องกันทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตนดังนั้นการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด มีหลักการและแนวทางการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ ที่มีเงินเดือนหรือค่าจ้างบริหารรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคง บนพื้นฐานของหลักการพอดีมาสร้าง ภาระให้ตนเองและครอบครัวให้ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก สหกรณ์ยังเป็น เสมือนธนาคารอีกธนาคารหนึ่ง รับฝากเงิน จัดหาทุน และลงทุนกับกลุ่มสหกรณ์ด้วยกัน ลงทุนกับ วิสาหกิจชุมชน และในรูปแบบอื่นๆตามมติของสหกรณ์ ตามกฎระเบียบและข้อกำหนด สหกรณ์ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกและสังคมให้เงินกู้ ชื้อหุ้น ชื้อหลักทรัพย์ ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตรา สารการเงิน ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นสหกรณ์สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกและสังคมสหกรณ์มี รูปแบบการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาค มีส่วนในการบริหารทรัพย์แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตาม หลักโศกวิภาคทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แบ่งออกไว้เป็น ๓ ส่วน คือ รูปแบบการบริหารใช้ทรัพย์ของ สหกรณ์ส่วนที่ ๑ ซึ่งสหกรณ์ใช้ทรัพย์บริหาร ๑ ใน ๔ ส่วนสหกรณ์ใช้ทรัพย์บริหารเพื่อช่วยเหลือ สมาชิกและสหกรณ์ใช้ในการใช้จ่ายทำประโยชน์ตามหลักธรรมนำชีวิตบนรากฐานของความพอดี รูปแบบการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ในส่วนส่วนที่ ๒ มีรูปแบบของการใช้ทรัพย์ส่วนที่ ๓, ๔ สหกรณ์ใช้ทรัพย์ในการบริหาร ๒ ใน ๔ ส่วน ใช้การบริหารให้กับสมาชิกได้กู้เงินเพื่อไปลงทุนในกิจการ ของสมาชิกและสหกรณ์นำไปลงทุนเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์และไว้จ่ายเงินปันผลและดอกเบี้ยเงินฝากของ สมาชิกและเพื่อสร้างความมั่นคงของสหกรณ์และสมาชิกและเพื่อพัฒนาด้านความรู้ วิชาการ ด้าน เทคโนโลยีข่าวสารที่ทันสมัย รูปแบบการบริหารทรัพย์ส่วนที่ ๔ สหกรณ์ใช้ในการบริหารทรัพย์ ๑ ใน ๔ ส่วน เก็บเก็บออมไว้ใช้ยามจำเป็นยามฉุกเฉิน สหกรณ์ใช้ทรัพย์ส่วนนี้ให้สมาชิกกู้เพื่อใช้ยามเจ็บป่วย กู้เพื่อสร้างเคหสถาน ชื้อพันธบัตร ตัวแลก หุ้นต่างๆ และจัดกองทุนไว้เพื่อเกษียณและสงเคราะห์ ฌาปนกิจของสมาชิก ทั้งหมดนี้สหกรณ์ได้บริหารตามหลักโศกวิภาคและใช้หลักธรรมตาม พระพุทธศาสนามีคุณธรรมสร้างคุณค่าให้สังคม

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพย์ ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ๒) เพื่อศึกษาหลักโศกวิภาคในพุทธศาสนา ๓) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคที่ปรากฏในพระพุทธานุสา ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการทรัพย์ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ผลงานวิจัย พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด จัดตั้งขึ้นมาจากสมาชิก ผู้ที่มีรายได้เป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างของกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพเดียวกันเพื่อดำเนินการช่วยเหลือและ ส่งเสริมด้านการการออมเงินของสมาชิกสหกรณ์และสหกรณ์อื่น สหกรณ์มีการดำเนินการเสมือน ธนาคารทั่วไปบริหารการเงินของสมาชิกของสหกรณ์และสหกรณ์อื่น การบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ได้ มีการบริหารทรัพย์โดยการแบ่งทรัพย์ออกเป็นหลายส่วน เพื่อนำมาการจัดการบริหารตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ได้สอดคล้อง กับการบริหารทรัพย์ตามหลักโศกวิภาคในทางพระพุทธศาสนา โดยการเริ่มต้นจากการแสวงหาทรัพย์ ก็คือเงินของสมาชิกสหกรณ์ ที่นำมาฝาก นำมาลงทุน จัดหาทุน ให้เงินกู้แก่สมาชิก ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืม เงิน ชื้อหุ้นของธนาคาร หุ้นของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการกับสหกรณ์ หรือสหกรณ์อื่น เพื่อดำเนิน กิจการให้กับสมาชิกและของสหกรณ์นั่นเอง สหกรณ์แบ่งเงินออกเป็น ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เตรียมเงิน ไว้เป็นผลตอบแทนตามระเบียบของสหกรณ์ให้กับสมาชิกในรูปแบบของดอกเบี้ยและเงินปันผลให้กับ สมาชิกที่นำเงินมาฝากไว้กับสหกรณ์ ส่วนที่ ๒ สหกรณ์เตรียมเงินส่วนไว้ ๒ ส่วน ใน ๔ ส่วนของเงิน สหกรณ์ สหกรณ์นำไปลงทุนเอง เช่น ชื้อพันธบัตรรัฐบาล นำไปซื้อหุ้นสหกรณ์อื่นและหุ้นวิสาหกิจ ชุมชน นำไปลงทุนอื่นตาม มติ นโยบายของสหกรณ์ เพื่อช่วยเหลือให้สมาชิกและสหกรณ์อื่น ได้กู้ยืม เพื่อการลงทุนกิจการของสมาชิกซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อสมาชิกจะได้มีผลประโยชน์นอกเงยจาก

สหกรณ์ได้นำเงินไปลงทุนหลากหลายรูปแบบ เช่น ลงทุนในหุ้นของธนาคาร หุ้นชุมชนหรือสหกรณ์ เพื่อให้ทรัพย์สินทางการเงินงอกเงย สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของสมาชิกโดยการ รับฝากถอน จัดตั้งกองทุนสำรองต่างๆและให้กู้ยืมซึ่ง ดำเนินตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ซึ่ง

สหกรณ์ออกหุ้นได้โดยไม่จำกัดจำนวน มีมูลค่าหุ้นละสิบบาท โดย การถือหุ้น สมาชิกทุกคนต้องชำระค่าหุ้นเป็นรายเดือนตั้งแต่เดือนแรก ที่เข้าเป็นสมาชิกตามอัตราส่วนของจำนวนเงินได้รายเดือนของตน ตามที่ กำหนดไว้ใน ระเบียบของสหกรณ์ เงินรายได้รายเดือนตามวรรคแรก หมายถึง เงินเดือน หรือค่าจ้าง ประจำและเงินที่จ่ายควบกับเงินเดือนหรือค่าจ้างประจำซึ่งสมาชิกได้รับจากหน่วยงานเจ้าสังกัด และหมายถึง บำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำนาญบำนาญ ซึ่งสมาชิกได้รับจากทางราชการด้วยหากสมาชิกต้องการจะถือหุ้นรายเดือนในอัตราที่สูงกว่าที่กำหนดไว้ใน ระเบียบของสหกรณ์หรือจะขอซื้อหุ้นเพิ่มขึ้นต้องยื่นความจำเป็นหนังสือ ต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา และสมาชิกจะโอนหรือถอนหุ้นใน ระหว่างที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ไม่ได้ ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกยังไม่สิ้นสุด สหกรณ์ไม่ต้อง ส่งเงินค่าหุ้นของสมาชิกเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่ของสมาชิคนั้น การชำระค่าหุ้น ให้ชำระโดยหักจากเงินได้รายเดือนของสมาชิก ในวันจ่ายเงินได้รายเดือนประจำเดือนนั้นๆทุกเดือนหากสมาชิกต้องการงดชำระค่าหุ้นรายเดือน สมาชิกจะต้องมีการ ชำระค่าหุ้นมาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน หรือเป็นจำนวนเงิน ไม่น้อยกว่าเพดานสูงสุดของเงินกู้สามัญและไม่มีหนี้กับสหกรณ์ โดยต้อง แจ้งความจำเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกจะได้ผลตอบแทนจากการถือหุ้นสหกรณ์เป็นเงินปันผล ซึ่งจะจัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปี รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น กู้ยืมเงินและรับเงินจากการออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสาร การเงินอย่างอื่น สะสมทุนสำรองและทุนอื่นๆรับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้ ส่วนที่ ๓ สหกรณ์เตรียมเงินส่วนไว้ ๑ ส่วน ใน ๔ ส่วน เตรียมไว้เป็นกองทุนเกษียณอายุเป็นบำนาญหรือบำนาญ จัดตั้งกองทุนฌาปนกิจศพเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัว ลักองทุนอื่นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์

๕.๑.๒ หลักโศกวิภาคในพระพุทธศาสนา

ผลงานวิจัย พบว่า ตามหลักของโศกวิภาคในพระพุทธศาสนานั้น ได้แบ่งทรัพย์สินออกเป็น ๔ ส่วนเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ซึ่งมีวิธีการใช้จ่ายทรัพย์สินตามหลักโศกอาทิยะ ๕ หรือโศกอาทิยะ หมายถึง เหตุผลที่ควรยึดถือเอาประโยชน์จากโภคทรัพย์ที่มนุษย์ครอบครองไว้ เมื่อแสวงหาทรัพย์สินมาได้แล้วจากความขยันหมั่นเพียรและความสุจริตชอบธรรมแล้วนำมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุมีผลใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองในหลักโศกอาทิยะมี ๕ ข้อ

คือ ๑) เลี้ยงตัว มารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข ๒) บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข ๓) ใช้ป้องกันภัยอันตราย ๔) ทำพิธี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

ทำบุญอุทิศให้เทวดา ถวายเป็นของหลวง ๕) อุปถัมภ์บำรุงสมณะพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ควรบริจาคปัจจัย ๔ แต่พระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการบำรุง พระพุทธศาสนาให้มี ความเจริญมั่นคงสืบไป พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า เราได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์ เลี้ยงตน แล้ว ได้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เลี้ยงคนที่ควรเลี้ยงแล้ว ได้ผ่านพ้นภัยที่เกิดขึ้นแล้ว ได้ให้ทักษิณา อันมีผลสูงเลิศแล้ว ได้ทำพลี ๕ ประการแล้ว และได้บำรุงท่านผู้มีศีล สำรวมอินทรีย์ประพฤติ พรหมจรรย์แล้ว บัณฑิตผู้อยู่ครองเรือน พึงปรารถนา โภคทรัพย์ เพื่อประโยชน์ใด ประโยชน์นั้น เรา ก็ ได้บรรลุแล้ว เราได้ทำสิ่งที่ไม่ต้องเดือดร้อนแล้ว ดังนี้ชื่อว่า เป็นผู้ดำรงอยู่ในธรรมของพระอริยะ บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้ เมื่อเขาละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิงใจในสวรรค์

การใช้ทรัพย์ตามหลักโภควิภาคให้แบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เพื่อการใช้ ใช้จ่ายสำหรับตนเองและครอบครัวเป็นใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตัวเองเลี้ยงบิดามารดาบุตรภรรยาและคนใน ปกครองทั้งหลายให้มีความสุข ใช้จ่ายเพื่อบำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้มีความสุข ใช้จ่าย เพื่อปกป้องรักษาสวัสดิภาพทำตนให้มั่นคงปลอดภัย ทำพลี อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์และเหล่าบรรพชิตผู้ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และวิธีการใช้จ่ายตามหลักสมชีวิตา พอดี พอมี พอกิน ส่วนที่ ๒ เก็บทรัพย์ไว้ใช้ ในยามจำเป็น แสดงออกถึงความรอบคอบ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต และ ทรัพย์ ส่วนที่ ๓, ๔ นำ ทรัพย์ไปลงทุน ประกอบอาชีพทำธุรกิจพัฒนาให้ก้าวหน้าธุรกิจเจริญรุ่งเรืองเพื่อยกระดับฐานะของตน ให้มั่นคงในปัจจุบันและอนาคต พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการนำทรัพย์ไปลงทุนเป็นอย่างมาก เพราะการลงทุนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทรัพย์เพิ่มพูนขึ้น การรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายย่อมทำ ให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การใช้จ่ายทรัพย์เพื่อบริโภคนั้นถ้าไม่มีการวางแผนในการใช้ ใช้จ่ายให้ดีแล้วย่อมประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ เงินจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพอะไรจะ เป็นเกษตรกร ข้าราชการ หรือพ่อค้า ทรัพย์สิน หรือเงิน ใครบอกว่าเงินเป็นเพียงตัวเลข ถ้าไม่เรียนรู้ก็ จัดการไม่เป็น ถ้าไม่มีความรู้สึกลึกซึ้งคิด สำนึก จริยธรรม ศีลธรรม ก็ไม่ยากที่จะบริหารจัดการเงิน ที่สุด ก็กลายเป็นหนี้สิน รายจ่ายมากกว่ารายรับ ชุมชนที่เข้มแข็งดูได้ไม่ยาก ถ้ามีกลุ่มออกทรัพย์เข้มแข็ง ทายได้เลยว่า ชุมชนนี้ไม่ใช่ชุมชนอ่อนแอ อาจไม่ร่ำรวย แต่น่าจะจัดการชีวิตของตนเองได้ดี อย่างน้อย มีผู้นำซื่อสัตย์สุจริตไม่โกง เพราะกลุ่มออมทรัพย์ที่ล้มเหลวส่วนใหญ่ผู้นำโกงเอง คำว่า “วินัย” จึง สำคัญ บัญชีรายจ่ายครัวเรือนเป็นเครื่องมือสร้างวินัยชีวิต รู้จักจัดการเงิน จัดการชีวิตอย่างมีแบบ แผนการใช้จ่ายทรัพย์ นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้ความมั่นคงแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งในทาง พระพุทธศาสนาได้วางหลักการเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการจ่ายทรัพย์อย่างถูกต้องและถูกวิธี หลักการใช้ทรัพย์ที่ได้ทั้งคุณค่าและสิ่งที่ต้องการ มนุษย์เรายังต้องการการใช้ทรัพย์สินเงินทอง เพื่อกิจ อื่นๆ อีกมากมาย เพราะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่ง เมื่อมองด้านชีวิตของตัวเอง ทำเพื่อตัวเอง ให้มีกินมีใช้ก่อนเป็นอันดับแรก และยังต้องเกี่ยวข้องกับ บุคคลอื่นๆ ด้วยเช่นกันซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันในสังคม ฐานะการมีทรัพย์สินเงินทองแล้ว ต้อง

ใช้ให้เป็นประโยชน์กับบุคคลเหล่านั้นด้วยซึ่งในทางหลักทางพระพุทธศาสนาให้มีคำสอน เกี่ยวกับหลัก โภควิภาคไว้เป็นแนวทางปฏิบัติให้อยู่ไม่ประมาทใช้จ่ายให้สมเหตุผลและฐานะ ประโยชน์ในปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติตามโภควิภาคย่อมเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้ประพฤติปฏิบัติ รวมถึงครอบครัว สังคม ไม่ประสบ ปัญหาด้านการเงิน การดำเนินชีวิต สำหรับผู้ที่พร้อมด้านการดำรงชีวิตแล้ว ก็มีเวลาไว้สำหรับพัฒนา คุณภาพชีวิตตนเองด้านอื่นๆ เช่น เห็นโทษภัยของการมีชีวิตที่ต้องมัวเมา ลุ่มหลง มัวแต่สุขกับการสัง เสพติดการบริโภค จนลืมนึกคิดถึงผลเสียของมัน ชีวิตที่สนองความต้องการของกิเลสตัณหา เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ กับตนเอง เรียกว่า หาความสุขได้ยาก และเริ่มเบียดเบียน ตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ มีแต่แง่เสียหายทำร้ายตนเอง และสังคมให้พังพินาศไปด้วยการ บริโภคที่ผิด แต่สำหรับคนชาวพุทธนั้นเน้นศึกษา ฝึกฝนพัฒนาในคุณธรรมให้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม อันดีงาม ทำแต่สิ่งดีงาม ประกอบสัมมาชีพ ใช้ชีวิตแบบวิถีพุทธ พร้อมยังแสวงหาปัญญา ความรู้ ความ เข้าใจด้านจิตใจภายใน คือ คุณความดี มีศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อความเป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของ การบริโภค ยึดหลักจริยธรรมในการใช้ชีวิตเป็นผลต่อชีวิตมีจิตใจที่ดีงาม มีความสุข ซึ่งถือได้ว่ามี ความสุขในปัจจุบันประโยชน์ในอนาคตหรือในภายภาคหน้า เมื่อปัจจุบันไม่ประสบปัญหาทางการเงิน การดำเนินชีวิตในอนาคตย่อมมีหลักประกันว่าจะไม่ประสบกับปัญหาที่ไม่คาดคิดย่อมมีวิธีทางออก ทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีสติ

๕.๑.๓ รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาของ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด

ผลงานวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคที่ปรากฏในทางพระพุทธศาสนา ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด มีความสอดคล้องตามหลักพระพุทธศาสนาอาจ แบ่งได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ใช้ทรัพยากรส่วนที่ ๑ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยสร้างความ ตระหนักถึงรายได้และรายจ่าย (ใช้จ่ายตามหลักโภคะอาทิยะ ๕)

ผู้วิจัยได้ศึกษาสหกรณ์ได้บริหารดังนี้ การใช้จ่ายทรัพยากรเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวและ บุคคลควรบำรุงและทำพลี ช่วยเหลือบุคคลอื่นและการทำบุญ ใช้จ่ายอย่างพอเพียง ใช้จ่ายไม่มากเกินไป รายได้ให้เก็บออมใช้ในปัจจุบันอย่างมีสติใช้ปัญญาตัดสินใจ ไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย สหกรณ์ส่งเสริม การออมโดยสหกรณ์มีผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในรูปแบบของปันผลและดอกเบี้ยเป็นการช่วยเหลือ สมาชิกของสหกรณ์และสหกรณ์อื่น สหกรณ์ใช้หลักโภคะอาทิยะ ๕ มาเป็นหลักการใช้จ่ายทรัพยากรเพื่อ เลี้ยงตนเองและครอบครัวและบุคคลควรบำรุงและทำพลี ช่วยเหลือบุคคลอื่นและการทำบุญ ใช้จ่าย อย่างพอเพียง ใช้จ่ายไม่มากเกินไปรายได้ให้เก็บออมใช้ในปัจจุบันอย่างมีสติใช้ปัญญาตัดสินใจ ไม่ใช้จ่าย

อย่างฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายทรัพย์สินนั้นเลี้ยงตนเอง เลี้ยงครอบครัว มารดาบิดา ให้เป็นสุข ใช้จ่ายทรัพย์สินนั้นบำรุงเลี้ยงมิตรสหาย ผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข ใช้ป้องกันภัยอันตราย ทำพลี คือ การสละบำรุงสงเคราะห์

รูปแบบที่ ๒ .ใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๒ ส่วนที่ ๓ เพื่อส่งเสริมให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่คณะ
ใช้จ่ายตามหลักโยนิโสมนสิการ มีหลักวิธีคิดที่แยบคาย คิดวิเคราะห์แยกแยะ วางแผน มีเหตุมีผล เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่คณะ คือ เมื่อมีทรัพย์สิน ควรนำมาใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

พระพุทธเจ้าตรัสถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า ภิกษุเจริญโยนิโสมนสิการหรือมีโยนิโสมนสิการในการปฏิบัติธรรม ย่อมทำให้อริยมรรคมีองค์แปดเจริญเมื่ออริยมรรคมีองค์แปดเจริญก็ย่อมเข้าถึงพระนิพพาน โยนิโสมนสิการนี้ แปลว่า การทำภายในใจโดยอุบายอันแยบคาย ซึ่งมีหลักการคิด วิธีในการคิด มีเหตุมีผล เช่นคิดในสิ่งนี้มีเป็นประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ ตัวอย่างเช่นเราจะของใช้ก่อนซื้อจะต้องคิดก่อนว่าสิ่งของที่จะซื้อมีความจำเป็นไหมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด ราคาที่ซื้อสมเหตุสมผล คู้ค่าหรือไม่ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นเราหนีไม่พ้นการใช้หลักคิดในการใช้จ่ายทรัพย์สินอย่างถูกต้องสภรณ์เช่นกันการใช้เงินของของสภรณ์ในส่วนที่ ๒ สภรณ์ใช้หลักการคิดและเหตุผล บนพื้นฐานการวางแผนให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงให้กับสมาชิกซึ่งสภรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด ได้จัดตั้งทุนสำรองและทุนอื่นๆ เช่น ทุนที่ให้กู้ยืมเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น เพื่อสงเคราะห์แก่สมาชิก โดยได้ดอกเบี้ยที่ต่ำมากๆ ส่งเสริมความเสมอภาคกัน โดยทุกคนมีสิทธิทัดเทียมกันในการออกเสียง การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับกิจการของสภรณ์การนำทรัพย์สินที่หามาได้ไปลงทุนในกิจการของตนเองหรือ ดำเนินธุรกิจอันจะก่อให้เกิดการเพิ่มพูนของทรัพย์สิน พระพุทธเจ้าทรงให้เรื่องนี้เป็นสำคัญในการแสวงหาทรัพย์สินเพิ่มซึ่งต้องมีความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ซึ่งทางสภรณ์ออมทรัพย์ได้จัดส่วนหนึ่งของทรัพย์สินในสภรณ์มารับฝากไว้ ไปลงทุนในการออกหุ้น ชื้อหุ้นของสภรณ์และหุ้นของรัฐบาล ปล่อยกโดยให้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิก เพื่อนำผลประโยชน์ที่ได้มาให้กับองค์กรด้วยความสมเหตุสมผลพอดีกับหลักเศรษฐกิจที่พอเพียงในการดำเนินกิจการของสภรณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามระเบียบ และนโยบาย และยึดเอา มติที่ประชุมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารทรัพย์สินของสภรณ์

รูปแบบที่ ๓ ใช้ทรัพย์สินส่วนที่ ๔ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกยามจำเป็น (ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔) มีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือ เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ อย่างได้แก่ ๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกและบุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ๒) ปิยวาจา คือ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์สร้างสัมพันธอันดีให้เกิดขึ้นพูดมีสัจจะ ๓) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการ

ประพจน์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิก ๔) สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ มีความประพฤติดีเสมอต้นเสมอปลาย สร้างความเชื่อถือและไว้วางใจแก่สมาชิกและผู้อื่นด้วยความจริงใจ เสริมการออมแบบฝากประจำ และ ให้กู้เพื่อใช้กับปัจจัย ๔ เมื่อจำเป็นต้องใช้จ่าย เช่น ให้กู้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย พาหนะ และเพื่อออมหุ้นของสหกรณ์ตามระเบียบ จนกว่าเกษียณอายุงาน จึงจะได้รับเงินเป็นเงินบำเหน็จเกษียณงาน ใช้จ่ายในยามจำเป็น เมื่อยามเจ็บป่วย ยามที่ต้องการใช้จริงๆ ทรัพย์สินส่วนนี้เก็บเพื่อไว้ใช้ในอนาคต สหกรณ์ จัดตั้งกองทุนฌาปนกิจ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและคนในครอบครัว และ กองทุนการศึกษา และ กองทุนสำหรับสาธารณประโยชน์อื่น เพื่อช่วยเหลือสังคม

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด โดยได้เสนอแนะ ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

๑) รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนผลักดันกลไก ทางนโยบายให้เกิดเป็นรูปธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักนำหลักโภควิภาคมาเป็นเครื่องมือและคู่มือในการบริหารทรัพย์สินในแบ่งทรัพย์สินเป็นสัดส่วนตามหลักโภควิภาคนำมาใช้บริหารระดับครัวเรือนครัวเรือนอย่างจริงจังจึงเป็นการแก้ไขการเงินที่ต้นเหตุและเพื่อป้องกันระมัดระวังการใช้เงินผิดวิสัยจนทำให้เกิดปัญหาของสังคม

๒) ภาคเอกชน ควรมีการนำหลักโภควิภาคไปประยุกต์ใช้ในการบริหารด้านการเงินเพื่อเป็นการพัฒนาทั้งในองค์กรต่างๆ ได้

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการบริหารทรัพย์สินตามหลักโภควิภาคบนพื้นฐานการบริหารทางการเงินของเด็กยุคใหม่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในประเทศไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสูตรและอรรถกถา**. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กาญจนา เกรียงสี. **รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรตามหลักโภควิภาค**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่. **การบูรณาการหลักโภควิภาคในการบริหารทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข เชียงใหม่ จำกัด**. กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓.

_____. **คู่มือสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด**. กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓.

_____. **แนวคิดจัดการทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด**. กรุงเทพมหานคร: เชียงใหม่มีเดียคอม, ๒๕๕๓.

จารุวรรณ ชาวบ้านจั่น. **ความต้องการและความคาดหวังของบุคลากรในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานทรัพยากรสินส่วนพระมหากษัตริย์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. **การจัดสหกรณ์ออมทรัพย์**. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๐.

เดือน คำดี. **ศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.

ธนพล ภราดร. **ทำอย่างไรให้เงินทองงอกเงย**. กรุงเทพมหานคร: วังมีเดีย, ๒๕๕๒.

ประเวศ วะสี. **วิถีนุชนิยมในศตวรรษที่ ๒๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา, ๒๕๕๕.

นวพร เรืองสกุล. **ออมก่อนรวยก่อน**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

พระครูสิริปริยัติธำรง (พิสิฐ ชูตินธโร). **ประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๗.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

_____. **ชีวประวัติพุทธสาวก ประวัติพระอัคริยะมหาเถระเมื่อครั้งพุทธกาล**. เล่ม ๑ กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

_____. **เอตทัคคะ ผู้เป็นเลิศด้านต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๙.

_____. **อสีติมหาสาวก**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

_____. **วิมุตติมรรค พระอุปติสสเถระ รจนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ “คำวัด”**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑.

_____. **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ชุด ศัพท์วิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๕๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๒.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระพรหมวชิรญาณ. **พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์โดยบริษัท สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด, ๒๕๔๘.

พระสิริมังคลเถระ. **มังคลัตถทีปนี ภาค ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). **พจนานุกรมบาลี-ไทยสำหรับนักศึกษาฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสารจำกัด, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **ตัวกู - ของกู**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๗.

_____. **สารนิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง**.

กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการฝ่ายพุทธทาสศึกษา, ๒๕๕๐.

_____. **“ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร”. ในสารนิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง**, รวบรวมโดย กวีวงศ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท ตฤตาพับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๕๐.

พุทธยานันทภิกขุ. **เคลื่อนไหว ๒ ตอนวันนี้มีแต่ว่าง**. กรุงเทพมหานคร: โยใหม่, ๒๕๕๒.

ภานุศร เครือปัญญาดี. **คัมภีร์อ่านคนให้ออกขณะใจคนชีวิตมีแต่รุ่งเรืองตลอดกาล**. กรุงเทพมหานคร: ไพริน, ๒๕๕๓.

โรเจอร์ ธนเกียรติสกุล. **คมความคิด กลยุทธ์การสร้างความสำเร็จระดับผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: ไพร, ๒๕๔๙.

สิริ สุนทร. **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค (ศ.๒๑๑), e-Book**. กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พระนิพนธ์ พุทธศาสนสุภาษิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๓. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ความเข้าใจเรื่องชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาก อาสภมหาเถร). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. พระพุทธโฆสเถระรจนา. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สมชาย อานันนทกุล. **การบริโภคนิยม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

สุพัตรา ภาควิวัฒน์. **การศึกษาการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ**. กรุงเทพมหานคร: กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ, ๒๕๔๐.

เสฐียร พันธรังสี. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๙.

เสรี พงศ์พิศ. **ปรัชญาชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘.

แสวง อุดมศรี. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

อภิวัฒน์ โพธิ์सान. **พุทธศาสน์แนวปฏิบัติเพื่อชีวิต**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑.

Stephen R. Covey. **๗ อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง**. แปล : นกตล แวสวัสดิ์, ดนัย จันทร์
เจ้าฉาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี, ๒๕๔๑.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กุลลีนี มุทธากลิน. “การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา”. **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระครูสิริปริยัติธำรง. (พิสิฐ ชุตินธโร). “พุทธวิเคราะห์เปรียบเทียบภควิภาค ๔ กับปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สุรีย์ ชนะโสภิตานนท์. **วิทยานิพนธ์ศึกษาการบริหารจัดการโรคทรัพย์ในพระพุทธศาสนาศึกษาการ**
Dhonburi Rajabhan University ๒, July, December ๒๕๕๑

สุนันท์ เพ็ชรพิรุณ. “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการพัฒนาปัญญาตามพระพุทธานุ
ภิกขุ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระธำนิ เขมธมโม (จำปา). “ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระมหาสมชาย สิริจนโท (ห่านนท์). “ศึกษาพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางขอ
พระเทพวรคุณ (สมมา สุขเมโท)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาสมโภช จิตถาโณ (ศรีพันธ์). “ศึกษาวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์ตามแนวพระไตรปิฎก”.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๕.

มนูญ มุกขประดิษฐ์. “มัชฌิมาปฏิปทา ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจ”.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๔.

สินีพร พันวงศ์. “การดำเนินชีวิตตาหลักโกศวภาค ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

(๓) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นาย คณิต เล้าตระกูล, กรรมการสหกรณ์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พนิดา คณาพันธ์, กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ทรงราช ไชยวุฒิ, กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นันธุ์ฐาพร สุทาชัย, หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ, สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์

รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์เพื่อหาข้อมูลในเรื่อง รูปแบบการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

๑.๑ ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....

การศึกษา.....อาชีพ.....

ตำแหน่ง.....

ตอนที่ ๒ วิธีการบริหารทรัพยากรตามหลักโภควิภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่จำกัด

๒.๑ ท่านมีวิธีการอย่างไรในการบริหารจัดการทรัพยากร

.....
.....
.....
.....

๒.๒ การใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการบริหารจัดการ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

**ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการ
สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่**

๓.๑ ท่านใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการหรือไม่ แล้วได้ผลเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการสหกรณ์

๔.๑ ประชาชนที่มาใช้บริการสหกรณ์ของท่านมีความพึงพอใจมากขนาดไหน และท่านได้ตอบแทน
อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๔.๒ คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารการจัดการสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

๑) นาย คณิต เล้าตระกูล อายุ ๖๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่ง ประธานกรรมการสวัสดิการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๒) พ.ญ.พนิดา คณาพันธ์ อายุ ๖๒ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นายแพทย์ ตำแหน่ง กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๓) นายทรงราช ไชยวุฒิ อายุ ๔๖ ปี การศึกษา ปริญญาเอก อาชีพ ภัตราชการ ตำแหน่ง กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๔) นาย ประเสริฐ วรกานต์ศักดิ์ อายุ ๕๓ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๕) นาย สายรุ่ง สุทาศัย อายุ ๔๖ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายอำนวยการออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๖) นาย ศรายุทธ สายญาติ อายุ ๓๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สินเชื่อออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๗) นาย สัมฤทธิ์ อินทรจักร อายุ ๕๓ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๘) น.ส.สมถวิล เทพศิริ อายุ ๕๕ ปี การศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ภัตราชการ ตำแหน่ง ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๙) นาง นันฐฐาพร สุทาศัย อายุ ๓๒ ปี การศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ลูกจ้าง ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๑๐) นาย สันติภาพ เผ่าเพชร อายุ ๒๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ พนักงานสหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

๑๑) น.ส.จันทร์จิรา วงศ์ธานี อายุ ๒๗ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ พนักงานสหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ภาคผนวก ค. ข้อมูลสัมภาษณ์

นาย คณิต เล้าตระกูล อายุ ๖๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่ง ประธานกรรมการสวัสดิการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ใช้วิธีการบริหารตามนโยบายใช้หลักกรรมโกควิภาคบริหารในการแบ่งเงินให้เป็นสัดส่วน โดยการแบ่งเงินเป็น ๔ ส่วนของสหกรณ์ และ แนะนำการแบ่งเงินสัดส่วนที่เหมาะสมของรายได้สมาชิก บริหารด้วยหลักกรรมภิบาลซึ่งนำหลักกรรมของหลักโกควิภาคมาบริหารสมาชิกและบุคคลกรของ องค์การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสหกรณ์มีความยุติธรรมบริหารด้วยความโปร่งใสใส่ใจต่อสมาชิก จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกที่เกษียณราชการมีค่ารักษาพยาบาล ค่าเยี่ยมผู้ป่วย มีค่าช่วยเหลือการสร้าง ครอบครัวใหม่ ส่งเสริมการศึกษาบุตร มีเงินสงเคราะห์ฌาปนกิจศพของสมาชิกและครอบครัว

การใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์

ใช้หลักกรรมเบญจศีล โดยใช้ ศีล ๕ ไม่ถือเอาทรัพย์สินของสหกรณ์มาเป็นของส่วนตัว มี ไหวพริบการเจรจาไม่พูดโกหกหลอกลวงต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้กับสมาชิกไม่ผิดในกามไม่ทำให้สมาชิก ในองค์กรเกิดปัญหาเรื่องชู้สาว ส่งเสริมเรื่องแนะนำการปฏิธรรมลดละเลิกการดื่มของมึนเมา เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก ใช้หลักกรรมพรหมวิหาร ๔ คือหลักของ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา

ผลจากการใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สิน

สมาชิกและสหกรณ์ดีก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านความมั่นคงมั่นใจเชื่อถือทั้งองค์กรและ สมาชิกทำให้องค์กรเข้มแข็งสมาชิกเพิ่มมากขึ้นครอบครัวมีความสุขมากขึ้น

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารจัดการทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโกควิภาค

สมาชิกพึงพอใจในระดับสูงเพราะสมาชิกได้รับความรู้วิธีการบริหารทรัพย์สินมีประโยชน์ สูงสุดทั้งด้านความเป็นอยู่ตามหลักกรรมตามความพอดีมีสวัสดิการมีผลประโยชน์ที่เป็นไปตามบน รากฐานการใช้หลักการปฏิบัติมีอันมีศีลธรรมสุจริตธรรมทำให้มีชีวิตที่มั่นคงและมีความสุขพอเพียงและมี ความสุข

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารการจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์

แนะนำให้สมาชิกควรมีการออมเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มทุนเรือนหุ้นและประชาสัมพันธ์การออม ให้มากขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปค่าครองชีพสูงขึ้นควรมีการเตรียมวางแผนรับมือ กับการเงินของอนาคตเก็บไว้ใช้ยามจำเป็นตามหลักโกควิภาคการจตุสดรเงินเป็นหลายส่วน

พ.ญ.พนิดา คณาพันธ์ อายุ ๖๒ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นายแพทย์ ตำแหน่ง กรรมการ สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

วิธีการในการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ปฏิบัติตามกฎระเบียบตามหลักธรรมาภิบาลมีส่วนในการรับผิดชอบงานสวัสดิการของ สหกรณ์และการสำรวจข้อมูลกฎระเบียบต้องพัฒนาแก้ไขการประชุมประจำเดือนเพื่อวัดผลการ ทำงานในส่วนของสมาชิกก็มีสวัสดิการและครอบครัวบริหารด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม เพียงตรง เน้นการใช้จ่ายเงินของสมาชิกเป็มนไปตามสัดส่วนที่สหกรณ์กำหนดไว้แล้ว

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สหกรณ์

ใช้หลักธรรมในการบริหารทรัพย์ตามหลักพระพุทธศาสนาบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล มี เหตุ มีผล คิดวิเคราะห์แยกแยะ มีสุจริต มีความโปร่งใส มีประชาธิปไตย และใช้หลักเมตตา กรุณา ส่งเสริมช่วยเหลือตามนโยบายภายใต้กฎระเบียบของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สหกรณ์

มีความพึงพอใจระดับกลางถึงสูงเพราะบริหารแบบหลักธรรมเดินทางสายกลางทุกอย่าง อยู่บนพื้นฐานความไม่ประมาทความพอดีจึงเกิดปัญหาน้อยมากในการบริหารทรัพย์

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สหกรณ์ตามหลักโกศวิภาค

มีความพึงพอใจการบริหารการจัดการสัดส่วนการออมการกู้ ที่เป็นธรรม และ ความมี คุณธรรม ความพึงพอใจด้านการบริการของเจ้าหน้าที่บุคคลากรในให้ความรู้ในการแนะนำแผนการเงิน ให้กับสมาชิก

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารการทรัพย์สหกรณ์

ให้เพิ่มกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์การปฏิบัติธรรมะให้มากขึ้นจะได้มีสภาพจิตใจที่ดี มีความพึงพอใจกับฐานะของตนเองและครอบครัวให้มันครั้งยังยืนไม่ก่อเกิดความโลภโกรธหลง สังคม เป็นสุข

นายทรงราช ไชยวุฒิ อายุ ๔๖ ปี การศึกษา ปริญญา เอก อาชีพ วิศวกร ตำแหน่ง กรรมการ สหกรณ์

วิธีการในการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

วิธีการบริหารจัดการทรัพย์ของสหกรณ์เตรียมเงินให้เพียงพอและเพื่อความมั่นคงดังนั้น การบริหารเงินของสหกรณ์จึงต้องมีความระมัดระวังในการบริหารซึ่งสหกรณ์ได้คิดเป็นสัดส่วน เปอร์เซนต์การกู้ยืมของสมาชิกเป็นไปตามระเบียบที่วางไว้ การกู้สมาชิกจะพิจารณาจากรายได้ของ สมาชิกเพื่อเป็นประโยชน์ในการชำระคืนได้และอีกส่วนหนึ่งไว้จ่ายเงินปันผลและดอกเบี้ยเงินฝากและ นำไปลงทุนอย่างอื่น

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารสหกรณ์

ใช้หลักธรรมตามหลักโภควิภาคใช้หลัก อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ ที่ต้องทนต่อสภาพของความอยากทั้งทางกายและทางใจให้ได้ไม่ประมาทดับทุกข์ให้ได้ให้รู้จักความพอใจในสิ่งที่ตัวมีมาโลกไม่หลงสมุทัย คือความอยากเมื่อรู้เหตุที่ทำให้เป็นทุกข์แล้วให้ละเลิกสิ่งที่จะทำให้เกิดทุกข์ นิโรธ คือการดับทุกข์เมื่อรู้เหตุแล้วเห็นสิ่งต่างๆที่ทำให้เกิดทุกข์แล้วทำใจยอมรับของเหตุแห่งทุกข์นั้นทำใจให้มีความสุขกับสิ่งที่ตนมีนั้น มรรค คือหนทางแห่งการดับทุกข์ควรวางแผนการเก็บออมเงินเองของตนเองให้ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์

ผลคือไม่ก่อให้เกิดการมีหนี้สินล้นพ้นตัวเพราะการใช้หลักธรรมนี้ทำให้รู้จักประมาณตัวรู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนมีไม่ประมาทกับการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

พอใจระดับหนึ่งเนื่องจากบางคนต้องการกู้เงินในระดับดอกเบี้ยต่ำและอยากได้ดอกเบี้ยสูงแต่ไม่สามารถให้บริการได้เนื่องจากมีต้นทุนการการบริหารจัดการในระดับหนึ่งเพราะนโยบายสหกรณ์ไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไปและไม่จ่ายดอกเบี้ยเงินออมสูงเกินไปจะควบคุมด้วยหลักธรรมาภิบาลไม่หาผลประโยชน์จากสมาชิกเพราะจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในองค์กร

ให้สนับสนุนการออมให้มากขึ้น และจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้การวางแผนการเงินให้ตระหนักเรื่องความเป็นอยู่ของสมาชิกในอนาคตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

นาง นัณฐฐาพร สุทาชัย อายุ ๓๒ ปี การศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ลูกจ้าง ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ

วิธีการในการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

บริหารการจัดการตามเป้าหมายโดยให้อยู่ในหลักนิติธรรมสมาชิกมีความเสมอภาคบริหารเป็นไปตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสหกรณ์ ยึดหลักธรรมาภิบาล

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์ของสหกรณ์

ใช้หลักธรรมในการบริหารใช้หลักทางพระพุทธศาสนามาใช้คือ หลักคุณธรรมจริยธรรมมีข้อควรประพฤติปฏิบัติที่ดีซื่อสัตย์ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามและซื่อสัตย์ต่อสมาชิกและองค์กร รับผิดชอบหน้าที่ของตนมีการเสีสละกำลังกายกำลังทรัพย์และปัญญาตั้งใจมีเจตนาที่บริสุทธิ์อดทนมีความรักและสามัคคีภายในองค์กรของสหกรณ์

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์

เจ้าหน้าที่ในองค์กรเป็นคนดีมีคุณธรรมสูงชันและสมาชิกก็เป็นคนดีไม่ประพฤติผิดศีลธรรมซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตที่ดีมีมนุษย์เรา

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารจัดการทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

สมาชิกมีความพึงพอใจระดับดีต่อการบริหารได้ผลประโยชน์ตอบแทนเป็นไปตามความเหมาะสมมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นตามลำดับ

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์

ให้เน้นกิจกรรมสร้างความรักความสามัคคีให้มากขึ้นและอยากให้รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนดูแลสหกรณ์

น.ส.สมถวิล เทพศิริ อายุ ๕๕ ปี การศึกษา ปริญญาโท อาชีพ รับราชการ ตำแหน่ง ผู้จัดการสหกรณ์

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สหกรณ์

บริหารโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารเพราะสมาชิกเป็นศูนย์กลางใช้มติในที่ประชุมตัดสินใจและอยู่ภายใต้กฎระเบียบบริหารแบบธรรมาภิบาลแบ่งการดำเนินงานเป็นฝ่ายต่างๆมีฝ่ายสอบบัญชี ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายตรวจสอบกิจการ ฝ่ายผู้จัดการ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายสินเชื่อ ฝ่ายการเงินและฝ่ายบัญชี ดังนั้นการบริหารทุกฝ่ายอยู่ภายใต้นโยบายของสหกรณ์บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์

การบริหารทรัพย์สินใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ คือ หลักของ เมตตา คือ ความรักความปรารถนาดีอยากให้คนอื่นมีความสุข กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนและพ้นทุกข์ มุทิตา คือความยินดีกับผู้อื่นที่มีความสุขความเจริญ อุเบกขา คือ ความเป็นกลางพิจารณาด้วยเหตุและผลใช้ปัญญาที่มีความเที่ยงธรรมกับทุกคน

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สิน

สามารถแก้ปัญหาการทำงานได้ทั้งหมดสมาชิกเป็นคนดีมีศีลธรรมมีคุณธรรมชีวิตมั่นคงองค์กรมั่นคงเจริญมากขึ้น

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

พึงพอใจในการบริหารโดยใช้หลักโภควิภาคและใช้หลักธรรมในการดำเนินงานที่ดีมีความยุติธรรมต่อสมาชิกและภายในองค์กรเองก่อให้เกิดสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สิน

พัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเผยแพร่ข่าวสารทั้งใหม่และเก่าเพื่อทบทวนสิทธิของสมาชิกและแนวทางการบริหารเพื่อให้สมาชิกมีจิตสำนึกคืออยู่สม่ำเสมอ

นาย ประเสริฐ วรกานต์ศักดิ์ อายุ ๖๓ ปี การศึกษา ปริญญาโท อาชีพ รับราชการ ตำแหน่ง กรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์

บริหารตามหลักโภควิภาคตามหลักธรรมาภิบาลสหกรณ์ได้บริหารเงินทั้งหมดโดยการแบ่งออกเป็นสัดส่วนตามระเบียบที่สมาชิกและกรรมการได้กำหนดเป็นนโยบายไว้แล้วซึ่งสัดส่วนนี้เหมือนกับโภควิภาคและการดำเนินต้องสอดคล้องกับนโยบายและบริหารด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใสจริงใจ

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์

ใช้หลักสมชีวิตา ให้รู้ทางเจริญแห่งทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ เลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายคือใช้จ่ายไม่เกินรายได้ รู้จักออมออมเงิน รู้จักการลงทุน เท่านั้นที่ดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สิน

ทำให้สมาชิกมีความอยู่ดีกินดีมีอนาคตที่ดีไม่เกิดปัญหาในสังคมประเทศชาติมั่นคงเพราะสมาชิกสหกรณ์ประพฤติดีมีคุณธรรม

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

พอใจมากพอสมควรเพราะสหกรณ์ได้บริหารทรัพย์สินอย่างดีมีการแบ่งทรัพย์สินเป็นส่วนๆ ไม่มีความเสี่ยงทางเงินเงินดังนั้นสมาชิกก็มีความมั่นคงทางการเงินมีความสบายใจและสบายกายตามมา

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สิน

อยากให้รัฐบาลสนับสนุนทางด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาองค์ให้มั่นคงขึ้นและสนับสนุนด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสารการวางแผนการเงินของสมาชิกเข้าใจให้ดีขึ้น

นาย สายรุ่ง สุทชัย อายุ ๔๖ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

บริหารตามหลักอุดมการณ์ของสหกรณ์ซึ่งเป็นแบบสากลต้องดำเนินงานภายใต้กรอบที่กำหนดไว้และภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติข้อบังคับและมติของสมาชิกแบบประชาธิปไตยบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความยุติธรรมเที่ยงตรง

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์

เจ้าหน้าที่และสมาชิกบรรลุเป้าหมายตอบสนองผลประโยชน์ให้กับสมาชิกและเจ้าหน้าที่องค์กรมีคุณธรรมและมีคุณภาพเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

สมาชิกพึงพอใจมากการบริหารตามหลักโภควิภาคมีหลักธรรมตามปฏิบัติดีตามหลักสากลทำให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายมีวางทางการเงินที่ดีมากขึ้นเพราะเน้นด้านการออมสร้างคุณภาพชีวิตมีหลักโภควิทยาทั้งการจัดสรรเงินและการดำเนินชีวิตให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์

ให้นั้นในด้านปฏิบัติตามหลักธรรมหลักคุณธรรมที่มนุษย์ด้าวมีศีลธรรมจึงอยากให้ส่งเสริมกิจกรรมด้านจิตสำนึกที่ร่วมมือกิจกรรมของสมาชิกออกช่วยเหลือสังคมให้มากขึ้น

นาย ศรายุทธ สายญาติ อายุ ๓๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สินเชื่อ

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สหกรณ์

บริหารจัดการตามวิสัยทัศน์ตามระเบียบอย่างเคร่งครัดตลอดตามนโยบายกฎข้อบังคับของสหกรณ์ ใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการทรัพย์สิน ใช้หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์

ทำให้สมาชิกมีความสุขในดำรงชีวิตบนความเข้าใจการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรมมีความรักความสามัคคีมีช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีส่วนร่วมกับองค์กรอย่างมีความสุขและมีจิตใจที่ดีช่วยเหลือสมาชิกและเจ้าหน้าที่ในองค์กรเป็นอย่างดี

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สิน

มีความพึงพอใจมากในระดับหนึ่งเมื่อใดเข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตอนรับด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันยึดมั่นหลักคุณธรรมนำการทำงาน

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สิน

สร้างสัมพันธภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอโดยการบริหารจัดการด้วยนาระบบคุณธรรมนำองค์กร

นาย สัมฤทธิ์ อินทรจักร อายุ ๕๓ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ มีการบริหารจัดการทรัพย์สินมีฝ่ายบริหาร ๓ ฝ่ายคือ สมาชิก ฝ่ายบริการ ฝ่ายจัดการ สหกรณ์ใช้หลักธรรมาภิบาลจัดการในองค์กร ไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือผลกำไรจากสมาชิกตอบแทนผลประโยชน์ในรูปแบบดอกเบี้ยและเงินปันผลและตอบแทนในรูปแบบของสวัสดิการให้กับสมาชิกตามระเบียบของสหกรณ์มีข้อบังคับไว้แล้ว

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์

การบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ใช้คือหลักธรรมในหลัก โยนิโสมนสิกา คือการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์กรและสมาชิกซึ่งเป็นวิธีคิดที่มีเหตุที่ก่อให้เกิดผลตามความเป็นจริงและแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีคิดแยกแยะรู้เท่าทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะอะไรและแก้ไขให้ตรงจุด

มีเหตุมีผลมีหลักการรู้จักประโยชน์และโทษวิธีคิดนี้ต้องมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและองค์กรถึงทำให้มีความมั่นคงถาวร

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพยากรบุคคล

ผลคือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวของสมาชิกและองค์กรณจริงมีความมั่นคงมีความเจริญในอนาคตแน่นอน

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักโภควิภาค

สมาชิกพึงพอใจต่อสมาชิกที่คอยดูแลผลประโยชน์และแนะนำสิ่งที่ดีมีการช่วยวางแผนชีวิตและแผนทางการเงินสมาชิกพอใจมากที่มีความเป็นอยู่ดีทั้งทางกายทางใจเป็นคนที่มีคุณค่ามีคุณธรรมในสังคมที่ดี

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคล

ต้องการให้สมาชิกยึดหลักธรรมมาปฏิบัติปรับใช้กับชีวิตประจำวันยึดหลักศีล ๕ เพื่อสมาชิกปกครองตนเองและครอบครัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขที่แท้จริง

นายสันติภาพ เผ่าเพชร อายุ ๒๘ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ พนักงานสหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์

วิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรของสหกรณ์ออมทรัพย์สหกรณ์

บริหารตามผู้บังคับบัญชาทำตามกฎระเบียบข้อบังคับมีวินัยในการทำงานมีคุณธรรมประพฤติดีทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อสมาชิกต่อผู้บริหารต่อองค์กร

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพยากรของสหกรณ์

ใช้หลักธรรมบริหารใช้การมีศีลบริหาร การให้ทานสร้างความสบายใจฝึกจิตให้มีความเอื้อเฟื้อคนอื่นด้วยการแบ่งปันด้วยการให้ทาน มีปิยวาจา ใช้คำพูดที่ดีไม่ทิ่มแทงคนอื่นด้วยการใช้คำพูดที่ดี มีอหิงสา ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่นช่วยเหลือกิจการผู้อื่นบ้างเมื่อมีโอกาส มีสมานัตตา การวางตัวให้เป็นกลางและเหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน เป็นคนดีเสมอต้นเสมอปลาย

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพยากรบุคคล

เป็นเจ้าหน้าที่ที่ดีได้ด้วยการใช้หลักธรรมบริหารควบคู่กับการปฏิบัติตามนโยบายและตามมติของสหกรณ์สมาชิกก็ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมีคุณภาพและมีความสุขกับผลตอบแทนที่เป็นธรรม

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักโภควิภาค

สมาชิกพึงพอใจการบริหารจัดการในระดับสูง ได้ผลตอบแทนเป็นไปตามเป้าหมายเป็นไปตามหลักนิติธรรมมีคุณภาพที่ดีตามแผนการเงินที่วางไว้

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์

อยากให้สมาชิกทบทวนแผนการเงินของสมาชิกบ่อยขึ้นมีการทำบันทึกรายรับรายจ่ายแบ่งเงินให้มากขึ้นทุกปีเพื่อรองรับกับสถานะเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

น.ส.จันทร์จิรา วงศ์ธานี อายุ ๒๗ ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ พนักงานสหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์

วิธีการในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์ออมทรัพย์สหกรณ์

ใช้การบริหารตามหลักของหลักโภควิภาคตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ ๙ รู้จัดประหยัดและอดออม โดยแบ่งตามความเหมาะสม เช่น แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายให้กับตนเอง และครอบครัว แบ่งเพื่อใช้ออเงินไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นและแ่งเงินไว้ทำบุญสงเคราะห์ผู้อื่นอีกส่วนหนึ่ง

การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สินของสหกรณ์

ได้ใช้หลักนำสุขของคฤหัสถ์ ๔ มาใช้ในการบริหารคือ ๑ อัตติสุข คือ สุขที่เกิดจากการมีทรัพย์สิน โดยการปลื้มใจในการหาเงินได้ด้วยตนเอง ๒ โภคสุข สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์สิน เช่นเลี้ยงดูคนในครอบครัวมีความอยู่ดีกินดี ๓ อนนสุข สุขที่ได้เกิดจากความไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องทุกข์ใจ ๔ อนวัช สุข สุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษอยู่ในธรรมนองครองธรรมที่ตั้งงาม

ผลจากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารทรัพย์สิน

ทำให้ชีวิตของสมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความสุขมากยิ่งขึ้นและสังคมก็จะดีขึ้นเช่นกัน

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารทรัพย์สินสหกรณ์ตามหลักโภควิภาค

ความพึงพอใจสมาชิกส่วนใหญ่พอใจมากกับผลตอบแทนจากสหกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมถูกต้อง

คำแนะนำอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารทรัพย์สิน

การบริหารจัดการทรัพย์สินของแต่ละคนไม่เหมือนกันแต่สามารถนำหลักธรรมของสภรณ์ที่ได้ใช้หลักธรรมมาภิบาลนี้ได้วางไว้เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามเพื่อผลประโยชน์ที่ดีแล้วอยากให้สมาชิกได้ปฏิบัติให้ต่อเนื่องและตั้งใจอย่างเต็มที่เพื่อสมาชิกเอง

ภาคผนวก ง. หนังสือขอตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตเชียงใหม่ โทรศัพท์ ๐-๕๓๒๐๗-๘๘๐๖๗ ต่อ ๓๑๑๓
 ที่ ศธ ๖๓๒๔.๑(๓๐) / ๒๓ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโท

ด้วย นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์ เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๐๔๓๐๕๐๓๕ เป็นนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ของบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การบริหารทรัพย์สินตามหลักโภคริภาคของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด PROPERTY MANAGEMENT OF THE SAVINGS COOPERATIVE CHIANG MAI HEALTHCARE CO., LTD."

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางบัณฑิตศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

 (ผศ.ดร.พูนชัย ปันยยะ)

เลขานุการบัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตเชียงใหม่

ติดต่อนิสิต นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์
 โทร. ๐๘๖-๙๐๙๔๙๙๕, ๐๘๙-๔๓๓๖๘๑๘

ที่ ศบ ๒๕๒๔.๓ (๑๐) / ๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่
วัดสวนดอก พระอารามหลวง อ.สุเทพ อ.เมือง
เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร (๐๕๓) ๒๗๘๕๖๗, ๒๗๕๑๔๕, ๒๗๐๘๕๓,
๒๕๐๗๕๕ มีดีย์ ๐๘๔-๑๘๕๙๗๒๒
โทรสาร ๐๕๓-๒๗๐๘๕๒

๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้มีมติเห็นชอบการพิจารณาเรื่องวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยกรรมการรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด

ด้วย นางนันทน์กมล รัตนพันธ์ เลขประจำตัวบัตรประชาชน ๙๙๐๘๖๐๕๐๙๐๙๕ เป็นนิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (ภาคสมทบ) ของบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารทรัพย์สินความถักทอภาคของ
สหกรณ์ออมทรัพย์สาธิตเชียงใหม่ จำกัด"

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเรียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิต
ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ให้เสนอความเห็นและลงนามในหน่วยงานของท่าน โดยมติจะเข้าไปเก็บข้อมูล
ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร. พญชัย ปันยาส)

ผู้อำนวยการศูนย์พระพุทธศาสนาศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาเขตเชียงใหม่
ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการวิทยาเขตเชียงใหม่

บัณฑิตศึกษา ๒๔๓ วิทยาเขตเชียงใหม่
โทร ๐-๕๓๒๗๕๖๗๒ มีดีย์ ๐๘๔-๑๘๕๙๗๒๒

ภาคผนวก จ.

หนังสือประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่า คำถามแต่ละข้อมีความเหมาะสมตามที่ระบุไว้หรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ช่องคะแนน โดยพิจารณาตามความเห็นของท่าน ดังนี้

ช่อง +1 ถ้าเห็นด้วย / เหมาะสม / ถูกต้อง

ช่อง 0 ถ้าเห็นไม่แน่ใจ

ช่อง -1 ถ้าไม่เห็นด้วย / ไม่เหมาะสม / ไม่ถูกต้อง

อนึ่ง ข้อใดในแบบสัมภาษณ์ ที่ท่านเห็นสมควรปรับปรุง แก้ไขหรือตัดออก กรุณาให้ความเห็นในแบบสอบถามตามความเห็นของท่าน

ลำดับ	รายการประเมิน	คะแนนการพิจารณา			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	คำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			ขอเพิ่มข้อ 1 ใหม่ อีก 1 ข้อ (ใน) แบบสัมภาษณ์ อีก 1 ข้อ
2	การเลือกประชากรเหมาะสมกับงานวิจัย		✓		
3	การเลือกเครื่องมือเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
4	คำถามครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย	✓			
5	ลักษณะรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ถูกต้องและเหมาะสม	✓			
6	จำนวนคำถามในแต่ละตอนเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
7	ภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ชัดเจนและเข้าใจง่าย	✓			
8	ภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ถูกต้องและเหมาะสม	✓			
9	คำถามในแบบสัมภาษณ์กะทัดรัด สามารถตอบได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			
10	การเรียงลำดับคำถามสอดคล้องกับลำดับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(๐๙ พฤษภ ๒๕๖๐)

ตำแหน่ง.....

.....

8. 2-2560

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่า คำถามแต่ละข้อมีความเหมาะสมตามที่ระบุไว้หรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนน โดยพิจารณาตามความเห็นของท่าน ดังนี้

ช่อง +1 ถ้าเห็นด้วย / เหมาะสม / ถูกต้อง

ช่อง 0 ถ้าเห็นไม่แน่ใจ

ช่อง -1 ถ้าไม่เห็นด้วย / ไม่เหมาะสม / ไม่ถูกต้อง

อนึ่ง ข้อใดในแบบสัมภาษณ์ ที่ท่านเห็นสมควรปรับปรุง แก้ไขหรือตัดออก กรุณาให้ความเห็นในแบบสอบถามตามความเห็นของท่าน

ลำดับ	รายการประเมิน	คะแนนการพิจารณา			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	คำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			return
2	การเลือกประชากรเหมาะสมกับงานวิจัย			✓	
3	การเลือกเครื่องมือเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
4	คำถามครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย	✓			
5	ลักษณะรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ถูกต้องและเหมาะสม	✓			
6	จำนวนคำถามในแต่ละตอนเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
7	ภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ชัดเจนและเข้าใจง่าย	✓			
8	ภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ถูกต้องและเหมาะสม	✓			
9	คำถามในแบบสัมภาษณ์กะทัดรัด สามารถตอบได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			
10	การเรียงลำดับคำถามสอดคล้องกับลำดับเนื้อหาของการวิจัย	✓			
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(๑๙.๑๑.๖๖ อธิการ)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก จ. ประมวลรูปภาพการสัมภาษณ์

การประชุมและการสัมภาษณ์ในที่ประชุมกลุ่มย่อย งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร ทรัพยากรตามหลักโภชนาการของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ผู้บริหารระดับสูงสหกรณ์ ออมทรัพย์สาธารณสุขเชียงใหม่ จำกัด ในที่ประชุมประกอบไปด้วย นายคณิต เล้าตระกูล ประธาน กรรมการสวัสดิการสหกรณ์ และ พ.ญ.พนิดา คณาพันธ์ คณะกรรมการสหกรณ์ จำกัด นายทรงราช ไชยวุฒิ คณะกรรมการสหกรณ์ นาย ประเสริฐ วรกานต์ศักดิ์ คณะกรรมการสหกรณ์ นาง สมถวิล เทพศิริ ผู้จัดการสหกรณ์ นาง นันฐฐาพร สุทาชัย หัวหน้าฝ่ายสินเชืของสหกรณ์

นายสายรุ่ง สุทาชัย ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

นาย คณิต เล้าตระกูล ตำแหน่ง ประธานกรรมการสวัสดิการสหกรณ์

ดร.ทรงราชย์ ไชยญาติ ตำแหน่ง กรรมการสวัสดิการสหกรณ์

นายประเสริฐ วรกานต์ศักดิ์ ตำแหน่ง กรรมการสวัสดิการสหกรณ์

นาย ศรายุทธ สายญาติ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สินเชื่อ

นาง นันฐฐาพร สุทาชัย ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ

นายสันติภาพ เผ่าเพชร ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์

น.ส.จันทร์จิรา วงศ์ธานี ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	: นางนันทน์ภัสกรณ์ รัตนพันธ์
วัน/เดือน/ปีเกิด	: ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๖
สถานที่เกิด	: จังหวัดเชียงใหม่
ศาสนา	: พุทธ
สัญชาติ	: ไทย
ประวัติการศึกษา	: พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (๒๕๕๘) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
ประสบการณ์ทำงาน	: ผู้จัดการขายงาน ๒ บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด (มหาชน) สาขาเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๕๔ หมู่ ๖ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐